

Veronica CLICHICI

Lilia CEBANU

Angela DASCAL

Stella DUMINICĂ

Cristina STRAISTARI-LUNGU

APLICAREA CURRICULUMULUI DEZVOLTAT ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

**Veronica CLICHICI Lilia CEBANU
Angela DASCAL Stella DUMINICĂ
Cristina STRAISTARI-LUNGU**

**APLICAREA CURRICULUMULUI
DEZVOLTAT ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE**

Ghid metodologic

Chișinău, 2019

Aprobată spre editare
de Consiliul Științifico-Didactic al Institutului de Științe ale Educației

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Proiectului instituțional de cercetare: 15.817.06.18A
Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a calității și eficienței procesului de educație timpurie

Coordonatori științifici: *VERONICA CLICHICI, doctor în științe pedagogice*
LILIA CEBANU, doctor în științe pedagogice

Autori:

Veronica	CLICHICI, <i>doctor în științe pedagogice</i>
Lilia	CEBANU, <i>doctor în științe pedagogice</i>
Angela	DASCAL, <i>cercetător științific</i>
Stella	DUMINICĂ, <i>cercetător științific</i>
Cristina	STRAISTARI-LUNGU, <i>cercetător științific</i>

Recenzenți:

Aglaida	Bolboceanu, dr. hab., prof. cercet., IȘE.
Nelea	Globu, dr., lector univ., IȘE.
Stela	Gînju, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă”.

Copertă: Aurelia PISĂU

CUPRINS

Argument privind necesitatea aplicării noului curriculum în pregătirea copilului pentru școală

1. POLITICI CURRICULARE PRIVIND PROCESUL DE PREGĂTIRE A COPILULUI PENTRU ȘCOALĂ

(V. Clichici, L. Cebanu)

- 1.1. Cadrul normativ în eficientizarea pregătirii copilului pentru școală 9
- 1.2. Poziționări psihologice și pedagogice privind pregătirea copiilor pentru școală 11

2. IMPACTUL CURRICULUMULUI DEZVOLTAT ÎN PREGĂTIREA COPILULUI PENTRU ȘCOALĂ: *STUDIU ANALITICO-DESCRIPTIV*

(V. Clichici, L. Cebanu, A. Dascal, C. Straistari-Lungu, S. Duminică)

- 2.1. Considerații analitico-descriptive privind implementarea documentelor de politici curriculare în educația timpurie.....15
- 2.2. Repere metodologice privind pregătirea copilului pentru școală în contextul implementării politicilor curriculare 26

3. STRATEGII DE APLICARE A CURRICULUMULUI PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE DIN PERSPECTIVA MANAGERIALĂ

(L. Cebanu)

- 3.1. *Curriculum pentru educație timpurie* – abordări strategice 39
- 3.2. Strategii manageriale în aplicarea Curriculumului pentru educație timpurie41
- 3.3. Componentele specifice strategiei manageriale în aplicarea domeniilor de activitate în educația timpurie..... 45

4. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL SĂNĂTATE ȘI MOTRICITATE

(A. Dascal)

- 4.1. Descrierea domeniului de activitate *Sănătate și motricitate* 56
- 4.2. Proiectarea activităților de sănătate și educație fizică la debutul școlar 64
- 4.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților de *Educație pentru sănătate și Educație fizică* la copiii de 6-7 ani 66

5. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL EU, FAMILIA ȘI SOCIETATEA

(C. Straistari-Lungu)

- 5.1. Conceptualizarea domeniului *Eu, familia și societatea* în educația timpurie ... 72
- 5.2. Dimensiuni metodologice ale domeniului *Eu, familia și societatea* 78
- 5.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților *Dezvoltare personală și Educație pentru societate* la copiii de 6-7 ani 85

6. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL LIMBAJ ȘI COMUNICARE

(S. Duminică)

- 6.1. Descrierea domeniului de activitate *Limbaaj și comunicare* 99
- 6.2. Dezvoltarea competențelor specifice la dimensiunea *Educație pentru limbaj și comunicare*105
- 6.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților de *Educație pentru limbaj și comunicare* la copiii de 6-7 ani122

7. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGII

(V. Clichici)

7.1. Delimitări conceptuale ale domeniului de activitate Științe și tehnologii	128
7.2. Dimensiuni metodologice ale domeniului de activitate Științe și tehnologii	131
7.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților <i>Formarea reprezentărilor elementare matematice, Educație pentru mediu și Educație digitală pentru copiii de 6-7 ani</i>	147

8. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL ARTE

(L. Cebanu)

8.1. Dimensiunea <i>Educație plastică – concepte generale</i>	161
8.1.1. <i>Metode specifice utilizate în cadrul proiectării curriculare la dimensiunea Educație plastică</i>	164
8.1.2. <i>Tehnici de lucru și materiale specifice activităților plastice</i>	168
8.1.3. <i>Model orientativ de proiectare curriculară a activităților de Educație plastică la copiii de 6-7 ani</i>	171
8.2. Dimensiunea <i>Educație muzicală – abordări psihopedagogice</i>	174
8.2.1. <i>Principiile Educației muzicale</i>	175
8.2.2. <i>Mijloacele specifice educației muzicale</i>	178
8.2.3. <i>Tipurile și structura activităților muzicale</i>	181
8.2.4. <i>Model orientativ de proiectare curriculară a activităților de Educație muzicală la copiii de 6-7 ani</i>	185

BIBLIOGRAFIE	188
---------------------------	------------

Lista abrevierilor

- CES** – Cerințe educaționale speciale;
- CET** – „Curriculum pentru educație timpurie”;
- CRET** – „Cadrul de referință al educației timpurii”;
- ET** – Educație timpurie;
- SÎDC** – Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani;
- IET** – Instituția de educație timpurie.

ARGUMENT

privind necesitatea aplicării noului curriculum în pregătirea copilului pentru școală

Toți copiii, cetățeni ai Republicii Moldova, beneficiază de dreptul la educație de calitate”, conform *Constituției Republicii Moldova*.

Valoarea *educației timpurii* în cadrul învățământului preuniversitar constituie drept fundament de formare a personalității copilului – viitorul elev din sistemul școlar.

Ghidul își propune să realizeze repere metodologice de aplicare a curriculumului dezvoltat în educația timpurie pentru cadrele manageriale și didactice din cadrul instituției de educație timpurie, având la bază următoarele *argumente*:

- ✓ corelarea permanentă cu legislația în vigoare, îndeosebi cu prevederile care vizează domeniul educației timpurii din: *Codul Educației al Republicii Moldova* (2014); *Cadrul de referință al Curriculumului Național* (2017); *Cadrul de referință al educației timpurii* (2018); *Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani* (2018);
- ✓ atingerea țintelor și/sau implementarea unor măsuri din strategiile europene la nivel național pentru domeniul educației, prin: Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația–2020”; *Învățământul preșcolar și protecția copilului în Europa: eliminarea inegalităților sociale și culturale – Studiu transnațional privind politicilor naționale cu privire la serviciile de educație și îngrijire timpurie existente în Europa, efectuat de către Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA P9 Eurydice, 2009) etc.;*
- ✓ necesitatea unei abordări sistemice a educației timpurii, care înglobează, deopotrivă, educația antepreșcolară (0-3 ani) și învățământul preșcolar (3-6/7 ani), evitându-se abordarea lor fragmentată;
- ✓ inițierea și adoptarea unor schimbări relevante, cu valoare constructivă, având la bază reușitele și progresele realizate prin elaborarea *Curriculumului pentru educație timpurie* (2019), axat pe competențe și reactualizarea *Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani* (2018), privind promovarea și aplicarea metodologică a inovațiilor educaționale în vederea pregătirii copiilor de vârstă 6-7 ani pentru un nou debut școlar.

Toate aceste argumente relevante din cadrul legal național, dar și internațional ne direcționează spre necesitatea investigării și aplicării metodologice a noului *Curriculum pentru educație timpurie* în vederea pregătirii copilului pentru școală la vârsta de 6-7 ani (grupa pregătitoare) din cadrul instituției de educație timpurie. Deoarece, la finele grupei pregătitoare, cadrele manageriale/didactice din instituția de educație timpurie eliberează un *Raport de dezvoltare a copilului* în baza *Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului* corelat cu *Curriculumul pentru educație timpurie* [60, p. 4], pentru a fi instituționalizat copilul în instituția de învățământ primar.

În acest context, schimbările la nivelul politicilor educaționale presupun noi abordări privind *pregătirea copiilor pentru debutul școlar*, care capătă o pondere reprezentativă, cu atât mai mult cu cât avem în vedere importanța implicațiilor pedagogice la ciclul învățământ

preșcolar – grupa pregătitoare – este obligatoriu [10; 19], impact al cărei etape o are asupra formării unor structuri de bază ale personalității copilului, ce determină adaptarea sa ulterioară la activitatea de învățare în sistemul școlar. De aceea, *capitolul 1* din ghid **Politici curriculare privind procesul de pregătire a copilului pentru școală** este descris succind pentru cadrele didactice și manageriale din instituțiile de educație timpurie.

În demersul elaborării acestui ghid metodologic a fost realizat un studiu analitico-descriptiv, în scopul investigării cadrelor manageriale și didactice din instituțiile de educație timpurie privind modul de implementare a actualelor documente de politici curriculare în vederea asigurării procesului de pregătire a copilului pentru școală. Studiul descris în *capitolul 2* cu titlul **Impactul curriculumului dezvoltat în pregătirea copilului pentru școală: studiu analitico-descriptiv**, constituie un element-cheie al impactului predictiv privind aplicarea metodologică a curriculumului dezvoltat în vederea pregătirii copilului pentru școală, în context național.

Capitolul 3 intitulat **Strategii de aplicare a Curriculumului pentru educație timpurie din perspectiva managerială**, oferă cadrelor didactice și manageriale demersul aplicabilității pedagogiei preșcolare în general, prin prisma paradigmei educației timpurii. Totodată, strategiile aplicate în cadrul procesului de învățământ preșcolar valorifică demersul metodologic al celor cinci domenii de activitate: *Sănătate și motricitate; Eu, familia și societatea; Limbaj și comunicare; Științe și tehnologii; Arte*. Din perspectiva Cadrului de referință al educației timpurii, competențele specifice ale acestor domenii de activitate din cadrul *Curriculumului pentru educație timpurie* sunt interconexe domeniilor de dezvoltare a copilului, conform *Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani*.

Prin urmare, valoarea teoretico-aplicativă a *cadrului metodologic pentru fiecare domeniu de activitate în vederea pregătirii copilului pentru școală* vizează o abordare strategică managerială și pedagogică la nivel de sistem și proces educațional. Domeniile de activitate reprezintă un concept pedagogic care ilustrează proiectarea curriculară pe competențe – acestea fiind premise de învățare ale copilului în cadrul activităților integrate din instituția de educație timpurie continuând în învățământul primar, realizate prin următoarele:

- *competențe specifice domeniului;*
- *unități de învățare:* unități de competență, exemple de activități de învățare, standarde și indicatori corelați cu domeniul respectiv;
- *obiective pedagogice operaționale* care sunt elaborate de către cadrul didactic în proiectarea activității.

În acest sens, ghidul oferă cadrelor didactice și manageriale un cadru metodologic complex de asigurare a procesului educațional cu instrumentarul necesar activității didactice privind aplicarea *Curriculumului pentru educație timpurie la vârsta de 6-7 ani*. Astfel, pregătirea copilului pentru școală depinde atât de *dezvoltarea sa fizică, socio-emoțională, cognitivă și lingvistică* ce ar asigura succesul debutului școlar.

Cadrul metodologic pentru domeniul „Sănătate și motricitate”, *capitolul 4* vizează aplicații practice de învățare prin joc axate pe cele două dimensiuni educative: „Educație pentru sănătate” și „Educație fizică”. Acest domeniu de activitate implică strategii didactice de dezvoltarea capacității și deprinderii copilului de a duce un mod sănătos de viață, de stimularea interesului pentru practicarea exercițiilor fizice, de dezvoltarea abilităților de igienă personală, de familiarizarea cunoașterii și respectării regulilor de protecție a vieții proprii și a altora.

Cadrul metodologic pentru domeniul „Eu, familia și societatea”, capitolul 5 vizează aplicații practice de învățare prin joc axate pe cele două dimensiuni educative: „Dezvoltare personală” și „Educație pentru societate”. Realizarea activităților de dezvoltare personală și educație pentru societate în cadrul acestui domeniu se va aplica strategii didactice de conștientizarea identității personale și de gen; de asimilare a normelor de conduită; de formarea unei atitudini pozitive față de propria persoană și de ceilalți; de manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în baza contextelor firești de viață și ale grupurilor de apartenență din care fac parte copiii la această vârstă; de educarea dragostei față de plaiul natal, limba și literatura maternă, popor; de formarea capacității de a conștientiza apartenența la familie, neam, comunitate, țară.

Cadrul metodologic pentru domeniul „Limba și comunicare”, capitolul 6 vizează aplicații practice de învățare prin joc la dimensiunea „Educație pentru limbaj și comunicare”, care elucidează aspectul îmbogățirii vocabularului (cantitativ, calitativ), respectând strategiile didactice de structurare gramaticală, legile foneticii, perceperea semnificației mesajelor, a comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală: verbală, nonverbală și paraverbală) și acumulând preachiziții pentru citit – scris.

Cadrul metodologic pentru domeniul „Științe și tehnologii”, capitolul 7 vizează aplicații practice de învățare prin joc axate pe cele trei dimensiuni educative: „Educația pentru mediu; Formarea reprezentărilor elementare matematice; Educația digitală – aplicații elementare”. Aceste activități accentuează rolul strategiilor didactice orientate spre cultivarea unei atitudini active de ocrotire a naturii și de protejare a mediului înconjurător, a unei conduite ecologice în relațiile copiilor cu natura, exersarea deprinderilor de îngrijire și ocrotire a mediului, stimularea curiozității pentru investigarea acesteia. În cadrul activităților educative cu conținut matematic, se vor aplica strategii de dezvoltare a reprezentărilor cu privire la unele concepte, cum ar fi: mulțimi, număr și numerație, operații aritmetice simple (adunare și scădere), forme și figuri geometrice, unități de măsură, masă, volum, precum și dezvoltarea capacității de a se orienta în timp și spațiu; de asemenea, copiii vor putea fi implicați în activități de discriminare, clasificare sau descriere cantitativă. Realizarea strategiilor privind aplicații elementare digitale se va derula prin elemente multimedia, precum jocuri/jucării interactive, ceea ce pot fi racordate la nivel integrat, prin prisma celorlalte domenii de activitate ale curriculumului.

Cadrul metodologic pentru domeniul „Arte”, capitolul 8 vizează aplicații practice de învățare prin joc axate pe cele două dimensiuni educative: „Educație plastică” și „Educație muzicală”. Acest domeniu de activitate implică strategii didactice de dezvoltarea sensibilității estetice a copiilor și a tendinței de exprimare a gândurilor, a emoțiilor și sentimentelor prin mijloace verbal-artistice și artistico-plastice (desen, pictură, modelaj, cântec).

Ghidul de față valorifică necesitatea definitivării cadrului metodologic cu instrumente relevante pentru cadrele didactice și manageriale din instituțiile de educație timpurie privind aplicarea noului curriculum în vederea pregătirii copilului pentru școală. Perioada școlară, care va urma, va dezvolta multe din trăsăturile de personalitate, care s-au format în această perioadă.

1. POLITICI CURRICULARE PRIVIND PROCESUL DE PREGĂTIRE A COPILULUI PENTRU ȘCOALĂ

1.1. Cadrul normativ în eficientizarea pregătirii copilului pentru școală

În Republica Moldova, la etapa actuală a fost reactualizată și pusă în aplicare reforma documentelor de politici educaționale de dezvoltare a ET, ce se caracterizează prin consistență, activități concrete, indicatori măsurabili de monitorizare a progresului preșcolarilor. Se atestă progrese remarcabile privind creșterea ratelor de cuprindere a unui număr mare de copii în învățământul preșcolar, redeschiderea mai multor instituții de educație timpurie, în special în mediul rural, fiind renovate edificiile IET, elaborate și editate materiale didactice pentru copii, părinți și cadrele didactice din IET. Au fost și sunt demarate acțiuni de extindere a educației incluzive, în multe instituții au fost create centre de resurse pentru copiii cu necesități educaționale speciale.

De asemenea, au fost întreprinse acțiuni energice în scopul îmbunătățirii calității formării cadrelor didactice și manageriale din IET privind reforma documentelor de politici educaționale prin diverse seminarii organizate la nivel de instituții superioare și la nivel de IET.

Astfel, educația reprezintă o prioritate națională, care are ca obiectiv principal elaborarea unei politici educaționale, în baza căreia este efectuată pregătirea pentru viață, la orice vârstă, a ființelor umane. Activitatea educațională este complexă, adaptată, orientată, dinamică și flexibilă, pentru a stimula idealul fiecărei ființe umane, exprimat prin *a fi* și *a deveni*, concis: *realizează pregătirea omului ca element activ al vieții sociale*.

În funcție de nivelul de obligativitate, doar grupa pregătitoare din IET face parte din învățământul obligatoriu, ce se realizează în baza documentelor de politici educaționale, prezentate în *figura 1.1*.

Expresia politicii educaționale naționale în domeniul ET îl reprezintă *Cadrul de referință al educației timpurii* [2]. Prezentul document concretizează viziunea asupra copilului, acceptată și promovată prin cadrul normativ și de politici în sistemul educațional din Republica Moldova; stabilește aspectele specifice ale procesului educațional; asigură convergența eforturilor în extinderea, aprofundarea, educației copilului de la naștere până la 7 ani și corelarea cu nevoile multiple ale copilului și familiei, asigurarea stării de bine a copilului, asigurarea accesului și șanselor egale la o educație de calitate fiecărui copil.

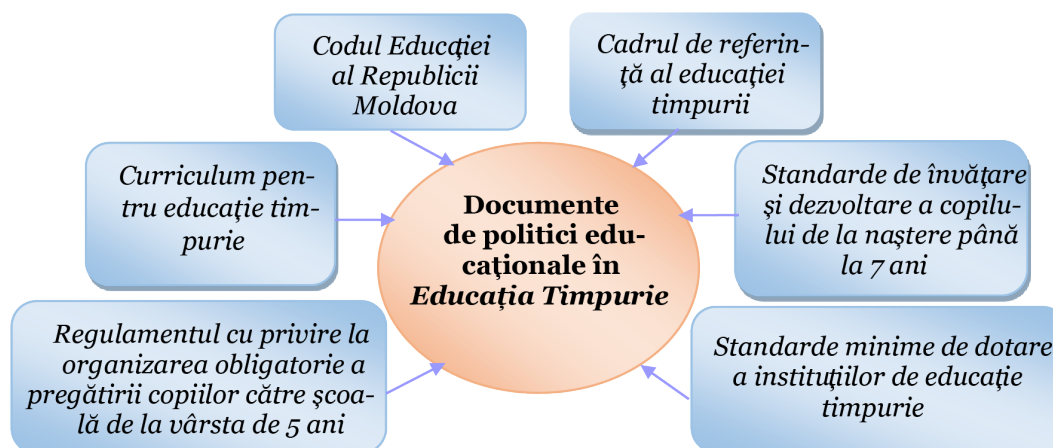

Figura 1.1. Documente de politici educaționale specifice pregătirii copilului pentru școală în cadrul sistemului educației timpurii

Astfel, *Cadrul de referință al educației timpurii* constituie concomitent o condiție și consecință a procesului de elaborare și promovare a politicilor curriculare pe dimensiunea ET. Acest document include repere teoretice privind „abordarea holistică/globală a copilului; curriculum centrat pe competențele copilului; starea de bine a copilului; abordarea integrată a domeniilor de activitate prin competențele transversale ale ET; corelarea domeniilor de dezvoltare cu domeniile de activitate; parteneriatul socio-educational (implicarea directă a familiei–comunității/societății în procesul de creștere, îngrijire, educație), mediu de învățare securizat (fizic și afectiv), stimulat, jucăuș, confortabil și incluziv al ET, valorificarea formelor de organizare formale–nonformale–informale” [2, p. 4].

Conceput în concordanță cu CRET, *Curriculumul pentru educație timpurie* reprezintă un produs/document curricular reglator – parte componentă a Curriculumului Național ca sistem (alături de CRET, SÎDC, ghiduri metodologice etc.) [7, p. 5].

În viziunea actuală, curriculumul se referă la oferta educațională a IET și reprezintă sistemul proceselor educaționale și al experiențelor de învățare și formare directe și indirecte oferite educaților și trăite de aceștia în contexte formale, nonformale și chiar informale.

Necesitatea explicării și direcționării evoluției procesului de implementare și aplicare a CET impune o analiză multispectuală, în care perspectivele la nivel de sistem managerial sunt de importanță majoră. Implementarea curriculumului se supune legităților ciclului comprehensiv al schimbării, conform căruia în primul ciclu prevalează acțiunile de elaborare a curriculumului și schimbările poartă un caracter de sus în jos, iar în cel de-al doilea ciclu urmează o schimbare calitativă, proactivă, de jos în sus, localizată preponderent la nivel aplicativ în IET.

Abordarea curriculară permite luarea în considerare, în plan teoretic și praxiologic, a întregii complexități a procesului de dezvoltare și formare a preșcolarilor pentru un debut școlar eficient.

O caracteristică definitorie a CET este prezentat printr-o imagine unitară, coerentă și convergentă pe nivelul valoric al concepției și abordării curriculare centrate pe copil; nivelul structurii curriculare respectiv; nivelul practicii curriculare axate pe competențe (cheie/transversale, generale, specific și unități de competențe) pe perioada ET.

Astfel, un rol important în aplicarea cu succes a documentelor de politici curriculare în domeniul ET îi revine cadrului managerial/didactic. Studii recente relevă că cadrele manageriale și didactice din cadrul IET trebuie să posede competențe profesionale în vederea *pregătirii copilului pentru școală*, precum:

- un nivel corespunzător al pregătirii în domeniul său de activitate;
- o perfectă stăpânire a pedagogiei;
- o amplă deschidere asupra lumii culturale și sociale;
- solide calități morale;
- dorința de a se înscrie într-un modul de educație permanentă pentru a-și perfecționa cunoștințele” [56, p. 74].

În contextul implementării documentelor de politici curriculare, *pregătirea copilului pentru școală* reprezintă una dintre finalitățile sistemului și procesului ET ce necesită a fi înțeleasă prospectiv de către cadrele didactice atât din IET, cât și din cadrul IET, cât și din instituțiile de învățământ primar drept o *adaptare reciprocă pe de o parte a copilului la școală, iar pe de altă parte a școlii la copil*, devenind „școala prietenoasă copilului”.

1.2. Poziționări psihologice și pedagogice privind pregătirea copiilor pentru școală

În literatura de specialitate constatăm mai multe abordări științifice în vederea pregătirii copiilor pentru activitatea din școală: *pedagogică, psihopedagogică, psihologică și fiziologică*.

Conceptul de **pregătire a copilului pentru școală** este abordat în literatura de specialitate de către Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, Д.Б. Эльконин, Л.И. Божович, В.В. Давыдов, Л.А. Венгер, din perspectiva dezvoltării holistice a copilului. Alte cercetări evidențiază această abordare prin relevanța cunoștințelor și deprinderilor necesare copilului la debutul școlar interprinse de A. Silvestru, T. Dubrovina, M. Dumitrana, I. Carcelea, А.Г. Асмолов, Р.С. Немов, Е. Пăун, С. Platon, А. Coasan, S. Cemortan, J. Racu, A. Bolboceanu, P. Jelescu, M. Vrânceanu, V. Pascari [Apud 35, p. 6].

Pentru diagnosticarea gradului de pregătire psihologică a copilului de vârstă 6-7 ani pentru a învăța în școală, cercetările psihologice în domeniu [21], recomandă psihologilor / cadrelor didactice și manageriale din IET unele teste și metodici de cercetări experimentale. Opțional acestea pot fi aplicate ca suplimentar la *proiectarea curriculară* [49] spre a obține un tablou al maturității școlare a copilului mai clar și mai obiectiv în conformitate cu SÎDC [13].

Tabelul 1.1. Direcțiile principale de studiere a dezvoltării copilului

↻ Gradul de pregătire pentru învățământul în școală	
Diagnosticul „maturității școlare”	<ul style="list-style-type: none"> • Testul lui Kern-Iierasec; • „Căsuța” (după N.I. Gutkina); • Decuparea cercului (după N. Ozerețki) etc.
Studierea capacității de muncă	<ul style="list-style-type: none"> • Testul lui Bourdon; • Diverse „Tabele cu figuri” etc.
Studierea activității școlare	<ul style="list-style-type: none"> • Gradul de pregătire a copilului pentru învățare (după L.A. Vengher); • Diagnosticul gradului de formare a activității școlare (după L.A. Vengher); • Dictare grafică (după D.B. Elkonin); • Desenarea după puncte (după L.A. Vengher); • Adunarea; • Șirul de numere; • Legitățile; • Adunarea și scăderea; • Nivelul de cunoștințe etc.
↻ Studierea nivelului general al dezvoltării intelectului	
Intelectul verbal	<ul style="list-style-type: none"> • Competența generală” (după D. Wechsler); • Inteligibilitatea generală (după D. Wechsler); • Asemănarea și analogia (după D. Wechsler) etc.
Intelectul nonverbal	<ul style="list-style-type: none"> • „Codificarea” (după D. Wechsler); • „Cuburile lui Koos” (după D. Wechsler); • Labirintul (după D. Wechsler); • Tabelele lui Segen etc.

⇒ Studierea proceselor psihice	
Dezvoltarea atenției	<ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile atenției; • Însușirile atenției; • Atenția spontană (după N.F. Dobrînin) etc. • Percepția culorilor (după Z.M. Istomina); • Percepția formelor (după L.A. Vengher); • Precizia percepției; • Acțiunile perceptivă (după L. A. Vengher); • Felurile percepției (după A. V. Zaporojet) etc.
Dezvoltarea memoriei	<ul style="list-style-type: none"> • Memoria spontană și involuntară (după Z.M. Istomina); • Memorizarea (memorarea) nemijlocită și mijlocită; • Memoria semantică (după A.A. Smirnov); • Volumul memoriei (după I.M. Kulak); • Reproducerea; • Pictograma etc.
Dezvoltarea gândirii și imaginației	<ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile gândirii (după J. Piaget); • Gândirea intuitiv-imaginativă (după N.N. Poddiakov); • Premisele gândirii logice (după L.A. Vengher); • Operațiile gândirii; • Gândirea logică (după L.A. Vengher); • Sarcinile; • Termină desenul figurii etc.
Dezvoltarea vorbirii	<ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile vorbirii; • Cuvintele noi (după N. Bogoiavlenski); • Însușirea structurii gramaticale a vorbirii; • Pătrunderea fondului lexical al vorbirii (după F.A. Sohlin); • Particularitățile analizei obiectivității vorbirii (după S.N. Karpova); • Forma și conținutul cuvântului etc.

La nivelul actual, evaluarea gradului de pregătire a copilului pentru școală se realizează în baza SÎDC [13]. Acest fapt, în IET din Republica Moldova se aplică un set de indicatori standard pe domenii de dezvoltare a copilului, conform *Metodologiei de monitorizare și evaluare a copilului* [60], aplicați de către cadrele didactice la grupa pregătitoare în vederea progresului de performanță a copiilor.

Astfel, misiunea *Curriculumului pentru educație timpurie* [7] este de a orienta cadrele didactice/personalul din sistemul ET în proiectarea, organizarea și realizarea activităților educaționale din perspectiva unei noi viziuni pedagogice asupra copilului și educației.

Un cadru didactic din IET este necesar să cunoască conținutul științific al dimensiunilor și domeniilor de activitate, să realizeze corelații inter- și pluridisciplinare și să adapteze acest conținut vârstei și particularităților specifice grupului de copii prin diverse strategii didactice.

Diversificarea tehnologiilor moderne educaționale specifice procesului *ET* pun accent deosebit pe:

❖ *Metodele activ-participative*, care încurajează plasarea copilului în situația de a explora și de a deveni independent. Situațiile de învățare, activitățile și interacțiunile adulțului cu copilul trebuie să corespundă diferențelor individuale în ceea ce privește interesele, abilitățile și capacitățile copilului. Copiii au diferite niveluri de dezvoltare, ritmuri diferite de

dezvoltare și învățare precum și stiluri diferite de învățare. Aceste diferențe necesită a fi luate în considerare în proiectarea activităților integrate, care trebuie să dezvolte la copil stima de sine și un sentiment pozitiv față de învățare. Concomitent, predarea/învățarea necesită să se realizeze în contextual experienței de viață și experienței de învățare a copilului, pentru a adapta corespunzător situațiile reale de învățare.

- *Jocul* ca formă fundamentală de activitate în copilăria timpurie și totodată, o formă de învățare cu o importanță decisivă pentru dezvoltarea și educația copilului. Jocul este activitatea cea mai naturală de învățare și, în același timp, de exprimare a conținutului psihic al fiecăruia. Un bun observator al jocului copilului poate obține informații benefice pe care le poate utiliza ulterior în activitățile de învățare structurate.
- *Evaluarea* are menirea să urmărească progresul copilului în raport cu el însuși și mai puțin raportarea la norme de grup (relative). Progresul copilului trebuie atent monitorizat, înregistrat, comunicat și discutat cu părinții (pe o anumită periodicitate). Evaluarea îndeplinește trei funcții: • măsurare (*Ce a învățat copilul?*);
- predicție (*Este nivelul de dezvoltare al copilului suficient pentru stadiul următor, și în special pentru intrarea în școală?*); • diagnoză (*Ce anume frânează dezvoltarea copilului?*) [60].

O evaluare eficientă este bazată pe observare sistematică în timpul diferitelor momente ale programului zilnic, dialogul cu părinții, portofoliul copilului, fișe etc.

❖ *Mediul educațional* permite libera dezvoltare a copilului și reliefează dimensiunea interculturală și cea a incluziunii sociale. Mediul trebuie astfel pregătit încât să permită copiilor o explorare activă și interacțiuni variate cu resurse educaționale și resurse umane pregătite profesional în domeniul *ET*.

❖ *Rolul familiei* în aplicarea *CET* este acela de partener socio-educational. Părinții necesită a fi informați și în deosebi să participe în mod activ la educația copiilor lor desfășurată în grădiniță. Implicarea familiei nu se rezumă la participarea financiară, ci și la participarea în luarea deciziilor legate de educația copiilor, la prezența lor în sala de grupă în timpul activităților și la participarea efectivă la aceste activități și, în general, la viața grădiniței, la toate activitățile și manifestările în care aceasta se implică.

Astfel, învățământul preșcolar cunoaște, în ultimul timp, o permanentă tendință de căutare și transformare, în mod deosebit, sub aspectul conținutului, metodologiei și al strategiilor didactice. Predarea integrată a cunoștințelor este considerată o strategie modernă de organizare și desfășurare a conținuturilor, iar conceptul de activitate integrată se referă la o activitate în care se îmbrățișează metoda de predare-învățare a cunoștințelor îmbinând diverse domenii și constituirea deprinderilor și abilităților preșcolarității, o componentă a mediului pentru organizarea cunoașterii, ca o idee sau un principiu integrator care rupe hotarele diferitelor categorii de activități și grupează cunoașterea în funcție de tema propusă de educatoare ori copii.

Integrarea, ca sintagmă este explicată ca revenirea în același loc, în aceeași activitate, a mai multor activități de tip succesiv, care conduc la atingerea obiectivelor propuse, la însușirea conținuturilor, la realizarea în practică a proiectului didactic propus. Prin *activitățile integrate* la grupa pregătitoare, abordarea realității se efectuează printr-un demers global, făcând să dispară granițele dintre categoriile și tipurile de activități didactice. Acestea se contopesc într-un scenariu unitar în care tema se lasă investigată cu mijloacele diferitelor științe: conținuturile au subiect comun care urmează a fi elucidat în urma parcurgerii acestora și atingerii obiectivelor comportamentale preconizate.

Fenomenul integrării copilului în activitatea școlară este un fenomen complex, în analiza căruia trebuie să se țină cont de: *vârsta cronologică, maturitatea școlară, conținutul instruirii în grupa pregătitoare* [28]. De aceea, pregătirea pentru școală reprezintă capacitatea copilului de a face față la cerințele de la școală.

Frecventarea IET de către copil favorizează conturarea unui comportament autentic interrelațional, de socializare. Structura grupului formală/informală de copii din grădiniță generează un climat psihosocial în care fiecare copil este în același timp, și actor, dar și spectator. De aceea, finalitatea educației, în procesul de dezvoltare a personalității copilului, constituie *formarea competențelor psihice* [54] și, ca rezultat, *formarea maturității școlare*, care se cere dezvoltată pe tot parcursul vârstei preșcolare fără a fi neglijată și vârsta antepreșcolară. Prin urmare, problema maturității școlare a fost abordată în lucrările psihologilor L. Bojovici, D. Elconin, N. Gutkina, I. Dubrovina, A. Leontiev, M. Lisina, E. Kravțova, E. Smirnova, J. Racu, S. Cemortan [28, p. 20].

La grupa pregătitoare este semnificativ procesul *continuității* [2, p. 35], ceea ce reprezintă totalitatea de relații reciproce dintre fazele dezvoltării personalității copilului și e concepută, pe de o parte, în aspectul creării condițiilor medico-igienice și psihopedagogice în IET și clasa întâi din învățământul primar, care ar asigura un nivel optimal de dezvoltare al copiilor, asimilarea unui sistem de cunoștințe, capacități și atitudini. Continuitatea în dezvoltarea copilului este examinată de autorii Т. Ерофеева, Р. Казакова, В. Яшина, Е. Сулова, В. Фокина, Е. Алексеева, în aspectul maturității școlare și adaptarea acestuia la noile condiții, precizează V. Pascari. Astfel, în viziunea V. Pascari, *continuitatea în procesul pedagogic* este interpretată drept raporturi de perspectivă în sistemul de scopuri, conținuturi, forme și metode de colaborare a grădiniței de copii cu învățământul primar incipient [67].

2. IMPACTUL CURRICULUMULUI DEZVOLTAT ÎN PREGĂTIREA COPILULUI PENTRU ȘCOALĂ: *STUDIU ANALITICO-DESCRIPTIV*

2.1. Considerații analitico-descriptive privind implementarea documentelor de politici curriculare în educația timpurie

Valoarea reformelor implementate în sistemul educațional la nivel internațional și național au punct de plecare *abordarea curriculară centrată pe copil*. În contextul politicilor educaționale din Republica Moldova, dezvoltarea curriculară reprezintă o tendință de maxim interes, constituind mijlocul esențial și pentru asigurarea calității pe dimensiunea *educație timpurie* [19].

În ceea ce privește reactualizarea unor documente de politici educaționale se realizează la anumite etape în legătură cu racordarea la nevoile societății. În acest sens, nevoia dezvoltării curriculare în *ET* s-a evidențiat foarte puternic în ultimul deceniu, în Republica Moldova, începând cu promovarea conceptului de *educație timpurie* (0-3 ani, educație antepreșcolară și 3-7 ani, învățământ preșcolar), aprobat în *Codul Educației* [3].

Ce presupune reforma curriculară în educația timpurie? Un ansamblu de măsuri necesare pentru promovarea accesului egal la educație timpurie de calitate pentru toți copiii, definirea conceptualizării *ET* și soluționarea problemei racordării curriculumului la standarde privind *nivelul 0*, conform *Clasificarea Internațională Standard a Educației*, și *Codul Educației*. Astfel, reactualizarea *CET* se încadrează în procesul de dezvoltare a Curriculumului Național [1], fiind inițiat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova în anul 2017.

Necesitatea realizării unor schimbări de anvergură în domeniul *ET* a fost determinată de mai mulți factori:

- ✓ *provocările lumii contemporane* – globalizarea, internaționalizarea, digitalizarea, tehnologizarea etc.;
- ✓ *provocările contextului național* – criza social-politică, economică, demografică, a valorilor etc.;
- ✓ *starea curriculumului existent până la reformă* [8] care a funcționat mai mult de două cicluri curriculare.

În acest context, a fost nevoie de o abordare sistemică a paradigmei curriculare, în raport cu: abordarea postmodernă a *CET* [7]; documentele internaționale pe dimensiunea *ET*; tendințele și contextul național privind dezvoltarea *CET*; necesitatea corelării și sincronizării reformei în domeniul învățământului primar și al educației timpurii.

Noile schimbări în procesul de dezvoltare a documentelor (a se vedea *figura 2.1*) în cadrul reformei de dezvoltare curriculară a vizat conceptualizarea *ET*, dobândind și un statut semnificativ, nu doar ca parte componentă a sistemului educațional, ca treaptă necesară și indispensabilă în procesul de dezvoltare al copilului, ci, în mod evident, ca fază inițială a învățării pe tot parcursul vieții, care își are începuturile în copilărie.

Astfel, ca rezultat firesc al acestor preocupări științifice și răspuns la documentele oficiale a apărut necesitatea elaborării unui *CET* centrat pe competențele copilului [7], din perspectiva *CRET* [2] și *SÎDC* [13], aprobate la sfârșitul anului 2018 de către Consiliul Na-

țional al Curriculumului din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (a se vedea *figura 2.1*). Aceste documente de fundamentare teoretică, metodologică și praxiologică a *ET* implică un proces managerial de implementare și monitorizare în IET.

Pornind de la ideea complexității în permanentă schimbare a politicilor educaționale la nivel național, procesul de dezvoltare a documentelor de politici curriculare în *ET* urmează să fie percepute ca un proces de schimbare calitativă, necesare și importante care solicită nu doar o abordare pedagogică ci și o abordare managerială. În acest scop, eficientizarea procesului *ET* din punct de vedere praxiologic vizează implementarea și monitorizarea acestor documente axate pe cele două dimensiuni adaptate în contextul cercetării [cf. 79, p. 115]:

Dimensiunea managerială implică: crearea condițiilor motivaționale și organizaționale cu privire la implementarea și monitorizarea documentelor de politici curriculare în *ET*; organizarea formării resurselor umane privind implementarea și monitorizarea acestor documente; organizarea implementării și monitorizării propriu-zise a documentelor de politici curriculare.

Dimensiunea pedagogică implică: formarea continuă a cadrelor didactice și celor de conducere în vederea implementării și monitorizării documentelor de politici curriculare în *ET*; elaborarea sistemului de indicatori cu privire la eficiența implementării documentelor de politici curriculare în *ET*.

În studiile științifice ale cercetătorilor L. Pogolșa, Vl. Guțu, implementarea și monitorizarea documentelor de politici curriculare vizează un sistem de condiții [79, p. 116], care în viziunea noastră constituie veriga primordială a responsabilizării la nivel de sistem de *ET*. *Prima condiție* – crearea cadrului motivațional pentru toți participanții implicați în implementarea și monitorizarea documentelor de politici curriculare în *ET*:

Figura 2.1. Documente de politici curriculare în educația timpurie

- creșterea profesională a managerilor și a cadrelor didactice / educatori;
- participare la seminare și traininguri special organizate;
- obținerea gradelor didactice și manageriale;
- creșterea statutului și posibilitatea de a obține funcția de formator local/ național etc.

A doua condiție – organizarea procesului de implementare a documentelor de politici curriculare în *ET* la nivel național, raional/municipal și instituțional. Misiunea documentelor de politici curriculare în *ET* este de a orienta cadrele manageriale și cele didactice / personalul din sistemul *ET* în proiectarea, organizarea și realizarea activităților educaționale din perspectiva unei noi viziuni pedagogice asupra copilului și educației, conform *elementelor integratoare* (*figura 2.2*).

În IET, monitorizarea dezvoltării copiilor se realizează atât în cadrul activităților educaționale, cât și în timpul rutinelor, tranzițiilor și altor momente de regim, în conformitate cu documentele de politici curriculare în ET.

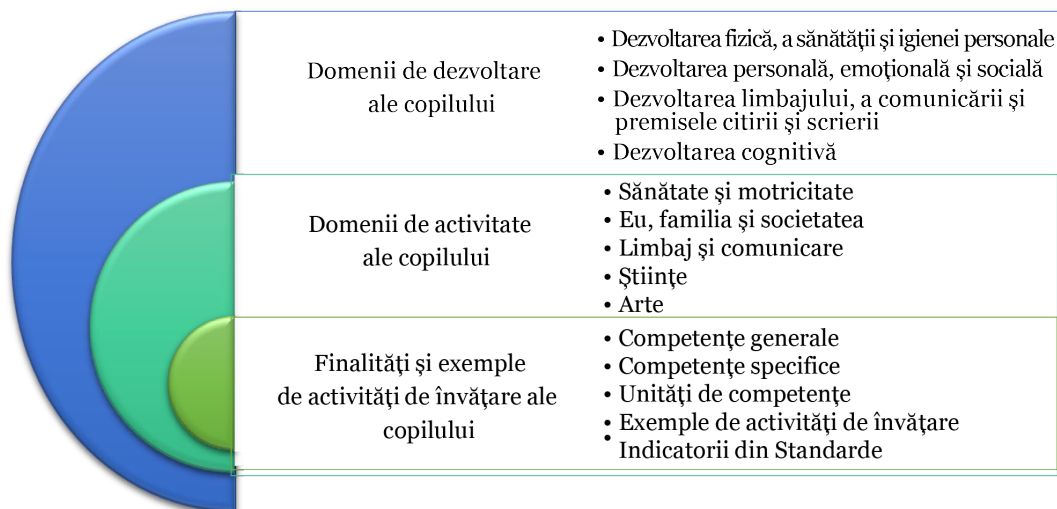

Figura 2.2. Principalele elemente integratoare în documentele de politici curriculare în educația timpurie [cf. 7, p. 11]

Implementarea actualelor documente de politici curriculare în sistemul ET presupune responsabilitate majoră pentru realizarea serviciilor educaționale oferite în IET: • Creșe; • Grădinițe; • Centre comunitare; • Complexe educaționale; • Instituții rezidențiale; • Instituții sanatoriale; • Instituții speciale (prestează servicii educaționale – de joc și activități curriculare și extra-curriculare pentru copii, educație parentală și consiliere pentru părinți) și conexe (de îngrijire (de asistență medicală, alimentație, somn, supraveghere). În acest sens, devine o necesitate „valorizarea cadrelor didactice cu accent pe competențe și inovație se poate realiza prin învățarea permanentă la nivelul căreia întreg personalul este implicat într-un proces de formare continuă”, recomandă cercetătoarea managementului curriculumului L. Pogolșa [79, p. 121].

Pentru cadrele manageriale și cele didactice, documentele de politici curriculare reprezintă puncte de referință în organizarea și proiectarea activităților educative din IET. Astfel, conform CRET domeniile de dezvoltare din SÎDC își găsesc corespondența în domeniile de activitate: *Sănătate și motricitate; Eu, familia și societatea; Limbaj și comunicare; Științe și tehnologii; Arte, stabilite în CET*, care servesc la atingerea indicatorilor dezvoltării copilului (a se vedea figura 2.2).

Fiecare cadru didactic, cunoscând documentele de politici curriculare, va fi capabil să își identifice punctele forte ale competențelor, precum și demersul dezvoltării profesionale, care necesită îmbunătățiri continue.

În contextul managementului calității privind implementarea și monitorizarea documentelor de politici curriculare în ET, *domeniile de competențe profesionale* destinate cadrelor didactice, managerilor, metodiștilor IET, furnizorilor de formare inițială și continuă, factorilor de decizie rămân în continuare actuale pentru eficientizarea procesului ET, astfel [14]:

A. Concepția despre copil și educație timpurie – acest domeniu conturează concepția despre educație centrată pe copil a cadrului didactic susținută prin practici de: individualizare a învățării, abordare integrată a dezvoltării copilului, respectare a specificului învățării în perioada timpurie, incluziune socială.

B. Planificarea învățării – acest domeniu se referă la competențele de planificare a activităților de învățare ale cadrului didactic în strânsă corelație cu perspectiva pedagogică promovată prin standardele formulate la domeniul A.

C. Organizarea învățării – vizează competențele de organizare a procesului de învățare ale cadrului didactic prin care acesta corelează competențele curriculare cu strategiile didactice și mediul de învățare în strânsă corespondență cu nevoile individuale ale copilului, descrise prin indicatorii standard.

D. Evaluarea învățării – vizează competențele de evaluare autentice ale cadrului didactic, care se bazează pe utilizarea unor strategii alternative de evaluare: observarea copilului și înregistrarea datelor privind progresele înregistrate de copil, utilizarea portofoliului individual al copilului, feedback-ul pozitiv, utilizarea mai multor surse de informație și contexte pentru aprecierea performanțelor copilului, autoevaluarea.

E. Dezvoltare profesională – vizează competențele de autorefecție, autoevaluare și management al carierei profesionale.

F. Parteneriatul cu familia – vizează competențele de comunicare și cooperare ale cadrului didactic cu familia copilului, considerat primul educator al copilului.

Rezultatele studiului pedagogic de constatare

În perioada **aprilie-iunie 2019**, s-a realizat un **studiu pedagogic constatativ** de către cercetătorii Sectorului Educație Timpurie, Institutul de Științe ale Educației, în scopul investigării cadrelor manageriale și didactice din IET privind modul de implementare a *Curriculumului pentru educație timpurie* [7] racordat la *SÎDC* [13] și *CRET* [2], în asigurarea procesului de pregătire a copilului pentru școală.

În demersul realizării studiului analitico-descriptiv a fost valorificat implementarea *cadrlui metodologic curricular* pentru IET. În acest context, au fost aplicate 218 chestionare adresate cadrelor manageriale și didactice, organizate prin diverse **forme experimentale**: *focus-groupuri* în 10 instituții de educație timpurie (128 de participanți IET: mun. Chișinău nr. 46; nr. 80; nr. 55; nr. 1, 2 com. Trușeni; nr. 225; nr. 159; nr. 26; „Abeceluș” din or. Durlești; nr. 8 din mun. Cahul); *stagii de formare continuă* IȘE (60 de participanți din republică), *mese rotunde* (30 de participanți, Chișinău IET nr. 55).

Prin desfășurarea studiului pedagogic de constatare ne-am propus următoarele obiective:

- Identificarea gradului de percepție ale cadrelor manageriale și didactice privind implementarea politicilor curriculare în *ET*.
- Stabilirea condițiilor metodologice de aplicare a curriculumului în pregătirea copilului pentru școală.
- Motivarea pentru schimbare în sistemul de formare profesională continuă din perspectiva implementării politicilor curriculare în *ET*.

Pentru a atribui transparență rezultatelor obținute în baza chestionarului (*a se vedea anexa 1*), rezultatele obținute au fost expuse în tabele, diagrame, criptograme.

Aspectele relevante ale acestui studiu analitic se regăsesc în următorii indicatori:

Indicatorul 1. *Percepția cadrelor manageriale și didactice în acceptarea documentelor de politici curriculare în varianta revizuită.*

Indicatorul 2. *Asigurarea continuității învățării și dezvoltării copilului de 1,5-3 ani, 3-5 ani și 5-7 ani în actualele documente curriculare din sistemul ET.*

Indicatorul 3. Efectele aplicării în practică a noului Curriculum pentru educația timpurie.

Indicatorul 4. Valorificarea domeniilor curriculare în practica educațională din IET.

Indicatorul 5. Asigurarea didactică necesară în implementarea cu succes a curriculumului privind pregătirea copilului pentru școală.

Indicatorul 6. Nevoia formării profesionale continue a cadrelor manageriale și didactice în scopul implementării politicilor curriculare actuale în ET.

În continuare, prezentăm analiza detaliată a conținutului chestionarului, precum și răspunsurile oferite de participanții în experimentul pedagogic, după cum urmează.

➔ **Indicatorul 1. Percepția cadrelor manageriale și didactice în acceptarea documentelor de politici curriculare în varianta revizuită.**

În cadrul discuțiilor, dezbaterilor privind noile schimbări în politicile curriculare la nivelul sistemului ET, s-a dedus din cei 218 participanți: 143 (66%) au răspuns că acceptă noile schimbări și sunt inițiați și formați de către formatorii locali în proiectarea cu succes a aplicării curriculare. Iar, un număr de 75 de cadre didactice și manageri (34%) au apreciat în măsură medie noile schimbări curriculare în cadrul sistemului de ET.

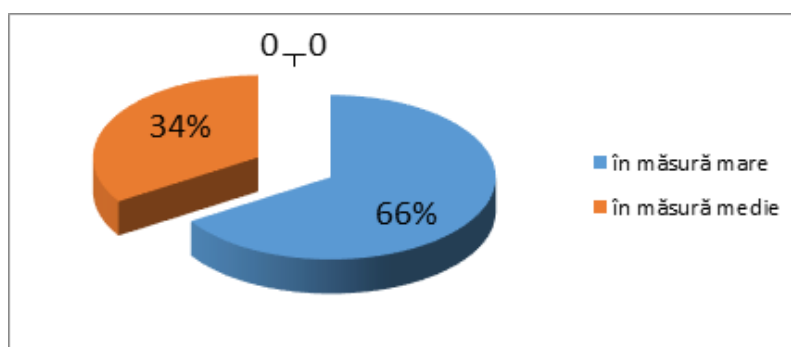

Figura 2.3. Gradul de percepție ale cadrelor manageriale și didactice privind acceptarea implementării politicilor curriculare în educația timpurie

Totodată, participanții în cadrul discuțiilor pedagogice privind implementarea documentelor curriculare în ET, recunosc necesitatea valorificării reperelor conceptuale în practica educațională, prin:

- ✓ *abordarea holistică/globală a copilului;*
- ✓ *abordarea din perspectiva egalității de gen și a drepturilor omului;*
- ✓ *curriculumul centrat pe competențele copilului;*
- ✓ *starea de bine a copilului;*
- ✓ *abordarea integrată a domeniilor de activitate prin competențele transversale ale educației timpurii;*
- ✓ *corelarea domeniilor de dezvoltare cu domeniile de activitate;*
- ✓ *bucuria și plăcerea de a învăța atât în limba maternă, cât și în cea străină;*
- ✓ *parteneriatul socio-educational (implicarea directă a familiei/comunității/societății în procesul de creștere, îngrijire, educație), crearea/asigurarea unui mediu educațional securizat, valorificarea formelor de organizare formale/nonformale/informale;*
- ✓ *resursele educaționale deschise și închise recomandate pentru facilitarea activităților interactive de învățare prin joc.*

➤ **Indicatorul 2. Asigurarea continuității învățării și dezvoltării copilului de 1,5-3 ani, 3-5 ani și 5-7 ani în actualele documente curriculare din sistemul ET.**

În opinia cadrelor didactice și manageriale (a se vedea *figura 2.4*), documentele curriculare din sistemul *ET* vizează finalitățile concrete ale procesului educațional, care asigură continuitatea învățării și dezvoltării copilului de 1,5-3 ani, 3-5 ani și 5-7 ani.

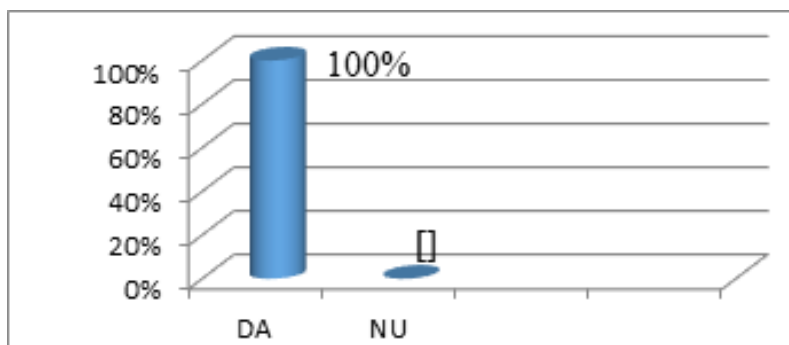

Figura 2.4. Necesitatea asigurării continuității în actualele documente curriculare din sistemul educației timpurii, în viziunea cadrelor manageriale și didactice

În ceea ce privește percepția conceptuală a asigurării continuității în procesul *ET* de către cadrele didactice, s-a constatat a fi prioritare următoarele aspecte:

- ✓ din punct de vedere *al dinamicii dezvoltării copiilor* – vizează legătura reciprocă dintre etapele dezvoltării personalității de la vârstele: antepreșcolară – preșcolară – școlară mică;
- ✓ din punct de vedere *al organizării și realizării procesului educațional* – determinate prin sistemul competențelor curriculare, formelor, metodelor de activitate.

Astfel, implementarea documentelor curriculare – *CRET, SÎDC, CET* – asigură valorificarea sistemului educației timpurii din Republica Moldova la cel mai înalt nivel de calitate în învățământul general.

➤ **Indicatorul 3. Efectele aplicării în practică a noului Curriculum pentru educație timpurie.**

Opțional, în unele instituții din Republica Moldova, *CET* a fost în proces de pilotare începând cu luna ianuarie 2019 pentru grupele pregătitoare. Însă, implementarea praxiologică a acestui document reglator în procesul educațional intră în vigoare odată cu începerea anului de studiu 2019-2020 (luna septembrie).

Investigarea analitică a răspunsurilor cadrelor didactice participante în studiul experimental de constatare, ne-a determinat să stabilim următoarele avantaje și dezavantaje ale aplicării curriculumului dezvoltat, redate în *tabelul 2.1*.

Așadar, cadrele didactice vor utiliza curriculumul drept document obligatoriu în proiectarea, organizarea și desfășurarea demersului educațional. În acest context, se elaborează proiectarea didactică, prin care se realizează conexiunea dintre competențele specifice, unitățile de competență, exemplele de activități de învățare și indicatorii din standarde, conform ghidului [49].

Tabelul 2.1. Avantajele și dezavantajele noului curriculum în opinia cadrelor didactice din IET

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> - Se bazează pe competențe; - Asigurarea parteneriatului IET-familie-comunitate; - Asigurarea armonioasă de la o treaptă preșcolară la alta; - Divizare pe trei trepte de vârstă; - Este vizibilă gradualitatea între nivele; - Este axat pe interesele copiilor; - Structurarea abordării curriculare centrată pe copil; - Finalități pentru fiecare vârstă; - Ghidarea corectă a cadrelor didactice la proiectarea și alegerea obiectivelor; - Are un concept multiaspectual; - Asigurarea șanselor de învățare pentru toți copiii; - Promovarea valorilor naționale; - Asigurarea corelării dintre curriculum și standarde de învățare și dezvoltare a copiilor de la naștere până la 7 ani; - Oferirea practicilor de sprijin; - Este mai restructurat; - Indicarea indicatorilor din SÎDC - Respectarea nivelului de dezvoltare a copilului; - Prezența celor 5 domenii de activitate și 4 domenii de dezvoltare. 	<ul style="list-style-type: none"> - La nivel conceptual, nu este studiat detaliat de cadrele didactice; - Gradul de percepție a curriculumului de către cadrele didactice este diferit; - Aplicarea curriculumului în grupe mixte (în zone rurale, lipsește grupa pregătitoare separată). - Numărul mare de copii în grupe, pentru a desfășura activitatea la nivel standard. - Lipsa materialelor didactice pentru aplicarea activităților curriculare.

➤ **Indicatorul 4. Valorificarea domeniilor de activitate în practica educațională din instituțiile de educație timpurie.**

În viziunea a 161 (74%) cadre didactice participante la studiu, care implementează actualul curriculum în practica educațională cu copiii preșcolari au definit răspunsul corect, acest curriculum este axat pe domenii de activitate în bază de competențe.

Ceilalți 57 (26%) cadre didactice au răspuns că sunt domeniile de dezvoltare în bază de standarde, ceea ce au întâmpinat dificultăți în percepția conceptelor de domenii de activitate și domenii de dezvoltare – definite conceptual în CRET.

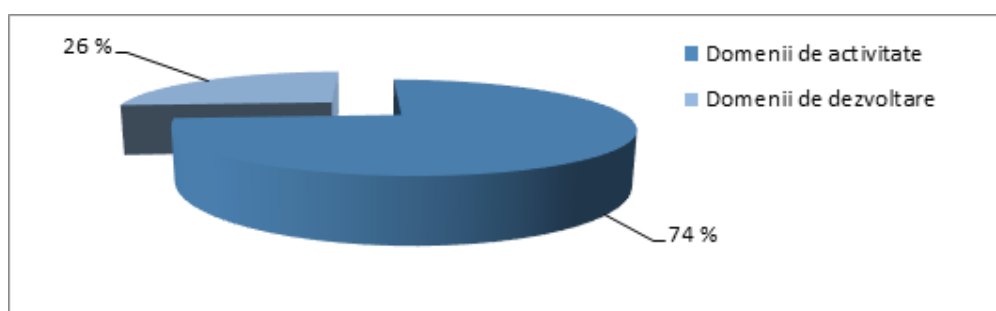

Figura 2.5. Concepte identificate de cadrele didactice – „domenii de activitate sau de dezvoltare” în cadrul Curriculumului pentru educație timpurie

Important în procesul *ET*, corelarea *domeniilor de activitate cu domeniile de dezvoltare* reprezintă o abordare curriculară integrată. Produsul acestui curriculum este educația centrată pe copil, în care accentul este pus pe importanța necesităților, intereselor copilului și a stilului propriu de învățare.

În acest demers experimental, a fost valorificat *Cadrul metodologic privind domeniile de activitate din cadrul „Curriculumului pentru educație timpurie”* (capitolele 4, 5, 6, 7, 8 din acest ghid). Cadrele manageriale și didactice au răspuns afirmativ privind eficiența metodologică a domeniilor de activitate din noul *CET*, deoarece sunt binevenite pentru desfășurarea procesului de pregătire a copilului pentru școală. Totodată, participanții în cadrul discuțiilor au confirmat că prin aceste domenii de activitate, permit o conexiune dintre competențele curriculare cu nevoile de dezvoltare ale copilului reflectate în standarde pe domenii de dezvoltare.

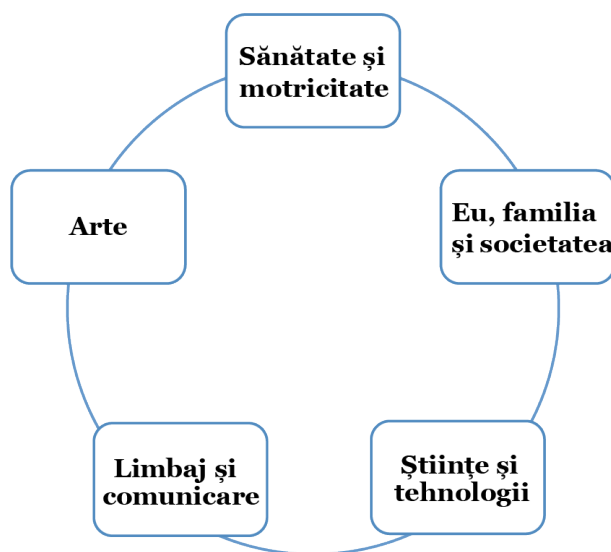

Figura 2.6. Aprecierea „Cadrului metodologic privind domeniile de activitate în Curriculumul pentru educație timpurie” de către cadrele didactice și manageriale

În opinia cadrelor didactice (a se vedea figura 2.6), relevanța acestui *Cadru metodologic privind domeniile de activitate în CET* este orientat spre dezvoltarea holistică a personalității copilului pentru asigurarea unei dezvoltări eficiente și integre ale copilului. De asemenea, participanții au argumentat necesitatea descrierii conceptuale și praxiologice pentru fiecare domeniu de activitate, deoarece facilitează din timp demersul proiectiv al procesul educativ de către cadrele didactice calificate pentru IET, ceea ce se concentrează pe interesele și nevoile copilului la vârsta de 6-7 ani (grupa pregătitoare).

Astfel, la nivel conținutal aceste metodologii specifice domeniilor de activitate din cadrul *CET* – *Sănătate și motricitate; Eu, familia și societatea; Limbaj și comunicare; Științe și tehnologii; Arte* – răspund așteptărilor cadrelor didactice pentru asigurarea calității procesului pregătirii copilului pentru școală în cadrul activităților educative din IET.

➤ **Indicatorul 5. Asigurarea didactică necesară în implementarea cu succes a curriculumului privind pregătirea copilului pentru școală.**

Eficiența asigurării didactice a procesului de *ET* depinde nu numai de diferențele dintre nivelul inițial al cunoștințelor și abilităților speciale în dezvoltarea și implementarea tehnologiilor moderne în educație, ci și de nivelul abilităților pedagogice generale, culturii metodologice, dezvoltării profesionale a cadrelor didactice în general. Aceasta presupune individualizarea și diferențierea instruirii atât în conținut, cât și în organizarea sa.

Acest indicator ne-a permis să deducem ce materiale didactice sunt necesare și utile în implementarea documentelor curriculare privind pregătirea copilului pentru școală. În acest sens, au fost prelevate 100% de răspunsuri afirmative, care solicită pentru implementarea cu succes a documentelor curriculare: *CET*, în concordanță cu *SÎDC*, următoarele materialele didactice:

- ✓ Crestomații;
- ✓ Proiectări anuale conform temelor globale;
- ✓ CD-uri cu audiții muzicale, video – filme educative în desene animate;
- ✓ Model de proiectări anuale pe domenii de activitate, în deosebi domeniul „Arte” pe vârste;
- ✓ Indicații metodice;
- ✓ Modele de activități integrate;
- ✓ Materiale demonstrative, conform domeniilor de activitate;
- ✓ Repere metodologice de implementare curriculară privind corelarea domeniilor de activitate și domeniilor de dezvoltare în procesul *ET*;
- ✓ Materiale didactice ilustrate de calitate;
- ✓ Jocuri de masă, de teren;
- ✓ Tehnologii digitale;
- ✓ Literatură metodică de specialitate;
- ✓ Hărți globale;
- ✓ Ghidul aplicativ pentru conducătorul muzical;
- ✓ Materiale didactice conform centrelor de interese;
- ✓ Ghid de dezvoltare personală și dezvoltarea competențelor profesionale în *ET* etc.

Astfel, activitățile de învățare privind pregătirea copilului pentru școală în IET se desfășoară în baza unei proiectări curriculare (incluzând teme globale: *Eu ca personalitate; Eu și corpul meu; Eu și lumea înconjurătoare; Eu și ceilalți*, realizate prin proiecte didactice tematice, săptămânale și zilnice), acestea vizează proiectarea tuturor activităților în care sunt implicați copiii, respectând programul zilnic stabilit de *CET* și metodologia specifică de aplicare a acestuia.

➤ **Indicatorul 6. Nevoia formării profesionale continue a cadrelor manageriale și didactice în scopul implementării politicilor curriculare actuale în educația timpurie.**

Unul dintre scopurile modernizării sistemului educațional din Republica Moldova este de a-și forma competențe profesionale necesare cadrelor didactice pentru creșterea și educarea copiilor într-o lume în schimbare rapidă, cu multiple provocări noi, într-o societate bazată pe norme democratice de conviețuire, respect pentru diversitate, responsabilitate personală și activism civic. În efortul actual de implementare a curriculumului dezvoltat în IET din Republica Moldova, menit să asigure creșterea calitativă a activității didactice, proiectarea, organizarea, pregătirea și desfășurarea activităților, ca microsistem ce produce la scară redusă sistemul educațional, ocupă un loc central.

La acest indicator, sunt justificate răspunsurile reflectate în *figura 2.7*, din care constatăm, că nevoia formării profesionale continue a cadrelor manageriale și didactice în scopul implementării politicilor curriculare actuale în *ET* reprezintă o prioritate la nivel național.

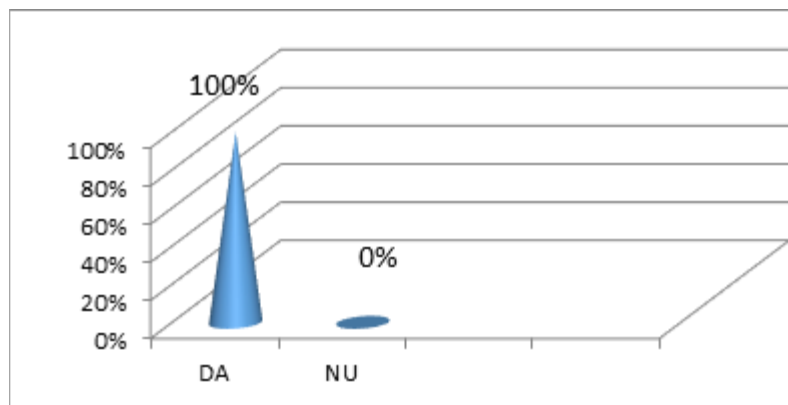

Figura 2.7. Nevoia formării profesionale continue privind implementarea politicilor curriculare în educația timpurie

Cu toate acestea, cadrele didactice exprimă „fobie” față de inovațiile din sistemul ET, de aceea au confirmat accesibilitatea de a participa la stagii, traininguri profesionale privind calitatea implementării politicilor curriculare la nivel național.

Prin urmare, complexitatea domeniilor de activitate/învățare-dezvoltare a copilului semnifică nevoia de instruire și formare a adultului/cadrelor didactice și cele manageriale dar și pentru părinți (comunitate) spre orientarea noilor tendințe de modernizare a curriculumului în corespundere cu standardele, precum și necesitatea stringentă de dotare a noilor condiții de dezvoltare în aceste IET pentru a asigura gradul optim de pregătire a copiilor pentru școală.

În **concluzie**, rezultatele studiului analitic ne demonstrează că implementarea documentelor de politici curriculare – *CRET*, *SÎDC*, *CET* – în percepția cadrelor manageriale și didactice sunt acceptate în măsură mare din punct de vedere teoretic/conceptual ceea ce asigură valorificarea sistemului ET din Republica Moldova la cel mai înalt nivel de calitate în învățământul general, iar în măsură medie este justificat din punct de vedere practico-aplicative, deoarece:

- dat fiind faptul că, cadrele didactice în perioada investigată nu au dispus de formări de calitate din partea formatorilor locali;
- majoritatea cadrelor didactice nu utilizează *noul curriculum* și *SÎDC* (ediția 2018 revăzută) în cadrul proiectării educaționale, fiindcă planul anual a fost elaborat și aprobat în septembrie, 2018, pentru anii de studii 2018-2019; iar, în anul de studii 2019-2020, cadrele didactice vor elabora o planificare globală (pe care o va realiza pe parcursul anului de studiu) în baza documentelor de politici curriculare, conform recomandării Ministerului Educației, Culturii și Cercetării [11].
- de asemenea, s-a constatat că asigurarea metodologică a procesului de implementare a noilor documente de politici curriculare pe dimensiunea *ET* necesită timp și accesul la utilizarea ghidului privind implementarea acestor documente de către cadrele manageriale și didactice, ceea ce a fost postat în trimestrul II, 2019 pe pagina web a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării;
- pentru implementarea cu succes a curriculumului dezvoltat în *ET* este nevoie de un cadru metodologic specific domeniilor de activitate curriculară, în deosebi privind pregătirea copiilor pentru școală la vârsta de 6-7 ani;
- cadrele didactice din IET au confirmat accesibilitatea de a participa la stagii, traininguri profesionale privind calitatea implementării politicilor curriculare;

- impactul implementării curriculumului dezvoltat în pregătirea copilului pentru școală, constituie o provocare pentru cadrele didactice și manageriale din IET, deoarece condițiile de promovare/aplicare a acestor documente curriculare necesită și implicarea parteneriatului socio-educățional;
- pentru asigurarea calității procesului de pregătire a copilului pentru școală sunt binevenite recomandările metodologice privind instrumentarul necesare activității educative și formării competențelor profesionale ale cadrelor didactice din IET

Astfel, în urma rezultatelor analitice ale studiului s-au dedus următoarele **recomandări privind procesul de aplicare metodologică a curriculumului dezvoltat în instituțiile de educație timpurie:**

La nivel de management:

- Cunoașterea documentelor de politici educaționale, cât și o autoevaluare profesională, riguroasă a cadrului didactic vizavi de punctele tari și domeniile în care trebuie sau este de dorit să se producă schimbări.
- Intensificarea eforturilor IET și a administrației publice locale în asigurarea aplicațiilor metodologice a dezvoltării curriculare, cât și valorificarea parteneriatului cu părinții și a altor parteneriate socio-educăționale.
- Cunoașterea problemelor de politici educaționale, importanța problemei accesului la educație.
- Monitorizarea și evaluarea procesului de aplicare a documentelor de politici curriculare, pentru obținerea informațiilor relevante.
- Informarea și motivarea cadrelor didactice în proiectarea și realizarea propriei activități.
- Conștientizarea și formarea unei culturi de evaluare și autoevaluare profesională a cadrului didactic în cadrul instituției.
- Stimularea cadrelor didactice în vederea utilizării gândirii critice în analiza propriei activități.
- Manifestarea responsabilității și maturității profesionale, în funcție de încărcătura de sarcini manageriale a diferitelor etape din an.
- Planificarea cu rigurozitate a timpului și activitățile specifice funcției, fără a pierde din vedere cele mai importante aspecte, siguranța și securitatea copiilor, precum și necesitatea parcurgerii sistematice a documentelor de politică educațională existente.
- Stimularea participării părinților și a comunității în viața grădiniței.

La nivel de proces educațional:

- Planificarea activității în baza cunoașterii particularităților individuale, a intereselor și nevoilor fiecărui copil.
- Oferirea condițiilor egale de dezvoltare holistică a tuturor copiilor, inclusiv, a celor cu necesități educaționale speciale.
- Organizarea procesului educațional în baza cunoașterii necesităților individuale de dezvoltare a fiecărui copil din grupa sa, în special, ritmul propriu, temperamentul, tipul de inteligență și stilul de învățare, pentru a crea condiții optime de dezvoltare a acestora.
- Desfășurarea activităților integrate alternând formele de organizare frontal, în grup și individual în funcție de conținutul educațional, particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, momentul zilei.

- Stimularea și monitorizarea participării copiilor cu vârste între 1,5-3 ani și 3-6/7 ani la proiectarea temelor globale educaționale oferit de IET în baza competențelor curriculare.
- Stimularea interacțiunii copilului cu alți copii, cât și învățarea prin cooperare/colaborare.
- Lărgirea spectrului de metode de interacțiune cu familia referitoare la achizițiile copilului și dificultățile cu care se confruntă.

2.2. Repere metodologice privind pregătirea copilului pentru școală în contextul implementării politicilor curriculare

În contextul implementării politicilor curriculare în IET este nevoie de asigurarea calității unui debut școlar optim al fiecărui copil, în conformitate cu potențialul de care dispune. În continuare, propunem următoarele **repere metodologice** stabilite în conformitate cu rezultatele analitice ale experimentului pedagogic de constatare:

- ✗ reglementarea procesului educațional privind crearea stării de bine a copilului în instituția de educație timpurie;
- ✗ gestionarea activităților de dezvoltare personală în instituțiile de educație timpurie;
- ✗ asigurarea activității de învățare a limbii străine în instituția de educație timpurie conform SÎDC;
- ✗ motivarea cadrelor didactice și a celor manageriale din educația timpurie de a participa la diverse traininguri /stagii de formare profesională continue privind implementarea și aplicarea documentelor de politici curriculare în sistemul educațional;
- ✗ sensibilizarea părinților privind implementarea documentelor curriculare abordate pe competențele copilului prin diverse strategii pedagogice.

➤ **Reglementarea procesului educațional privind crearea stării de bine a copilului în instituția de educație timpurie**

La vârsta preșcolară a copilului se constituie cele mai necesare forme fundamentale ale activității umane – *munca, învățarea și jocul* – ce sunt prezente nemijlocit și în dezvoltarea copilului, ponderea și importanța lor sunt diferite decât la adult. Pentru copil aproape orice activitate este joc: „Jocul este munca, este binele, este datoria, este idealul vieții. Jocul este singura atmosferă în care ființa sa psihologică poate să respire și, în consecință, poate să acționeze, tocmai prin joc el ghicește și anticipează conduitele superioare”, afirma E. Clapared [33].

Activitatea *jocului* la copii stimulează dezvoltarea, efortul de perfecționare, favorizează apariția și dezvoltarea posibilităților de învățare sistematică și a celor de muncă. În ET, jocul este practica dezvoltării copilului, consideră D.B. Elkonin [46]. Importanța acestei resurse educative, jocul în viața copilului, poate fi folosit de către adult/educator în realizarea demersului metodologic al organizării procesului educativ din IET.

„Jocul se intercorelează cu învățarea și cu creația”, menționează E. Voiculescu [98, p. 83]. De aceea, stimularea potențialului creativ al preșcolarului presupune utilizarea unor strategii didactice ce respectă principiile învățării de tip creativ, adoptarea unui stil educațional permisiv și organizarea unui program de antrenament creativ. Antrenarea preșcolarului în în-

vățarea creativă necesită soluționarea unor probleme de tip divergent, angajarea în experiențe creative, în prelucrarea, (re)organizarea, reformularea datelor, asigurarea dinamismului intelectual și afectiv, eliminarea tendințelor spre inerție și platitudine, instrumentarea cu strategii de acțiune economică, diversificarea planurilor de exprimare creativă, respectarea individualității fiecărui copil, adaptarea constructivă la natura copilului [85, p. 51].

În viziunea lui I. Nicola, tendințele principalelor tipuri de învățare, schimbările pe trecute în momentul de față sunt determinate de *învățarea prin imitare, învățarea prin rezolvarea de probleme, învățarea senzorială, învățarea prin receptare, învățarea logică, învățarea formativ – creativă, învățarea mecanică, învățarea creatoare, învățarea prin descoperire* ceea ce presupune descoperirea unei soluții originale pentru rezolvarea situațiilor problematice [63, p. 575].

Valorificarea experienței de viață a copilului, predominanța jocului ca tip de activitate și îmbinarea activităților comune cu cele alese sunt *premisele unei învățări eficiente la vârsta preșcolară*. Totodată, aici dezvoltăm ideia **învățarea prin joc a copilului în IET**, prezentată în *tabelul 2.2*.

Tabelul 2.2. Învățarea prin joc – premisă a creării stării de bine a copilului la debutul școlar

Formele jocului	Învățarea prin joc	Premise ale stimulării interesului copilului pentru învățare	Abilitățile de viață ale personalității copilului
<ul style="list-style-type: none"> • Jocurile spontane; • Jocul-exercițiu / funcțional; • Jocul simbolic / de creație; • Jocul cu reguli; • Jocul de construcție; • Jocul didactic etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Învățarea activă; • Învățarea integrată; • Învățarea semnificativă; • Învățarea prin descoperire; • Învățarea prin cooperare; • Învățarea experiențială; • Învățarea prin imitare. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deschiderea copilului pentru cunoașterea nemijlocită (concret intuitivă) a realității cu care poate intra în contact direct, pe calea simțurilor și a acțiunii, a jocului și a manipulării de obiecte; ➤ Lărgirea cunoașterii prin antrenarea capacităților de reflectare la nivelul percepțiilor și reprezentărilor (dezvoltarea spiritului de observație, a fineții analizatorilor); ➤ Declanșarea curiozității epistemice, accentul pe activități la alegere, care-i trezesc interesul; ➤ Formarea deprinderilor de muncă intelectuală accesibile vârstei. 	<ul style="list-style-type: none"> • A învăța să înveți; • Luarea de decizii; • Rezolvarea de probleme; • Gândire critică; • Planificarea/ organizarea etc.

Cercetările efectuate în domeniul *ET* elucidează necesitatea caracteristicilor comune ale copiilor preșcolari, în ceea ce privește *procesul de învățare prin joc*. Pentru fiecare caracteristică a învățării la aceste vârste corespund o serie de cerințe ce necesită a fi îndeplinite pentru asigurarea condițiilor unei dezvoltări optime [73].

J. Piaget evidențiază principalele caracteristici și cerințe ale învățării prin joc specifice copilului de vârstă preșcolară [78]:

- *copilul are propria sa manieră de a percepe lumea*, această caracteristică impune ca nevoie fundamentală confruntarea copilului și cu alte moduri și maniere de percepție, cum sunt cele ale adultului și ale egalilor lui;
- *copilul are nevoia permanentă de a comunica și verbaliza în activitățile și gândurile sale*, de aici se manifestă și cerința ca fiecare copil să fie sprijinit să verbalizeze și astfel să elaboreze idei asupra lumii, să asculte, să acționeze, să se miște, să deseneze, să construiască și să se exprime grafic;
- *copilul are propria sa manieră de a percepe lumea*, această caracteristică impune ca nevoie fundamentală confruntarea copilului și cu alte moduri și maniere de percepție, cum sunt cele ale adultului și ale semenilor lui;
- *copilul are nevoia permanentă de a comunica și verbaliza în activitățile și gândurile sale*, de aici se manifestă și cerința ca fiecare copil să fie sprijinit să verbalizeze și astfel să elaboreze idei asupra lumii, să asculte, să acționeze, să se miște, să deseneze, să construiască și să se exprime grafic;
- *copilul este curios și are nevoie să manipuleze obiectele din jurul său imediat*, de aceea este nevoie să i se antreneze toate simțurile pentru a explora obiectele, situațiile și relațiile apropiate;
- *preșcolarul percepe lucrurile fie global, fie parțial și nu este încă în stare să surprindă toate relațiile dintre ele*, această caracteristică cere ca învățarea să se axeze pe stabilirea legăturilor dintre lucruri, și să i se ofere copilului experiențe de tip integrat;
- *copilul acționează adesea fără a gândi la consecințele faptelor sale*, cerința față de programele educative va fi să i se ofere posibilitatea copilului să gândească asupra urmărilor acțiunilor sale și să fie sprijinit în a lua decizii;
- *preșcolarul are nevoie să persevereze în acțiunile sale, până la obținerea unor rezultate satisfăcătoare*, în procesul învățării este nevoie de comunicare cu ceilalți. Rolul adultului este de a-i se pune întrebări, dar și de-al lăsa să gândească singur răspunsurile și să învețe să răspundă. Copilul are nevoie să-și exprime ideile prin cât mai multe și variate moduri;
- *copilul preșcolar caută maniere anumite de reper pentru a înțelege realitatea*, de aceea el are nevoie să compare, să clasifice, să ordoneze obiectele și situațiile, să clarifice;
- *orice copil are nevoie de siguranță și încredere în sine*, să se simtă bine în „pielea sa”. Iată de ce este nevoie ca el să se cunoască pe sine și să fie valorizat. Mediul securizat și pozitiv, tolerant și valorizator furnizează copilului ocaziile de a alege și de a-și asuma cu curaj, încă de la vârstele mici, riscurile deciziilor sale;
- *copilul are nevoie cu precădere de reușită*, aceasta cere ca dezvoltarea lui să fie asigurată într-un sistem de activități potrivite nivelului său de dezvoltare și care să-l stimuleze prin rezultatele lor.

Astfel, prin cunoașterea psihologiei copilului și a personalității fiecărui copil în parte, prin crearea mediului de învățare în ET, educatorul/adultul poate să-i organizeze experiența de învățare în așa manieră încât să-i faciliteze accesul în cunoaștere și să-i amplifice capacitățile de asimilare de noi cunoștințe, de formare a unor deprinderi de *muncă intelectuală* esențiale în adaptarea la activitatea școlară [98, p. 64].

Abordarea științifică a personalității copilului în organizarea/realizarea procesului de învățare și dezvoltare în cadrul ET, necesită familiarizarea acestui fenomen educațional sub toate aspectele: fizică (biologică), cognitivă (intelectuală), comportamental (psihosocial).

Prin urmare, activitățile din IET sunt un antrenament al capacității de învățare, în măsura în care sunt adaptate particularităților și capacităților de învățare specifice vârstei. Orice activitate din IET va fi mai ușor acceptată și realizată de copii dacă educatorul/adultul le va spune copiilor la început „Ce-ar fi să ne jucăm de-a ...”, decât dacă ar spune „Astăzi vom învăța despre ...”.

➤ **Gestionarea activităților de dezvoltare personală în instituțiile de educație timpurie**

În contextul dezvoltării curriculare organizarea activităților de dezvoltare personală în cadrul IET reprezintă o problemă abordată de o actualitate relevantă.

Activitățile de dezvoltare personală reprezintă activități de învățare care se desfășoară în acord cu proiectul tematic, tema săptămânii/zilei, îndeplinind multiple roluri. În opinia noastră, aceste activități [42]:

- permit formarea și exersarea unor comportamente și deprinderi specifice (igienico-sanitare, de autoservire etc.) în scopul dobândirii treptate a autonomiei personale;
- motivează fetele și băieții pentru activitate;
- asigură ocazii de gestionare a relațiilor interpersonale, cu accent pe dezvoltarea empatiei, a capacității de comunicare asertivă;
- permit dezvoltarea capacității de autocunoaștere, a stimei de sine;
- satisfac nevoia copilului de recreere sau de exersare a unor înclinații;
- oferă posibilitatea aprofundării sau recuperării unor cunoștințe din diferite domenii de activitate etc.

Frecvent ne întrebăm cum am putea să începem fiecare zi, altfel decât pe cea precedentă. Necesitatea unei schimbări în învățământ este inevitabilă, dacă luăm în considerare fluxul de informație din viața cotidiană, schimbările de zi cu zi și noile descoperiri privind activitatea mentală. Instituția de educație timpurie trebuie să ofere copilului un ambient bine organizat, care să încurajeze copilul, să-i permită să aibă inițiative, să-i dezvolte creativitatea, să-i dezvolte tendința de a acționa în cooperare cu cei din jur. Acest ambient necesită să-i ofere copilului posibilitatea de a explora necunoscutul, de a exersa acțiuni și activități învățate și desfășurate. În această categorie de activități includem: **rutina și tranziții, activități în I-a parte a zilei și după amiază (activități recreative și de relaxare, activități recuperatorii și de dezvoltare a abilităților individuale), activități opționale, activitățile distractive**. Componentele activității de dezvoltare personală sunt următoarele [42, p. 217].

Rutina zilei creează un cadru clar în care derulează evenimentele pe parcursul zilei, ceea ce le oferă copiilor siguranța și independența indispensabilă pentru starea de bine a copilului. Rutina zilei înglobează activitățile ce acoperă nevoile de bază ale copilului, de exemplu: sosirea copilului, gimnastica de înviorare, întâlnirea de dimineață, igiena, spălatul și toaleta, servirea meselor, somnul/activități de relaxare, și plecarea copiilor de la grădiniță. Întâlnirea de dimineață se realizează, de obicei, în formă de cerc (pe scaunele, pe pernuțe, în picioare) și are drept scop dezvoltarea abilităților sociale, crearea unei predispoziții pentru activitate pe parcursul zilei. Aceasta poate include salutul, discuții legate de completarea pa-nourilor (calendarul zilei, calendarul naturii, mesajul zilei, care include noutăți împărtășite de copii etc.) Cadrul didactic poate valorifica momentele spontane de interes ale copiilor pentru lucruri noi în scopul extinderii învățării lor. Durata activității în cerc mare poate varia de la o zi la alta și va depinde de atenția și interesul copiilor, întrucât importanță primordială o au calitatea interacțiunilor și starea de bine a copiilor (durata de 5-7 minute).

Tranziția este activitatea de scurtă durată, necesare pentru trecerea de la momentele de rutină a zilei la alte activități și invers. Tranziția reușită oferă coerență, organizare și utilizare eficientă a timpului în cadrul programului zilnic, ceea ce permite cadrului didactic să dispună de timp pentru a se concentra pe nevoile individuale ale copiilor. Activități din I-a parte a zilei și după amiază se proiectează un program distractiv în cadrul plimbărilor (observări, experimente, jocuri în aer liber etc.) și un program de exersare a aptitudinilor individuale și recuperatorii etc. Sunt trei categorii de activități, indicate după criteriul obiectivului fundamental urmărit:

Activități recreative și de relaxare au scopul activizării preșcolarilor, al trezirii interesului pentru cunoaștere și acțiune liberă, independentă. Acest lucru nu înseamnă că el este lăsat complet liber: regulile sociale ale grupei sunt în continuare respectate. Copilul este câteodată obligat să negocieze cu ceilalți pentru a organiza un joc colectiv sau pentru a împărți jucăriile grupei pe care vrea să le folosească. La început, cadrul didactic poate propune activități variate în cadrul plimbărilor: • *observări*; • *experimente*; • *jocuri în aer liber*; • *munca în natură*; • *jocuri libere* etc. Aceste activități trebuie să rămână deschis la orice propunere sau cerere venită din partea copiilor.

Activitățile de dezvoltare și exersare a aptitudinilor individuale le permite copiilor să-și valorifice cunoștințele, abilitățile și aptitudinile într-un domeniu anumit (aptitudinilor muzicale, de desen, sportive etc.). În timpul acestor activități, cadrul didactic va avea ocazia să propună acestor copii activități structurate pe aptitudinile ce trebuie dezvoltate. Finalitățile ce țin de cultivarea performanțelor și de educația compensatorie sunt formulate de către educatoare preponderent în cadrul activităților pe centre de interese, iar prin diferențiere și individualizare – și în activitățile comune.

Activitățile recuperatorii se organizează cu copiii care din diverse motive au lipsit o perioadă mai lungă de la grădiniță, care sunt înscriși mai târziu ori pentru copii cu CES care sunt rămași în urmă din cauza unor inabilități (văz, auz, motricitate, deficiență sau ritm lent al dezvoltării psihice). Proiectarea vizează activitățile de recuperare (logopedie, exerciții motrice speciale, formarea unor deprinderi de comportare în colectiv, desen, muzică, lucru manual etc.), sarcinile de lucru pentru copii, materialul utilizat, procedee de muncă individualizată

Activitățile distractive au o formă de lucru cu copiii utilizată în timpul liber. Scenariile activităților distractive sunt compuse de către educator și sunt organizate cu copiii în baza tipurilor de activități (în prima sau în a doua jumătate a zilei): serată distractivă; • *matineu literar*; • *șezătoare*; • *competiție sportivă* etc. Activitățile distractive se organizează, de regulă, o dată în trimestru. Scopul principal pe care-l urmăresc aceste serate sunt – delectarea, relaxarea copiilor.

Activitățile opționale sunt activități cu caracter facultativ, se prestează contra plată, la solicitarea părinților, suplimentar la cele prevăzute în *CET*, *CRET* și *SÎDC*. Acestea pot fi prestate de IET sau de către asociații obștești, ori prestatori privați, conform curricula / Programelor educaționale, aprobate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și deciziei Consiliului de administrație și a Consiliului metodic al instituției. Activitățile educaționale extracurriculare/extrașcolare/opționale, complementare, precum limbi străine, arta vorbirii, șah, fotbal, arte marțiale, acrobatică, înot, educație financiară, educație de gen etc. Se propun doar copiilor cu vârsta de 5-7 ani, iar activitățile organizate la calculator – copiilor de la vârsta de 6 ani, în conformitate cu normele sanitare stabilite de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

În fiecare grupă este necesar să existe un program zilnic care să illustreze activitățile specifice domeniilor de activitate, dar și pe cele de dezvoltare personală. Familiarizarea cu programul zilnic se face încă din primele zile de grădiniță prin discuții cu grupa, dar și cu părinții, pentru a-i asigura că activitatea din grădiniță este bine planificată, iar acesta trebuie respectat. Programul zilei într-o instituție de educație timpurie va include o varietate de oportunități de creare a contextelor de învățare și dezvoltare, în funcție de vârsta și interesele copiilor, individuale și de grup. Calitatea proceselor care se vor desfășura în mediile de învățare depinde de respectarea unui echilibru între: activități de dezvoltarea personală, activități pe domenii de activitate și activități pe centre de interes. În programul zilnic trebuie să existe un echilibru între activități de dezvoltare personală și activitățile comune, activitățile statice și cele dinamice, în încăpere și în aer liber, individuale, în grup mare și mic, de cunoaștere, de explorare, de descoperire/informare, de observare, de participare, alese și dirijate de copii, alese și dirijate de cadrul didactic. Se va ține cont și de corelarea activităților de dimineață cu cele de după amiază, realizarea obiectivelor operaționale și a sarcinilor de lucru în diverse momente ale zilei. Propunem în continuare un program de activitate orientativ, care include toate componentele zilei, cu mici diferențe de timp de la o grupă la alta [7, pp. 15-16]. După cum se poate observa, reținerile orare, precum și ordinea activităților au caracter strict orientativ, fiind vorba despre un model posibil și nu un program impus, fiecare cadru didactic având libertatea de a-și stabili propria schemă orară, în funcție de nevoile copilului și de opțiunea proprie în ceea ce privește ordinea activităților de învățare.

Tabelul 2.3. Programul zilnic de activitate al grupei cu orar normal sau săptămânal

Orarul activităților	ACTIVITĂȚILE ZILEI		
	Activități de dezvoltare personală	Activități integrate/pe domenii de activitate	Jocuri și activități pe centre de interes
7.00 – 8.30	Rutină: Primirea copiilor, discuții cu părinții despre starea generală a copiilor, termometria în grupele de creșă.	-	Jocuri și activități pe centre (la alegere)
8.30 – 9.00	Rutină: Gimnastica matinală, deprinderi de igienă individuală și colectivă etc. Rutină: dejunul		
9.00 – 11.00	Rutină: Întâlnirea de dimineață (15-20 min.) (mesajul, calendarul, prezența, jocuri de socializare). Rutină și tranziție: Pregătirea de activități (distribuirea materialelor, necesități individuale, pauze dinamice, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de igienă personală și colectivă, exerciții de grupare și regroupare).	Activități integrate pe domenii de activitate	Activități pe centre de interes (la alegere)
11.00 – 13.00	Activități recreative (jocuri și plimbări în aer liber) Rutină și tranziție: deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de autoservire, deprinderi de disciplină, ordine etc. Rutină: prânzul		
13.00 – 15.00	Rutina: somnul de zi		
15.00 – 15.30	Rutină și tranziție: trezirea copiilor, activități de călire, deprinderi de autoservire, deprinderi de igienă personală, necesități personale.		
15.30 – 16.00	Rutină: gustarea		
16.00 – 17.30	Activități opționale (dezvoltarea aptitudinilor individuale la alegere: dans, limbi moderne, dezvoltarea vorbirii etc.) Activități recreative și de relaxare: jocuri și plimbări în aer liber Rutină și tranziție: deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de autoservire, deprinderi de disciplină, ordine.	Activități recuperatorii pe domenii de activitate	Jocuri și activități pe centre (la alegere)
17.30 – 18.00	Rutină: cina		Jocuri și activități pe centre (la alegere)
18.00 – 19.00	Rutină: Plecarea acasă		

➤ **Asigurarea activității de învățare a limbii străine în IET conform SÎDC**

Limbile străine au început să devină obiect de studiu, neoficial, pentru copiii din Republica Moldova încă de la vârste foarte mici. Deși curriculum (an. 2008) [8], precum și *Standarde de învățare și dezvoltare pentru copil* (an. 2013) nu prevedeau învățarea unei limbi străine în sistemul ET. Reieșind totuși din realitățile actuale, când universul predării limbilor străine cunoaște permanente mutații, s-a considerat oportun de a fi introdusă limba străină în actualele *Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani* [13] în conexiune cu *CET* [7], cu scopul de a orienta actorii actului educațional privind așteptările despre ceea ce *ar fi* necesar copiii să știe și să facă [91, pp. 574-577].

În procesul *ET*, domeniile de activitate din *CET* sunt în corelare cu domeniile de dezvoltare a copilului. De aceea, în SÎDC – Standardul 6. „Copilul va fi capabil să înțeleagă și să se exprime, la nivel elementar, într-o limbă străină” [13, p. 68]. – face parte din cadrul domeniului *Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii*, ceea ce în curriculum este domeniul de activitate *Limbaj și comunicare* cu dimensiunea *Educație pentru limbaj și comunicare*. Acest standard este predestinat părinților și cadrelor didactice care desfășoară activități opționale, ce vizează studierea unei limbi străine în diverse instituții și prestează servicii de *ET*.

În IET, pot fi organizate și desfășurate următoarele activități: *activități de dezvoltare personală, activități integrate (activități pe domenii de activitate) și activități extracurriculare*. La rândul lor, fiecare tip de activitate include o serie de activități, care s-ar putea (la dorința copilului și părintelui) să se includă la nivel integral activități de învățarea unei limbi străine în proiectări curriculare sau extracurriculare.

Nevoia dezvoltării limbajului și comunicării copilului la vârsta pregătirii lui școlare este prioritară la nivel de finalitate a educației timpurii. De aceea, bazele unei comunicări elementare în inițierea unei limbi străine pentru copil – viitor adult – devine o valoare incontestabilă, care necesită o pregătire profesională a cadrului didactic în problema învățării unei limbi străine pentru copiii de vârsta 6-7 ani.

Ca urmare a analizei teoriilor învățării, S. Amonashvili ajunge la concluzia că baza psihologică pentru achiziția limbilor străine la vârsta de 6-7 ani, nu este memoria, ci *capacitatea verbală, funcția de vorbire*. Această funcție sau capacitate este pur individuală, iar manifestarea ei este o manifestare a potențialului interior al copilului. Acest proces nu necesită operațiuni psihice complicate pentru a dezvălui legile limbii, acestea nici nu există la un copil de 6-7 ani. Operațiunile mentale apar la copil ca rezultat al experiențelor sale de viață și activităților din mediul înconjurător și se adâncesc, se formează în funcție de achiziția limbii. Astfel, funcția de vorbire înnăscută rezolvă o problemă mult mai complicată decât memorarea mecanică a cuvintelor. Funcția de vorbire înnăscută este dotată cu următoarele caracteristici specifice:

- *limitarea în timp* – pe măsură ce copilul asimilează limba, funcția de vorbire slăbește treptat și la 9-11 ani încetează. Copilului îi rămâne noua formare – limba, mecanismul de vorbire, iar funcția cu predeterminarea sa genetică își pierde semnificația. De aceea, ar trebui de profitat de puterea funcției înnăscute prin introducerea învățării unei limbi străine din *ET*.
- *abilitatea de a analiza simultan și de a sistematiza fluxurile de vorbire de limbă maternă și străină* – condiția principală este de a asigura încredere în necesitatea de a opera o limbă străină în mediul înconjurător;

- *dorința de liberă circulație* – această caracteristică a funcției de vorbire constă în încurajarea copilului de a comunica cât mai mult posibil la activitățile de învățare a limbilor străine. Formele de comunicare fără limite în procesul de învățare ar trebui să prevaleze. Într-o atmosferă de comunicare liberă, binevoitoare și prietenoasă, funcția de vorbire este inclusă într-o activitate multilaterală activă, funcționează la capacitate maximă [Apud 104].

În contextul implementării noilor documente de politici curriculare, necesitatea pregătirii *profesorului* de limbi străine în IET pentru activitățile didactice condiționează în cea mai mare măsură succesul copiilor. Această pregătire începe cu alcătuirea planificării, unde va preciza la fiecare modul numărul de activități, competențele, obiectivele operaționale ce urmează a fi realizate, strategiile didactice, materialul didactic și instrumentele de evaluare a cunoștințelor sau deprinderilor. După fiecare activitate este bine ca *profesorul* să se autoanalizeze întrebându-se cât a reușit să transmită copiilor, dacă aceștia au înțeles subiectul și cum ar trebui să procedeze la activitățile următoare. După fiecare modul, este bine să se testeze copiii pentru a se convinge dacă și-au însușit cunoștințele necesare pentru a trece la modulul următor. De asemenea, va fi preocupat să folosească cu precădere metodele active, angajând copiii în procesul de elaborare a cunoștințelor și formarea competențelor de comunicare într-o limbă străină [76, pp. 52-53].

Condiție pentru învățarea limbii străine în *ET*, în opinia noastră, este de a crea un *mediu educațional* în care copilul își găsește modalitatea individuală de învățare. Prin *mediu educațional* înțelegem un set de factori externi care contribuie la o manifestare activă și creativă a copilului.

Mediul grădiniței și al grupei de copii reprezintă ansamblul factorilor naturali și sociali, materiali și spirituali, angajați în activitatea de formare-dezvoltare a personalității umane. Pentru a avea efecte benefice la învățarea limbii străine în *ET*, mediul grădiniței și al grupei de copii trebuie să fie tonic, să stimuleze *motivația* pentru învățare. Procesul didactic, văzut din perspectiva mediului grupului de copii, trebuie proiectat și realizat în maniere diferențiate și individualizate, nu numai în concordanță cu natura grupului și cu vârsta subiecților ci și după profilul fiecărui colectiv preșcolar, după particularitățile membrilor acestora. În același timp, să se țină seama de raporturile ce apar dintre copii. În prezent, psihopedagogii recomandă instaurarea unor relații colegiale, de respect și încredere reciprocă, de învățare colaborativă mai degrabă decât competiția, prevenirea și eliminarea stărilor conflictuale [80].

Mediul socio-familial influențează, fără dubiu, dezvoltarea personalității și ansamblul ei. Pentru învățământul de limbi străine, existența în familie a unor membri care vorbesc limba țintă învățată de preșcolar este un motiv important care determină copilul să facă eforturi să-și însușească acest obiect de studiu, fiind totodată și condiție favorizantă, mai ales dacă în relațiile dintre ei se folosește pentru comunicare acest nou „instrument” [90, pp. 240-244].

➤ ***Motivarea cadrelor didactice și a celor manageriale din educația timpurie de a participa la diverse traininguri / stagii de formare profesională continue privind implementarea și aplicarea documentelor de politici curriculare în sistemul educațional***

Conform studiului comprehesiv *Formarea profesională continuă în Republica Moldova*, „dezvoltarea profesională a cadrelor didactice nu poate avea caracter opțional atâta timp cât obiectul muncii acestora (curriculum-ul, didactica, metodică) sunt într-o continuă evoluție” [47]. În acest sens, dezvoltarea profesională a cadrelor didactice prezintă o necesitate pentru sistemul ET.

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice constă în activități educaționale (de învățare) care ajută cadrul didactic la actualizarea cunoașterii în domeniul de specialitate, dezvoltarea sau dobândirea de noi competențe, toate cu scopul de a crește calitatea educației oferite elevilor la clasă. Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice include activități formale, de exemplu, cursuri, conferințe și ateliere de lucru, precum și activități de auto-formare, cum ar fi lectura, cercetările individuale etc.

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice ar trebui [47, p. 8]:

- să fie continuă – cadrele didactice ar trebui să fie mereu în căutarea de modalități de a-și îmbunătăți performanța;
- să asigure responsabilitatea proprie în a alege când și cum să fie administrată;
- să fie condusă de nevoile de învățare și de dezvoltare ale individului;
- să servească nevoilor de evaluare și autoevaluare profesională;
- să fie o componentă esențială a vieții profesionale și personale.

Formarea profesională continuă, în accepțiunea sistemelor de învățământ, este partea obligatorie a dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, și este definită prin legi și alte acte normative care stabilesc la ce fel de programe trebuie să participe cadrele didactice în mod obligatoriu și la ce intervale de timp. De asemenea, prin formarea profesională continuă obligatorie se introduc în sistem toate schimbările operate la nivel de curriculum național, didactica disciplinei, noi practici pedagogice, modalități de evaluare etc. Într-un cuvânt, formarea profesională continuă obligatorie reprezintă tot ceea ce Ministerul Educației vizează pentru cadrele didactice în termeni de dezvoltare profesională continuă, necesară în munca de zi cu zi la grupă.

În procesul implementării manageriale ale documentelor de politici curriculare în ET, activitatea cadrelor didactice va fi orientată spre:

- adaptarea cunoștințelor și comportamentelor psihosociale, emoționale, de autocontrol, abilități cognitive, psihomotorii și de comunicare ale copiilor (competențe curriculare și indicatori standard);
- desfășurarea activităților educative în baza cunoașterii diferențelor individuale, intereselor, cunoștințelor, capacităților, comportamentelor [79, p. 120];
- formarea autocontrolului copiilor pentru activitatea de învățare și dezvoltarea interesului și creativității prin joc [68, pp. 196-170];
- implicarea în activitățile de cooperare cu promotorii politicii educaționale și colaborarea reciprocă cu colegii – manageri, educatori, metodiști, cadre didactice de sprijin, mentori, personal de profil (medic, psiholog, logoped, psihopedagog, conducător muzical) părinți, comunitatea etc. • dezvoltarea personală și profesională continuă;
- armonizarea modului de realizare a activităților educative integrate pentru stimularea stării de bine a copilului în mediul educației timpurii etc.

Prin urmare, *un cadru didactic, care are la dispoziție un complex de documente curriculare explicite și este pregătit să înfăptuiască transpunerea lui didactică, va fi apt și va dori să valorifice orice posibilitate de dezvoltare a copiilor* [31, pp. 18-21], precum:

- ✓ să asigure un mediu de învățare dezvoltativ;
- ✓ să creeze situații de învățare prin punerea la dispoziția copilului a diverselor materiale și ustensile;
- ✓ să acorde timp suficient pentru ca fiecare copil să reușească să îndeplinească sarcina înaintată;
- ✓ să ofere fiecărui copil posibilitatea de a se exprima, de a se da cu părerea, de a ține cont și de părerile celorlalți;

- ✓ să eficientizeze șansa fiecărui copil de a experimenta, cerceta, investiga obiecte și lucruri noi;
- ✓ să stimuleze curiozitatea copilului prin crearea de situații noi de descoperire a unor obiecte, legități;
- ✓ să favorizeze situații de manifestare a inițiativei în cadrul diverselor activități de învățare;
- ✓ să extindă interesul personal;
- ✓ să stăpânească capacitatea de persistență în realizarea tuturor sarcinilor de învățare și a lucrărilor copiilor;
- ✓ să asigure deschidere pentru manifestarea creativității copiilor.

➤ ***Sensibilizarea părinților privind implementarea documentelor curriculare abordate pe competențele copilului prin diverse strategii pedagogice***

La nivelul implementării documentelor curriculare în IET, cadrele didactice va informa părinții despre noile schimbări produse în politicile educaționale.

Astfel, „schimbările la nivelul politicilor educaționale survenite în ultimii ani presupun noi abordări privind pregătirea copiilor pentru învățarea în școală, totodată, capătă o pondere reprezentativă, cu atât mai mult cu cât avem în vedere importanța implicațiilor pedagogice la treapta preșcolară, dată de impactul pe care această etapă o are asupra formării unor structuri de bază ale personalității copilului, care determină adaptarea sa ulterioară la activitatea de învățare”, analizează A. Vasilache [97, pp. 511-516]. De asemenea, autoarea menționează despre *importanța atitudinii părinților față de pregătirea copiilor pentru școală*. Ceea ce în mod tradițional, pregătirea copilului pentru școală părinții o asociază cu performanța copilului în școală, încearcă să pună accent, în special pe formarea a cât mai multe cunoștințe. De aceea, copiii se pierd în volumul mare de informații, deseori inutilă pentru vârsta lor. În acest sens, se constată forțarea ritmului de dezvoltare al copiilor, accentul fiind pus pe pregătirea specială pentru școală, în defavoarea pregătirii generale. Ca urmare, este necesară o reexaminare a importanței problemei pregătirii copiilor pentru școală, identificând rolul părinților în acest proces.

Ședințele cu părinții au rol important în cadrul comunității preșcolare, fiind unul dintre modurile prin care părintele ține legătura cu instituția. Această relație este benefică pentru părinți, deoarece se pot informa despre progresele copilului, despre tipurile de activități derulate pe parcursul anului școlar sau despre organizarea procesului de învățământ în cadrul grupei; pentru cadrele didactice este o oportunitate de a cunoaște familia copilului cu care lucrează la grupă, de a interacționa cu aceștia urmărind segmentele învățării și în mediul extracurricular. În general ședințele cu părinții au un caracter informativ, dar totuși cadrele didactice va ține cont și de partea formativă a acestor întâlniri, pe care fiecare cadru didactic o poate dezvolta prin diverse activități, de exemplu:

- ✎ *Caracteristicile psihofiziologice ale copiilor de 5-6/7 ani;*
- ✎ *Ce este maturitate școlară?;*
- ✎ *Soluții pentru pregătirea copilului pentru școală;*
- ✎ *Dezvoltarea interesului cognitiv la copii etc.*

În cadrul ședințelor parentale, cadrele didactice vor utiliza metode interactive (a se vedea *tabelul 2.4*), ce îndeplinesc și funcția de diagnosticare, cu ajutorul lor sunt clarificate așteptările părinților, opiniile, grijile, temerile și dorințele [32].

Tabelul 2.4. Strategii operaționale de organizare și desfășurare a training-urilor educației parentale în instituția de educație timpurie

Instrumente de formare a culturii profesional pedagogice cadrelor didactice și culturii pedagogice părinților (metode și tehnici interactive)	Mecanisme mentale de activitate. Proceduri pentru înțelegere	Categoriile procesului de învățare al părinților
➤ Scala cronologică – se prezintă sub forma unei scale cronologice, în fiecare etapă fiind prezentate semnificațiile cele mai importante a conceptului amintit. (R. Mogonea)	sesizare, orientare, identificare, explorare, distingere, analizare, diferențiere, adaptare, reprezentare.	7. Prelucrarea primară directă a datelor (conceptelor)
➤ Arborele de derivare – se urmărește prin prelucrarea primară a informațiilor prin experiența directă pentru înțelegere și formarea imaginilor mentale pentru înțelegere. (E. Frăsineanu)	sesizare, descriere, enumerare, ordonare, indicare, schițare, reprezentare, exprimare, exemplificare, formulare.	 6. Formarea imaginilor mentale (reprezentări) necesare înțelegerii
➤ Caracatița influențelor negative se urmărește selectarea aspectelor, trăsăturile negative ale unui obiect, fenomen educational sau care se află în relație cu problemele specific educației. (V. Ilie)	identificare, observare, diferențiere, asociere, reprezentare, orientare, relaționare, exprimare, reflectare.	
➤ Blazonul personal instrument de autoanaliză, dă posibilitatea prin reflecție individuală să analizeze și să interpreteze fapte pe care le-au trait în scopul de a învăța din ele. (M. Popescu)	identificare, intuire, surprindere, ordonare, sistematizare, reprezentare, argumentare, cooperare, dezbateri.	
➤ Lista de inventariere urmărește selectarea cărților de educație a copiilor, educație parentală etc., nu este importantă doar enumerarea lor dar și analiza ideilor principale pentru a identifica nodurile informaționale pentru a trezi curiozitatea celorlalți să lectureze aceste cărți. (F. Mogonea)	Sesizare, orientare, identificare, explorare, analizare, diferențiere, ordonare, organizare, relaționare, exprimare.	
➤ Blocul valorizării constă în prezentarea unei cărți citite și evidențierea noutății, valoarea argumentelor, dar să surprindă și contraargumentele față de afirmațiile autorului, sublinierea unor contradicții, neadevăruri, evidențierea altor puncte de vedere pe aceeași problemă, ale unor autori diferiți. (F. Mogonea)	orientare, identificare, explorare, descriere, subliniere, integrare, structurare, interpretare, găsire de sensuri, exprimare.	
➤ Listele explicative se bazează pe inventarierea unor sintagme pereche, a unor concept care par sinonime și elucidarea sensului acestora. (F. Mogonea)	analizare, comparare, corelare, structurare, explicare, argumentare, diferențiere, integrare, exemplificare.	
➤ Broșuța gânditoare poate fi integrat în cadrul reprezentărilor grafice care evidențiază argumentările pro și contra în legătură cu o anumită problemă, afirmație, citat, maximă. (F. Mogonea)	orientare, identificare, surprindere, descriere, distingere, analizare, comparare, integrare, explicare, interpretare, modelare.	
➤ Matricea de analiză criterială urmărește formularea obiectivelor de formare/dezvoltare a imaginilor mentale necesare pentru înțelegere (reprezentări). (E. Frăsineanu)	identificare, analizare, prelucrare, relaționare, atribuire, integrare, ilustrare, raportare la criteriile, reprezentare, argumentare.	
➤ Dialogul dintre pesimist și optimist distinge aspect esențiale ce derive din abordarea optimist a unui subiect și din abordarea pesimistă a acestuia. (V. Ilie)	analizare, integrare, corelare, formulare de ipoteze, argumentare, diferențiere, clarificare, explicare.	
➤ Arborele ideilor facilitează achiziția noului dar în același timp propune și stabilirea unor legături între structuri de cunoștințe asimilate deja, pe baza antrenării unor mecanisme, strategii cognitive superioare. (F. Mogonea)	reactualizare, analizare, structurare, organizare, argumentare, interpretare, integrare, demonstrare, clasificare, modelare, exemplificare.	

➤ Balonul variantelor și al condițiilor rezolutive pune accentul pe determinarea condițiilor de combinare a elementelor componente ale strategiilor de instruire, precum și inventarierea soluțiilor de rezolvare a ipotezelor. (<i>R. Mogonea</i>)	reactualizare, analizare, structurare, organizare, argumentare, interpretare, demonstrare, clarificare, exemplificare.	
➤ Diagrama flow constă în identificarea elementelor ce definesc normativitatea didactică a construirii pas cu pas, a acestor elemente, în construirea sistemului educacional. (<i>V. Ilie</i>)	orientare, grupare, vizualizare, organizare, elaborare.	4. Utilizarea mecanismelor mentale abstracte în înțelegere: <i>de categorizare, conceptualizare</i>
➤ Scara etapelor redarea grafică a unor informații esențiale, a etapelor unui fenomen, ale unei acțiuni care poate organizat în categoria organizatorilor grafici.	ordonare, structurare, sintetizare, clasificare, esențializare, schematizare, reprezentare.	
➤ Diagrama susținerii punctelor de vedere constă în rezolvarea problemelor, situațiilor reale care au ca scop formularea argumentelor și găsirea soluțiilor ameliorative. (<i>E. Joița</i>)	analizare, alegere, valorizare, prelucrare, interpretare, atribuire, organizare, formulare de ipoteze, explicare, exprimare, raționare, reflecție.	3. Utilizarea mecanismelor mentale abstracte de înțelegere: <i>de construire a judecăților și raționamentelor.</i>
➤ Cactusul greșelilor sunt puncta de plecare în revederea construcției înțelegerii, căci crează conflicte cognitive care solicită rezolvări atente, științifice. (<i>E. Joița</i>)	orientare, indicare, reactualizare, cșențializare, exprimare, explicare, argumentare, interpretare, propunere, ameliorare, reflectare.	
➤ Pălăria reflexivă presupune analiza unui concept/idei pe baza a 6 întrebări esențiale: <i>Cum? Când? Care? Ce? De ce? Unde?</i> , într-o realizare grafică de forma unui hexagon.	analizare, comparare, sintetizare, descriere, explicare, categorizare, combinare, soluționare, interpretare.	
➤ Cascada întrebărilor constă în formularea întrebărilor în raport cu o temă, întrebări diferențiate în funcție de diferite criterii: scopul, rolul îndeplinit, metode de încurajare etc.	explorare, căutare, integrare, formulare, comparare, organizare, reflectare.	
➤ Cubul de analiză urmărește realizarea unor obiective de categorizare, conceptualizare și de construire a raționamentelor și judecăților.	orientare, activare, analizare, asamblare, deducere, argumentare, corelare, elaborare, raportare la criterii, reflectare.	
➤ Analiza SWOT presupune identificarea punctelor tari, punctelor slabe, oportunități și amenințări a unei situații.	analizare, comparare, valorizare, categorizare, apreciere, corectare, autoevaluare, raportare la criterii.	
➤ Matricea de rezolvare a unei situații simularea unei probleme dificile, solocitând rezolvări pe măsură, construite logic. Se va realiza în baza unor etape: analizare, formulare de întrebări și ipoteze, organizare, anticipare, interpretare critică, formulare de alternative, raportare în norme, valorizare, propunere, elaborare, reflecție, reglare. (<i>E. Joița</i>)	analizare, formulare după întrebări și ipoteze, organizare, concepere, formulare de alternative, raportare la nonne, elaborare, soluționare, propunere, exprimare, reflectare.	1. Utilizarea mecanismelor mentale abstracte de înțelegere: <i>de rezolvare a problemelor, situațiilor.</i>
➤ Diagrama susținerii punctelor de vedere constă în construirea unei argumentații pedagogice corecte, ca semnal al interiorizării și utilizării pregătirii pedagogice.	analizare, formulare de alternative, proiectare, argumentare, grupare, formulare de ipoteze, prelucrare, deducere, exprimare, reflecție.	
➤ Jobenul soluțiilor și al obstacolelor este utilizat cu precădere pentru realizarea punerii într-o situație educațională sau de învățare concretă. Accentul cade pe rezolvarea problemei, dar este nevoie să identifiți și obstacolele posibile.	schematizare, raționare, prelucrare, combinare, generalizare, valorizare, alegere, soluționare, argumentare.	
➤ Diagrama cauzelor și efectelor se bazează în special pe valorificarea raționamentelor de tip cauză-efect, pe stimularea capacităților de analiză, de anticipare ale subiecților.	formulare de judecăți, argumentare, generalizare, formulare de întrebări și ipoteze, analizare, comparare, valorizare, aplicare, reflectare.	1. Utilizarea mecanismelor mentale pentru evaluare și autoevaluare

<p>➤ Matricea de valorizare a rolurilor este necesar fiecare subiect să se autoevalueze în ce rol a fost în cadrul activității: facilitează; promovează, încintă; stimulează, angajează; antrenează, anima; ghidează, îndrumă; comunică, moderează; manager al clasei; evaluează, reglează.</p>	<p>reactualizare, comparare, analiză, raportare la criterii, diferențiere, apreciere, interpretare, argumentare, reflectare.</p>	
<p>➤ Diagrama evaluării/autoevaluării critice constă în verificarea și aprecierea critică efectele atingerii obiectivelor, ale utilizării metodologiei propuse, ale reușitelor și nereușitelor, ale oportunităților și dificultăților, pentru a continua construcția sau a o re-construi.</p>	<p>Analizare, comparare, apreciere, identificare, argumentare, diferențiere, formulare de ipoteze, explicare, ilustrare, interpretare, reflectare.</p>	
<p>➤ Semaforul – bilanț al activității proprii constă în exersarea în primul rând a capacităților metacognitive. Implică un process complex de autoanaliză, autoapreciere a propriului demers întreprins, de „cântărire” a aspectelor reușite, a celor nereușite, precum și a celor de anticipare a unor posibile modalități viitoare de soluționare, optimizare. (F. Mogonea)</p>	<p>Analizare, comparare, valorizare, categorizare, autoapreciere, autocorectare, generalizare, soluționare, argumentare.</p>	

Cel mai important rezultat a unei activități de formare sunt achizițiile dobândite de cadrele didactice, astfel încât părinții să beneficieze de competențele parentale. Aceste competențe își vor dovedi valoarea în schimbările comportamentale și atitudinale ale părinților; de exemplu în eficientizarea relației de parteneriat dintre cadrele didactice și părinți, manifestarea dorinței de a cunoaște despre dezvoltarea copilului său în dependență de particularitățile specifice vârstei, autonomia identificării surselor de informare nu numai în cadrul activităților de formare, dar și-n alte instituții. Aceste calități se dobândesc însă în timp, iar cadrele didactice deseori au nevoie de sprijin pentru a înțelege mai bine nevoile părinților desprinse din evoluția socială. De aceea un cadru didactic format în educația parentală n-ar trebui să-și încheie misiunea odată cu pasul final al unui program de formare. Consilierea acordată ulterior, mentoratul, activitățile de sprijin, sunt atribuite ale unei activități complexe, pe cât de necesare pentru părinții ce au participat la programele de formare, pe atât de solicitate pentru cadru didactic formator. În acest sens, un real suport pentru activitatea cadrului didactic formator ar putea fi platformele e-learning, cu avantajele atât în furnizarea programului, cât și în monitorizarea postformare. Se înțelege că utilizarea unei astfel de platforme presupune dezvoltarea în prealabil a unor competențe digitale specifice.

3. STRATEGII DE APLICARE A CURRICULUMULUI PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE DIN PERSPECTIVA MANAGERIALĂ

3.1. Curriculum pentru educație timpurie – abordări strategice

Curriculumul pentru educație timpurie (CET) constituie un document de politică educațională care reflectă concepția pedagogică asupra educației copilului din Republica Moldova de vârstă timpurie și preșcolară, de la 1,5 ani la 7 ani. Impactul acestui document este de a orienta cadrele didactice în proiectarea, organizarea și realizarea activităților educaționale din perspectiva viziunilor pedagogice moderne asupra copilului și educației.

Dezvoltarea curriculară în domeniu *ET* constituie un proces dinamic, ciclic, mereu supus revizuirii care necesită racordat la transformările și inovațiile din domeniul educației, cerințele de pe piața muncii, aspirațiile societății în general la nivel național și internațional. La ora actuală, cadrele didactice și decidenții din sistemul educației fac eforturi uriașe ca IET, în finalitățile sale, să țină pasul cu nevoile preșcolarilor, să dezvolte acele competențe prin care să le asigure acestora reușita în viața personală.

În viziunea actuală, *curriculumul* se referă la oferta educațională a IET și reprezintă sistemul proceselor educaționale și al experiențelor de învățare și formare directe și indirecte oferite educaților și trăite de aceștia în contexte formale, nonformale și chiar informale.

Necesitatea explicării și direcționării evoluției procesului de aplicare a noului CET impune o analiză multiaspectuală, în care perspectivele *sistemică*, *managerială* sunt de importanță crucială. Aplicarea curriculumului se supune legităților *cicului comprehensiv al schimbării*, conform căruia în primul ciclu prevalează acțiunile de elaborare a curriculumului și schimbările poartă un caracter de sus în jos, iar în cel de-al doilea ciclu urmează o schimbare calitativă, proactivă, de jos în sus, localizată preponderent în instituția de învățământ.

Abordarea curriculară permite luarea în considerare, în plan teoretic și practic, a întregii complexități a procesului de dezvoltare și formare a preșcolarilor.

Caracterul curricular în sistemul *ET* este evident la mai multe nivele:

- *la nivelul proiectării curriculumului ca ansamblu structurat;*
- *la nivelul competențelor și unităților de învățare ale domeniilor de activitate sau conținuturilor curriculare;*
- *la nivelul practicilor de predare-învățare și evaluare.*

Aplicarea reformei sistemului de învățământ din Republica Moldova a implicat nevoia de abordare din perspectivă managerială a conceptului de curriculum pentru *nivelul 0 – Educație timpurie*, componenta de bază a acesteia. Cunoașterea și înțelegerea complexității procesului de schimbare devin pentru toți cei cu responsabilități în educație premise obligatorii pentru stimularea schimbării la nivelul instituției. Câteva repere în acest sens sunt: *aspectele teoretice care stau la baza reformei curriculumului, orientările și tendințele în reformele sistemelor de învățământ contemporane, prioritățile în educație*. Acestea permit orientarea viziunii și misiunii IET spre o direcție „prospectivă”, schimbarea paradigmei către perspectiva exigențelor viitorului, impunând o atenție sporită acordată resurselor umane (inteligență, creativitate, adaptabilitatea) ca resurse-cheie ale dezvoltării prin diverse strategii manageriale.

Noul curriculum are la bază conceptul de educație timpurie și se încadrează în paradigma pedagogică a curriculumului centrat pe copil, situând în centrul atenției copilul cu particularitățile sale de vârstă și individuale.

Prin urmare, *CET* constituie un program inițial în sistemul de educație din Republica Moldova, fundamentat pe teoriile psihologice și pedagogice, care subliniază nevoia *dezvoltării holistice și individuale a copiilor*. Respectivul referiri ale *ET* se regăsesc în diverse documente ale Uniunii Europene care au trasat liniile directoare ale politicilor privind dezvoltarea copilului în perioada timpurie.

Prezentul document se distinge printr-o nouă perspectivă conceptuală – *Curriculum pentru educație timpurie axat pe competențe*. Astfel, componenta-cheie a *CET* o constituie sistemul de finalități exprimate în termeni de competențe.

Dimensiunea de concepție a noului curriculum – *CET* – se referă la sistemul de idei, convingeri, concepții, valori, principii și interpretări filosofice, sociologice și psihopedagogice care stau la baza construcției programului și care îi asigură acestuia caracteristicile definitorii [7, p. 12].

În corelație cu valorile promovate de *CET*, aplicarea acestuia solicită respectarea unor principii, care orientează practica didactică a cadrelor didactice din IET [ibidem, p. 12]:

- **Principiul individualizării** – organizarea activităților trebuie să se realizeze ținându-se cont de ritmul propriu de dezvoltare a copilului, de nevoile și interesele sale, asigurându-se libertatea copiilor de a alege activitățile în funcție de interesele și nevoile lor.
- **Principiul învățării bazate pe joc** – jocul este activitatea fundamentală a copilului, prin care acesta se dezvoltă natural, motiv pentru care jocul trebuie să constituie baza conceperii activităților didactice.
- **Principiul diversității contextelor și situațiilor de învățare** – crearea, în mediul educațional, a diverselor contexte și situații de învățare, care să solicite implicarea copilului din punct de vedere: cognitiv, emoțional, social, motric.
- **Principiul alternării formelor de organizare a activității** – abordarea activităților educaționale din IET sub diferite forme: frontal, în grupuri mici, în perechi și individual, precum și utilizarea diferitor strategii de învățare.
- **Principiul parteneriatului cu familia și comunitatea** – este necesar ca, între cadru didactic și familie, să se stabilească relații de parteneriat, care să asigure continuitate și coerență în demersul educațional; familia și societatea trebuie să fie parteneri activi, nu doar receptori ai informațiilor furnizate de către educator/educatoare cu referire la progresele realizate de către copil.

CET se caracterizează prin următoarele abordări strategice de:

- **extensie** – antrenează copiii, prin experiențe de învățare, în cât mai multe domenii de activitate din perspectiva tuturor domeniilor de dezvoltare din SÎDC;

- **echilibru** – asigură abordarea fiecărui domeniu de activitate atât în relație cu celelalte, cât și cu curriculumul ca întreg;

- **relevanță** – este adecvat atât nevoilor prezente, cât și celor de perspectivă ale preșcolarilor, contribuind la optimizarea înțelegerii de către aceștia a lumii în care trăiesc și a propriei persoane, la ridicarea competenței în controlul evenimentelor și în confruntarea cu o largă varietate de cerințe și așteptări, la echiparea lor progresivă cu concepte, cunoștințe atitudinilor și abilități necesare în viață;

- **diferențiere** – permite dezvoltarea și manifestarea unor caracteristici individuale, chiar la preșcolarii de aceeași vârstă;

- **progresie și continuitate** – permite trecerea optimă de la un nivel de studiu la altul și de la un ciclu de învățământ la altul sau de la o instituție de învățământ la alta.

Reușita activităților, în învățământul preșcolar, se bazează pe teme globale și tematice bine proiectate și realizate de către cadrele didactice, cu repartizarea sarcinilor zilnice în fiecare centru de activitate / interese și asigurarea unei palete de opțiuni care duc la atingerea obiectivelor operaționale propuse în baza unităților și competențelor specifice din *CET* [49].

Structura flexibilă a conținuturilor oferă cadrelor didactice o libertate de decizie aproape deplină în selectarea lor și o autonomie în privința strategiilor didactice cu ajutorul cărora sunt oferite conținuturile curriculare.

Actualul *CET* oferă mai multă libertate atât cadrului didactic, cât și copilului.

Un element de noutate al curriculumului îl reprezintă *proiectele de activități integrate pe domeniile de activitate*, care oferă gradul de libertate, exprimare și acțiune, creativitate și originalitate atât pentru copil, cât și pentru cadrele didactice din IET. Astfel, copiilor li se oferă o gamă largă de oportunități pentru a-și exercita o învățare activ-participativă prin joc, prin aceste activități integrate care se realizează și la grupa pregătitoare pentru copiii de vârstă 6-7 ani.

3.2. Strategii manageriale în aplicarea Curriculumului pentru educație timpurie

Aplicarea *curriculumului* într-o IET modernă dotată [15], bine concepută permite dezvoltarea inițiativei, spontanietății și creativității preșcolarii aflați sub îndrumarea managerială a cadrului didactic, care formează noi valențe de integrare a personalității copilului în societate, depășind optica tradițională prin care era considerat cadrul didactic un furnizor de informații.

Astfel, în organizarea unui învățământ centrat pe copil, cadrul didactic devenit un coparticipant alături de copil la activitățile desfășurate. El însoțește și încadrează copilul pe drumul spre cunoaștere. La vârsta de 6-7 ani, copiii sunt învățați independent să-și organizeze unele reguli elementare de responsabilizare în cadrul procesului educațional [65].

În contextul aplicării *CET* necesită organizarea unui mediu de învățare stimulat, „interactiv”, care să faciliteze participarea preșcolarii la procesul propriei formări. În acest sens, și în IET există o strategie managerială de aplicare a curriculumului. Astfel, „managementul este ansamblul tehnicilor de organizare și administrare, de previzionare și modernizare a structurilor organizaționale, acceptând noile provocări privind competitivitatea, reglementările, exigențele sociale, nevoile multiple ale utilizatorilor, restricțiile cu privire la mijloace” [58].

Managementul presupune:

- a obține rezultate prin alții, asumându-se responsabilitati pentru aceste rezultate;
- a fi orientat spre mediul înconjurător;
- a lua decizii privind finalitatea instituției;
- a avea încredere în personal, încredințându-le responsabilități pentru rezultatele propuse a fi obținute.

În realizarea unui management eficient a *CET* cadrul didactic trebuie să aleagă diverse strategii didactice.

Figura 3.1. Conceptul strategiei

Ce este strategia? Sensul general al *conceptului de strategie* este acela de „modalitate de concepere, linie de orientare în viziune sistemică și pe termen mediu sau scurt a proceselor educaționale” [55].

În sens *pedagogic restrâns*, se pot defini ca sisteme de metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității educaționale, integrate sistemic și operațional, care vizează construirea experiențelor de învățare, formarea de abilități, capacități etc.

Strategia didactică este modalitatea prin care educatoarea alege, combină și organizează ansamblul de metode, materiale didactice și mijloace într-o ordine logică, în vederea atingerii unor obiective.

O strategie poate fi înțeleasă ca o modalitate de abordare și rezolvare ale unei sarcini de învățare, ceea ce presupune alegerea unor metode și mijloace, combinarea și organizarea optimă a situației de învățare, în scopul obținerii unor rezultate maxime. Alegerea unei anumite strategii didactice se face în funcție de:

- concepția didactică – se aleg metodele active, specifice învățării prin acțiune la vârsta preșcolară;
- obiectivele instructiv-educative specifice unei situații de instruire – pentru tipurile de obiective diferite se pot adopta strategii diferite;
- natura conținutului – unul și același conținut poate fi predat în moduri diferite;
- tipul de experiență de învățare a copiilor – se constată că cele mai eficiente strategii sunt cele ce stimulează tipuri active de învățare.

Strategia didactică oferă o bază de trecere de la concepție la acțiune, de la modul în care este concepută o activitate la desfășurarea ei practică.

Strategia didactică se poate înțelege ca:

- *decizie de adoptare a unui anumit mod de abordare a învățării (de exemplu: prin problematizare, euristică, algoritmizare);*
- *opțiuni pentru un anumit mod de combinare a metodelor, procedeele mijloacelor de învățământ și formelor de organizare și evaluare;*
- *mod de programare, selectare, ordonare și ierarhizare, într-o succesiune optimă a fazelor și etapelor proprii procesului de desfășurare a unei activități, cu respectarea unor reguli didactice specifice.*

Gama strategiilor didactice este extrem de largă, existând numeroase criterii de clasificare:

După elementul pe care sunt centrate:

- centrate pe copil
- centrate pe conținut
- centrate și pe copil și pe conținut.

După logica/strategiile gândirii:

- inductive
- deductive
- analogice
- transductive
- ludice
- mixte.

După gradul de dirijare/nondirijare a învățării

- *algoritmice/ prescriptive/ directive (de învățare riguros dirijată);*
- *semialgoritmice/ semiprescriptive/ semidirijate (de învățare semi independentă);*
- *nealgoritmice/ neprescriptive/ euristice (de învățare preponderent independentă);*
- *prescrise (de dirijare riguroasă a învățării): imitative, explicativ-reproductive (expozitive), explicativ-intuitive (demonstrative), algoritmice, programate, computerizate;*
- *neprescrise/participative (de activizare a preșcolarilor):*
 - a) *euristice:* explicativ-investigative descoperire semidirijată), investigativ-explicative, de explorare observativă, de explorare experimentală, de descoperire (independentă, dirijată, semidirijată), bazate pe conversația euristică, problematizante, bazate pe elaborare de proiecte, bazate pe cercetarea în echipă s. a.;
 - b) *creative* (bazate pe originalitatea elevilor);
 - c) *mixte:* algoritmico-euristice, euristico-algoritmice.

În *plan metodologic*, noul curriculum oferă exemple de activități de învățare pentru fiecare competență specifică, dar lasă libertate cadrului didactic pentru organizarea situațiilor de învățare și formularea sarcinilor de lucru. Totodată, *strategia* în cadrul procesului ET solicită identificarea și caracterizarea a două componente – sarcina de învățare și situația de învățare, ambele centrate pe crearea unui cadru optim menit să-i ofere copilului posibilitatea realizării unui anumit obiectiv operațional.

Sarcina de învățare este cerința pe care copilul trebuie să o realizeze prin acțiune. Caracteristicile acestei componente a strategiei didactice sunt:

- se formulează prin derivare directă din obiectivul operațional;
- este aceeași pentru toți copiii și solicită efectuarea acțiunii ce definește comportamentul descris de obiectivul operațional;
- conține un minim obligatoriu de cerințe ce necesită să fie realizate prin acțiune, dar diferențiază instruirea prin faptul că solicită grade diferite de performanță, funcție de capacitățile copiilor.

Situația de învățare constă în organizarea unor condiții specifice pentru a se putea obține performanța solicitată prin sarcină.

Condițiile specifice presupun stabilirea unei concordanțe între mecanismele de învățare și competențele specific curriculare. Aceasta implică alegerea metodelor, materialelor și mijloacelor didactice adecvate, cât și acordarea sprijinului și a îndrumărilor verbale care să declanșeze mecanismele de învățare ale copilului.

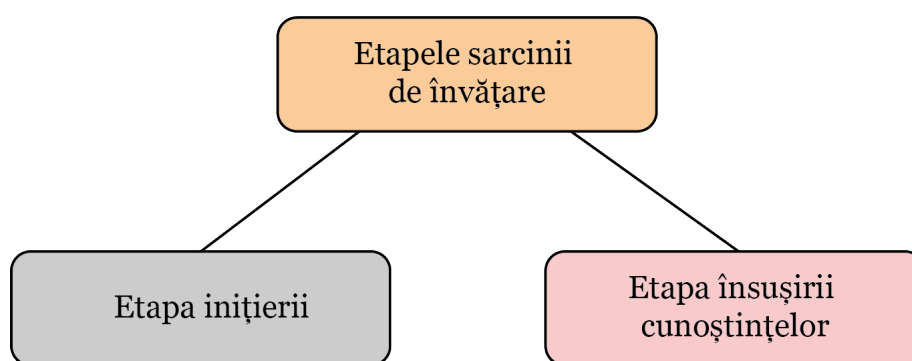

Figura 3.2. Etapele sarcinii de învățare

Etapa inițierii copilului în sarcina de învățare se constituie obligatoriu ori de câte ori copilul este pus în fața unei noi sarcini de învățare. Această etapă, considerată ca imagine prealabilă a sarcinii, este componenta cea mai importantă în elaborarea mecanismului acțiunii de învățare, întrucât de ea depinde calitatea procesului de asimilare a cunoștințelor preșcolariilor.

Modalitatea de familiarizare cu sarcina didactică implică prezentarea de către cadre didactice a materialului cu care va lucra și a modului concret de acțiune, într-o situație data, de exemplu în cadrul realizării sarcinilor la domeniul *Științe și Tehnologii – propunem preșcolariilor acțiuni de sortare, triere, grupare, clasificare, scriere după anumite criterii, punere în perechi* etc. În acest fel copilul își formează imaginea asupra acțiunii prin percepere nemijlocită.

Demonstrarea acțiunii este însoțită de explicațiile cadrului didactic asupra modului cum trebuie să se procedeze pentru a ajunge la rezultatul dorit. Exemplificarea prin acțiune precedă actul de asimilare a cunoștințelor, direcționează și dirijează acest act, iar cum explicația fixează prin cuvânt acțiunea obiectuală. Acțiunea de învățare se reglează și se corectează prin raportare la modelul orientativ oferit de cadrul didactic. Dacă prezentarea sau demonstrarea materialului de învățare este însoțită de explicații privind execuția corectă a acțiunii, se diminuează încercările nesigure și erorile. Acțiunea dobândește siguranță, iar abaterile de la model sunt ne semnificative. Pentru ca etapa familiarizării cu sarcina să influențeze dezvoltarea, este necesar să fie prezentă și *motivația*, astfel încât rezolvarea sarcinii de învățare să se facă în condiții de echilibru, siguranță, prin intermediul elementelor ludice. Din punct de vedere pedagogic, motivația depinde, sub aspect calitativ, de metoda folosită în etapa de inițiere în sarcină.

Etapa însușirii cunoștințelor cuprinse în sarcina de învățare reprezintă îndeplinirea acțiunii și realizării obiectivului operațional în baza unității de competență din *CET* urmărit. Întrucât la această vârstă fondul de imagini este redus, rolul materialului intuitiv se amplifică, deci este important ca obiectele și materializările lor să reproducă proprietăți care să fie generale și esențiale pentru acțiune, întrucât ele trebuie să se constituie în unități informaționale fundamentale [74].

Momentul funcțional de bază îl constituie desfășurarea acțiunii și divizarea în pași mici, operaționali, a demersurilor care să permită urmărirea și reproducerea acțiunii de către copil. Exersarea prin diverse modalități și pe materiale diferite, prin dirijare sau semidirijare, conduce la conștientizarea acțiunii și asigură o memorare involuntară a conținuturilor, moment în care acțiunea este suficient de interiorizată pentru a se putea trece la următoarea unitate de conținut.

Deplasarea centrului de greutate al activității de la structuri obiectuale la cele verbale are, în general, următorul traseu:

- *copilul numește cu glas tare caracteristici ale obiectelor;*
- *realizează în “pași mici” rezolvarea situației sau a obiectivului;*
- *motivează acțiunea și rezultatul ei.*

În realizarea unei situații de învățare, obiectivul și tipul de activitate de învățare sunt elementele care determină adoptarea unei strategii favorabile instruirii eficiente, iar strategia didactică asigură dirijarea mecanismelor interne ale învățării în direcția realizării prin acțiune a obiectivelor operaționale stabilite în baza unităților de competență și competențelor specific din *CET*:

- *dacă obiectivul urmărit este de cunoaștere, se face apel la mecanismul învățării prin asociații verbale;*
- *dacă obiectivul urmărit este de înțelegere, copilul va fi solicitat să discrimineze (învățarea de concepte);*
- *dacă obiectivul este de aplicare, analiză, sinteză, evaluare, acțiunea va trebui să declanșeze mecanisme ce pot conduce la o învățare prin descoperire (învățarea de reguli, rezolvarea unor situații problematice).*

Rezolvarea sarcinilor de învățare prin acțiune și gândire în cazul activităților de Formarea reprezentărilor elementare matematice, ca experiență de învățare, va determina dobândirea treptată a unor abilități specifice de: triere, grupare, selectare, ordonare, clasificare, formate în baza competențelor specifice. Respectând ierarhia etapelor acțiunilor de învățare, de exemplu: în desfășurarea activităților de Formarea reprezentărilor elementare de matematică, copiii vor dobândi cunoștințe și deprinderi, dar și strategii de gândire, de descoperire a modalităților de rezolvare a situațiilor problematice.

3.3. Componentele specifice strategiei manageriale în aplicarea domeniilor de activitate în educația timpurie

Pentru aplicarea domeniilor de activitate în cadrul procesului ET sunt utilizate diverse strategii manageriale, ce includ anumite componente specifice prezentate în *figura 3.3*.

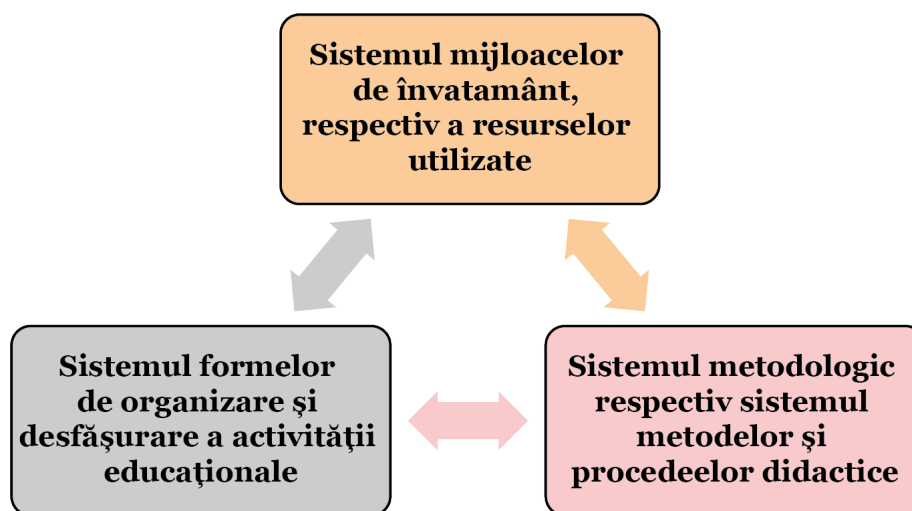

Figura 3.3. Componentele strategiei

➤ ***Sistemul mijloacelor de învățământ, respectiv a resurselor utilizate (materiale didactice)***

Mijloacele de învățământ se referă la ansamblul materialelor naturale (obiecte din realitatea înconjurătoare, în forma lor naturală – obiecte de diferite dimensiuni, culoare, plante, animale etc.) sau realizate intenționat (modele, planșe, hărți, jocuri didactice, simulatoare didactice, mijloace tehnice de instruire etc.) care sprijină atingerea competențelor specifice domeniilor de activitate în procesul de realizare a ET [55, p. 249; Apud 108].

Mijloacele didactice sunt elemente materiale adaptate sau selectate în scopul îndeplinirii sarcinilor instructiv-educative, încărcate cu un potențial pedagogic și cu funcții specifice. Pornind de la faptul că mijloacele de învățământ sunt instrumente în procesul de învățare, ele se pot clasifica în două mari categorii:

- *Mijloace de învățământ care includ mesaj sau informație didactică;*
- *Mijloace de învățământ care facilitează transmiterea mesajelor sau a informațiilor.*

Din prima categorie fac parte acele mijloace care redau sau reproduc informațiile pentru activitatea de învățare, atât pentru formarea unor reprezentări sau imagini, cât și prin exersarea unor acțiuni necesare în vederea formării operațiilor intelectuale. Alte mijloace de învățământ ar fi: materiale grafice și figurative – scheme, grafice, diagrame, fotografii, planșe, benzi desenate etc.; modele substanțiale, funcționale și acționale (riglete, numere în culori, tabla magnetică cu modelele aferente, jetoane ștampilate etc.);

Mijloacele tehnice de instruire sunt considerate ansambluri de procedee mecanice, optice, electrice și electronice, de înregistrare, păstrare și transmitere a informației. În literatura pedagogică mijloacele tehnice de instruire sunt definite ca ansamblu al mijloacelor de învățământ cu suport tehnic și care pretind respectarea unor norme tehnice de utilizare speciale.

Mijloacele tehnice de instruire se pot clasifica după analizatorul solicitat astfel: vizuale, auditive, audiovizuale.

Mijloace tehnice vizuale: aparate – epiproiectorul, epidiascopul, diascopul, aspectomatul, aspectarul, retroproiectorul, videoproiectorul, camera de luat vederi și instalația video; materiale – pentru proiecția cu aparate video, documente tipărite, documente rare (manuscrite, pergamente), diapozitive, diafilme, microfilme, folii pentru proiecție, casete video.

Mijloacele tehnice audio frecvent utilizate în activitățile sunt: radioul, pick-up-ul, magnetofonul, casetofonul, reportofonul, playerul CD etc.

Mijloacele tehnice audio-vizuale sunt: televizorul, video-casetofonul în conexiune cu un monitor TV sau videoproiector.

Drept exemplu oferim mijloace specifice **domeniului Științe și tehnologii** din cadrul *CET*: mijloace informativ-demonstrative ce servesc la exemplificarea, ilustrarea și concretizarea noțiunilor matematice și sunt constituite din:

– *materiale intuitive ce ajută la cunoașterea unor proprietăți ale obiectelor, specifice fazei concrete a învățării;*

– *reprezentări spațiale și figurative, corpuri și figuri geometrice, desene (specifice rezolvării problemelor după imagini);*

– *reprezentări simbolice, reprezentări grafice introduse de educatoarele în faza semiabstractă de formare a unor noțiuni (simbolizările elementelor unor mulțimi, conturul mulțimii, cifrele și simbolurile aritmetice).*

Mijloace de exersare și formare de deprinderi – din această categorie fac parte jocurile de construcții, trusă Diènes, trusele Logi I și Logi II, rigletele.

Mijloace de raționalizare a timpului – constituite din șabloane, jetoane, ștampile, folosite de copii în activitățile matematice. Acestea se folosesc atât în activitățile frontale, cât și în cele individuale.

Un rol deosebit în realizarea competențelor curriculare specifice *ET* îl are materialul didactic utilizat de cadru didactic în diverse contexte.

Care este rolul materialului didactic?

Materialul didactic are un rol prioritar în cadrul strategiei didactice. Elasticitatea strategiei este dată nu numai de bogăția și mobilitatea metodelor, ci și de folosirea flexibilă a materialului didactic solicitat de particularitățile metodice ale fiecărei situații de învățare sau secvență a activității

Termenul *material didactic* desemnează atât obiectele naturale, originale, cât și pe cele concepute și realizate special pentru a substitui obiecte și fenomene reale.

Ceea ce oferă eficiență materialului didactic este posibilitatea de a realiza o legătură permanentă între activități motrice, percepție, gândire și limbaj în etapele de realizare a sarcinilor didactice. Manipularea obiectelor este impusă de particularitățile preșcolarilor, care sunt tributari situațiilor concrete, și conduce mai rapid și mai eficient la formarea percepțiilor. Manipularea cu obiecte este un punct de plecare (și nu de sosire) și totodată un mijloc de revenire atunci când apar nesiguranțe, dificultăți de înțelegere, de aplicare și de a putea trece apoi la manipularea imaginilor și numai după aceea se continuă cu simboluri (aceasta fiind calea pentru accesul copiilor spre noțiuni abstracte).

Din punct de vedere psihologic, *materialul didactic*, corelat cu calitatea acțiunii în momentul percepției, ajută la *perfecționarea capacitățiiceptive*. Astfel, descrierile copiilor devin mai organizate, abaterile de la sarcină sunt mai puțin frecvente. Ca efect al exersării pe un material didactic adecvat, are loc perfecționarea actului perceptiv. În caz contrar, inerția activității cognitive se explică printr-o lipsă de perfecționare a percepției în procesul contactului repetat cu un obiect.

În folosirea materialului concret ca *sprijin pentru formarea noțiunilor* este necesar să se țină seama de faptul că posibilitățile de generalizare și abstractizare sunt limitate la copilul preșcolar. Din această cauză, trebuie eliminate orice elemente de prisos din materialul intuitiv și din acțiunile efectuate, care ar putea orienta gândirea spre elemente întâmplătoare, neesențiale. Selecționarea strictă a materialului intuitiv, utilizarea lui într-un sistem economic și logic organizat sunt mai importante decât folosirea unui material didactic abundent.

La preșcolar apar dificultăți de diferențiere, de separare a obiectului de fond; el nu sesizează că anumite obiecte se situează în prim plan, la un moment dat, în raport cu celelalte. Acum el își concentrează atenția asupra stimulilor relevanți și, din punct de vedere perceptiv, forma prezintă variabilitatea mai puțin consistentă decât culoarea, care este însă mai dinamică, mai sugestivă și se impune mai direct în câmpul perceptiv.

Raportul de dominanță, formă, culoare depinde și de modul în care culoarea este distribuită pe suprafața obiectului. Dacă obiectul este colorat într-o singură tonalitate, uniform distribuită, se produce un efect de adaptare la culoare, care trece culoarea pe planul doi în percepție, iar forma devine dominantă perceptivă.

Cadrul didactic însoțește acțiunea pe materialul didactic cu explicații, iar activitatea este dirijată. Gândirea fiind concret-intuitivă, imaginea constituie suportul ei.

Materialul didactic bogat, variat, este un mijloc foarte eficient de comunicare între cadrul didactic și copil, căci dezvoltă capacitatea copilului de a observa și de a înțelege realitatea, de a acționa în mod adecvat; se asigură conștientizarea, înțelegerea celor învățate, precum și motivarea învățării. În cadrul activității integrate se antrenează capacitățile cognitive și motrice și, în același timp, declanșează o atitudine afectiv-emoțională a copiilor. Astfel, materialul didactic:

- *sprijină procesul de formare a noțiunilor, contribuie la formarea capacităților de analiză, sinteză, generalizare și constituie un mijloc de maturizare mentală;*
- *oferă un suport pentru rezolvarea unor situații-problemă ale căror soluții urmează să fie analizate și valorificate în lecție;*
- *determină și dezvoltă motivația învățării și, în același timp, declanșează o atitudine emoțională pozitivă;*
- *contribuie la evaluarea unor rezultate ale învățării.*

Un anumit material didactic este cu atât mai eficient cu cât înglobează o valoare cognitivă și formativă mai mare, iar contextul pedagogic și metoda folosită determină eficiența materialului didactic prin valorificarea funcțiilor sale pedagogice:

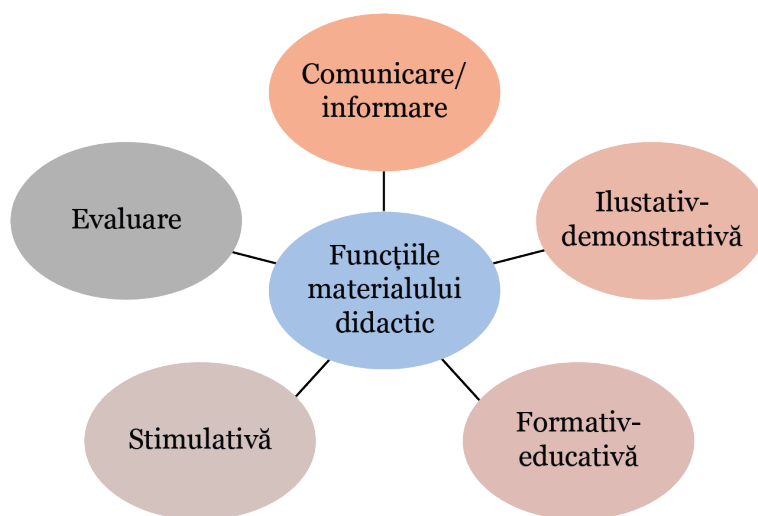

Figura 3.4. Funcțiile materialului didactic în realizarea competențelor specifice a CET

Funcția de comunicare (informare) – copilul dobândește cunoștințe prin efort personal, sub directa îndrumare a cadrului didactic, pe baza unui material didactic cu rol de familiarizare a copilului în noul conținut.

Funcția ilustrativ-demonstrativă – cadrul didactic folosește în activitățile educative obiecte naturale. Demonstrarea cu ajutorul materialului natural contribuie la formarea unor reprezentări și noțiuni clare, cu un conținut bogat și precis, favorizând trecerea la operarea cu material iconic.

Funcția formativ-educativă – exersează capacitatea operațională a proceselor gândirii, contribuind astfel la realizarea unei activități formative-educative. Observarea devine exploratoare sistematică, iar analiza, sinteza, comparația sunt favorizate prin acțiunea directă a copilului pe material didactic. Atenția este activizată și percepția este stimulată prin activități senzoriale, ca bază a percepției corecte a proprietăților obiectelor și, totodată, condiție primordială a dezvoltării proceselor psihice de cunoaștere.

Funcția stimulativă – materialul didactic trezește interesul și curiozitatea pentru ceea ce urmează să fie cunoscut de către copii. Ei devin activi și interesați când trece la manipularea obiectelor și participă cu mai multă ușurință la discuții, căci materialul didactic suscită interes, trezește necesități noi de cunoaștere și acțiune, concentrează atenția și mobilizează efortul de învățare în timpul activității integrate.

Funcția de evaluare – a randamentului învățării constă în posibilitatea oferită de materialul didactic de a pune în evidență rezultatele obținute de copii și de a ușura diagnosticarea și aprecierea progreselor înregistrate de aceștia. Se pot obține astfel o serie de informații referitoare la rezultatele procesului didactic (cunoștințe stocate, capacități și deprinderi formate etc.). Se pot confecționa și utiliza materiale multifuncționale pentru crearea de situații-problemă, menite să testeze posibilitățile copiilor de a opera cu datele învățate. Aceștia vor trebui să identifice, să compare, să interpreteze situațiile nou-create, cadrul didactic având astfel posibilitatea de a verifica răspunsurile primite.

Deci, pentru a-i imprima o finalitate pedagogică, materialul didactic trebuie conceput și realizat în așa fel încât să contribuie la antrenarea preșcolarilor în activitatea de învățare, să stimuleze participarea lor nemijlocită în dobândirea deprinderilor de aplicare a cunoștințelor în practică.

CET oferă următoarele *condiții psihopedagogice privind organizarea învățării preșcolarilor*, axate pe:

Nivelul de satisfacere a competențelor cărora le este destinat mijlocul de instruire; un element important în defenirea calității pedagogice a unui material didactic îl reprezintă calitatea sa de a contribui la optimizarea corelației dintre factorii de ordin științific, metodic și psihologic implicați în conținutul materialului și în realizarea actului didactic.

Calitatea estetică a mijloacelor de învățământ contribuie la realizarea unor obiective operaționale de ordin afectiv, la stimularea motivației de învățare, dar calitatea estetică trebuie să constituie un factor de întărire și nu de distrugere a atenției copilului.

Dimensionarea în raport cu vârsta copilului: materialele didactice folosite de cadrele didactice trebuie să aibă și indici de vizibilitate adaptați spațiului și vârstei. Același material folosit demonstrativ va fi suficient de mare pentru a favoriza intuirea elementelor esențiale, conform scopului în care este utilizat, iar dacă este distributiv, atunci trebuie să aibă dimensiuni optime. Dacă va fi prea mare, va ocupa prea mult loc pe măsura copilului și va fi greu de folosit, iar dacă va fi prea mic, va crea dificultăți în manipulare, datorită faptului că musculatura mâinilor copilului nu este maturizată funcțional (îl va lua cu greutate, îl va scăpa jos, nu-l va putea plasa ușor în poziția solicitată în cadrul rezolvării unei situații de învățare).

Folosirea unor tehnici de instruire ce satisfac aceste criterii favorizează participarea copiilor la activitatea de instruire, asigură calitatea instructiv-educativă a mesajului transmis și dau valoare formativă comportamentului prin care copilul probează că și-a însușit cunoștințele transmise.

În folosirea materialului didactic trebuie să se respecte următoarele cerințe:

- *Materialele didactice să fie adecvate nivelului dezvoltării copiilor și vârstei;*
- *Materialul didactic nu trebuie folosit excesiv, ci trebuie treptat diversificat;*
- *Materialul didactic poate fi folosit în două moduri: frontal (demonstrativ) pentru întreaga grupă și individual (distributiv).*
- *Materialul demonstrativ trebuie să fie suficient de mare pentru a fi ușor văzut de către copii, iar cel distributiv să fie ușor de mânuit.*
- *Varietatea materialelor didactice într-o activitate nu trebuie să fie prea mare, deoarece în acest caz se încarcă inutil activitatea, se distrage atenția copiilor de la ceea ce este esențial și generalizările se realizează cu dificultate. Numărul optim de materiale didactice, ce pot fi folosite într-o activitate de dobândire de cunoștințe și priceperi este de minimum 2 și de maximum 4, cu necesară alternare demonstrativ/distributiv.*

Pentru stimularea interesului față de conținutul activității, este important ca preșcolarii de 6-7 ani să fie atrași în activitatea de confecționare a materialelor didactice. Confecționarea acestuia de către copii poate fi sarcină în activitățile integrate sau în activitățile liber-alese și complementare. Astfel, pot fi confecționate diferite forme geometrice din hârtie lucioasă, panglici colorate (de diferite mărimi) etc., și acestea pot fi folosite ca material distributiv în unele situații de învățare, accentuând caracterul intuitiv și practic-aplicativ al învățării. Făcând parte din strategia didactică, mijloacele și materialele didactice intră în relație directă cu metodele. O importanță deosebită o are integrarea mijloacelor și materialelor în activitate. Abuzul duce la dispersarea și îndepărtarea sintezei, corelării, aplicării. Limitarea la materialul didactic simplu dăunează efectuării operațiilor gândirii, etapelor învățării.

➤ **Sistemul metodologic de implementare curriculară în educația timpurie**

Metodologia didactică este constituită din ansamblul metodelor și procedeelelor, precum și al principiilor și cerințelor de valorificare a acestora, utilizate în activitățile de predare – învățare – evaluare.

Metoda (gr. *metha* = către, spre; gr. *odos* = cale, drum) reprezintă drumul, calea de urmat de către cadrul didactic și copii, în vederea atingerii finalităților educaționale. Metodele reprezintă modalități de acțiune prin intermediul cărora, copiii, sub îndrumarea cadrului didactic sau independent, își pot asimila cunoștințe, forma și dezvolta priceperi, deprinderi, atitudini.

Procedeul este un detaliu, o particularizare a metodei, o componentă a acesteia, care ține de execuția acțiunii.

- *El se reflectă într-un sistem de operații practice sau intelectuale ale cadrului didactic și preșcolariilor, operații care transpun în plan practic modalitatea concretă de acțiune.*
- *Între metodă și procedeu este o relație flexibilă și de reciprocitate: o metodă poate deveni procedeu unei alte metode considerate principale iar în altă situație de instruire, procedeu poate deveni metodă.*

În literatura de specialitate există mai multe taxonomii ale sistemelor metodologice, în raport cu diverse criterii:

Criterii/Clasificări:

- *Istoric – tradiționale, modern;*
- *Sfera de aplicabilitate – generale, particulare;*
- *Modul de prezentare a cunoștințelor – verbale, intuitive;*
- *Gradul de angajare a preșcolarilor – expositive sau pasive, active și interactive;*
- *Sarcina didactică – de comunicare, de consolidare, de verificare;*
- *Administrarea experienței de învățare – algoritmice, euristice;*
- *Modul de organizare a învățării – frontale, individuale, în grup.*

Una dintre cele mai cunoscute clasificări ale metodelor este realizată de I. Cerghit [30]:

- **metode de comunicare:** *orale* (expositive: descrierea, explicația, prelegerea, instructajul; conversative: conversația, discuția, problematizarea); *scrise* (lectura, lucrul cu imagini, fișe de lucru); *oral vizuale* (instruirea cu ajutorul filmelor, prin radio, TV, tehnicile video); *interioară* (reflecția personală);
- **metoda de explorare:** *directe* (observația, lucrările experimentale, studiul de caz); *indirecte* (demonstrația, modelarea);
- **metode de acțiune:** *reală* (exercițiul, lucrările practice, aplicațiile tehnice, elaborarea de proiecte, activități creative); *simulată* (jocurile de simulare-asumarea de roluri, învățarea pe simulatoare);
- *metode de raționalizare: metode algoritmice; instruirea programată; instruirea asistată de calculator.*

La etapa actuală cadrele didactice din IET în realizarea cu succes a competențelor specifice *CET*, pe lângă metodele clasice utilizează în proiectarea activităților integrate un arsenal de metode interactive.

Metodele interactive de grup sunt modalități moderne de stimulare a învățării și dezvoltării personale încă de la vârstele timpurii, sunt instrumente didactice care generează interschimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe.

Interactivitatea presupune o învățare prin comunicare, prin colaborare, produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și dorința de cooperare a preșcolarilor, pe implicarea lor directă și activă, pe influența reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

➤ **Sistemul formelor de organizare și desfășurare a activității educaționale**

„Învățarea creează zona celei mai apropiate dezvoltări, adică provoacă, cheamă la viață și pune în mișcare o serie întreagă de procese ale dezvoltării, care acum sunt posibile pentru copil numai în sfera interrelației cu cei din jur și numai în cursul colaborării cu semenii din care, deschizând cursul intern al dezvoltării, devin apoi un bun al copilului”, afirmă

Л.С. Выготский [108].

Ce reprezintă organizarea activității educaționale? În viziunea E. Joiță și a actualului document *CET*, reprezintă „ansamblul acțiunilor, situațiilor menite să utilizeze rațional și eficient resursele procesului de învățământ, la nivelul grupei, al activității predate, dar și rolurile, sarcinile, relațiile conturate, în raport cu obiectivele stabilite [7; *Apud* 57].

Formele de organizare a activității de învățare a copiilor reprezintă modalități specifice de organizare și realizare a interacțiunilor educatoare copil, copil-copil, constituite ca părți componente ale strategiei didactice, organizate în vederea atingerii finalităților educaționale.

În cadrul *CET*, acțiunea *de integrare* în procesul educativ al preșcolarului este de a interrelaționa diverse domenii de activitate pentru a constitui un tot armonios, de nivel superior, ce aduce părți separate într-un întreg unitar, funcțional. Se referă la acțiunea în care se îmbină metoda de predare învățare a cunoștințelor, diferitele domenii de activitate pe dimensiuni educaționale, ce se întrepătrund pentru construirea deprinderilor, abilităților, conceptelor copiilor.

În *figura 3.5* prezentăm diverse categorii de forme de organizare:

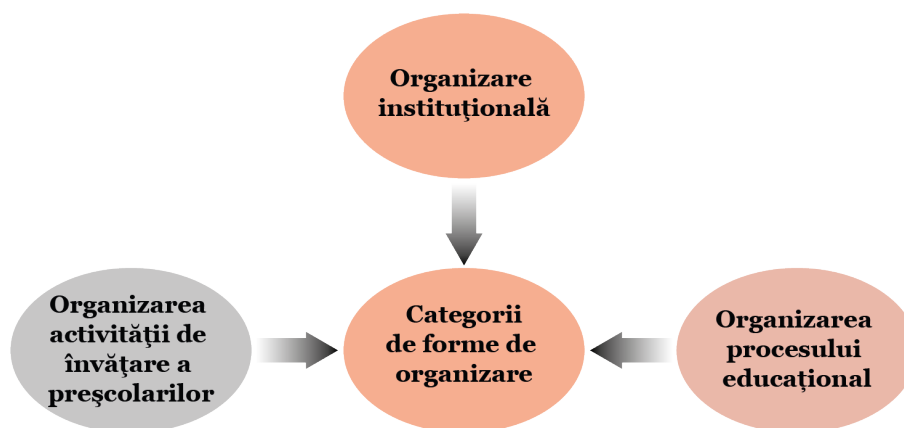

Figura 3.5. Categorii de forme de organizare

Forme de organizare instituțională reprezintă alternative organizatorice la modalitatea clasică de organizare a învățământului pe grupă și activități:

De exemplu: *Pedagogia Waldorf; Programul Step-by-step; Educația Montessori.*

Forme de organizare a procesului educațional

După ponderea activității:

Frontale

- Grupale
- Individuale
- Activități independente.

Forme de organizare a activității de învățare a preșcolarilor

- *Frontală* – cu întreaga grupă de copii
- *Pe grupe* – omogene sau eterogene
- *În binom* – gruparea copiilor în pereche
- *Individuală* – sarcinile sunt realizate în mod individual
- *Combinată* – combinarea formelor de organizare

Formele de organizare a copiilor preșcolari la activități sunt:

- *Individual*
- *Pe grupe, în centre de educație*
- *Frontal.*

Fiecare din aceste forme sunt eficiente dacă cadrul didactic va organiza grupa de copii ținând cont de particularitățile individuale, capacitatea de a învăța de la semenii, capacitatea de înțelegere a copiilor.

Un dezavantaj ar fi faptul că cadrul didactic exclude lucrul individual cu preșcolarii, nu diferențiază sarcinile de lucru cu preșcolarii, nu poate evalua individual copiii. Activitatea individuală cu preșcolarii este cea mai rodnică, permite cadrului didactic:

- *elaborarea obiectivelor operaționale pentru copil în parte, în baza unităților de competențe și competențe specific;*
- *alegerea activităților de învățare care vor fi transmise concret preșcolarului*
- *selectarea metodelor de predare-învățare-evaluare specifice copilului.*

Forma de organizare a preșcolarii pe centre de interes sau grupe mici este una modernă, benefică atât pentru preșcolarii cât și pentru cadrul didactic.

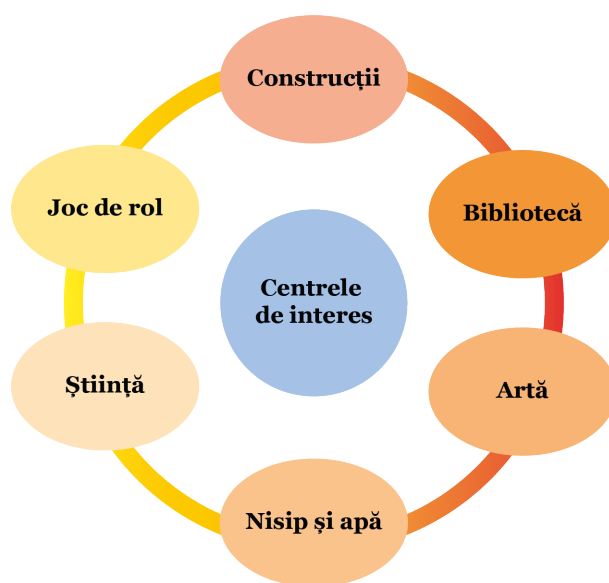

Figura 3.6. Centrele de interes în derularea activității integrate

Astfel, preșcolarii pot: să dialogheze, să colaboreze, să se consulte, să coopereze, să se inspire reciproc, să se corecteze, să solicite ajutor, să ofere ajutor celorlalți, dar și să se auto-evalueze, să evalueze pe alții. În acest sens, preșcolarii vor fi repartizați în centre de interes prin diverse modalități, aplicându-se metode ludice:

- *Săculețul fermecat*
- *Bursa muncii*
- *Numărători*
- *Formarea echipelor prin alegerea membrilor*
- *Selectarea ecusoanelor sau a unor obiecte propuse*
- *Jocul – găsește imaginea integră etc.*

Organizarea activităților integrate în baza domeniilor de activitate are următoarele beneficii:

- *Preșcolarii învață într-o manieră aparte, cea integrată, fiecare etapă fiind legată de cea precedentă.*
- *Parcurg mai ușor conținuturile propuse sub forma de joc,*
- *Se elimină stilul de lucru fragmentar.*
- *Accentul cade pe activitatea de grup și nu pe cea frontală.*
- *Abordarea realității se face printr-un demers global, facilitând înțelegerea fenomenelor, a evenimentelor.*

- Oferă oportunități de implicare a copiilor în pregătirea activității.
- Oferă posibilitatea copiilor de a utiliza relațiile interpersonale în rezolvarea sarcinii de învățare.
- Copiii se implică și învață lucrând, fără a sesiza că această activitate este impusă sau dirijată.

În procesul aplicării *CET*, cadrul didactic va hotărî tipul de integrare, ce deomenii/activități integrează, ce teme la alegere, va întocmi scenariul didactic după care se va desfășura activitatea, fără de care nu se poate obține efectul scontat.

Abordarea integrată a conținuturilor vine în întâmpinarea copilului, care, la această vârstă explorează realitatea prin joc, rezolvând sarcini concrete înscrise în sfera preferințelor și intereselor lui.

Deci, conform aspectelor strategice descrise anterior deducem că strategiile *sunt realizate cu ajutorul metodelor de predare și învățare* (informative și activ-participative, de studiu individual, de verificare și evaluare). Strategia nu se confundă cu metoda sau cu metodologia didactică. *Metoda vizează o activitate de predare-învățare-evaluare. Strategia vizează procesul de instruire în ansamblu și nu o secvență de instruire.*

În baza aspectelor elucidate anterior, propunem în *tabelul 3.1* strategiile didactice în cadrul activităților integrate în baza domeniilor de activitate specifice preșcolarilor de 6-7 ani.

Tabelul 3.1. Strategii didactice în cadrul activităților integrate în baza domeniilor de activitate specifice preșcolarilor de 6-7 ani

Domenii de activitate / Dimensiuni		Strategii didactice		Forme de organizare
		Metode clasice/ interactive	Materiale didactice	
1. SĂNĂTATE ȘI MOTRICITATE	1. Educație pentru sănătate	Explicația Demonstrarea Jocul dinamic Exercițiul Pauza dinamică Brainstorming Ciorchinele Conversația euristică	Echipament/inventar sportiv (mingi, coarde, cercuri, Postere Carioci Lipici Marchere de 4-6 culori Planșă/jetoane cu piramida alimentelor, cu diverse alimente – set Planșe, jetoane și pliante pe teme diverse (educație sanitară și stil de viață sănătos, alimentație sănătoasă, educație rutieră, educație civică, reguli de securitate personală și de prevenire a pericolelor în încăpere și stradă etc.) – set Cărți despre sănătate Rachete, fluturași, plase pentru badminton	Frontală În grupe Individuală Concurs Întreceri sportive Starturi vesele Competiția
	2. Educație fizică	Jocul de rol Instrucțaj Exersarea		
2. EU, FAMILIA ȘI SOCIETATEA	1. Dezvoltare personală	Conversația Explicația Povestirea Explozia stelară Jocuri verbale Exercițiul	Postere Carioci Lipici Marchere de 4-6 culori Fișe cu imagini Fișe cu sarcini de învățare	Frontală În grupe Individuală Concursuri
	2. Educație pentru societate	Audierea Dramatizarea Recitarea Analiza Compararea Dezbaterea	Cărți cu povești/reviste/pliante informative Colecții de imagini reprezentând diferite zone ale țării/globului pământesc – set Cărți despre profesii, plaiul natal etc.	

3. LIMBAJ ȘI COMUNICARE	1. Educație pentru limbaj și comunicare	Observarea Conversația/ Conversația euristică Explicația Dialogul dirijat Povestirea Explozia stelară Jocuri verbale/de rol Lectura textului/poeziei Exercițiul Audierea Dramatizarea Recitarea Brainstorming Ciorchinele Compunerea Metoda Cubul Metoda Explozia stelară Metoda Piramidei	Postere Carioci Lipici Creioane colorate Material din natură (pietricele, conuri, semințe, castane, frunze etc.) Fișe cu imagini. Fișe cu sarcini de învățare Cărți cu povesti, poezii, povestiri, ghicitori, numărători, cimilituri, proverbe și zicători, legende și basme, conform vârstei copilului – exemplare.	Frontală În grupe Individuală Concursuri Scenete Jocuri Matinee literare
4. ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGII	1. Formarea reprezentărilor elementare matematice	Demonstrația Conversația/ Conversația euristică Explicația Exercițiul	Trusa Dienes Jocurile “Domino”, “Lotoul geometric” Jocul Tangram Logi I Logi II Jocuri Puzzle Postere Carioci Lipici Creioane colorate Unelte p/u grădinarit p/u copii: lopeți, greble, hârleț, stropitoare, căldărușe (din lemn, metal, plastic Eco) Material din natură (pietricele, conuri, semințe, castane, frunze etc.) Panou cu buzunare pentru scara numerică Casete cu table și cifre magnetice – set Cifre din diverse materiale – set Jetoane din cifre Planșe cu cele 4 anotimpuri – set Set de obiecte, jucării, materiale didactice pentru diferențierea obiectelor după formă, mărime, culoare (7 culori de bază), lungime, lățime, grosime. CD-uri cu cântece, povești. CD –uri cu filme în care copiii pot observa expresiile feței, forme de exprimare a emoțiilor. Cărți cu imagini ale cifrelor	Frontală În grupe Individuală Concursuri Scenete Jocuri
	2. Educație pentru mediu	Algoritmizarea Jocuri didactice Situatie problemă Audierea Modelarea Aplicația Jocuri de rol Dramatizarea Povestirea Analiza Compararea		
	3. Educație digitală	Vizionarea filmelor Brainstorming Ciorchinele		
5. ARTE	1. Educație plastică	Demonstrația Observația Conversația Explicația Aplicația Modelarea	Postere Carioci Lipici Acuarela Guașul Plastelina Ștampile Creioane colorate Foarfece Carton/hârtie colorată Material din natură (pietricele, semințe, castane, frunze etc.) Instrumente muzicale (tamburina, fluietul, pianina, acordeonul etc.) Cuburi cu litere și cifre (din plastic Eco).	Frontală În grupe Individuală Expoziții
	2. Educație muzicală	Dialogul dirijat Exercițiul Brainstorming Ciorchinele Povestirea Dialogul dirijat		

În acest context, propunem *Cadrul metodologic pentru fiecare domeniu de activitate* destinat managerilor/cadrelor didactice pentru grupa pregătitoare din instituțiile de educație timpurie în scopul eficientizării aplicării *CET* în corelare cu *SÎDC*.

4. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL SĂNĂTATE ȘI MOTRICITATE

4.1. Descrierea domeniului de activitate Sănătate și motricitate

Activitățile domeniului de activitate *Sănătate și motricitate* au un statut aparte în cadrul sistemului de învățământ, cu influență benefică majoră asupra dezvoltării copiilor spre o viitoare integrare socială. Tocmai de aceea, ea se va regăsi pe tot parcursul procesului educativ de la învățământul preșcolar până la cel universitar, prin această recunoscându-se impactul pe care îl are asupra creșterii și dezvoltării fizice armonioase a tinerilor, dar și rolul determinant în înzestrarea acestora cu deprinderi, priceperi și calități motrice [16, p. 61].

Domeniul de activitate **Sănătate și motricitate** cuprinde în sine două dimensiuni:

- *Educație pentru sănătate*
- *Educație fizică*

Figura 4.1. Structura domeniului de activitate „Sănătate și motricitate”

În noul *CET*, domeniul de activitate **Sănătate și motricitate** vizează dezvoltarea capacității și deprinderii copiilor de a duce un mod sănătos de viață, de a le trezi interesul de a practica exerciții fizice; de a respecta regulile de igienă personală și regulile de protecție a vieții proprii și a altora. În *tabelul 4.1* este prezentat modificările ce s-au produs la acest domeniu de activitate [5; 7].

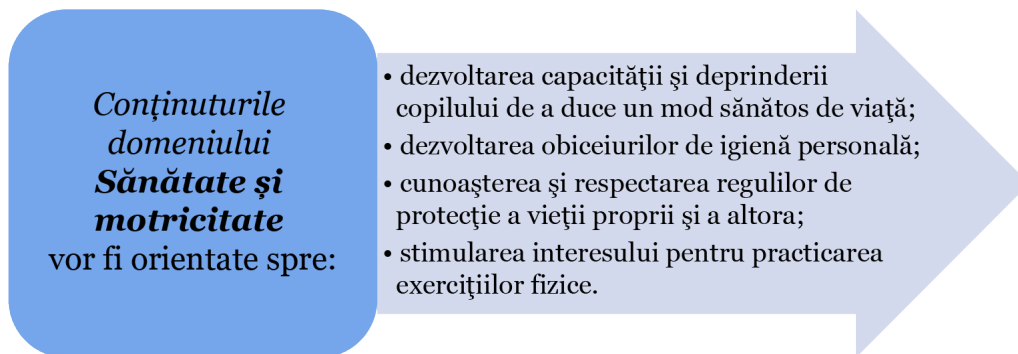
Tabelul 4.1. Analiza comparativă a structurii domeniului de activitate

<i>Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7ani), 2008</i>	<i>Curriculumul pentru educație timpurie, 2019</i>
Domeniu de cunoaștere EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI PENTRU SĂNĂTATE	Domeniu de activitate SĂNĂTATE ȘI MOTRICITATE
<p style="text-align: center;">Obiective cadru: 1-3 ani</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formarea reprezentărilor elementare despre sănătate, stimularea dorinței de a fi sănătos; • Descoperirea propriului corp, a nevoilor și capacităților fizice și psihice; • Dezvoltarea necesității de mișcare, a mișcărilor de bază și antrenarea întregului corp; • Manifestarea bunăvoinței și a tendinței de colaborare în activitățile fizice și de fortificare a sănătății. 	<p style="text-align: center;">Competențe specifice Vârstele 1,5-3 ani; 3-5 ani; 5-7 ani Dimensiunea <i>Educație pentru sănătate</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea și aplicarea regulilor igienico-sanitare în diferite contexte, asigurând menținerea sănătății; 2. Practicarea unui mod sănătos de viață, manifestând interes pentru o alimentație corectă; 3. Determinarea și respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și interes.

<p style="text-align: center;">Obiective cadru: 3-7 ani Aria curriculară <i>Educație fizică</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea calităților motrice și funcționale, a coordonării mișcărilor, a echilibrului, a capacității de orientare în spațiu; • Formarea deprinderilor de organizare, susținere și colaborare, a spiritului de inițiativă și perseverență în atingerea scopului; • Formarea sentimentului de a trăi succesele și insuccesele colegilor, de a dezvolta relații umane pozitive cu semenii. <p>Aria curriculară <i>Educație pentru sănătate</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Formarea reprezentărilor elementare despre comportamentul sănătos; • Formarea deprinderilor de igienă individuală și colectivă; • Dezvoltarea atitudinii pozitive față de aplicarea regulilor igienico-sanitare; • Cunoașterea și respectarea regulilor de protecție a vieții proprii și a altora. 	<p style="text-align: center;">Dimensiunea <i>Educație fizică</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Exersarea deprinderilor motrice în activități individuale și colective, demonstrând interes pentru cunoașterea și dezvoltarea propriului organism; 2. Manifestarea calităților motrice în diverse activități, dând dovadă de independență și perseverență; 3. Aplicarea achizițiilor dobândite în diverse activități individuale și colective, manifestând interes pentru sporirea potențialului motric.
--	--

Educație pentru sănătate este dimensiunea curriculară care ne oferă cunoștințe despre corpul omenesc, despre necesitatea păstrării lui în bună stare de funcționare. Această dimensiune prevede comunicarea cunoștințelor și informarea copiilor despre sănătate.

Educație fizică este dimensiunea curriculară ce constă în perfecționarea dezvoltării fizice și capacității motrice prin practicarea sistematică a exercițiilor fizice, evidențiind activitățile de educație fizică, relațiile dintre acestea, sistemul de reglare și transformare a informațiilor specifice.

DIMENSIUNEA *EDUCAȚIE PENTRU SĂNĂTATE*

Dreptul la sănătate, la dezvoltare fizică și psihică armonioasă constituie unul dintre drepturile fundamentale înscrise în *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la data de 29 noiembrie 1989.

În contextul schimbărilor majore și accelerate ale lumii contemporane, asigurarea unei stări de sănătate a copiilor reprezintă una dintre direcțiile prioritare ale strategiei educaționale. Noua abordare a educației pentru sănătate are ca prioritate formarea unor abili-

tăți de viață sănătoasă. Astăzi, la începutul mileniului trei, când viața individului a devenit mai complicată, știința și întreaga societate au evoluat, educația pentru sănătate se impune ca o necesitate și devine o condiție esențială a educației unei națiuni civilizate.

Un organism sănătos, în armonie cu o minte sănătoasă, sunt benefice în formarea personalității copiilor de vârstă preșcolară. Prin urmare, cunoașterea și respectarea unor norme de igienă și alimentație sănătoasă, precum și formarea unor deprinderi în acest sens, sunt obiective ce se pot realiza în cadrul unor activități de educație pentru sănătate, asigurându-se în acest mod starea de sănătate a copiilor.

Sănătatea fiind considerată bunul cel mai de preț al omului, trebuie protejată de factorii dăunători care pot pune viața în pericol. Sloganul preluat încă din antichitate *Într-un corp sănătos – o minte sănătoasă* cere ca în orice societate să se realizeze o educație specială – *educația pentru sănătate*. Această educație prevede comunicarea cunoștințelor și informarea copiilor despre sănătate [25, p. 10].

Dimensiunea de **Educație pentru sănătate** are menirea să ofere suport în cunoașterea profundă a metodelor de protecție împotriva factorilor cu efect negativ pentru sănătate și elaborarea acțiunilor concrete în cazul diferitor afecțiuni. Pe lângă multe cunoștințe, competențe ce se formează în cadrul educației pentru sănătate includ și cele despre igiena personală. Copilul trebuie să fie informat de mic despre educația pentru igienă, pentru a acumula *cunoștințe*, un ansamblu de reguli și de măsuri pe care omul le respectă în scopul păstrării sănătății. Bolile, îmbolnăvirile nu sunt altceva decât nerespectarea regulilor de igienă. Regulile de igienă trebuie respectate zilnic și oricine e dator să știe că există reguli de igienă corporală, a vestimentației, a locuinței [27, p. 12].

Scopul activităților de educație pentru sănătate este asigurarea cunoștințelor despre sănătate și formarea deprinderilor de viață sănătoasă, adecvate vârstei preșcolare, stadiului dezvoltării psihologice și cerințelor vieții sociale, formarea unor persoane flexibile care să se poată integra și adapta ușor la condițiile de mediu și sociale.

DIMENSIUNEA *Educație pentru sănătate* are următoarele **funcții**:

- Asigură repere privind proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- Orientează procesul educațional spre formarea de *competențe la copii*;
- Contribuie la dezvoltarea unor comportamente de protecție a sănătății personale și a mediului.

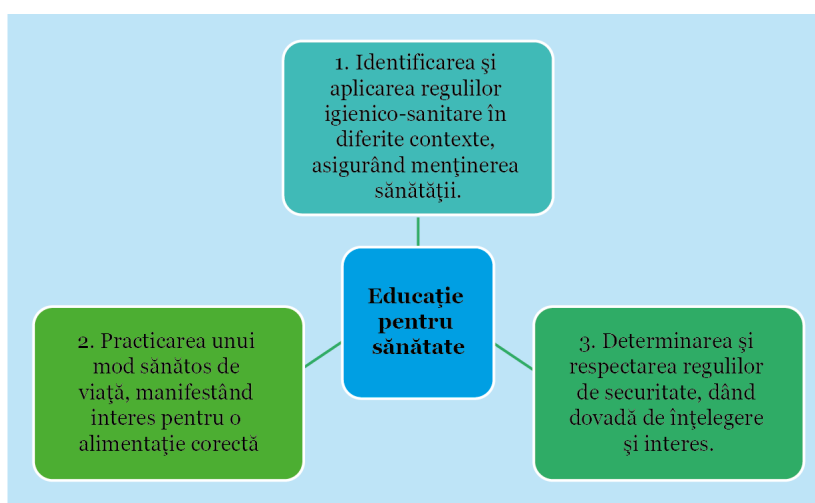

Figura 4.2. Competențele specifice dimensiunii Educație pentru sănătate [7, p. 17]

Aspecte și exemple de conținuturi orientative recomandate la dimensiunea Educație pentru sănătate [42, pp. 127-148]

Cunoașterea de sine și de altul

- ✓ *Perceperea fizică a propriul corp și al celuilalt:*
 - să posede noțiuni elementare despre părțile componente ale corpului uman (scheletul, mușchii, perceperea lumii cu ajutorul organelor de simț).
 - să descrie și să respecte regulile de îngrijire a organismului uman: a pielii, a părului, unghiilor, a dinților etc.

Deprinderi elementare de igienă

- ✓ *Cunoașterea și respectarea normelor de igienă corporală, vetimentară, intimă:*
 - să respecte reguli de igienă colectivă în grădiniță (ordine, curățenie etc.);
 - să însușească și să respecte reguli de igienă personală;
 - să conștientizeze importanța somnului în fortificarea sănătății;
 - să descrie produsele alimentare sănătoase pentru organismul uman;
 - să însușească reguli de igienă a alimentației;
 - să conștientizeze importanța îmbrăcăminte și încălțăminte în păstrarea sănătății;
 - să îngrijească jucăriile și spațiului de joc;
 - să respecte programul zilnic la grădiniță.

Deprinderi elementare de muncă ordonată

- ✓ *Cunoașterea și respectarea normelor de muncă ordonată:*
 - să realizeze activități de îngrijire a ungherașului grupei;
 - să realizeze activități de autoservire;
 - să realizeze activități gospodărești.

Deprinderi elementare de practicare a exercițiilor fizice

- ✓ *Practicarea exercițiilor fizice pentru fortificarea organismului:*
 - să execute gimnastica de dimineață la grădiniță;
 - să execute jocurile dinamice;
 - să efectueze jocurile la aer liber.

Deprinderi elementare de acordare a primului ajutor

- ✓ *Acordarea ajutorului în timpul traumatismului (la săniuș, alergări, sărituri):*
 - să respecte regulile de comportare la săniuș, evitând accidentele, situațiile periculoase.
- ✓ *Acordarea ajutorului la dureri de burtă, amețeli, febră (apelarea la specialist – medicul)*
 - să posede noțiuni de acordare a ajutorului prin apelarea medicului.

Relația cu mediul natural

✓ Sănătate și natură:

- să conștientizeze importanța plantelor pentru sănătatea omului;
- să realizeze activități de îngrijire și plantare a plantelor.

Normele de protecție și securitate

✓ Reguli de protecție și securitate în locuință sau grupă:

- să se familiarizeze cu reguli de prevenire a incendiilor (chibriturile, aparate de uz casnic, priză – curentul electric).
- să respecte reguli de prevenire a inundațiilor (robinetele de la chiuvetă închise).

✓ Reguli de protecție și securitate în afară, în curte, în stradă:

- să însușească reguli de circulație rutieră (trecere pe pietoni, trotuarul, semaforul, locul de joacă).

Educația privind stilul de viață sănătos în perioada copilăriei creează premisele câștigării unor deprinderi sanogene, care vor fi practicate pe toată durata vieții persoanei, favorizând menținerea unei bune stări de sănătate pentru o perioadă cât mai lungă de timp.

Copiii care învață de mici să consume zilnic micul dejun, să mănânce fructe și legume, să facă mișcare, să își prețuiască starea de sănătate, vor practica aceste deprinderi și în viața de adult și își vor educa, la rândul lor, copiii pe baza acestor principii. În acest fel, investiția în educația pentru sănătate a copiilor are efecte peste generații, contribuind la dezvoltarea durabilă a națiunii.

DIMENSIUNEA EDUCAȚIE FIZICĂ

Educația fizică la vârsta preșcolară constituie o sistemă de influențe educative asupra copiilor care au scopul de a întări sănătatea și a asigura dezvoltarea armonioasă a organismului, dezvoltarea capacităților fizice și formarea priceperilor și deprinderilor motrice, folosind mijloace specifice.

Educația fizică prezintă activitatea care valorifică sistematic ansamblul formelor de practicare a exercițiilor fizice în scopul măririi potențialului biologic al omului în concordanță cu cerințele sociale. După *S. Cristea* educația fizică este activitatea de formare-dezvoltare corporală, necesară pentru asigurarea și cultivarea valorilor sănătății omului, respectiv a stării de echilibru și funcționare a organismului. După *I. Șiclovă*n educația fizică reprezintă un proces deliberat construit și dirijat în vederea perfecționării dezvoltării fizice, a capacității motrice a oamenilor, în concordanță cu particularitățile de vârstă, sex, cerințe de integrare socială [61, p. 180].

Educația fizică ca parte integrată a procesului instructiv-educativ în grădinița de copii are o contribuție majoră în realizarea unor obiective de maximă importanță socială. În special, procesul de educație fizică facilitează formarea capacității și a obișnuinței omului de a duce un mod sănătos de viață, favorizează apariția necesității și a interesului pentru practicarea exercițiilor fizice.

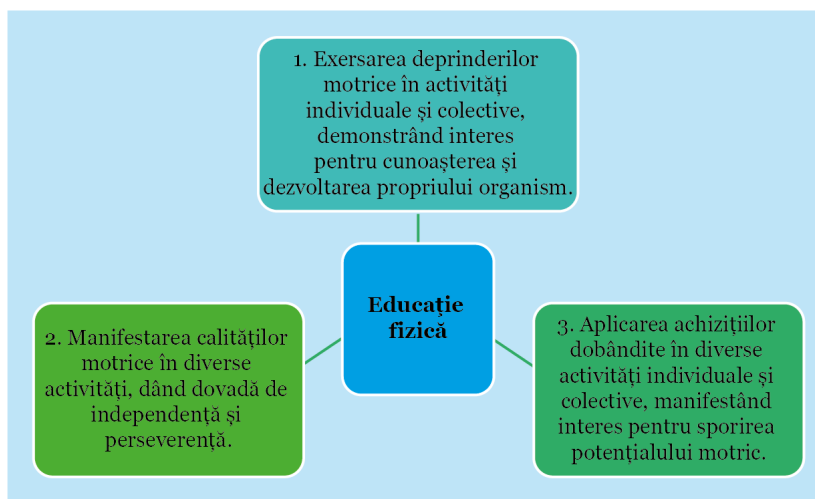

Figura 4.3. Competențele specifice dimensiunii Educație fizică [7, p. 17]

Vârsta preșcolară reprezintă etapa optimă pentru influențarea principalelor coordonate fizice și psihice în sensul realizării unităților de competență educației fizice. Dezvoltarea fizică în cel mai direct mod este legată de sănătatea copilului. Sănătatea prezintă cultura fizică, igienică, socială a omului.

E știut că **activitățile de educație fizică** îi revine un rol important în formarea culturii fizice și a obișnuinței de a duce un mod sănătos de viață, educatorii vor îndrepta eforturile spre formarea la copii a convingerilor despre importanța practicării exercițiilor fizice, spre asimilarea cunoștințelor elementare, din domeniul igienei, anatomiei, ținându-se cont de vârsta, nivelul de dezvoltare a copiilor.

Liniile directoare în proiectarea curriculară a educației fizice în IET sunt [52, pp. 175-176]:

- sporirea achizițiilor privind sinele corporal;
- conștientizarea raporturilor spațiale dintre propriul corp și obiectele din spațiul de mișcare;
- conștientizarea propriilor capacități de mișcare și exersarea lor în vederea îmbunătățirii performanțelor motorii;
- modelarea relației cu partenerii de activitate și cu sine.

Educația fizică implică dezvoltarea imaginii de sine a copiilor în latura sa cognitivă, prin achiziția unor informații esențiale privind funcționarea propriului corp și importanța segmentelor acestuia în activitatea de mișcare, dar și prin conștientizarea propriilor capacități și limitări în mișcare.

Procesul educației fizice cuprinde un ansamblu de acțiuni, acte și activități motrice care contribuie la educarea personalității copilului prin influențarea calităților psihofizice ale acestuia și prin asigurarea unui echilibru între ele. Educația fizică, în IET, se realizează prin diverse forme. Totodată fiecare dintre formele de educație fizică își au destinația specifică [61, p. 180]:

- *instructivă: educație fizică;*
- *de organizare: gimnastica de înviorare;*
- *de stimulare a capacității de muncă intelectuală: pauzele dinamice;*
- *odihna activă: distracțiile, zilele sănătății, vacanța;*
- *corecția dezvoltării fizice și motrice: munca individuală și diferențiată;*
- *crearea condițiilor pentru dezvoltarea capacităților motrice ale copiilor în cadrul activităților pe interese: secții, cercuri;*
- *activități curativ-profilactice speciale pentru ameliorarea sănătății copilului.*

Activitatea de educație fizică ca forma de bază de organizare a procesului pedagogic este orientată spre:

- ✓ asigurarea dezvoltării sistemelor și funcțiilor organismului copiilor prin intermediul efortului fizic special organizat și optimal pentru vârsta dată;
- ✓ satisfacerea necesității biologice în mișcare;
- ✓ formarea priceperilor și deprinderilor motrice, dezvoltarea calităților fizice;
- ✓ crearea condițiilor pentru dezvoltarea multilaterală a copiilor, prin mișcările și acțiunile motrice în circumstanțe neobișnuite contribuie la activizarea proceselor psihice, căutarea formelor adecvate comportamentale.

Dincolo de dezvoltarea capacității de mișcare, activitățile de educație fizică vizează și obiective ale dezvoltării psihice referitoare la dezvoltarea unor deprinderi de igienă corporală și a activității sportive, dar și la achiziția unor calități de voință și caracter necesare performării cu succes a acțiunilor ce presupun efort fizic și colaborare în activitățile de grup. Sunt încurajate astfel, sensibilitatea față de celălalt, empatia, corectitudinea, altruismul, dar și încrederea în forțele proprii, autocontrolul, auto-disciplina, rezistența la frustrare, calități ce vor determina mai târziu un stil eficient de abordare a sarcinilor de lucru [61, p. 179].

Din punct de vedere motric structura motricității umane include: organizarea și conducerea motorie generală, organizarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice, organizarea acțiunilor. Jocurile de mișcare (dinamice) prin mijloacele sale contribuie la dezvoltarea tuturor acestor componente:

Organizare și conducere motorie generală:

- poziții fundamentale ale corpului și segmentelor sale – prin executarea diferitelor mișcări, prin pozițiile inițiale și finale ale execuției diferitelor procedee tehnice;
- mișcări fundamentale ale corpului și ale diferitelor segmente ale corpului – diferitele mișcări ale membrilor superioare și inferioare, deplasări pe diferite trasee;
- capacități motrice–viteză de execuție a diferitelor procedee tehnice, îndemânarea manifestată, forță și rezistență care asigură suportul necesar execuțiilor corecte;

Organizarea conduitelor și structurilor perceptiv motrice

- organizarea schemei corporale și lateralitatea – conștientizarea și identificarea diferitelor segmente ale corpului, reprezentarea schemei corporale, reprezentarea mentală a acțiunilor, relația dintre diferitele părți ale corpului și dintre corp și mediu;
- conduita perceptiv-motrică de culoare, formă – identificarea, discriminarea și clasificarea culorilor și a formelor – prin diferite jocuri pregătitoare care folosesc stimuli diferiți de formă și culoare;
- orientarea, organizarea și structurarea spațială și spațio-temporală – prin perceperea timpului și a spațiului în raport cu sine, cu suprafața de joc, cu coechipierul și adversarul.

Organizarea acțiunilor motrice

- organizarea mișcărilor în acțiuni și eficiența acestora – prin instruirea realizată conform pașilor metodici de descompunere a procedeelelor în algoritmi metodici și apoi asamblarea acestora într-un tot unitar care să asigure execuția corectă a procedeelelor tehnice;
- formarea deprinderilor motrice – prin mînierea obiectului de joc, prin echilibrul necesar execuției procedeelelor tehnice și a acțiunilor de joc.

Din punct de vedere social practicarea jocurilor de mișcare prin mijloacele adaptate pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 3 și 5 ani influențează dezvoltarea și integrarea socială a lor, utilă în activitatea cotidiană prin:

- angrenarea în jocuri care presupun manevrarea de obiecte, luarea de decizii, plasamentul copilului și modificarea acestuia în funcție de situație;

- stimularea lucrului în perechi sau în echipe, cu sarcini comune sau diferențiate;
- angrenarea copiilor în activități comune, evitându-se demixtarea;
- angrenarea în jocuri în care să se stabilească cu obiectivitate câștigătorul, să învețe să câștige sau să piardă;
- stimularea activității copiilor prin laude și încurajări, evitându-se favoritismele;
- dezvoltarea curajului, a încrederii în sine, a voinței;
- dezvoltarea creativității, a rezolvării de probleme;
- cooperarea cu copiii în alegerea jocurilor pentru instruire, conform preferințelor acestora.

Libertatea pe care o lasă CET cadrelor didactice în amenajarea mediului educațional pentru desfășurarea jocurilor și a activităților alese, precum și a activităților comune permite fiecărei educatoare să țină cont de condițiile particulare ale zonei, grădiniței, spațiului, materialelor disponibile, intereselor copiilor etc. și conduce la o varietate foarte mare de modele întâlnite în practică.

Profilul copilului la dimeniunea Educație fizică [42, pp. 127-148]

Deprinderile motrice

- ✓ *Deprinderile motrice de bază: mersul, alergarea, săriturile, aruncare-prindere:*
 - Execută mersul în coloană cu viteză variată;
 - Se deplasează în mers după semnalul educatoarei cu schimbarea direcției;
 - Execută mersul pe vârfuri, pe călcâie, mers cu pas încrucișat, mers cu ochii închiși etc.;
 - Aleargă în coloană câte unul și în perechi, schimbând tempoul după semnal;
 - Realizează alergarea șerpuită printre obiectele aranjate pe o linie dreaptă;
 - Execută sărituri pe un picior, pe altul, pe ambele picioare, pe loc, picioarele încrucișate, sărituri cu coarda;
 - Se deplasează în mers cu rostogolirea mingii pe sol, nimerind în obiecte;
 - Se deplasează în mers cu rostogolirea mingii printre obiecte;
 - Execută aruncarea mingii în sus, prin lovirea de pământ și prinderea cu ambele mâini.
- ✓ *Deprinderile motrice aplicativ-utilitare: mers în echilibru, târârea, cățărarea, tracțiune și împingere, escaladare, transport de greutăți:*
 - Execută mers în echilibru pe o suprafață cu transport de obiecte;
 - Respectă regulile securității în cadrul executării exercițiilor fizice la înălțime;
 - Execută corect și tehnic exerciții fizice în dezvoltarea și coordonarea mișcărilor prevăzute pentru segmentele corpului și simțului echilibrului;
 - Execută târârea pe palme și genunchi până la 3-4 m, izbind mingea cu capul;
 - Realizează târârea pe burtă și pe spate, tracțiune în mâini și împingerea energetică cu picioarele.
 - Execută cățărarea pe scara de gimnastică și coborârea rapidă, cu întoarcere cu spatele spre scară și coborâre;
 - Execută cațărarea pe odgon la înălțimea accesibilă.
- ✓ *Gimnastica ritmică și dans folcloric: mers și alergare ușoară, exerciții cu obiecte (eșarfe, panglici, stegulețe, mingi), dans folcloric:*
 - Execută mersul grațios, sărbătoresc, lent, schimbarea ritmică de pe un picior pe altul prin săritură;

- Execută mișcările de bază: pași drepecți, înainte și înapoi; pași laterali simpli și dubli; pași laterali de sârbă; bătută, pas de polcă,
- Execută elementele dansului folcloric.

Calitățile motrice

✓ *Viteza*

- să-și dezvolte viteza de reacție în cadrul exercițiilor și jocurilor care necesită reacții prompte la semnalele auditive și vizuale;
- să-și perfecționeze calitățile motrice prin exerciții și jocuri din deplasare cu opriri, porniri, întoarceri și accelerări;
- să-și consolideze calitatea "viteza" prin alergare în linie dreaptă pe distanță de 20-25m.

✓ *Îndemânare*

- să execute exerciții cu creșterea gradului de complexitate executate în ritm rapid (poziții variate, reacții diferite);
- să-și perfecționeze îndemânarea prin exerciții cunoscute aplicate în condiții variate (parcursuri aplicative);
- să execute elemente de gimnastică ritmică și dans folcloric.

✓ *Rezistență*

- să-și dezvolte rezistența prin exerciții, jocuri, ștafete și parcursuri exersate în număr mai mare de repetări, cu mărirea duratei de execuție și a distanței de parcurs;
- să-și perfecționeze "rezistența" prin alergare pe teren variat.

✓ *Forță*

- să execute complexe de exerciții libere și cu obiect, cu creșterea numărului de repetări;
- să-și perfecționeze calitatea motrică „forță” prin exerciții, jocuri, ștafete și parcursuri aplicative cu tracțiune, împingere, cățărare, târâre, escaladare, transport de obiecte.

4.2. Proiectarea activităților de sănătate și educație fizică la debutul școlar

Proiectarea activităților constituie demersul cel mai detaliat și concret de anticipare a acțiunilor și operațiilor de realizat. E știut că forma de organizare a procesului educațional în IET o constituie activitatea, ce reprezintă acea dimensiune operațională a procesului educativ-instructiv, determinată de capacitatea de proiectare, organizare și realizare pedagogică a cadrului didactic, asumată în funcție de condițiile specifice fiecărui grup de copii [42, p. 217].

La rândul său *activitatea* este o formă specifică de organizare, realizare a obiectivelor educaționale, în același timp constituie și modalitatea cea mai riguroasă și coerentă de realizare a competențelor specifice și a unităților de competențe ale noul curriculum pentru educație timpurie. În acest capitol vom

În această capitol vă propunem spre implementare un model orientativ de proiectare a domeniului Sănătate și motricitate prin *metodei proiectelor* ca o ilustrare a modelului integrării în rețea și ca o modalitate de organizare interdisciplinară și transdisciplinară a conținuturilor.

Învățarea organizată în jurul unei teme a fost aplicată și teoretizată încă de la începutul secolului trecut, iar cercătorii acesteia sunt pedagogii americani *Devvey și W. Kilpatrick (1918)*. Ea a fost mult popularizată în anii '60-'70, iar în ultimul deceniu cunoaște o redescoperire pe plan mondial, argumentele pentru revalorizarea ei fiind legate de [Apud 41, p. 9]:

- ✓ aplicabilitatea metodei în învățare încă de la vârstele timpurii;
- ✓ organizarea temporală a proiectului, ceea ce permite ajustări, completări pe măsura dezvoltării copiilor și modificării intereselor și nevoilor de cunoaștere a acestora;
- ✓ posibilitatea acumulării de competențe necesare integrării cu succes în activitatea școlară: *cooperarea, creativitatea, autonomia în cunoaștere, spiritul investigativ.*

Metoda proiectului ca strategie de învățare și evaluare, reprezintă abordarea educațională propusă de curriculumul, în care lucrul în echipă și acțiunea directă a copilului cu mediul sunt mijloacele de bază ale procesului educațional.

Metoda proiectului este fundamentată pe principiul învățării prin acțiune practică, cu finalitate reală ("*learning by doing*"), ceea ce îi conferă și motivația necesară. Opusă instrucției verbaliste și livrești, învățarea prin realizarea de proiecte reprezintă un mod mai cuprinzător de organizare a procesului de învățământ prin care pot fi satisfăcute cerințele unei educații pragmatice, în spiritul acțiunii și independenței în gândire.

Expresia „*A învăța, aplicând cele învățate*” – devine din ce în ce mai mult unul dintre principiile de bază ale învățământului contemporan. Aristotel spunea că „*ceea ce urmează să facem după ce am învățat, învățăm numai aplicând, exersând*”.

Metoda proiectului este o strategie didactică bazată pe interese, necesitate și posibilități de dezvoltare. Este o metodă cu mare deschidere spre valorificarea potențialului individual al copiilor și favorizează dezvoltarea inteligenței în cel mai înalt grad, având efect asupra copiilor la nivel cognitiv, socio-emoțional și psihomotric, spre exemplu:

- ✓ își formează o viziune unitară asupra lumii;
- ✓ caută informații din mai multe surse, referitoare la aspecte variate conform hârții proiectului;
- ✓ își exersează puterea de analiză și sinteză;
- ✓ sunt puși în situația de a cerceta, găsind singuri soluții;
- ✓ sunt puși în situația de a colabora între ei, astfel li se dezvoltă spiritul de cooperare, de apartenență la grup, socializează;
- ✓ capătă încredere în ei, li se dezvoltă simțul demnității și autoaprecierea, atunci când cele propuse de ei sunt luate în seamă de toată grupa și analizate;
- ✓ se formează conștiința de sine prin raportare la alții;
- ✓ trăiesc sentimente de solidaritate cu colegii de grupă, dar și pe cel de bucurie și satisfacție etc.

În plan teoretic, proiectul tematic este o parte componentă a unei teme globale, cu un puternic caracter interdisciplinar, ca o metodă care stimulează și dezvoltă holistic personalitatea în curs de formare a copilului, în plan practic, proiectul stimulează și satisface curiozitatea copiilor, implicându-i în propriul proces de dezvoltare, în care educatoarea nu este decât un ghid atent, o persoană resursă care sprijină respectarea rutei individuale a învățării, a copilului și a ritmului propriu al acestuia [41, p. 11].

Modelul ce urmează include proiectul tematic doar cu exemple de învățare specifice dimensiunii Educației pentru sănătate și educație fizică.

4.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților de Educație pentru sănătate și Educație fizică la copiii de 6-7 ani

EDUCAȚIE PENTRU SĂNĂTATE

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie	I-II săptămână	<p>2.2. Recunoașterea produselor alimentare sănătoase/nesănătoase și optarea pentru consumarea zilnică a fructelor și legumelor.</p> <p>1.1. Respectarea regulilor de comportare și igienă personală</p>	<p>Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Primăvară bine ai venit</i> Tema zilei: Să consumăm legume</p> <p>Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: Mama mea e stomatolog</p>	<p>DFFS 124. Optează pentru consumarea fructelor și legumelor. 132. Începe să-și perieze dinții. 141. Demonstrează independență în igiena personală. DPEȘ 192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi. 258. Folosește formule de politețe în diverse contexte. DLC 407. Dezleagă ghicitori, rebusuri, creează rime. DC 700. Descrie schimbările care se produc odată cu dezvoltarea corpurilor vii (plante, animale, om).</p>
	III-IV săptămână	<p>3.4. Utilizarea elementelor de acordare a primului ajutor.</p> <p>3.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și de risc.</p>	<p>Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Păsările călătoare</i> Tema zilei: Salvați păsările</p> <p>Tema globală: EU ȘI CORPUL MEU Proiectul tematic: <i>Un mod sănătos de viață</i> Tema zilei: Plimbări pe malul lacului – un mod sănătos de viață</p>	<p>DFFS 165. Respectă regulile de comportament sigur în natură (nu atinge animalele, insectele, ciupercile, plantele necunoscutе etc.). DPEȘ 334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale. DLC 402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (veselă, mobilă, animale, păsări etc.). DC 702. Participă la îngrijirea și protecția mediului, recitarea materialelor. 703. Identifică rolul omului în protecția mediului înconjurător.</p>

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Aprilie	I-II săptămână	<p>1-3. Păstrarea, îngrijirea și ordonarea lucrurilor personale și a locului de joacă.</p> <p>1-5. Argumentarea importanței igienei personale în viața de zi cu zi.</p>	<p>Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Siguranța mea și a ta</i> Tema zilei: Respectăm reguli de igienă în locuință</p>	<p>DFFS 142. Respectă regulile igienice colective. DPES 193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități. 257. Conștientizează menirea casei ca loc de trai și obligațiile pe care le posedă fiecare membru al familiei. 334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale. DLC 402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (veselă, mobilă, animale, păsări etc.). 474. Descrie o imagine, un tablou. DC 584. Explorează mai multe căi de soluționare a unei probleme și alege una dintre ele.</p>
	III-IV săptămână	<p>1-2. Descrierea și respectarea regulilor de îngrijire și igienă a organismului uman.</p> <p>1-3. Păstrarea, îngrijirea și ordonarea lucrurilor personale și a locului de joacă</p> <p>2-4. Participarea la servirea mesei și la prepararea unor bucate.</p>	<p>Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Curătenie în casa mea</p> <p>Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Florile de primăvară</i> Tema zilei: Să avem grijă de florile de cameră</p> <p>Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Sărbătorile de paști</i> Tema zilei: Bucatele tradiționale de paști</p>	<p>DFFS 122. Explică beneficiile sau daunele anumitor alimente pentru organismul uman. 123. Recunoaște produsele alimentare sănătoase dintr-un grup. DPSE 232. Își exprimă sentimentul de mândrie față de portul popular, obiceiuri și tradiții. DLC 407. Dezleagă ghicitori, rebusuri, creează rime. 479. Relatează corect, logic unele evenimente. DC 668. Denumeste corect 4-6 plante.</p> <p>DFFS 122. Explică beneficiile sau daunele anumitor alimente pentru organismul uman. 123. Recunoaște produsele alimentare sănătoase dintr-un grup. DPSE 232. Își exprimă sentimentul de mândrie față de portul popular, obiceiuri și tradiții. DLC 407. Dezleagă ghicitori, rebusuri, creează rime. 479. Relatează corect, logic unele evenimente. DC 668. Denumeste corect 4-6 plante.</p>

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai	3.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și de risc.	Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Cum îți petreci timpul liber</i> Tema zilei: Reguli de securitate afară/la grădiniță	<ul style="list-style-type: none"> Conversație despre reguli de comportare la grădiniță. Descrierea obiectelor de mobilier, accesoriilor specifice. Recitarea și memorizarea poeziei <i>Grădinița mea</i> de către copii. Elaborarea posterului <i>Respectăm reguli de securitate la grădiniță și pe teren.</i> 	<p>DFFS 159. Știe cui, unde și când trebuie să se adreseze după ajutor, identificând adultul care pot să-l sprijine în situații periculoase. 161. Respectă regulile de comportament la grădiniță</p> <p>DPEȘ 271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>DLC 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 585. Identifică situații problematice, provocatoare și propune soluții creative.</p>
	1.3. Păstrarea, îngrijirea și ordonarea lucrurilor personale și a locului de joacă.	Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Prietenii mei</i> Tema zilei Cum să ne comportăm pe stradă.	<ul style="list-style-type: none"> Discuție <i>Cum putem păstra orașul curat?</i> - Situația I: Oricum, nimeni n-o să mă vadă. - Situația II: Hârtii, coji de rășărită pe stradă. ▪ Conversație <i>Cine este un copil binecrescut?</i> ▪ Brainstorming <i>Ce se întâmplă dacă nu se respectă reguli de păstrare a curățeniei în stradă. (Orașul va fi poluat, murdar etc.).</i> 	<p>DFFS 142. Respectă regulile igienice colective. 164. Respectă regulile de circulație și de comportament în stradă.</p> <p>DPSE 285. Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (la grădiniță, acasă, la bloc, la bunici).</p> <p>DLC 486. Formulează enunțuri simple, comprehensibile semantice. 528. Identifică mesaje scrise sub formă de semn, simboluri, imagini.</p> <p>DC 596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii. 598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>
	1.4. Determinarea elementelor principale ale regimului zilei	Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Eu voi fi școlar</i> Tema zilei: Aranjarea rechizitele școlare	<ul style="list-style-type: none"> Lectura, povestea <i>Iedul cu trei capre</i>, autor Octav Păunescu. Brainstorming <i>Ce deprinderi de autoservire trebuie să posezi la vârsta ta?</i> Conversație <i>Ce sfaturi să le dăm copiilor nedisciplinați și neordonanți?</i> Exercițiu <i>Aranjează frumos rechizitele școlare pe masa ta.</i> Jocul <i>Ce vom pune în ghiozdan?</i> 	<p>DFFS 142. Respectă regulile igienice colective. 164. Respectă regulile de circulație și de comportament în stradă.</p> <p>DPSE 285. Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (la grădiniță, acasă, la bloc, la bunici).</p> <p>DLC 486. Formulează enunțuri simple, comprehensibile semantice. 528. Identifică mesaje scrise sub formă de semn, simboluri, imagini.</p> <p>DC 596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii. 598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>
	3.5. Aplicarea regulilor de comportament civilizate în diferite mijloace de transport, pe stradă, și a regulilor de circulație rutieră.	Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Adio dragă grădiniță.</i> Tema zilei: Școala mea.	<ul style="list-style-type: none"> Recitarea poeziei „<i>Bună ziua, te rog, mulțumesc!</i>” de G. Zărafiu. Analiza imaginii <i>Copiii se duc la școală.</i> Graficul <i>T Descoperiți diferențele dintre cele două imagini.</i> Metoda labirintului <i>În drum spre școală.</i> Microfonul magic <i>Ce reguli trebuie să respecte băieții și fetițele în stradă?</i> 	<p>DFFS 142. Respectă regulile igienice colective. 164. Respectă regulile de circulație și de comportament în stradă.</p> <p>DPSE 285. Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (la grădiniță, acasă, la bloc, la bunici).</p> <p>DLC 486. Formulează enunțuri simple, comprehensibile semantice. 528. Identifică mesaje scrise sub formă de semn, simboluri, imagini.</p> <p>DC 596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii. 598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>

EDUCAȚIE FIZICĂ

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.f.D.C.
Martie	3.2. Practicarea exercițiilor cu obiecte pentru dezvoltarea fizică armonioasă.	Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Primăvară bine ai venit</i> Tema zilei: Jocul dinamic „De-a prinseala cu Primăvara”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții de front: șerpuire, ocolire cu întorcerea umărului stâng, drept înainte. Comanda: <i>Grupă, cu umărul stâng înainte marș!</i> Jocul dinamic <i>De-a prinseala cu Primăvara</i>. Exerciții pentru consolidarea mersului și alergării prin jocul <i>Albinița hărnicuța</i>. 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPES</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>DLC</p> <p>382. Ascultă, cu atenție, interlocutorul pe o durată de 10-20 de minute și execută sarcinile propuse.</p> <p>DC</p> <p>598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>
	2.2. Explorarea deprinderilor motrice de bază pentru consolidarea variațiilor de deplasări cu caracter aplicativ.	Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: Exerciții de imitare „Să culegem floricele”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții de front învățate la activitățile precedente: mers și alergare cu schimbare direcției, tempoului, cu opriri la semnal. Exerciții de imitare <i>Să culegem floricele</i>: semigenoflexiuni, aplecare înainte a trunchiului. 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPSE</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului dat.</p> <p>319. Participă la activități în grupuri mici sau mai mari, uneori – în rol de conducător, alteori – executant.</p> <p>354. Respectă regulile jocului, de exemplu, în sport.</p> <p>DLC</p> <p>452. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DC</p> <p>596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii.</p>
	3.1. Descrierea formelor de practicarea a gimnasticii matinale.	Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Păsările călătoare</i> Tema zilei: Exerciții pe banca de gimnastică „Păsărelele și pisica”	<ul style="list-style-type: none"> Exercițiul 1. <i>Privește, păsările zboară:</i> Exercițiul 2. <i>Pisica se întinde după păsărică stând ghemuit, ridicarea șezutei prin întinderea picioarelor. Revenire în ghem.</i> Exercițiul 3. <i>Mergem pe o crenguță (exercițiul pe banca de gimnastică)</i> mers în echilibru cu opriri și pormiri la semnale diferite, cu întoarcere, deplasare încrucișată. Exerciții de respirație. 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPSE</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului dat.</p> <p>319. Participă la activități în grupuri mici sau mai mari, uneori – în rol de conducător, alteori – executant.</p> <p>354. Respectă regulile jocului, de exemplu, în sport.</p> <p>DLC</p> <p>452. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DC</p> <p>596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii.</p>
	3.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și de risc.	Tema globală: EU ȘI CORPUL MEU Proiectul tematic: <i>Un mod sănătos de viață</i> Tema zilei: Exerciții acrobaticăe „Îmi place sportul”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții fizice de dezvoltare a vitezei de reacție și de deplasare: săritura în lungime de pe loc, aplecare înainte picioarele depărtate, alergare de suveică. Jocul de mișcare <i>Știi tu oare</i>. Exerciții acrobaticăe: rostogolire înainte, podișor – din culcat dorsal. Exerciții fizice de relaxare. 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPSE</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului dat.</p> <p>319. Participă la activități în grupuri mici sau mai mari, uneori – în rol de conducător, alteori – executant.</p> <p>354. Respectă regulile jocului, de exemplu, în sport.</p> <p>DLC</p> <p>452. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DC</p> <p>596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Aprilie	1.1. Coordonarea acțiunilor motrice individuale la organizarea grupului de copii. 2.1. Încadrarea în activitatea comună de deplasare în perechi și coloană..	Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Siguranța mea și a ta</i> Tema zilei: Exerciții fizice „Suntem pompieri”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții fizice de dezvoltare generală: Aranjarea în coloană, unul după altul, în linie. Mers, alergare în coloană, respectând intervalul; mers în perechi în diferite direcții; mers, alergare șerpuit. Exerciții de simulare: Cum procedăm în caz de incendiu? 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări. 40. Alergă, schimbând timpul după semnal.</p> <p>DPEȘ 192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi. 193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.</p> <p>DLC 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
	2.3. Aplicarea achizițiilor motrice și de interacționare de grup în condiții de joc.	Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Exerciții fizice fără obiecte și cu obiecte	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții fizice de front: <i>Poziția de bază și liber. Aranjarea în linie pe un rând după îndăltime.</i> Discuție <i>Copilul neastâmpărat.</i> Exerciții fizice fără obiecte și cu obiecte. Joc de imitare în baza poeziei „S-a urcat copilul în pom” (<i>folclor</i>). Jocul dinamic <i>E corect sau nu.</i> (da, bat din palme, nu, tropătesc din picioare). 	<p>DFFS 45. Participă în mod regulat la activități fizice de alergare, dans, jocuri sau chiar sporturi.</p> <p>DPSE 232. Își exprimă sentimentul de mândrie față de portul popular, obiceiuri și tradiții.</p> <p>DLC 448. Rostește corect grupuri de sunete din cuvinte în diverse propoziții.</p> <p>DC 669. Explică relația dintre animale, plante și medile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p>
III-IV săptămână	3.1. Explorarea capacităților motrice individuale, de interacționare și colaborare, în funcție de regulile jocului.	Tema globală: EU ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE Proiectul tematic: <i>Florile de primăvară</i> Tema zilei: Jocul de mișcare „Albina și florile”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții pentru consolidarea alergării. Jocul de mișcare <i>Albina și florile.</i> Exerciții de imitare pentru consolidarea diferitor mișcări: <i>mers obișnuit, mers ca pitalul, sărituri ca iepurașul și ca broasca.</i> Jocul de mișcare <i>Buchețele.</i> 	<p>DFFS 45. Participă în mod regulat la activități fizice de alergare, dans, jocuri sau chiar sporturi.</p> <p>DPSE 232. Își exprimă sentimentul de mândrie față de portul popular, obiceiuri și tradiții.</p> <p>DLC 448. Rostește corect grupuri de sunete din cuvinte în diverse propoziții.</p> <p>DC 669. Explică relația dintre animale, plante și medile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p>
	3.2. Practicarea exercițiilor cu obiecte pentru dezvoltarea fizică armonioasă.	Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Sărbătorile de paști</i> Tema zilei: Exerciții fizice cu obiecte „Coșulețul cu ouă”	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții fizice cu obiecte (<i>lingura cu ouă dusă la nivelul gurii</i>). Jocul de mișcare <i>Coșulețul cu ouă.</i> Exerciții de respirație și relaxare. 	<p>DFFS 45. Participă în mod regulat la activități fizice de alergare, dans, jocuri sau chiar sporturi.</p> <p>DPSE 232. Își exprimă sentimentul de mândrie față de portul popular, obiceiuri și tradiții.</p> <p>DLC 448. Rostește corect grupuri de sunete din cuvinte în diverse propoziții.</p> <p>DC 669. Explică relația dintre animale, plante și medile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p>

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.f.D.C.	
Mai	I-II săptămână	<p>1.2. Practicarea acțiunilor motrice utilitar-aplicative în explorarea deplasărilor, depășirea obstacolelor și manipularea obiectelor individual și în grup.</p> <p>2.2. Explorarea deprinderilor motrice de bază pentru consolidarea variațiilor de deplasări cu caracter aplicativ.</p>	<p>Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Cum îți petreci timpul liber.</i> Tema zilei: Exerciții fizice cu ocolirea obstacolelor „Cursa automobilelor”</p> <p>Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Prietenii mei.</i> Tema zilei: Exerciții fizice „Parașutiști curajoși”. Sărituri în adâncime de pe aparat</p>	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții de front: <i>Poziția de bază, Liber, Aranjarea în linie pe un rând după înălțime, regrupare în coloană câte 3</i> (din coloană câte unu). Exerciții fizice la semnal pentru dezvoltarea vitezei de reacție: alergare cu ocolire de obstacole (suporturi, stegulețe). Jocul de mișcare <i>Cursa automobilelor</i>. Jocul de mișcare <i>Camioanele</i>. <p>Exerciții speciale de sărituri: sărituri pe ambele picioare, pe un picior pe altul cu deplasare, sărituri în adâncime de pe aparat.</p> <ul style="list-style-type: none"> Conversație ce echipamentul trebuie să posede un parașutist (parașută). Jocul de mișcare <i>Parașutiști</i>. Exerciții de respirație și relaxare. 	<p>DFFS 39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPES 284. Propune, dar și urmează regulile jocului stabilite cu prietenul de joacă.</p> <p>DLC 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii. 473. Își exprimă o idee prin mai multe modalități.</p> <p>DC 568. Descrie evenimente, acțiuni, experiențe utilizând cuvânt ce indică o comparație.</p>
	III-IV săptămână	<p>2.3. Aplicarea achizițiilor motrice și de interacționare de grup în condiții de joc.</p> <p>3.2. Practicarea exercițiilor cu obiecte pentru dezvoltarea fizică armonioasă.</p>	<p>Tema globală: EU CA PERSONALITATE Proiectul tematic: <i>Eu voi fi școlar</i> Tema zilei: Competiție „Ce vom pune în ghiozdan”</p> <p>Tema globală: EU ȘI CEILALȚI Proiectul tematic: <i>Adio dragă grădiniță.</i> Tema zilei: Exerciții de dans „Joacă, joacă, tânăra fetiță”</p>	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții fizice ale gimnasticii matinale. Jocul de mișcare <i>Ce punem în ghiozdan</i>. Exerciții cu variate alergări: <i>alergare cu start din diferite poziții, cu pași încrucișați, alergare de viteză</i>. Exerciții de respirație și relaxare. <p>Explicarea conținutului dansului.</p> <ul style="list-style-type: none"> Conversații despre ținuta corectă în timpul dansului. Exerciții de dans: mers în ritmul muzicii, mișcare în perechi, ținându-se de mâini. Executarea propriu-zisă a dansului <i>Joacă, joacă, tânăra fetiță</i>. 	<p>DFFS 42. Merge pe un teren denivelat, pe vârfuri, pe partea exterioară a pantei. 41. Merge grațios, lent, prin schimbarea ritmică de pe un picior pe altul, prin săritură.</p> <p>DPSE 282. Interacționează, din proprie inițiativă, cu copiii apropiați ca vârstă, în diferite contexte.</p> <p>DLC 487. Întreține scurte dialoguri în mediul formal.</p> <p>DC 594. Clasifică obiectele după 2-3 criterii. 597. Explică de ce anumite obiecte sunt ordonate sau grupate într-un anumit fel.</p>

5. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL EU, FAMILIA ȘI SOCIETATEA

5.1. Conceptualizarea domeniului *Eu, familia și societatea* în educația timpurie

Curriculumul la domeniul de activitate *Eu, familia și societatea*, stabilește cadrul operațional de realizare a prevederilor politicilor educaționale, reieșind din perspectiva de evoluție a statului Republica Moldova, fiind axat pe prioritățile de formare a cetățenilor, orientat spre atingerea unui nivel înalt al calității în educație. Este conceput pentru a ajuta copiii să dezvolte competențele de care au nevoie pentru a se cunoaște, a se accepta, a duce o viață sănătoasă, a fi independenți; pentru a deveni cetățeni informați, activi, integri, capabili de a utiliza rațional resursele proprii și ale mediului de viață; a relaționa cu alții într-un mediu sigur și ecologic; a fi responsabili în luarea deciziilor de carieră și dezvoltarea personală pe parcursul întregii vieți.

Pentru a facilita înțelegerea de către cadrele didactice din IET privind curriculumul la domeniul *Eu, familia și societatea* și a-l face să corespundă exigențelor, au fost stabilite două dimensiuni (sub-domenii, prezentate în *figura 5.1*) în conformitate cu care s-au structurat competențele specifice, unitățile de competențe, exemplele de activități corelate cu indicatorii din standarde [7, pp. 31-45].

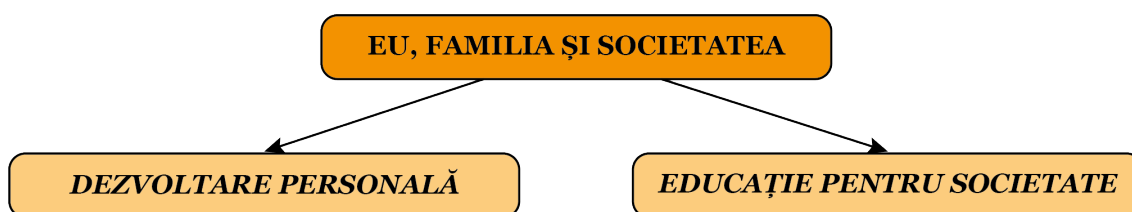

Figura 5.1. Domeniul de activitate „Eu, familia și societatea”

Drept fundament teoretic pentru realizarea domeniului de activitate *Eu, familia și societatea* ne-au servit: *caracteristicile generale ale educației* (S. Cristea), *paradigma educației cognitive* (E. Joița), *principiile educației* (C. Narly, I. Nicola, S. Cristea), *principiile educației în spiritul moralei* (V. Mândăcanu, I. Nicola), *principiile de organizare a activității educaționale* (N. Bucun, Vl. Guțu), *coordonatele educației permanente* (T. Callo, M. Knowles), *teoria educației cognitive și constructivismul cognitiv* (J. Piaget, E. Joița etc.), *sistemul educației pentru familie, componentele și coordonatele acestuia* (L. Cuznețov).

Fundamentul practic care ne-a ghidat în elaborarea acestui domeniu se constituie dintr-un bloc de elemente importante: *problematica lumii contemporane și deschiderea spre noile educații, particularitățile psihoindividuale ale copiilor și adulților, particularitățile educației și instruirii copiilor de vârstă preșcolară, strategiile învățării centrate pe cel ce învață, abordate în contextul constructivismului cognitiv* [39, p. 20].

Astfel, implementarea curriculumului la domeniul de activitate *Eu, familia și societatea* se bazează pe următoarele principii [50]:

- *Principiul axiologic;*

- *Principiul abordării sistemice și dezvoltării graduale a competențelor;*
- *Principiul învățării centrate pe elev în interacțiune cu mediul său de viață;*
- *Principiul valorificării responsabile și productive a parteneriatului cadru didactic/educator – copil – familie – comunitate;*
- *Principiul motivației optime și implicării active;*
- *Principiul creării unui mediu favorabil educației de calitate;*
- *Principiul respectării autonomiei și libertății individuale.*

Reforma învățământului pune accent pe caracterul prospectiv al educației și pe plasarea copilului în centrul tuturor schimbărilor transformându-l din obiect pasiv, docil în subiect al procesului educațional, al propriei formări.

În acest context, vom analiza contribuția celui educat la propria sa dezvoltare pornind de la cele două perspective principale din optica cărora abordăm și interpretăm Domeniul Eu, familia și societatea.

Concepția sociogenetică interpretează educația prin prisma pregătirii treptate a omului pentru viața în societate, pentru evoluarea lui în diverse roluri sociale.

În **concepția antropocentrică**, accentul se pune pe educația ce stimulează natura individului, dezvoltând potențialul biopsihic al acestuia, calitățile generale ale speciei umane.

Întrucât, din ipostaza desfășurării sale în timp, educația este un proces organizat, o expresie a două laturi complementare: **socializarea** și **individualizarea** vom detalia aceste procese.

Dacă comparăm aceste două laturi, observăm că socializarea presupune un ansamblu de influențe din exterior orientate spre interior, acestea fiind concentrate și exprimate într-un ideal social, din care rezultă idealul educațional.

Individualizarea, însă, presupune dezvoltarea forțelor ce aparțin eredității, adică o coacere, o dezvoltare din interior spre exterior.

Socializarea constă într-o adaptare la mediu, într-o modelare a personalității umane în corespundere cu cerințele acesteia, pe când **individualizarea**, stimulează potențialul biopsihic individual, face o diferențiere a ființei umane, de alte ființe, deci, o educație eficientă trebuie să le includă pe ambele.

După opinia mai multor pedagogi: S. Cristea, L. Cuznețov, G. Allport, C. Crețu etc., în cadrul socializării, copilul se prezintă ca obiect al educației, iar în cadrul individualizării, copilul se manifestă ca un subiect al educației.

Sub aspect psihologic, se consideră că socializarea pornește de la copilul abstract, în timp ce individualizarea are în vedere copilul concret. Dacă analizăm domeniul *Eu, familia și societatea*, observăm că nu suntem în stare să delimităm absolut aceste două procese. Ele, în realitate, interferează și se completează. Copilul, în anumite situații și la anumite vârste se manifestă ca obiect și totodată, ca subiect.

Realizând o sinteză a celor expuse, conchidem că educația este un proces complex, în cadrul căreia socializarea și individualizarea se îmbină și interacționează imanent, deoarece în viața copilului există perioade în care el este dependent de adult.

Reținând acest important moment, vom afirma totuși că educația, prin esența sa, este un fenomen social și unul individual, ce apare și evoluează odată cu societatea, se dezvoltă de la o etapă istorică la alta, în funcție de transformările structurale ce se produc în cadrul acesteia și, în același timp, include un șir de metamorfoze cantitative și calitative, la nivel de individ și comunitate.

Pentru a ne crea o imagine mai certă și a consolida cele analizate anterior privind esența Domeniului Eu, familia și societatea, îl cităm pe reputatul pedagog român C. Nărlay care scria ***că educația este un fapt social și individual în același timp. Este ceva care se întâmplă în jurul nostru și în același timp se întâmplă și cu noi. De la naștere și până la moarte, fiecare dintre noi este spectatorul și actorul acestui fapt.***

Astfel, după cum între fenomenele existențiale există o anumită legătură, așa, între societate și educație, între cultură, colectivitatea umană și om – există o corelare și interdependență strânsă.

Societatea, în ansamblul său, exercită o puternică influență educativă asupra individului, iar schimbările survenite în personalitatea acestuia se răsfrâng, în mod firesc, și asupra grupului social din care face parte acest individ.

Procesele educative familiale, sociale nu sunt numai niște intervenții simple educative ale părinților, adulților cu care sunt în contact copilul, ci sunt interacțiuni în rețea între copil și ansamblul de actori/agenți educativi.

Rolul activ al copilului se observă chiar din primele zile de viață, deoarece el, prin comportamentul și reacțiile sale, intervine în raporturile dintre agenții educaționali (părinți, pedagogi, medici, psihologi).

Concomitent cu creșterea și maturizarea copilului, aceste intervenții devin tot mai variate și complexe, iar copilul începe a se autoidentifica, a se autoevalua și autoeduca. Aceste procese psihosociale complicate și contradictorii îl fac pe copil să elaboreze și să aplice numeroase strategii comportamentale.

Cercetările efectuate atestă strategii comportamentale chiar la copiii de 5-6 ani. La vârsta fragedă și preșcolară strategiile infantile sunt de scurtă durată și instabile, iar după 7-10 ani, strategiile se diversifică ca scop, formă și conținut.

Odată cu autoidentificarea se observă la copii o restructurare și perfecționare a strategiilor. Strategiile identificate de cercetătoarea L. Cuznețov pot fi clasificate convențional după durată în [39, p. 20]:

- a) *Strategii accidentale* (episodice, în dependență de situație);
- b) *Strategii stabile/de durată* (se observă permanent în relațiile părinți-copii).

După conținut strategiile comportamentale se delimitează în:

- a) *Strategii de imitare* (imitarea adulților, semenilor etc.);
- b) *Strategii cognitive* (comportare axată pe cunoaștere, copilul studiază, experimentează etc.);
- c) *Strategii de negociere* (copilul negociază anumite facilități);
- d) *Strategii de mascare* (copiii preferă tot ce este tainic, uneori se prefac). Strategiile de mascare îndeplinesc niște funcții de securizare și ocrotire a copiilor în anumite situații;
- e) *Strategii de consolidare* (repetă unele acțiuni pentru a le însuși mai bine).

Comportarea adulților, modelele acestora, strategiile și stilul educativ al familiei, influențează direct asupra elaborării strategiilor de comportare ale copilului, lăsând amprente socioculturale pe întreaga viață a individului. În scopul susținerii manifestărilor pozitive, a conduitei morale și a formării personalității copilului, transformării lui ca actor al propriei formări și autoperfecționări, este important să cunoaștem abordările noului CET, care este unul holistic, integrat în cel mai înalt grad în ce privește abordarea copilului din perspectiva dezvoltării lui personale, interpersonale și social/civice. Realizarea lui se va axa pe satisfacerea necesităților, intereselor, caracteristice diverselor cicluri de vârstă, pornind de la nivelul și ritmul individual de creștere și dezvoltare ale fiecărui copil.

Se dorește ca activitățile respective să fie prietenoase copilului, să-l sprijine în cunoașterea și acceptarea de sine; să-i formeze respectul pentru sine și pentru ceilalți, responsabilitatea de a-și organiza viața personală și a se integra armonios în context socioprofesional. Această activitate va fi una de suflet și utilitate imediată, în care copilul se descoperă pe sine, explorează și experimentează comportamente cunoscute și noi în contexte cu diferită intensitate valorică, învățând cum să se dezvolte independent, dar și împreună cu alții, să pună în valoare calitățile și să depășească dificultățile. La nivelul preșcolar, activitățile educaționale vor ține cont de particularitățile procesului de învățare la vârsta respectivă, de modul de a relaționa cu adulții, semenii; modul de relaționare cu mediul său de viață [50].

Specificul activităților din perspectiva domeniului *Eu, familia și societatea* implică multă creativitate și flexibilitate. Iată de ce sistemul de competențe reprezintă, mai curând, niște repere teleologice pentru activitatea educatorului, solicitându-l să-și adapteze activitatea mai mult la conceptul educațional preconizat, la specificul, particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, la natura influențelor.

În general, acest domeniu, conține un grup de competențe **psihosociale** și abilități legate de relațiile interpersonale care îi ajută pe oameni să ia decizii în cunoștință de cauză, să soluționeze probleme, să gândească critic și creativ, să comunice eficient, să accepte diferențele, să fie empatici, să stabilească relații constructive, să se adapteze și să gestioneze emoțiile într-o manieră sănătoasă. De asemenea, pot viza acțiuni îndreptate spre sine, spre alte persoane, precum și spre schimbarea mediului pentru a-l face favorabil dezvoltării personale, interpersonale și sociale [6].

Dezvoltarea personală și educația pentru societate ține de înțelegerea de către copii a "Eu"-lui propriu, a dezvoltării lui ca persoane responsabile și a propriilor reacții la mediul lor social. Educația personală și socială dezvoltă "personalul", adică ceea ce ține de persoană, de sentimentele, atitudinile și valorile sale; "socialul" ține de persoană în relația sa cu semenii, prietenii, familia și comunitatea în întregime.

Acest curriculum urmărește să răspundă nevoilor tuturor copiilor, în sensul că propune activități structurate de stimulare a dezvoltării în domeniul social, cognitiv, afectiv, și domeniile de carieră. Vizează formarea comportamentelor care permit copilului să-și exploreze trăsăturile de personalitate și abilitățile sale specifice, să-și asume responsabilitatea pentru comportamentul personal, pentru dezvoltarea atitudinii pozitive față de sine și a modului de interacțiune armonioasă cu ceilalți pe tot parcursul vieții. Viziunea pedagogică promovată prin aceste dimensiuni, recomandate pentru nivelul preșcolar, abordează variate subiecte, a căror complexitate crește de la o vârstă la alta, astfel încât să răspundă așteptărilor membrilor societății, privind pregătirea generațiilor în creștere pentru viață și integrare în câmpul social.

DIMENSIUNEA DEZVOLTARE PERSONALĂ

Dezvoltarea personală reprezintă o dimensiune ce include activități și experiențe care au scopul să susțină copiii în procesul de autocunoaștere, relaționare corectă cu semenii, familia, mediul din care fac parte; să dezvolte abilitățile de comunicare eficientă și management eficient al emoțiilor; să îmbunătățească starea de conștientizare a propriului potențial; să dezvolte talentele, abilitățile personale și de valorificare a resurselor mediului de viață, orientate spre a îmbunătăți calitatea vieții prin aderarea la valorile societății contemporane, prin contribuirea la realizarea aspirațiilor și viselor personale într-un mediu de viață sănătos și sigur. Dimensiunea proiectează ca țintă grupul formal – grupul de copii, care spre deosebire de alte grupuri sociale, este un grup prin excelență educațional.

Din perspectiva centrării pe copil *Dezvoltarea personală* presupune:

- ♦ dezvoltarea gradului de conștientizare a identității;
- ♦ capacitatea de a-și reflecta și de a-și controla comportamentul;
- ♦ învață cum să recunoască și să-și exprime sentimentele și emoțiile: devin mai imaginativi, creativi și încrezători în sine;
- ♦ încep să înțeleagă și să accepte principalele principii de moralitate și să-și găsească valorile morale.

În funcție de *competențele specifice* am stabilit următoarele conținuturi orientative:

1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență.

- Identitatea mea (Cine sunt? Cum sunt? Ce îmi place/nu-mi place etc.).
- Unicitatea personală și afirmarea de sine.
- Potențialul personal (Ce pot să fac și cum).
- Propriul „Eu”.
- Perseverența în rezolvarea sarcinilor.
- Analize simple ale meseriilor/ profesiilor: activități, instrumente.

2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/ fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă.

- Sentimente și emoții. Exprimarea lor.
- Fenomene/lucruri/persoane ce provoacă diverse emoții.
- Emoțiile și stăpânirea lor.

3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuoasă față de apartenența sa.

- Apartenența sa la familie, comunitate, țară.
- Tradiții și obiceiuri ale neamului.

DIMENSIUNEA EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Educația pentru societate reprezintă o dimensiune ce include teme despre omul – *ființă umană*, modul lui de viață, relațiile cu alți oameni, relațiile cu mediul social, ca modalități în care acțiunile umane influențează evenimentele. Este important ca preșcolarii să înțeleagă faptul că situațiile prezente își au originile în situații din trecut, să observe asemănări sau diferențe între oameni sau evenimente [53].

Educația pentru societate, presupune următoarele aspecte:

- învață să comunice și să coopereze într-un mod respectuos și responsabil;
- descrie casa ca loc de trai al familiei;
- își construiesc și valorific propria identitate culturală și identitatea celorlalți.

În funcție de *competențele specifice* am stabilit următoarele conținuturi orientative:

1. Identificarea relațiilor cu adulții și semenii, manifestând politețe în familie și societate.

- Colaborare, cooperare, ajutor reciproc necondiționat.
- Neînțelegerile și modalități de soluționare a lor.
- Formule de politețe.
- Mediile de existență ale copilului: familia, grădinița, localitatea.
- Familia: relațiile de rudenie. Responsabilitățile membrilor familiei.

2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur.

- stabilim și respectăm reguli.
- comportament grijuliu față de sine și cei din jur.

3. Respectarea diferențelor/ diversității culturale, promovând valorile culturii naționale.

- Copil ca tine sunt și eu.
- Asemănări și deosebiri dintre sine și ceilalți după diferite criterii: aspecte fizice, gen, vârstă, limbă vorbită etc.
- Respectarea diversității.
- Țara mea și a ta.

Conținutul acestui domeniu se dorește a fi un spațiu în care copilul se descoperă pe sine, explorează și experimentează etc., toate cu valoare de situații de învățare revelatorii, sub îndrumarea adulților (cadre didactice sau părinți). Copilul învață despre sine și despre ceilalți, învață cum să se raporteze la sine și la ceilalți, devine atent la asemănări și deosebiri pe care învață deopotrivă să le valorizeze. Procesul cunoașterii depășește granițele simplelor cunoștințe și informații, învățarea reprezintă aici o spirală care îl introduce pe copil în universul interior al propriei persoane, îl deschide spre relații sociale cu copii și adulți, îi creează premisele învățării eficiente și chiar îi conturează un orizont (incipient) de carieră. Toate domeniile de activitate își asumă o parte din responsabilitatea privind domeniul *Eu, familia și societatea*, existând astfel posibilitatea abordării integrate a activităților.

Curriculum la domeniul *Eu, familia și societatea* are ca scop formarea competențelor prin achiziții specifice disciplinei, dar și prin valorificarea inter- și transdisciplinară a achizițiilor dobândite în cadrul altor domenii, precum și din viața cotidiană.

Activitățile de educație personală și socială permit conștientizarea procesului de transformare a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor în comportamente aplicabile în viața reală și care să se dovedească adecvate și cu finalitate pozitivă pentru sine și societate (vezi de exemplu tabelul 5.1).

Tabelul 5.1. Profilul copilului pentru domeniul de activitate „Eu, familia și societatea”

Cunoștințe (Să știe):	Abilități (Va fi capabil să):	Atitudini, valori, calități (Va fi apt de a):
<ul style="list-style-type: none">• pe sine și pe alții;• cum să se protejeze;• natura relațiilor umane;• informații despre diverse situații de pericol și cunoașterea măsurilor de intervenție;• sursele de informare și ajutor;• drepturile și responsabilitățile personale și ale altora;• rolurile sociale;• emoțiile și sentimentele;• relațiile dintre genuri;• aspectele integrate ale comportamentului personal și social;• rolul cetățeanului;• riscurile personale și sociale.	<ul style="list-style-type: none">• exprime emoții, sentimente;• accepte sentimentele altora;• comunice eficient, non-conflictual;• să fie asertiv;• coopereze/colaboreze;• analizeze probleme de natură personală, familială și socială;• gândească critic și creativ;• ia decizii;• soluționeze probleme;• facă față riscurilor;• facă față schimbărilor;• participe la procesele democratice;• asume responsabilități.	<ul style="list-style-type: none">• pune în valoare, respecta și avea stimă față de sine și față de alții;• avea simțul responsabilității sociale;• promovează oportunități egale pentru toți;• avea simțul apartenenței la familie, comunitate și țară;• avea atitudine pozitivă față de sine și față de alții;• fi tolerant și empatic;• gândi deschis.

Această arie de învățare este de cea mai mare importanță pentru copiii mici în toate aspectele vieții lor. Este vorba de bunăstarea emoțională a copiilor, *de înțelegerea a ceea ce sunt, de respectarea celorlalți și a mediului lor, de formare și susținere a relațiilor, de a începe să înțeleagă emoțiile și de a dezvolta dispoziții pozitive de învățat*. O bună dezvoltare personală, socială și emoțională le oferă copiilor cea mai bună ocazie de succes în alte domenii ale învățării.

5.2. Dimensiuni metodologice ale domeniului *Eu, familia și societatea*

La intrarea în învățământul preșcolar, copiii aduc cu ei o varietate de aptitudini, valori și atitudini personale și sociale. Ei dobândesc aceste relații și experiențe în mediul de acasă și în mediul imediat. Este important ca acestea să fie recunoscute. Copiilor trebuie să li se acorde timpul necesar pentru a se stabili în noul lor mediu. Este important ca, în acest stadiu, cadrele didactice să stabilească relații bune atât cu copiii, cât și cu părinții lor.

E necesar ca copiii să fie ajutați să câștige încredere în ceea ce fac. Acest lucru se poate realiza prin simple gesturi, cum ar fi posibilitatea de a face alegeri și de a se ajuta reciproc; încurajându-i să-și organizeze propriul joc, inclusiv întreținerea; oferindu-le independență în timpul gustărilor; la aranjarea hainelor. Promovarea încrederii și a stimei de sine în rândul copiilor îi ajută să se simtă apreciați/valorizați ca indivizi și să-și dezvolte independența. Educatorii pot, de asemenea, să ajute copiii să progreseze, stimulând *motivația, perseverența, curiozitatea și creativitatea, încurajând rezolvarea problemelor* și oferindu-le timp pentru reflecție.

Copiii sunt unici și cu personalități proprii. Ei au propriile lor plăceri și plăceri. Unii sunt timizi, în timp ce alții sunt extrovertiți. Unii sunt protectori și alteori agresivi; unii preferă să conducă, alții să urmeze. Copiii mici au, de asemenea, dificultăți în a înțelege sentimentele și nevoile altora.

Pe măsură ce învață să facă față activităților din afara familiei, trebuie încurajați să formeze relații pozitive cu adulții și ceilalți copii. Încurajați-i să vorbească despre modul în care se simt în momente diferite. Discutați despre modul în care acțiunile lor pot afecta pe alții și de ce avem nevoie de reguli. Și ajutați-i să-și dezvolte respectul pentru ceilalți și să aprecieze diferențele dintre oameni – cum ar fi rasa, cultura și handicapul.

Educatorul poate ajuta copiii să înțeleagă aceste concepte dificile prin participarea lor la jocurile de rol, ascultând povești și provocându-i la emoții diferite, folosind păpuși sau poze. Prin activități precum acestea, și pe măsură ce se dezvoltă prietenii dintre copii, aceștia vor deveni conștienți atât de nevoile și de sentimentele lor, cât și de cele ale altora.

Activitățile de învățare, vor avea la bază următoarele **principii didactice**:

- *Organizarea parcursului educațional de la cunoscut spre necunoscut;*
- *Valorificarea gândirii concrete a elevului mic;*
- *Axarea procesului de învățare pe exemple și modele;*
- *Valorificarea mediului psihosocial (mediul în care trăiește: familia, cercul de prieteni și amici, comunitatea etc.) ca sursă de învățare;*
- *Predominarea metodelor de simulare și joc didactic și a atmosferei emoționale pozitive în procesul educațional.*

În cadrul domeniului *Eu, familia și societatea*, educatorul va proiecta și va derula procesul de activitate în conformitate cu specificul domeniului, cu particularitățile de vârstă și specificul nevoilor fiecărui copil. Domeniul se realizează în baza unor unități de învățare ce

favorizează crearea unui context didactic integrativ în care se stabilește o relație de interdependență între: unitățile de competență, exemplele de activități de învățare și indicatorii din standarde. Unitățile de competență constituie elementul-cheie al acestei relații și determină conținutul, care la rândul-i se realizează prin activități de învățare (strategii).

Succesul procesului didactic depinde de buna gestionare a fiecărui element component: timpul, conținutul recomandat, organizarea activităților de învățare, evaluarea procesului de învățare și a produselor.

Realizarea eficientă a acestui domeniu necesită respectarea principiilor învățării centrate pe copil în relaționarea activă cu mediul său de viață; aplicarea unui ansamblu de tehnologii educaționale care va include, preponderent, metode interactive, participativ-active, acestea fiind cele mai eficiente în vederea dezvoltării în mod integrat a cunoștințelor, deprinderilor, atitudinilor, valorilor de viață [50].

Învățarea interactivă se bazează pe strategii care pun accentul pe relațiile dintre copii și relația educatorului în cadrul procesului de învățare.

Copiii învață:

- să asculte;
- să negocieze;
- să coopereze;
- să se exprime prin modalități variate;
- să își însușească roluri și responsabilități;
- să se cunoască pe ei înșiși, făcând apel la experiența anterioară, pe care o compară cu a altora;
- să emită ipoteze;
- să argumenteze.

Pentru ca strategiile didactice tradiționale să devină interactive, urmează a fi respectate anumite cerințe în procesul de concepere și aplicare a acestora [45, pp. 25-26]:

- ✎ *Cunoașterea inițială a colectivului grupei și a fiecărui copil în parte.*
- ✎ *Construirea activităților noi pe baza cunoștințelor anterioare ale copiilor. Metode recomandate: brainstormingul, situații de problemă, rezolvarea de probleme, activități în grupuri mici și activități în perechi, observarea etc.*
- ✎ *Folosirea experiențelor zilnice ale copiilor.*
- ✎ *Aplicarea practică a rezultatelor învățării în secvențe didactice diferite, prin metode și procedee de expresie: desenul, povestirea, poezia, dramatizarea etc.*
- ✎ *Folosirea excursiilor nu numai ca pretext de învățare, dar și ca sursă de noi experiențe.*
- ✎ *Folosirea experiențelor de joc în învățare (jocurile de rol și dramatizarea).*
- ✎ *Folosirea problematizării pe secvențe didactice.*
- ✎ *Rezolvarea creativă a conflictelor din grupă (conflicte de valori, de resurse și de interese).*
- ✎ *Colaborarea cu familia și comunitatea ca tehnici de sprijinire a învățării, predării și evaluării.*

Domeniul are un caracter accentuat explorator și practic-aplicativ, ceea ce presupune implicarea activă și directă a copiilor. Specificul domeniului constă în faptul că alături de lista exemplelor de activități de învățare enunțate în curriculum, cadrele didactice vor valorifica mai ales experiențele personale ale copiilor, în manieră integrată, printr-o raportare permanentă la ceea ce gândesc, simt și cum se comportă aceștia. Autenticitatea experiențelor de învățare ale copiilor va fi demonstrată atunci când aceștia vor aplica competențele explorate, descoperite și exersate în contexte de învățare diferite.

La începutul fiecărui an, semestru sau, ori de câte ori este necesar, este important să fie inițiate conversații relevante cu copiii, cu părinții sau cu alte cadre didactice pentru identificarea aspectelor de interes din viața copiilor, care ar putea fi abordate în cadrul domeniului de activitate Eu, familia și societatea. În procesul de proiectare didactică, cadrul didactic va alege conținuturile și abordările metodologice care se potrivesc cel mai bine intereselor copiilor. În funcție de acestea educatorul va utiliza următoarele metode interactive, participativ-actives:

- **metode de comunicare:** narațiunea, descrierea, explicația, conversația, discuția colectivă, problematizarea, lectura, instruirea cu ajutorul filmelor, tehnicile video;
- **metode de explorare:** lectura și demonstrarea imaginilor, studiul de caz;
- **metode de acțiune:** exercițiul, jocul de rol și simulare, excursii, vizite ș.a.

Un rol important revin metodelor art-creative ce presupun utilizarea unor modalități artistice de exprimare prin desen, mișcare, mimică, modelaj, piese de teatru, exerciții de energizare, care îl fac pe copil să se simtă bine și să dorească să se implice în activitate. Spațiul desfășurării activității va fi organizat într-o formă care facilitează munca în echipă, implicarea activă a tuturor copiilor, dar nu va fi neglijată activitatea individuală și frontală. În funcție de temă, activitatea se poate desfășura și în curtea grădiniței, bibliotecă, muzeu, expoziții, la întreprinderi, instituții, comunitate ș.a. Sunt încurajate contextele non-formale de realizare a disciplinei: expoziții, vizite, spectacole, întâlniri cu persoane relevante conținutului, parteneriate cu alte clase (din școală, comunitate, la nivel local, național, internațional), filmulețe create, colaborarea cu ONG-uri, cu instituții de pe piața muncii. Metodele și tehnicile sunt elementul cel mai flexibil al strategiei didactice. Profesorul are libertate deplină în selectarea și aplicarea acestora, doar că trebuie să insiste asupra realizării unităților de competență. Propunem utilizarea unor metode și tehnici relevante pentru diferite etape ale activității didactice în contextul modelului *Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere* (ERRE):

- **Ciorchinele** – tehnică de brainstorming neliniară, care stimulează găsirea conexiunilor dintre idei, construiește propria înțelegere a unui conținut fie prin oferirea de noi sensuri ideilor anterioare, fie prin asociația de idei noi.
- **Diagrama Y** – tehnică de inițiere în subiect din perspectiva percepției individuale. Abordarea temei din perspectiva celor trei simțuri: văzul, auzul, simțul tactil.
- **Lotus (floarea de nufăr)** – metodă de structurare ierarhică a ideilor. Punctul de plecare reprezintă problema sau tema generală/ centrală, care determină 8 idei secundare. Complexitatea temei asigură ramificarea în 8 petale, similar florii de nufăr.
- **Explozia stelară** – tehnică de investigare prin ghidaj interogativ (5 întrebări): *Cine? Ce? Când? Unde? De ce?*, pornind de la un text scris (informativ), imagine, filmuleț, experiență personală, situație simulată etc.
- **Hexagonul** – o tehnică de învățare, similară Exploziei stelare într-o variantă amplificată, presupune 6 întrebări: *Ce? Unde? Când? Care? Cum? De ce?*
- **Cadran de ceas** – tehnică de relaționare a unor produse, acțiuni/ faptelor/activități, obiecte etc. într-un ciclu temporal (4 cadrane): – început, continuare, urmare, sfârșit; – dimineața, amiaza, seara, noaptea – iarna, primăvara, vara, toamna etc.
- **Graficul T** – o tehnică de organizare a informației pe două extreme, un organizator grafic al relațiilor binare: pro/contra; da/nu; +/-; avantaje/dezavantaje, două fațete ale unei teme.

- **Diagrama Venn** – un organizator cognitiv, care este format din două cercuri parțial suprapuse. În cele 3 cadrane se reprezintă specificul/deosebiri și asemănările între două: obiecte, întâmplări, evenimente, situații, idei, procese, fenomene etc.

Un loc aparte în strategiile didactice la domeniul *Eu, familia și societatea* în ET îi revine jocurilor didactice, care au o deschidere mare de implementare [50]. În continuare prezentăm exemple de strategii de suport în învățare la domeniul de activitate *Eu, familia și societatea*.

Exemple de strategii de suport în învățare la domeniul de activitate *Eu, familia și societatea*

➤ Strategii de promovare a conceptului de sine și respectului de sine

- Crearea/asigurarea unui mediu prietenos de învățare pentru fiecare copil, care reflectă identitatea și cultura lui. Folosim fotografiile ale copiilor, precum și numele lor în scopuri funcționale, cum ar fi personalizarea locurilor unde copiii își depozitează bunurile.
- Structurarea mediului pentru a oferi copiilor oportunități de a împărtăși informații despre ei înșiși, familiile și experiențele lor.
- Propunerea sarcinilor care oferă niveluri adecvate de provocare: copiii execută lucrări pe măsura potențialului lor, reușesc și aceasta le produce sentimente de împlinire.
- Respectarea punctelor forte individuale ale fiecărui copil; proiectarea și realizarea de oportunități pentru ca fiecare copil să își demonstreze capacitățile.
- Organizarea mediului astfel încât copiii să poată alege, în mod independent, propriile activități pentru o parte din fiecare zi. În cazul în care copiii au dificultăți în utilizarea rațională a timpului la alegere, limităm timpul și adăugăm treptat mai multe oferte.
- Acordarea dreptului copiilor de a alege ei înșiși ceea ce sunt capabili să facă mai bine, fie că este vorba de a servi o gustare, a modela o rochiță, a face curățenie sau oricare altă activitate dintr-o multitudine de oportunități pentru dezvoltarea și demonstrarea competențelor.
- Proiectarea, în procesul de planificare a conținutului programelor educaționale, a sarcinilor care să creeze oportunități pentru exersarea abilităților nou-dobândite și pentru lucrul la sarcini mai dificile, provocatoare.
- Recunoașterea și încurajarea continuă a eforturilor și realizărilor copiilor. Modelarea mesajelor de stimulare, astfel ca acestea să nu fie o frază mecanică, rostită de educator în toate cazurile, pentru oricare din copii (De ex., vom spune, „Mulțumesc, Casandra, pentru acest răspuns reușit”, mai degrabă decât oferind laude impersonale).
- Oferirea dovezilor că abilitățile copiilor se formează, cresc, arătându-le exemple/moștre ale muncii lor anterioare și permișându-le să compare cu cele actuale.

➤ Strategii pentru a ajuta copiii să-și dezvolte autocontrolul

- Cunoașterea bună a copiilor pentru a susține punctele forte ale acestora și a răspunde necesităților lor.
- Proiectarea și realizarea programului de studii în așa fel, încât să fie destul de atractiv și antrenant, printr-o varietate de experiențe de învățare, pentru a se asigura că copiii nu se plictisesc, dar nici nu sunt suprasolicitați de activități.

- Stabilirea relațiilor calde, prietenoase cu fiecare copil, în special cu acei care manifestă tulburări de comportament, deoarece aceștia au cea mai mare nevoie de sprijin pozitiv.
- Stabilirea limitelor clare pentru comportament inacceptabil; punerea în aplicare a regulilor, cu explicații raționale, într-o atmosferă de respect reciproc.
- Cooperarea cu copiii pentru a stabili reguli de grup. Atenționarea și consolidarea permanentă a acestor norme.
- Implicarea copiilor în exerciții de evaluare a propriului comportament, dacă este necesar. Acordarea timpului și atenției copiilor și atunci când aceștia se comportă în mod corespunzător, nu doar atunci când sunt cauza unor perturbări sau încălcări de reguli. În special, evidențiem situațiile când copiii cu tulburări de comportament se comportă exemplar și, în așa mod, comportamentele dezirabile se vor consolida.

➤ **Strategii pentru a ajuta copiii să dezvolte abilități de cooperare**

- Alocarea timpului, materialelor și sprijinului pentru implicarea copiilor în diferite jocuri care presupun interacțiunea, cooperarea. Este recomandabil ca adulții să-și identifice roluri în jocurile copiilor și să participe împreună cu ei, fără a deveni deranjați sau a exagera. În special, este indicată această implicare alături de copiii care cel mai mult au nevoie de ajutor suplimentar.
- Introducerea, în limbajul copiilor, a modelelor verbale propice cooperării „aș dori...”, „aș putea și eu să...?” etc. crearea expresă a situațiilor de joc când copiii sunt nevoiți să coopereze între ei.
- Inițierea discuțiilor despre cum pot fi rezolvate/negociate conflictele sau soluționate diverse probleme înainte ca acestea să apară.
- Citirea textelor/cărților care includ conflicte sau probleme care necesită cooperare. Discutarea celor citite cu copiii sau solicitarea ca aceștia să anticipeze deznodământul unor atare situații sau, după ce au citit, să ofere soluții alternative.
- Proiectarea și organizarea activităților în care doi sau mai mulți copii colaborează. Ocazional, asociem copiii care sunt mai puțin activi social cu colegii mai populari.
- Selectarea și utilizarea jocurilor care încurajează interacțiunea.
- Încurajarea permanentă a lucrului în echipă.

➤ **Strategii de dezvoltare a relațiilor sociale pozitive**

- Construirea unor relații pozitive cu părinții copiilor, pentru ca aceștia să se simtă în siguranță și confortabil cu educatorii lor.
- Furnizarea de oportunități pentru lucrul și jocul împreună al copiilor. Relațiile de succes au nevoie de timp și de conținut, de activități în care copiii să facă ceva împreună.
- Atragerea atenției copiilor la sentimentele sau experiențele altora. Îi ajutam să dezvolte empatie, amintindu-le de propriile sentimente sau experiențe similare.
- Atenționarea situațiilor când un copil lipsește de la grădiniță mai mult timp pe motiv de boală. Copiii confecționează ilustrate, cadouri pentru a transmite sentimentele lor colegului.
- Sprijinirea copiilor care mai greu leagă prietenii, prin includerea lor în activități cooperative. Îi învățăm pe acești copii cum să inițieze și să susțină interacțiunile de la egal la egal.

- Intervenția, fără ezitare și în timp util, atunci când copiii sunt, în mod repetat, respinși de alții. Identificarea strategiilor specifice pentru situațiile respective. Îi ajutăm/orientăm pe copii să identifice preferințe comune.

În ceea ce privește **promovarea dezvoltării personale, sociale și emoționale** venim cu următoarele **recomandări metodologice**:

Cadrele didactice trebuie să colaboreze pentru a crea un etos în care:

- *copiii se simt în siguranță și au un sentiment de bunăstare;*
- *adultii au timp să asculte copiii;*
- *educatorul este entuziasmat de învățarea copiilor;*
- *încurajarea și consolidarea pozitivă a copiilor;*
- *copiii primesc o încurajare pozitivă consecventă de a se comporta în mod corespunzător și de a-și respecta jocul propriu și al altora;*
- *educatorul respectă viziunile și ideile copiilor;*
- *copiii sunt încurajați să își exprime emoțiile în mod corespunzător și să fie independenți;*
- *copiii se simt sprijiniți și îngrijiți.*

De-a lungul zilei, copiii ar trebui să aibă oportunități de a dezvolta abilități personale și sociale, valori și atitudini. Acestea ar trebui să includă în următoarele activități:

Rutinele. În timpul rutinelor de zi cu zi, copiii ar trebui să fie încurajați să-și dezvolte independența și să-și asume responsabilitatea, de exemplu, se ocupă de propriile lor lucruri, ajută la pregătirea mâncărilor pentru gustări, își toarnă băutura proprie, alege ce și când să mănânce, în timpul gustării, sau aranjează camera de joacă.

Activități de joc. În aceste activități copiii trebuie să fie încurajați și sprijiniți, pentru ca:

- să facă alegeri; să organizeze jocul și să devină independenți de adulți în activitățile de zi cu zi;
- să învețe să coopereze;
- perseverează cu activități, inclusiv cele care pot prezenta dificultăți.
- lucrează cu materiale cum ar fi lut, aluat, vopsea, nisip și apă;
- experimentați bucuria jocului;
- explorarea emoțiilor lor, de exemplu în jocurile de rol unde pot învăța să experimenteze bucuria unei petreceri.

Muzică, imagini/picturi și dramatizări/spectacole. În aceste activități, copiilor ar trebui să li se ofere oportunități de a-și exprima emoțiile și de a-și dezvolta încrederea în sine și conștientizarea celorlalți în timp ce:

- ascultă povești despre oameni și locuri;
- să-și extindă imaginația pe măsură ce creează povești, să joace roluri de personaje, să folosească păpuși;
- ascultați muzică sugerând o varietate de dispoziții cum ar fi fericire, tristețe, înfricoșare;
- identificați emoțiile fericirii, fricii, tristeții și furiei atunci când discutați poze, vorbiți despre personaje în povestiri sau ajutați-vă unul pe celălalt.

Îngrijirea mediului. Majoritatea copiilor sunt interesați și curioși de mediul lor. Ei își pot dezvolta în continuare conștiința asupra mediului prin:

- a ajuta la îngrijirea plantelor și a animalelor;
- observarea unor aspecte ale naturii, cum ar fi curcubeul, lumina soarelui, umbrele, ziua și noaptea și animalele nou-născute, dezvoltând astfel un sentiment de mirare;
- asumarea unei responsabilități pentru îngrijirea mediului înconjurător, de exemplu prin îngrijirea echipamentului de joacă și păstrarea curată a locului de joacă;
- discuții despre probleme de mediu cum ar fi urnele de gunoi, sticle și hârtii aruncate la întâmplare;
- a fi încurajați să ia în considerare nevoile celorlalți din mediul înconjurător.

Pe măsură ce se angajează în diferite tipuri de activități *de joc* și alte activități, copiii trebuie:

- să conștientizeze siguranța acestora și a celorlalți în încercarea lor de a respecta regulile de siguranță și de a folosi în mod corespunzător instrumentele și echipamentele;
- să înțeleagă importanța îmbrăcămintei potrivite;
- să înțeleagă importanța consumului de alimente bune, a participării la activitatea fizică și a somnului pentru a fi sănătoși;
- să vorbească despre modul în care medicamentele și alte substanțe pot fi periculoase;
- să vorbească despre locurile de joacă în siguranță, pericolele traficului și caracteristicile periculoase din mediul înconjurător, cum ar fi apa sau mașinile.

În concluzie, încercăm să trasăm **profilul copilului preșcolar** care a beneficiat de o educație adecvată prin prisma domeniului *Eu, familia și societatea*.

Copiii au un sentiment de valoare personală. Aceștia arată o creștere a încrederii în sine, a auto-controlului și a auto-disciplinei. Ei se bucură de relații cu adulții și ceilalți copii și pot lucra independent și ca parte a unui grup. Ei învață să împărtășească, să urmeze și să conducă. Ei devin din ce în ce mai sensibili la nevoile și sentimentele altora. Ei demonstrează luarea în considerare a altora prin îngrijirea și sprijinul reciproc. Ei au o anumită înțelegere a regulilor și a rutinei și se angajează într-un comportament acceptabil [5].

Dezvoltarea personală și socială este un proces continuu de învățare, perfecționare și valorizare a copilului ca persoană, în relațiile cu alții și cu societatea. Este un proces prin care copiii pot învăța [4]:

- să examineze valorile care stau la bază și contribuie la formarea atitudinilor și comportamentelor noastre;
- să reflecteze asupra experiențelor trăite și să conștientizeze alegerile referitoare la acțiunile viitoare;
- să identifice domeniile pentru creșterea personală și să caute oportunități pentru dezvoltarea capacităților lor;
- să conștientizeze și să valorifice aspectele personale pozitive și să lupte cu viziunile negative pe care le-ar putea avea;
- să-și recunoască propriul rol atunci când apar oportunități pentru creșterea personală – contribuție, motivație, implicare, proprietate, angajament, activism, responsabilitate.

5.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților Dezvoltare personală și Educație pentru societate la copiii de 6-7 ani

DEZVOLTARE PERSONALĂ

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie I săptămână	1.3. Confectionarea unor obiecte, apreciind unicitatea și valoarea lor.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvară bine ai venit</i> Tema zilei: Primește-n dar un mărțișor!	<ul style="list-style-type: none"> Descrierea unei imagini despre toamnă. Discuție despre culorile preferate ale toamnei. Prezentarea curiozităților despre mărțișor. Explicarea etapelor de confectionare a mărțișoarelor. Realizarea expoziției cu mărțișoare. Jocul de rol: <i>Primește-n dar un mărțișor!</i> 	<p>DFFS</p> <p>105. Răspunde la diverse semnale de natură diferită (<i>culoare, sunet, simboluri grafice</i>).</p> <p>107. Demonstrează o mai bună coordonare oculo-motorie, care presupune acțiuni minuțioase (<i>să facă Lego, să aranjeze cuburi, să înșire mărele, să țintească mingi în obiecte etc.</i>).</p> <p>DPES</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine (<i>are încredere în propria persoană, știe că reușește, își cunoaște calitățile, nu se teme să încerce ceva nou etc.</i>).</p> <p>351. Oferă, voluntar, ajutor celor din jur. 352. Manifestă admirație pentru succesele colegilor obținute în realizarea unui produs (<i>desen, compoziție, modelaj, interpretarea unui cântec, dans etc.</i>).</p> <p>361. Se oferă să acorde ajutor în rezolvarea unei probleme, fără să acționeze în locul celuilalt.</p> <p>DLC</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>DC</p> <p>693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie II săptămână	2.4. Demonstrarea răbdării/stăpânirii de sine în cadrul activităților zilnice.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: Mesaj de felicitare	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură „Darul lui Ștefan” de V. Ștefan. • Situație de problemă <i>Cum a îndeplinit Ștefan sarcinile?</i> • Recitarea poeziei „Mama” de G. Vieru, de către educator. • Discuția Portretul mamei • Situație de problemă <i>Mesaj de felicitare pentru mama.</i> • Desenul <i>Cadoul pe care vrei să-l oferi mamei de 8 martie.</i> 	<p>DFFS</p> <p>85. Utilizează materiale, ustensile și tehnici pentru a picta, modela, decupa.</p> <p>DPES</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine (<i>are încredere în propria persoană, știe că reușește, își cunoaște calitățile, nu se teme să încerce ceva nou etc.</i>).</p> <p>236. Își redă sentimentele, în baza operelor literare, despre valorile universale: Bine, Adevăr, Frumos, Sacru, Toleranță.</p> <p>305. Caracterizează chipul și trăsăturile mamei și ale tatălui. Povestește despre comportamentul responsabil, grijiu al mamei, al tatălui.</p> <p>335. Ia decizii simple, cu minimă supraveghere din partea adultului (<i>de exemplu: în alegerea felului de mâncare, îmbrăcăminte, jucăriei, cărții etc.</i>).</p> <p>DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>476. Caracterizează și apreciază comportamentul personajelor din textele literare.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>537. Scrie bilețele cu diverse mesaje, recurgând la desene, simboluri etc.</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie III săptămână	2.1. Identificarea emoțiilor adecvate contextului.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsărilor călătoare</i> Tema zilei: În așteptarea păsărilor	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură “Imagini cu păsări”. • Discuție despre păsările călătoare <i>De ce le spunem păsărilor călătoare?</i> <i>Toate păsările sunt călătoare?</i> • Situație de problemă <i>Ce s-ar întâmpla dacă nu ar sosi păsările?</i> • Clusteringul <i>Cum protejăm păsările călătoare?</i> • Joc de imitare <i>Zborul păsărilor.</i> • Origami <i>Confecționarea unei păsări.</i> 	<p>DFFS 88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>DPES 361. Se oferă să acorde ajutor în rezolvarea unei probleme, fără să acționeze în locul celuilalt. 364. Începe să înțeleagă impactul activității umane asupra mediului natural și social.</p> <p>DLC 402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (<i>veselă, mobilă, animale, păsări etc.</i>).</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții. 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii. 474. Descrie o imagine, un tablou. 528. Identifică mesaje scrise sub formă de semn, simboluri, imagini.</p> <p>DC 559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente. 569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil. 668. Denumeste corect 4-6 plante și animale (insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere). 693. Creează diferite modele din diverse materiale. 702. Participă la îngrijirea și protecția mediului, reciclarea materialelor. 703. Identifică rolul omului în protecția mediului înconjurător.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie IV săptămână	1.2. Demonstrarea atitudinii grijulii față de bunurile publice și cele comune.	TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i> Tema zilei: Respect față de natură	<ul style="list-style-type: none"> • Povestirea "Frunza" de Emil Gârleanu. • Prezentare PowerPoint cu imagini în care se respectă/nu se respectă natura (copaci tăiați, gunoi aruncat etc.). • Zarul emoțiilor: se va identifica emoția și o va mima în dependență de imaginea prezentată. • Situație-problemă <i>Ce se întâmplă dacă nu respecti natura?</i> • Jocul "În poiana în pădure". 	<p>DFFS</p> <p>165. Respectă regulile de comportament sigur în natură (<i>nu atinge animalele, insectele, ciupercile, plantele necunoscute etc.</i>).</p> <p>DPES</p> <p>362. Vorbește despre emoțiile celorlalți.</p> <p>364. Începe să înțeleagă impactului activității umane asupra mediului natural și social.</p> <p>DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (<i>veselă, mobilă, animale, păsări etc.</i>).</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>558. Explică efectele apărute în urma unor interacțiuni cu obiecte, persoane, fenomene.</p> <p>559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente.</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p> <p>585. Identifică situații problematice, provocatoare și propune soluții creative.</p> <p>702. Participă la îngrijirea și protecția mediului, reciclarea materialelor.</p> <p>703. Identifică rolul omului în protecția mediului înconjurător.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">Aprilie</p> <p style="text-align: center;">I săptămână</p>	<p>2.4. Demonstrarea răbdării/stăpânirii de sine în cadrul activităților zilnice.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Siguranța mea și a ta.</i></p> <p>Tema zilei: Regulile grupei</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură: “Obiceiuri bune”. • Situație de problemă: Colorează imaginea care arată cum ai proceda într-o situație asemănătoare. • Povestirea: „Cum te simți atunci când... (colegul tău este gălăgios în timpul activităților, cu toții doriți aceeași jucărie etc.)”. • Lectura imaginii: „Spune ce emoții trăiesc personajele”. • Desenul: „Desenează obiecte care ajută la păstrarea curățeniei în grupă”. 	<p style="text-align: center;">DFFS</p> <p>142. Respectă regulile igienice colective.</p> <p style="text-align: center;">DPES</p> <p>207. Își controlează exteriorizarea sentimentelor (<i>mai ales a celor negative</i>).</p> <p>210. Are un sentiment de regret atunci când nu s-a comportat corespunzător.</p> <p>236. Își redă sentimentele, în baza operelor literare, despre valorile universale: Bine, Adevăr, Frumos, Sacru, Toleranță.</p> <p>283. Cere și oferă ajutor altor copii (<i>de exemplu: îl ajută pe alt copil să găsească o jucărie pierdută, să își adune lucrurile, să-și facă patul</i>).</p> <p>309. Urmează reguli simple. De exemplu: pune jucămiile la loc, nu strică construcțiile altor copii, nu lovește și nu mușcă alți copii, are comportament adecvat la masă etc.</p> <p>310. Recunoaște consecințele comportamentelor negative.</p> <p>317. Își exprimă dezacordul față de comportamente incorecte („Nu este corect!” , „Așteaptă-ți rândul!” etc.).</p> <p>320. Aplică independent reguli în situații noi, le explică, totodată, celorlăți din familie sau de la grădiniță, prezentând și consecințele nerespectării lor.</p> <p>329. Ține cont de dorințele și nevoile altor copii.</p> <p>330. Folosește multiple strategii pentru rezolvarea conflictelor (<i>inițial, vorbește, apoi, cere ajutorul adultului</i>).</p> <p>331. Evită situațiile de conflict, căutând soluții pentru aplanarea/ rezolvarea acestora în interacțiunea cu copiii, fără a-l implica pe adult.</p> <p>332. Acceptă/își asumă responsabilitățile și le respectă.</p> <p>333. Recunoaște și corectează consecințele distructive ale comportamentului său inadecvat.</p> <p>334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale.</p> <p>362. Vorbește despre emoțiile celorlăți.</p> <p style="text-align: center;">DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>476. Caracterizează și apreciază comportamentul personajelor din textele literare.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p style="text-align: center;">DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p> <p>575. Explică o nouă situație sau o problemă, pornind de la experiențele sale anterioare.</p> <p>585. Identifică situații problematice, provocatoare și propune soluții creative.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Aprilie II săptămână	3.1. Descrierea apartenenței sale la familie, comunitate, țară.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Casa – cuib de- nțelepciune!	<ul style="list-style-type: none"> • Desenul: „Familia mea”. • Discuție: <i>Care este responsabilitatea ta zihnică?</i> • Prezentare Power Point: „Identifică în imagini activități pe care crezi că le poți desfășura pentru ca mama ta să fie bucuroasă.” • Situație de problemă: „Spune ce simți atunci când ... (părinții îți fac un cadou, tu le pregătești unul, cineva din familia ta este bolnav etc.)”. • Jocul „Coșul bucuriei”. 	<p>DFFS</p> <p>46. Participă la activități casnice, care implică mișcare: măturatul, adunarea rufelor, aranjarea jucăriilor, mutarea unor obiecte.</p> <p>DPES</p> <p>253. Interacționează ușor cu persoanele cunoscute (<i>părinți, bunici colegi, amici de joacă, vecini, educatoare, medic pediatru sau medic de familie, vânzătorul de la magazinul din cartier etc.</i>).</p> <p>254. Interacționează cu adulții, adresându-li-se la necesitate.</p> <p>257. Conștientizează menirea casei ca loc de trai și obligațiile pe care le posedă fiecare membru al familiei.</p> <p>233. Manifestă bucurie și interes pentru valorile creațiilor populare, cunoașterea tradițiilor, frumusețea folclorului, dansului, cântecului și portului popular, casei părintești, obiceiurilor și tradițiilor naționale.</p> <p>362. Vorbește despre emoțiile celorlalți.</p> <p>363. Alină și consolează membrii familiei sau semenii în situații dificile.</p> <p>DLC</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>528. Identifică mesaje scrise sub formă de semn, simboluri, imagini.</p> <p>DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">III săptămână</p> <p style="text-align: center;">Aprilie</p>	<p>1.2. Demonstrarea atitudinii grijulii față de bunurile publice și cele comune.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Florile de primăvară</i></p> <p>Tema zilei: Să nu rupem florile!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observație <i>Florile din curtea grădiniței noastre</i>. • Discuție despre florile descoperite în curte. • Jocul de rol <i>Îngrijirea florilor din curtea grădiniței</i>. • Cântec „<i>Florile de primăvară</i>”. • Jocul “<i>Buchețele, buchețele</i>”. 	<p>DFFS DPES</p> <p>255. Acordă ajutor adulților cunoscuți în realizarea diverselor activități.</p> <p>361. Se oferă să acorde ajutor în rezolvarea unei probleme, fără să acționeze în locul celuilalt.</p> <p>364. Începe să înțeleagă impactului activității umane asupra mediului natural și social.</p> <p>364. Începe să înțeleagă impactului activității umane asupra mediului natural și social.</p> <p>DLC</p> <p>402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (<i>veselă, mobilă, animale, păsări etc.</i>).</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p> <p>668. Denumeste corect 4-6 plante și animale (<i>insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere</i>).</p> <p>670. Participă, cu interes, la îngrijirea unei/unui plante/animal.</p> <p>691. Explorează mediul înconjurător prin intermediul activităților experiențiale.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">IV săptămână Aprilie</p>	<p>1.2. Demonstrarea atitudinii grijulii față de bunurile publice și cele comune.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de Paști</i></p> <p>Tema zilei: Masa de sărbătoare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descoperirea imaginilor pe care sunt expuse bucate tradiționale de sărbătoare. • Discuții „În bucătăria noastră și a bunicii”. • Curiozități „Bucate tradiționale la alte popoare”. • Activitate practică: „Învățăm să aranjăm corect masa de sărbătoare”. • Joc de rol „În vizită la rude”. 	<p>DFFS</p> <p>165. Respectă regulile de comportament sigur în natură (<i>nu atinge animalele, insectele, ciupercile, plantele necunoscute etc.</i>).</p> <p>DPES</p> <p>362. Vorbește despre emoțiile celorlalți.</p> <p>364. Începe să înțeleagă impactului activității umane asupra mediului natural și social.</p> <p>DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>402. Întrebuințează cuvinte cu caracter generalizator (<i>veselă, mobilă, animale, pășări etc.</i>).</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>558. Explică efectele apărute în urma unor interacțiuni cu obiecte, persoane, fenomene.</p> <p>559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente.</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p> <p>585. Identifică situații problematice, provocatoare și propune soluții creative.</p> <p>702. Participă la îngrijirea și protecția mediului, reciclarea materialelor.</p> <p>703. Identifică rolul omului în protecția mediului înconjurător.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai I săptămână	2.3. Exprimarea doriințelor, necesităților și opiniilor în diverse situații.	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber?</i> Tema zilei: Hobiurile mele	<ul style="list-style-type: none"> • Discuții <i>Cum ne petrecem timpul liber?</i> • Jocul "Descoperim colegii", prin care copiii vor demonstra ce hobby practică și ce și-ar mai dori. • Jocul <i>Baloamele cu hobiuri</i> • Situație de problemă <i>De ce e important să avem un hobby?</i> • Metoda <i>Diamantul</i> • <i>Ce emoții ai atunci când practici un anumit hobby (dansezi, joci fotbal etc.)?</i> • Curiozități despre diverse hobbyuri care pot fi practicate de copii. 	<p>DFFS</p> <p>38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>DPES</p> <p>194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place.</p> <p>228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj etc.</i>).</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>297. Recunoaște abilitățile altor copii în diverse domenii (<i>de exemplu: „Ion cântă bine la pian.”/„Ionela aleargă repede.” etc.</i>).</p> <p>352. Manifestă admirație pentru succesele colegilor obținute în realizarea unui produs (desen, compoziție, modelaj, interpretarea unui cântec, dans etc.).</p> <p>DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>405. Demonstrează înțelegerea unui vocabular specializat în anumite domenii, de exemplu: meserii, unelte etc.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai II săptămână	1.1. Prezentarea informației despre sine și membrii familiei, descriind apartenența sa.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Prieteniile mei</i> Tema zilei: Sunt și eu la fel ca tine	<ul style="list-style-type: none"> • Convorbire despre prietenie și regulile de aur ale acesteia. • Discuție referitoare la poveștile în care am întâlnit exemple de prietenie. • Lectură „Povestea ursului cafeniu” de Vl. Colin. • Planșă cu copii • <i>Deschide fereastra spre lume, toți suntem diferiți...</i> • Graficul T. Care sunt asemănările și deosebirile dintre noi oamenii. • Metoda diamantului <i>Identificați și numiți emoțiile pe care le trăiește un copil diferit de voi.</i> • ▪ Joc de rol „În vizită la prietenul meu, Zoli”. 	<p>DFFS</p> <p>DPES</p> <p>234. Împărtășește emoțiile celorlalți despre locurile pitorești vizitate în Moldova.</p> <p>235. Exprimă sentimente de dragoste și respect pentru limba și cultura popoului său, pentru semnele specifice țării – simbolurile de stat și sărbătorile naționale.</p> <p>258. Folosește formule de politețe în diverse contexte.</p> <p>282. Interacționează, din proprie inițiativă, cu copii apropiați ca vârstă, în diferite contexte.</p> <p>296. Identifică asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii (<i>gen, aspect exterior, vârstă, profesie, mediu cultural și lingvistic etc.</i>).</p> <p>298. Manifestă toleranță, bunăvoință și acordă ajutor copiilor cu dizabilități.</p> <p>301. Participă, cu plăcere, la activități cu caracter intercultural.</p> <p>302. Dă dovadă de interes și apreciere față de diversitatea culturală. De exemplu: ascultă, cu plăcere, istoria diferitor culturi.</p> <p>303. Numește câteva asemănări și diferențe dintre cultura sa și alte culturi.</p> <p>362. Vorbește despre emoțiile celorlalți.</p> <p>DLC</p> <p>383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>476. Caracterizează și apreciază comportamentul personajelor din textele literare.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>DC</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai	1.4. Argumentarea deciziei în alegerea activității pe care vrea să o realizeze.	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Eu voi fi școlar</i> Tema zilei: Elevul din mine.	<ul style="list-style-type: none"> • Descoperirea <i>“Alege imaginea care te reprezintă”</i>. • Lectura textului <i>“Voi fi școlar...”</i> • Jocul <i>“Ghiozdamul cu surprize”</i>. • Desenul: <i>Desenează obiecte sau imagini care să spună ceva despre viitorul tău statut – de elev.</i> • Dezlegarea ghicitorilor despre școală. 	<p>DFFS 104. Recunoaște, prin atingere/pipăit, obiecte ascunse, fără să le vadă.</p> <p>DPES 284. Propune, dar și urmează regulile jocului stabilite cu prietenul de joacă. 285. Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (<i>la grădiniță, acasă/ la bloc, la bunici</i>).</p> <p>DLC 383. Ascultă, cu plăcere, povești și povestiri citite de către adult, înregistrate pe CD etc. 407. Dezleagă ghicitori, rebusuri, creează rime. 511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii. 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 691. Explorează mediul înconjurător prin intermediul activităților experiențiale..</p>
	2.1. Identificarea emoțiilor adecvate contextului.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Adio dragă grădiniță!</i> Tema zilei: Adio, scumpii mei colegi!	<ul style="list-style-type: none"> • Jocul: <i>“Salutul fericirii”</i>. • Jocul: <i>“Șirul aniversărilor”</i>. • Colaj de poze: <i>“Eu în imagini”</i>. • Jocul <i>“Să visăm!”</i>. • Desenul: <i>“Desenează persoana cu care ți-a plăcut să comunic la grădiniță”</i>. • Expoziție de desene. • Cântecul și execuția: <i>“Dacă vesel se trăiește...”</i>. 	<p>DFFS 47. Improvizează mișcări de dans după muzică. 109. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPES 228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj etc.</i>).</p> <p>229. Împărtășește celorlalți (<i>copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj</i>) trăirile/emoțiile sale.</p> <p>306. Descrie calitățile colegului de grădiniță sau ale prietenului de joacă (<i>de exemplu: „Ionel este sincer, onest, bun, responsabil, prietenos, amabil, iubitor de animale”</i>).</p> <p>350. Participă la proiecte colective, de exemplu: în scenete, spectacole; la decorarea sălii de grupă; la elaborarea albumelor, expozițiilor; la interpretarea cântecelor, dansurilor etc.</p> <p>DLC 471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții. 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii. 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>
IV	III	săptămână	săptămână	săptămână

Proiect didactic

Grupa: pregătitoare (6/7 ani)

TEMA GLOBALĂ: EU ȘI CEILALȚI

Proiectul tematic: Împreună pentru o viață mai frumoasă!

Tema zilei: Hora păpușilor înfrățite

Domeniul de activitate: *Eu, familia și societatea*

Dimensiunea: Educație pentru societate

Unități de competență:

3.3. Aprecierea și respectarea propriului patrimoniu cultural și pe cel al altor copii.

Dimensiunea: Dezvoltare personală

Unități de competență:

3.2. Respectarea tradițiilor și obiceiurilor neamului, apreciind valoarea lor.

Domeniul de activitate: Arte

Dimensiunea: Educație plastică

Unități de competență:

3.1. Aprecierea prin cuvinte proprii, a operelor de artă, a lucrărilor personale, a colegilor.

Obiective operaționale:

- să exprime sensibilitate față de copii de diferite etnii;
- să execute corect deprinderile practice (tăiere, coasere, împletire, asamblare, înno-dare) în funcție de alegerea făcută;
- să-și împartă sarcinile de lucru în interiorul grupului, să coopereze pentru realiza-rea scopului final;
- să execute corect pașii de dans învățați (Hora, Dans țigănesc);
- să exprime stări afective sau comportamentale, folosindu-se de mișcare.
- Strategii didactice:
 - a) *Metode și procedee:* conversația, demonstrația, exercițiul, expunerea narativă, aplauze, surpriza, lucrul în echipă;
 - b) *Resurse materiale:* resturi textile, linguri de lemn, fire, mătase de porumb, ață, ace, foarfeci, dantelă, carioca, lipici, costume populare (național, românesc, țigănesc), tricolorul R.M., costum pentru Moș Crăciun, sac, trăistuțe, ecusoane cu imagini cu costume populare și fețe de copii ce exprimă diferite sentimente, minge.
 - c) *Forma de organizare:* individual, pe grupuri mici, frontal.

Etapa activității	Conținutul activității	Metode și procedee
1. Organizarea activității	Se asigură condițiile organizatorice optime desfășurării unei activități eficiente: aerisirea sălii, aranjarea mobilierului, intrarea în sala de grupă.	
2. Captarea atenției	<p>Se aud bătăi în ușă. Intră Moș Crăciun, salută, lasă un sac plin cu diferite materiale și o scrisoare, rugând-o pe dna educatoare s-o citească. Își cere scuze că nu poate să mai rămână, fiindcă are de mers pe la mai multe grădinițe, cu alte surprize. Salută și pleacă. Dna educatoare citește scrisoarea:</p> <p><i>„Dragii mei, am să vă spun, pe scurt, povestea unor copii.</i></p> <p><i>Trăiau odată, nu demult tare, la marginea unui oraș, într-o căsuță dărăpănată, mai mulți copii ai străzii: români, țigani. Se ajutau unii pe alții și erau foarte bucuroși când găseau câte o felie de pâine la coșul de gunoi s-o împartă frățește, într-o zi au găsit o sobă aruncată de cineva, nemaifiindu-i de trebuință. Copiii au luat-o și au dus-o în căsuța lor, bucurându-se că de acum pot să-și prăjească feliile de pâine să le mai schimbe gustul și să se mai încălzească în zilele friguroase. Fiecare avea rolul lui în grup: unii mergeau în pădure după lemne, alții căutau mâncare, alții cultivau cartofi pe un teren părăsit de lângă casa lor, ca să aibă ce mânca. Chiar dacă erau săraci și o duceau greu, împreună treceau mai ușor peste toate greutățile. În seriile când le era mai greu începeau să cânte și să danseze românește, țigănește, fapt ce îi făcea să uite de neazuri. Într-o zi, Moș Crăciun le-a trimis un om cu suflet bun, care i-a luat la el acasă. Avea o casă mare, curată și frumoasă. De atunci au început zile mai bune, mai fericite pentru ei. Dacă dovediți că sunteți și voi copii buni și le faceți un cadou din materialele pe care le-am pus în săculeți, o să mai trec pe la voi cu alte surprize, că doar vin sărbătorile de iarnă.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Vă îmbrățișez cu drag! Moș Crăciun</i></p>	Surpriza Expunerea narativă
3. Reactualizarea celor învățate anterior	<p>Se intuiește materialul adus de Moș Crăciun: mai întâi costumele populare: național, românesc, țigănesc.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ce sunt acestea? – Sunt la fel? – Noi am mai vorbit despre costume populare. Vă mai amintiți cui aparțin? – Când ne îmbrăcăm cu ele? – De ce se îmbracă oamenii în costume populare? – Acum recent, ați văzut oameni îmbrăcați așa? Când, cu ce ocazie? – Voi ați îmbrăcat costume populare? – Ce ați simțit? – Știți care sunt părțile componente ale unui costum popular național? Dar românesc? Dar țigănesc? (se enumeră părțile componente ale fiecărui costum). 	Conversația
4. Anunțarea temei și enunțarea obiectivelor	<p>Se anunță tema, obiectivele și motivația învățării:</p> <ul style="list-style-type: none"> – M-am gândit că tema de astăzi, să se numească: „Hora păpușilor înfrățite”, dar mai întâi va trebui să le confecționăm. Să fiți atenți, să colaborați pentru a realiza niște păpuși frumoase, care să poată bucura acei copii. Nu va fi greu pentru că voi știți deja să coaseți, să împlețiți, să tăiați cu foarfeca, să asamblați, să desenați cu carioca, astfel încât, ajutându-vă între voi ca niște buni prieteni, să puteți realiza niște păpuși în costume populare foarte frumoase. 	Conversația

<p>5. Dirijarea învățării</p> <p>a) Organizarea pe grupe</p> <p>b) Comunicarea sarcinilor</p> <p>c) Activitate în grupuri</p>	<p>— Pentru aceasta vom forma trei grupe care vor avea câte un lider. Se aleg întâi liderii, folosind formula: „An, tan, tachitan, / Iei costumul național” (copilul la care s-a terminat versul este lider și îmbracă straiile portului popular național). La fel se procedează și în cazul celorlalți lideri: „An, tan, tachitan, / Iei costumul de român”; „An, tan, tachitan, / Iei costumul de țigan”.</p> <p>După ce s-au îmbrăcat, trec la atelierele de lucru, unde, pe rând își aleg câte un coleg care să facă parte din echipa lor (aproximativ 5-6 copii/grup). Primesc ecusoane specifice grupului. Liderii pun pe măsute materialele din care vor confecționa păpuși îmbrăcate în costume populare.</p> <p>Urmează elaborarea unui plan care să conducă la finalizarea unui produs, (confecționarea unei păpuși) și împărțirea sarcinilor în interiorul grupului:</p> <p>— <i>Va trebui să colaborați, să vă împărțiți munca, sarcinile: în fiecare grup, unul dintre copii, priceput, desenează pe lingură fața păpușii (ochi, nas, gura) cu carioca, altul croiește hainele cu carioca, altul croiește hainele după tipar, altul coase, altul împletește din mătase de porumb dau alte fire părul păpușii. Dacă unul din copii își termină lucrul poate să-i ajute pe ceilalți.</i></p> <p>Se prezintă modelul, se explică și demonstrează modul de lucru.</p> <p>Voi trece pe la fiecare echipă și voi interveni, dacă e cazul, cu explicații suplimentare.</p> <p>Când timpul a expirat, copiii fac ordine pe mese și lasă la loc vizibil păpușile confecționate. Se rotesc pe la toate mesele și se examinează corectitudinea examinării lucrărilor, care apoi vor fi expuse în formă de horă pe un suport.</p>	<p>Lucru în echipă</p> <p>Conversația</p> <p>Demonstrația</p> <p>Exercițiul</p> <p>Aprecierea lucrărilor</p>
<p>6. Obținerea performanței</p>	<p>Voi rostogoli o minge unui copil, care va răspunde la o întrebare referitoare la activitatea desfășurată, la componenta costumelor populare, apoi o va rostogoli el spre alt copil formulând și el o întrebare și tot așa până se epuizează întrebările.</p> <p>Bucuroși că au executat lucrări frumoase s-au prins în horă și au repetat dansurile populare învățate: Hora, Dansul țigănesc.</p>	<p>Aplauze</p>
<p>7. Încheierea activității</p>	<p>— <i>Ce ați avut de realizat astăzi?</i> — <i>V-a plăcut activitatea?</i> — <i>Ce v-a plăcut mai mult?</i> — <i>Cum v-ați simțit astăzi?</i> — <i>Pe această măsută avem imagini ce fețe de copii ce exprimă diferite sentimente: fericire, tristețe, dezamăgire, bucurie, indiferență etc. fiecare dintre voi alege imaginea care exprimă cel mai bine sentimentul trăit pe parcursul activității și o așează pe flipchart.</i></p> <p>Se va aprecia activitatea copiilor și modul în care au colaborat în interiorul grupului pentru realizarea păpușilor și a modulului cum au executat pașii de dans.</p> <p>Se va evidenția scopul caritabil al activității. Păpușile vor fi împachetate și trimise lui Moș Crăciun pentru a le oferi copiilor străzii în noaptea de Crăciun.</p>	<p>Aprecierea pozitivă</p> <p>Conversația</p> <p>Surpriza</p> <p>Recompensa</p>

6. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL LIMBAJ ȘI COMUNICARE

6.1. Descrierea domeniului de activitate *Limbaaj și comunicare*

Domeniul de activitate *Limbaaj și comunicare* vizează dezvoltarea limbajului sub aspectul îmbogățirii vocabularului (cantitativ, calitativ), respectând structura gramaticală, legile foneticii, perceperea semnificației mesajelor, a comunicării (cuprinzând abilități de ascultate, comunicare orală: verbală, nonverbală și paraverbală) și acumulând prechiziții pentru citit-scris. Limbaajul, comunica-rea și alfabetizarea reprezintă condiții primordiale pentru dezvoltarea holistică a individului și conviețuirea acestuia în societate.

Practic **domeniul de activitate** *Limbaaj și comunicare* cu dimensiunea *Educație pentru limbaj și comunicare* acoperă stăpânirea exprimării orale și scrise, precum și abilitatea de a înțelege comunicarea verbală și scrisă.

Competența de comunicare ca parte integrantă a oricărei competențe, care în demersul educational în mare măsură anume prin comunicare – orală sau scrisă – se demonstrează, prin următoarele componente:

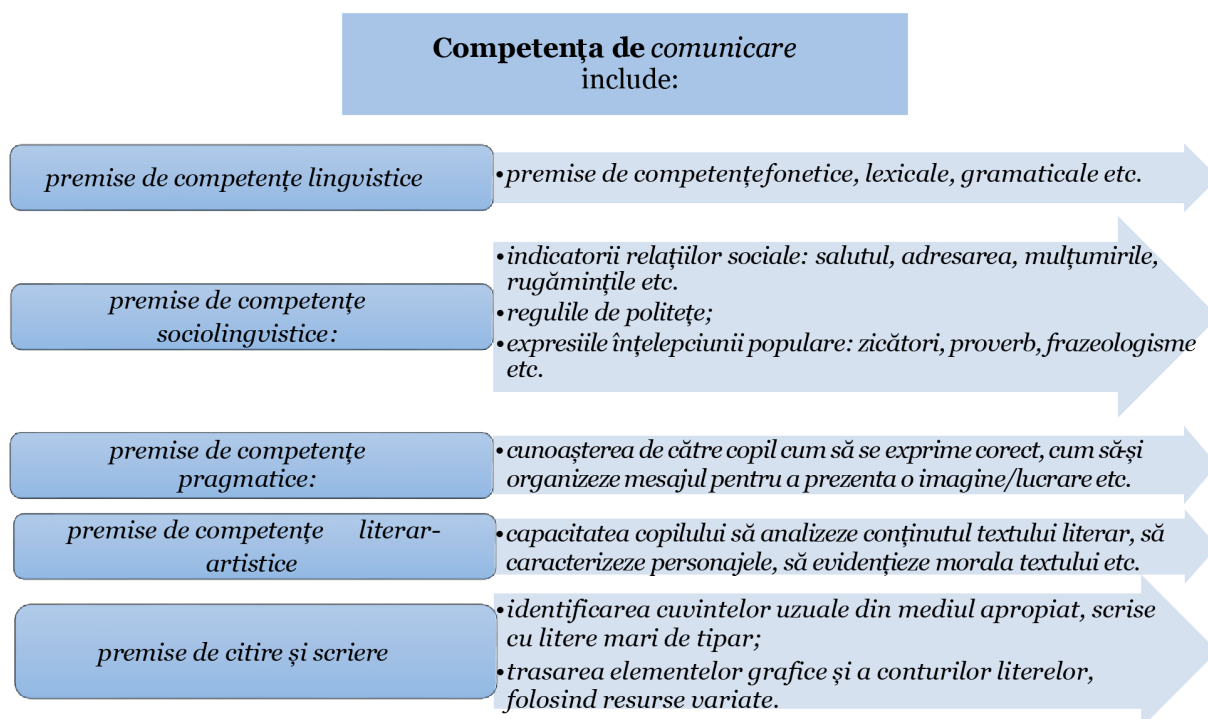

Figura 6.1. Componentele competenței de comunicare [87, p. 37]

Ca rezultat al procesului de formare a competențelor la preșcolari în cadrul activității integrate și activităților de dezvoltare personală, apare treptat și „competența de comunicare”, în copilăria timpurie, rezultat al unei munci tematice insistente și complicate a cadrelor didactice în parteneriat cu părinții și copiii.

Este absolut necesar să se conștientizeze următorul fapt: competența nu se formează la finele unei activități, a unui modul sau chiar an preșcolar, *procesul formării competențelor de comunicare e de lungă durată și perioada de formare a acestora e determinată de durata perioadei de educație la treapta învățământ preșcolar și va continua formarea lor și la treapta învățământului primar (gimnazial, liceal) și pe tot parcursul vieții.*

În documentele de politici educaționale *CET* [7] și *SÎDC* [13], se observă că se acordă o tot mai mare atenție promovării *competenței de comunicare*, în comparație cu documentele anterioare. Atenția care se acordă fenomenului comunicării nu este întâmplătoare: instituția de educație timpurie, școala pregătește copilul (elevul) pentru viață, iar în viață, în primul rând, comunicăm.

Prezentăm în *tabelul 6.1* modificările privind structura curriculumului modernizat la domeniul „*Limbaș și comunicare*”.

Tabelul 6.1. Modificările privind structura curriculumului modernizat la domeniul „Limbaș și comunicare”

Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7ani) în R. Moldova	Curriculum pentru educație timpurie
<p>Aria curriculară DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII Dezvoltarea limbajului și a comunicării verbale Vârsta 0 - 3 ani Obiective-cadru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimularea dorinței copiilor de a comunica, a înțelege, a învăța; • Formarea bazelor culturii sonore, a limbajului; dezvoltarea vocabularului pasiv și activ al copiilor; • Dezvoltarea abilităților elementare de comunicare cu adulții și semenii. <p>Obiective-cadru:(vârsta 3 - 7 ani)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea comunicării și a vorbirii coerente; • Dezvoltarea lexicului; • Formarea structurii gramaticale a vorbirii; • Formarea culturii sonore a vorbirii. <p>Formarea premiselor citirii și scrierii Obiective-cadru (vârsta 3 - 7 ani)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formarea dorinței copiilor să citească și să scrie, a necesității de a asculta texte citite și a crea singuri; • Dezvoltarea abilității de diferențiere a sunetelor, de analiză fonematică elementară; • Familiarizarea cu literele alfabetului, formarea elementelor de lectură a imaginilor, a unor cuvinte, propoziții scurte; • Formarea abilităților de scriere a pregrafismelor. <p>Educație literar-artistică Obiective-cadru (0 - 3 ani)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea percepției și a receptivității față de frumos; • Stimularea dorinței de a participa la crearea frumosului prin activitatea artistică. <p>Obiective-cadru:(vârsta 3 - 7 ani)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea interesului față de carte, față de literatură, de teatrul pentru copii; • Dezvoltarea capacităților de percepere artistică a textului literar și a creativității literare; • Familiarizarea și memorarea unor texte de mic volum din folclorul și literatura pentru copii; • Dezvoltarea capacității de a își exprima sentimentele prin intermediul creațiilor literare (povestiri, poezii, dramatizări). 	<p>Domeniu de activitate LIMBAJ ȘI COMUNICARE Educație pentru limbaj și comunicare Vârstele: 1,5 - 3 ani; 3 - 5 ani; 5 - 7 ani Competențe specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă. • Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal în contexte de comunicare cunoscute. • Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia. • Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte. • Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate.

**DIMENSIUNEA
EDUCAȚIE PENTRU LIMBAJ ȘI COMUNICARE**

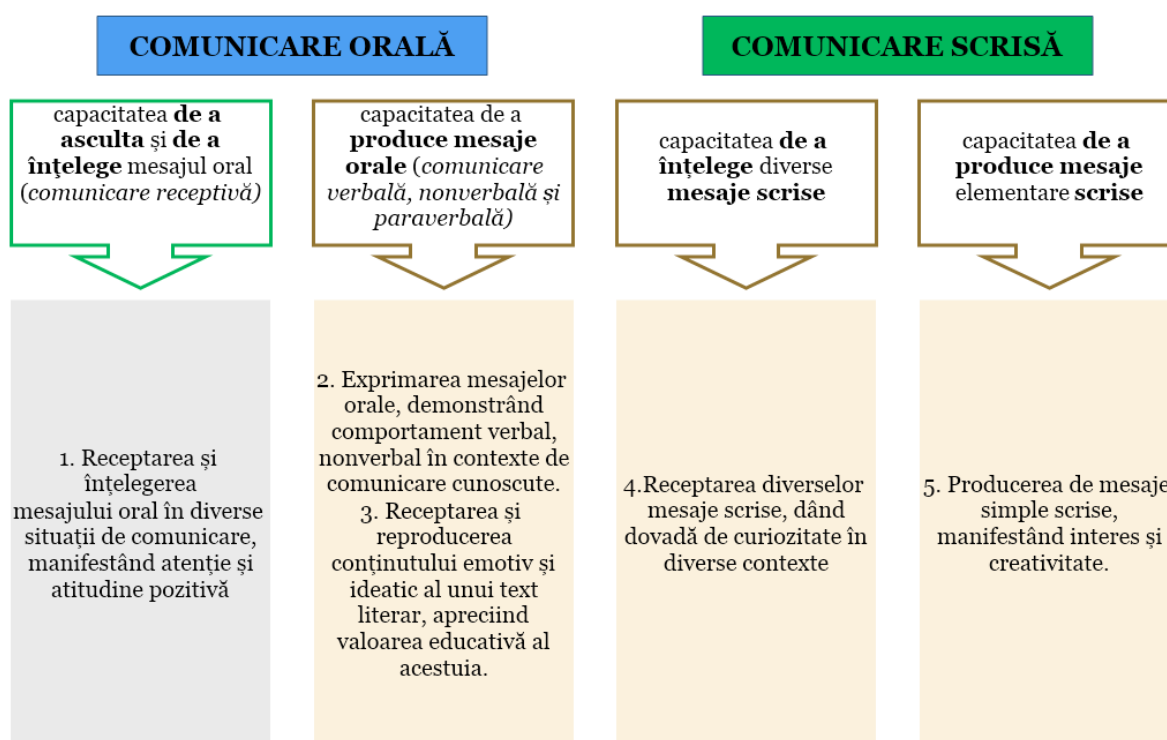
- Dezvoltarea limbajului și a comunicării verbale;
- Educație literar-artistică;
- Formarea premiselor citirii și scrierii.

Structura curriculumului modernizat axat pe formarea de competențe diferă de structura curriculumului precedent, în special la domeniul de activitate „Limbaaj și comunicare”.

Concepția didactică a domeniului de activitate „Limbaaj și comunicare” este una modernă – axată pe formarea de competențe de comunicare. Specificul acestei concepții este evidențiat în curriculumul.

Competențele specifice ale domeniului de activitate „Limbaaj și comunicare” profilează un sistem de premise de competențe (*cunoștințe, capacități, atitudini* – manifestate prin comportamente și direcționate spre a asculta și înțelege mesajul oral și a comunica mesaje orale și scrise); de formare inițială lingvistică și literar-artistică a preșcolarilor la această vârstă, organizate pe cele două aspecte ale **comunicării orale** și scrise și competențele specifice domeniului:

Tabelul 6.2. Aspecte ale comunicării și competențele specifice domeniului de activitate „Limbaaj și comunicare”

Unitățile de competență ale domeniului „Limbaaj și comunicare” concretizează competențele specifice în comportamente, fiind ierarhizate pe grupe de vârstă (1,5-3 ani, 3-5 ani, 5-7 ani) și exprimate în termeni de capacități de personalitate și exemple de activități de învățare, având toate caracter formativ. Acestea sunt organizate ierarhic în funcție de complexitate și de potențialul de cunoaștere al copiilor.

Exemple de activități de învățare integrează conținuturi și strategii didactice, care sunt semnificative pentru domeniul competenței specifice și permit subordonarea în evoluție (ierarhie și algoritm) a unităților de competență, ceea ce validează principiul distribuirii gradate/pe niveluri a dificultăților.

Finalitățile educației limbajului și a comunicării în IET determină *competențele de comunicare orală și scrisă ale preșcolarilor la prim nivel de concretizare, vizând:*

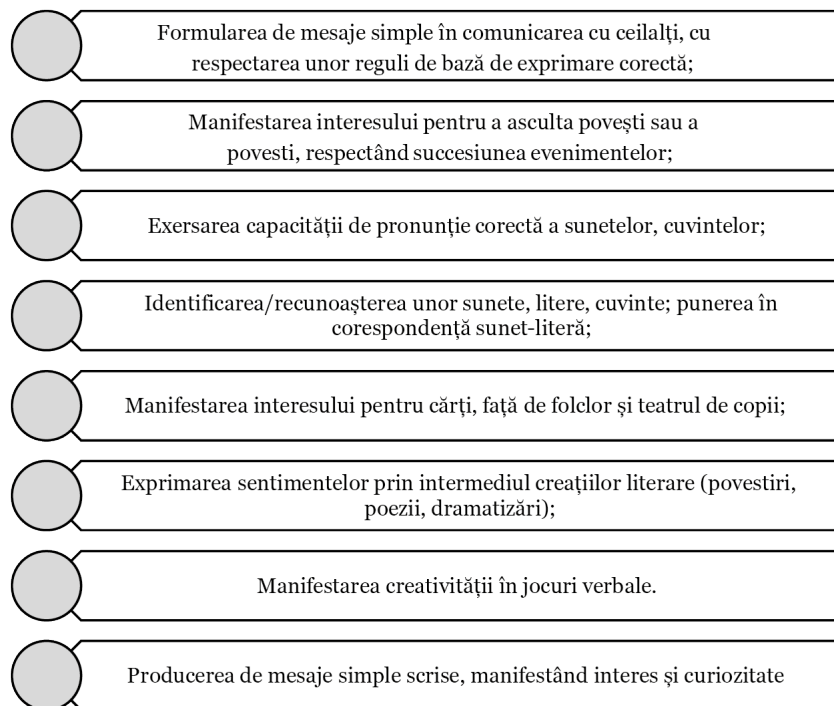

Figura 6.2. Competențele de comunicare orală și scrisă la preșcolari

Continuitatea la nivel de trepte de preșcolaritate este respectată în prezentul curriculum, ținându-se cont de principiile generale ale educației limbajului și a comunicării, începute ca premise în perioada preșcolară și consolidate la nivelul învățământului primar, din perspectiva principiului concentric/spiralat al achizițiilor de competențe specifice domeniului de activitate, în funcție de particularitățile individuale de dezvoltare ale copiilor.

Textele literare selectate la domeniul „Limbaj și comunicare” din CET s-au respectat următoarele valori:

- **Valori general-umane**, care sunt valorile fundamentale ale omenirii: *Viață, Adevăr, Frumos, Dreptate, Libertate, Sacru* etc.
- **Valori specifice naționale:** țara, poporul, simbolicul statutului (*imn, stemă, drapel*), limba națională, conștiința națională, istoria națională, cultura națională, credința, tradițiile, arta populară etc.
- **Valori educaționale** stabilite pe dimensiunile educației: *intelectuale, morale, estetice, fizice, tehnologice* etc.
- **Valori colective:** ale grupului de copii, ale grupurilor sociale/prosociale, ale familiei etc.
- **Valori individuale**, care sunt definitorii pentru orice ființă umană: *identitatea, familia, credința, prietenii, educația, preferințele, dragostea, cariera, timpul liber, integritatea, demnitatea, igiena personală, stilul individual, sănătatea, imaginea de sine, gândirea critică, autodisciplina* etc.

⇒ COMUNICAREA ORALĂ

I. Comunicarea receptivă (înțelegerea după auz și vorbire):

- Ascultă atent și înțelege conținutul textului audiat.
- Asociază conținutul unui mesaj oral cu anumite imagini.
- Distinge sensul propozițiilor care exprimă o întrebare, o rugămintă, un sfat etc.
- Aranjează într-o consecutivitate imaginile în baza conținutului textului.
- Percepe mesajul emotiv al operei literare, prezentate de adulți și a reacționa adecvat la conținutul textului.

II. Comunicarea verbală

a) comunicarea dialogată

- Respectă regulile de comunicare cu alte persoane.
- Formulează mesaje complete în discuție cu colegii și adulții.
- Utilizează corect formulele de salut, de adresare, de mulțumire.
- Se prezintă colegilor săi.
- Adresează corect întrebări și poate răspunde la ele.
- Posedă deprinderi de a vorbi corect, frumos, inteligibil cu adulții și cu colegii săi.
- Posedă priceperi de adresare politicoasă (rugămintă, recunoștință, plângere, nemulțumire, supărare).
- Organizează jocuri de rol în baza textelor însușite;
- Utilizează expresii, construcții lingvistice originale, nuanțate, plastic în discuții cu colegii/adulții.

b) comunicarea monologată

- Povestește coerent, expresiv textul audiat;
- Distinge corect o poveste de povestire după anumite elemente esențiale;
- Reproduce după întrebări conținutul unui text audiat recent;
- Reproduce pe roluri un text în proză;
- Povestește o poveste/povestire, respectând consecutivitatea evenimentelor;
- Compune povestiri, povești scurte (după modelul educatorului, după conținutul unor tablouri etc.).
- Descrie obiecte după formă, dimensiune, culoare, utilizare;
- Caracterizează personajele și faptele lor din textul dat;
- Descrie anotimpurile și să utilizeze în vorbire cuvinte și expresii plastice;
- Memorizează proverbe și zicători;
- Modifică subiectul textului.

III. Comunicarea nonverbală

- Utilizează calitățile expresive ale limbajului oral și ale celui corporal în transmiterea unor idei și sentimente;
- Demonstrează conținutul textelor cunoscute ce conțin dialoguri prin intermediul teatrelor de jucării, de imagini, de masă de umbre, de păpuși etc.;
- Comunică un mesaj prin gest, mimică și pantomimică.

IV. Comunicarea paraverbală

- Respectă intonația (interogativă, exclamativă, enunțiativă), a tempoului, ritmului vorbirii;
- Recită expresiv poezia;
- Povestește expresiv un fragment dintr-o poveste/povestire;
- Își exprimă gândurile și emoțiile trăite cu personajele principale din text.

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE ALE COMUNICĂRII ORALE:

a) fonetic

- Pronunță corect, clar: toate sunetele vocale și consoane, grupuri de sunete, în diverse poziții în cuvinte;
- Percepe rolul sunetului în cuvânt;
- Identifică cuvinte ce încep cu un anumit sunet, silabă;
- Sesizează erorile de pronunție în vorbirea sa și ale copiilor;
- Determină obiecte, acțiuni din natură conform sunetelor sesizate;
- Utilizează corect accentul în cuvinte.

b) lexicul

- Utilizează cuvinte cu caracter generalizator (veselă, mobilă, animale, păsări);
- Enumeră cuvinte – sinonime (zăpadă, omăt, nea) în cadrul jocului;
- Distinge semnificația cuvintelor – antonime (mare-mic) în baza imaginilor;
- Deosebește cuvintele omonime (limbă, leu etc.) în propoziții;
- Utilizează corect adverbele: azi, mâine și ieri;
- Percepe semnificația expresiilor frazeologice.

c) gramatical

- Utilizează corect în comunicare părțile de vorbire (substantive, adjective, verbe, pronume, prepoziții) și formele lor gramaticale;
- Compune propoziții simple și dezvoltate;
- Utilizează corect în vorbire pronumele (personal, posesiv, demonstrativ);
- Modifică formele cuvintelor după gen, număr, caz;
- Respectă acordul dintre câteva părți de vorbire (substantiv și adjectiv; pronume și verb etc.);
- Formează noi cuvinte cu ajutorul sufixelor și utilizarea lor în propoziții;
- Utilizează corect verbele la prezent, trecut (imperfect – culegeam, perfectul compus – am cules,) viitor – (voi culege);
- Utilizează gradele de comparație (mai limpede, mai puțin limpede, tot așa de limpede etc.)

➤ COMUNICAREA SCRISĂ

a) formarea premiselor cititului:

- Deosebește diferite tipuri de cărți: carte cu povești, carte cu versuri, carte pliantă, carte cu imagini etc., și a componentelor ei;

- Diferențiază un text în proză de unul în versuri;
- Recunoaște și numește literele mari de tipar de pe diferite suporturi;
- Asociază literele cu sunetele;
- Desprinde semnificația globală dintr-o imagine/o serie de imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente cunoscute;
- „Citește” global etichetele și corelează cu denumirea obiectelor.
- Ordonează imagini potrivit conținutului lor și verbalizează etc.

b) formarea premiselor scrisului

- Trasează corect litere de tipar (literele alfabetului).
- Respectă regulile scrisului: spațiul, înclinația uniformă, aspectul îngrijit.
- Trasează linii după punctele de reper.
- Evidențiază diferite tipuri de linii (linia frântă, zaua etc.) de pe imagini și în mediu înconjurător.
- Diferențiază forma, mărimea, poziția și dispunerea în spațiu a semnelor grafice.

Creații literare recomandate pentru preșcolari:

Poezii: „Dragu mi-i să cânt”, V. Rusnac, „Care-i anotimpul?” de An. Ciocanu, „Pui de stea” de Ion Hadârcă, „Vine iarna” de L. Deleanu, „Ghiocelul” de M. Garaz, „Floare pentru mămică” de Iu. Filip, „Darul”, de Gr. Vieru, „Am un plai ca din poveste” de Gr. Vieru, „Curcubeul”, „Biografia verii” De A. Blandeana, „Vine, vine Moș Crăciun!” de Otilia Cazimir, „Leneșul Păcală”(snoavă), „Săptămâna florilor” de E. Dragoș, „Cățelușul Șchiop” (fragment) de E. Farago. „Zgârcitul” de P. Cărare, „Șoricelul educat” de I. Țurcanu, „O singură literă” de I. Țurcanu, „Luci, soare,luci”-populară, „Paparuda” – populară, „Colind”, „Florile dalbe”, „Ștefănică” de I. Anton, „Somnoroase păsărele” de M.Eminescu etc.

Povești: „Motanul, cucoșul și vulpea” (pov. pop. rusă), „Spicușorul”, „Fata ciobanului cea înțeleaptă”, „Vulpea, motanul și cocoșul”, „Frații”, „Sarea în bucate” de P. Ispirescu, „Fata moșului cea cuminte” de P. Ispirescu, „Capra cu trei iezi”; „Fata babei și fata moșneagului”; „fragmente din Amintiri din copilărie” de I. Creangă etc.

Culegeri: „Învățăm împreună limba română” Culegere de povești, snoave și povestiri, Chișinău, 2016 „Culegere de texte” (Supliment pentru proiectarea activităților integrate în instituțiile preșcolare), Chișinău, 2012 etc.

6.2. Dezvoltarea competențelor specifice la dimensiunea *Educație pentru limbaj și comunicare*

Educația pentru limbaj și comunicare reprezintă o dimensiune ce include activități și experiențe care au scopul formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă a copiilor, cunoașterea, practicarea și îmbunătățirea unor forme variate de comunicare orală și scrisă ale copiilor.

Competențele specifice ale dimensiunii de activitate *Educație pentru limbaj și comunicare* în baza noului *curriculum* [7, pp. 46-69], utilizate în scopul formării competențelor de comunicare, sunt:

Figura 6.3. Competențele specifice ale domeniului de activitate „Limbaj și comunicare”

⇒ **Competența specifică 1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă**

Activitățile de *Educație pentru limbaj și comunicare* au ca scop fundamental formarea și dezvoltarea *capacității de receptare a mesajului oral și a capacității de exprimare orală*. Acest domeniu include și comunicarea orală, care contribuie la dezvoltarea capacității de exprimare orală și la formarea atitudinii comunicative, dezvoltă ascultarea activă, învățarea prin cooperare, gândirea critică a copiilor.

Competența de comunicare orală presupune capacitatea de a emite mesaje, de a fi un bun vorbitor, dar, în egală măsură, și calitatea de a fi un bun ascultător, deoarece jumătate din procesul de comunicare este ascultare. Competența specifică 1. *Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă*, vizează procesul de ascultare, înțelegerea mesajului la auz sau audierea, care este prima abilitate de comunicare folosită de copii de la naștere.

Audierea este un proces complex care presupune receptarea mesajelor orale, identificarea intenției vorbitorului, dar și o reacție la mesajele verbale și/sau nonverbale. Audierea este inclusă în ascultare, dar ea reprezintă doar o parte din procesul de ascultare.

Scopul audierii constă în formarea la copii a competențelor de a înțelege despre ce se vorbește și de a reacționa adecvat la cele auzite. Ascultarea se exersează, iar problemele de ascultare trebuie identificate, apoi corectate. Dovada că un copil a înțeles ceea ce a ascultat nu poate fi decât indirectă, deoarece comprehensiunea este un proces intern, care are loc în mintea copilului.

Receptarea mesajului oral semnifică formarea și dezvoltarea capacității de ascultare activă și contribuie la promovarea unui climat de înțelegere și de cooperare între interlocutori.

Ascultarea activă îmbunătățește comunicarea didactică și trebuie practică în egală măsură atât de educator cât și de copil.

În procesul de formare a *culturii sonore* dezvoltăm *atenția* – capacitatea de a determina direcția și izvorul vorbirii, iar *auzul fonematic* se bazează pe atenția verbală și constituie capacitatea de a diferenția elementele sonore ale vorbirii și *mijloacele intonaționale*: înălțimea și timbrul vocii, pauzele, accentul logic și tempoul [51, p. 86].

Formarea capacității de **a asculta și a înțelege vorbirea cadrului didactic** solicită respectarea unor cerințe:

- se va pronunța cuvinte, propoziții (2-3cuvinte) clar, ca să fie „recunoscut” la auz prezentând obiectul, imaginea;
- se va pronunța cu o notă emoțională, formându-i copilului interesul față de obiecte (*A venit în oșpeție, ursulețul Martinel! Ce dispoziție are Martinel? etc.*)
- se va prezenta obiectul și vom comenta acțiunile: *Îmbrăcăm bluzița păpușii. Cât e de frumoasă! Ce păr îngrijit are păpușa noastră. Haideți, să-i împletim coșite.* În consecință, va memoriza denumirea hainelor, le va pronunța corect și le va aduce o deosebită satisfacție în timpul jocului. Să le acordăm o deosebită atenție părinților să utilizeze corect cuvintele.
- Se va repeta sarcina de 2-3 ori pentru ca fiecare copil să înțeleagă ce are de făcut în cadrul activității. Dacă un copil nu a înțeles se va apropia și îi va explica individual etapele realizării acțiunilor.

Să asculte cu adevărat, este un lucru dificil pentru copii de vârsta preșcolară, de aceea unui ascultător eficient i se spune ascultător activ. **A asculta și a auzi** nu sunt același lucru. A auzi înseamnă a percepe sunete. Este un proces involuntar și se referă la simpla percepere a unor stimuli auditivi. *A asculta este o activitate selectivă care implică perceperea și înțelegerea stimulilor auditivi, decodificarea sunetelor în semnificații.* Ascultarea se împarte în doua categorii principale:

- a) **ascultarea pasivă** este mai mult decât a auzi, se petrece atunci când receptorul mesajului are o motivație scăzută pentru a asculta cu atenție, ca atunci când asculți muzică, povești, când asculți televizorul sau atunci când ești politicos. Din moment ce numai o parte a minții noastre este atentă este ușor să alunece copilul într-o inactivitate a minții – să se joace singur, să privească pe geam în momentul când cadrul didactic îi explică ceva;
- b) **ascultare activă**, acest lucru implică ascultarea cu un anumit scop. Scopul poate fi acela de a aduna informații, a obține direcții, a-i înțelege pe alții, a rezolva probleme, a împărtăși interese, să vezi ce simte cealaltă persoană, să arăți sprijinul. Pentru a înțelege, ascultătorul trebuie să fie atent la cuvintele și sentimentele transmițătorului. Acest lucru implică tot atâta sau chiar mai multă energie decât atunci când vorbești. Receptorul trebuie să audă diferite mesaje, să le înțeleagă sensul și apoi să verifice înțelesul prin oferirea unei reacții.

Tabelul 6.3. Ascultarea activă

<i>din perspectiva educatorului</i>	<i>din perspectiva copilului</i>
<ul style="list-style-type: none"> • a încuraja copilul – prin gest și mimică – atunci când este de acord cu cele afirmate de copil; • a urmări copilul, fără a-l întrerupe, pentru ca acesta să nu-și uite ideea; • a reformula cele spuse de copil, pentru a verifica, dacă a înțeles bine și, totodată, pentru a-i oferi copilului un feedback asupra celor afirmate; • a recapitula ideile exprimate de copil/copii; • a acorda încredere copilului/copiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • a urmări cu atenție explicațiile educatorului, confirmând prin contact vizual, gestică și mimică, interesul manifestat față de cele prezentate; • a formula și a răspunde la întrebări complete; • a urmări conținutul unei povești (10-15 min.) povestită/citită de educatoare sau înregistrată pe diferite suporturi magnetice; • a înțelege și a deosebi diverse forme de exprimări (<i>întrebări, exclamări</i>); • a manifesta interes și curiozitate față de cele audiate.

O activitate dedicată dezvoltării abilităților de ascultare trebuie să cuprindă următoarele etape:

1. *Stabilirea contextului* (situația, tema și genul textului care va fi ascultat);
2. *Crearea unei motivații pentru ascultare* (de exemplu, educatorul le spune un titlu și le cere copiilor să anticipeze ceea ce vor auzi, astfel creându-se anumite așteptări);
3. *Explicarea, în prealabil, a unor cuvinte de vocabular pentru înțelegerea mesajului.*
4. *Stabilirea din timp a întrebărilor pentru a înțelege când să le adreseze în timpul lecturii/povestirii textului pentru a-i motiva să asculte textul până la sfârșit;*
5. *Se pot promova activități în care copiii trebuie să facă ceva cu informația extrasă din text, cum ar fi: desenarea; dramatizarea, completarea unor propoziții, jocuri de rol etc.;*

➤ **Metode și tehnici de asculta și înțelege mesajele orale**

Pentru a-i ajuta pe copii să aprecieze tăcerea, putem apela la unele jocuri specifice.

De exemplu, jocul „Numărăm degetele” în liniște, folosindu-ne degetele pentru a-i ajuta pe copii să se concentreze în a păstra liniștea. De multe ori, putem sta liniștiți timp de 60 de secunde, și apoi îi putem ruga să ne descrie ce aud. Astfel, gradul lor de concentrare va crește în funcție de timpul petrecut în tăcere.

Se va organiza jocul „Ce sunet se aude?” [51, pp. 88-89]:

Scopul: Dezvoltarea atenției auditive, a auzului fonematic. Determinarea sunetului ce se aude, pronunțarea lui **-b, p și m**; depistarea locului sunetului **-m-**.

Regulile jocului. La auzul sunetului **-b-** se ridică fișa albă, iar cea neagră se ridică la auzul sunetului **-p-**.

Desfășurarea jocului:

La etapa inițială cuvintele în care se întâlnesc sunetele **-b-** sau **-p-** sunt propuse de educatoare ca apoi acest lucru să fie preluat de jucători.

La început se numesc unități lexicale ce încep cu sunete perechi „**b-p**” (bară-pară, bec-plec). Treptat locul sunetului în cuvinte se schimbă. Se pot propune următoarele cuvinte: bomboană, umbrelă, bombăni; împărți, împrejur, cumpăra, compune etc. Jucătorii trebuie să observe se au comun cuvintele numite, care sunet este în toate cuvintele și care este poziția acestuia.

Exerciții:

- ❖ de rostire a silabelor, modificând viteza;
 - silabe deschise: sa, se, si, so, su;
 - silabe inchise: as, es, is, os, us;
 - silabe intermediare: asa, ese, isi, oso, usu;
 - logatoni: sas, ses, sis, sos, sus;
 - grupe consonantice: stra, stre, spre, stri, stro, stru etc.
- ❖ de exersare a organelor aparatului fonoarticulator: *zâmbetul, luntrea, balonul, căluțul, ghici cine te-a strigat, strâmbăturile etc.*
- ❖ de modulare a vocii

Cadrul didactic/educatorul se amuză, schimbând nivelul vocii atunci când vorbește sau spune o poveste: *șoptește, exagerează articularea, vorbește tare, strigă, vorbește cu voce joasă etc.*

- ❖ de exersare a suflului respirației. Lumânarea: Copilul este pus în situația să clatine flacăra, sau să o stingă cu suflul. Sau, și mai mult, să facă aceasta, pronunțând anumite sunete (f, v, s, z ...) etc.

➤ **Competența specifică 2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal, paraverbal în contexte de comunicare cunoscute.**

Dezvoltarea vorbirii corecte, cursive și expresive prin intermediul activității de *Educație pentru limbaj și comunicare* facilitează însușirea cunostințelor la toate domeniile de activitate. Dezvoltarea limbajului și a comunicării copiilor se realizează în condițiile intensificării activității de intercomunicare ale unui proces de formare, a unui proces de formare a limbajului interior, de memorare verbală și activizare a vocabularului. În timpul vorbirii comunicarea nu se efectuează numai prin cuvinte, ci și prin intermediul tonului vocii, al amplitudinii sau localizării respirației, al variației faciale, al atitudinii noastre etc.

Comunicarea poate fi analizată din multe puncte de vedere, cunoscând forme diverse. Dintre acestea, comunicarea umană, se diferențiază, după natura substanțial – calitativă a semnalelor și alfabetelor utilizate pentru transmiterea mesajelor (codul folosit) și canalul predilect de transmitere în:

- **comunicare verbală** – prin cuvânt. Este specific umană, are formă orală sau scrisă, permite transmiterea unor conținuturi extrem de complexe;
- **comunicarea nonverbală** – prin semne legate direct de postură, mișcare, gesturi, mimică, înfățișare.
- **comunicare paraverbală** – prin însușiri vocale care însoțesc cuvântul, cum ar fi: caracteristicile vocii, intensitatea, ritmul, debitul vorbirii, intonația etc.;

Dintre acestea, nivelul verbal (cel al cuvintelor, al vorbelor) reprezintă 7% din totalul actului de comunicare; 38% are loc la nivel paraverbal (ton, volum, viteza de rostire...) și 55% la nivelul nonverbal (expresia facială, poziția, mișcarea etc.).

În contextul dat, putem menționa că nivelul verbal ține de realizarea faptului de limbaj real, la nivel fonetic, lexical și grammatical. Nivelul nonverbal se referă la auxiliarele non-verbale (în comunicarea orală – feed-back-ul auditiv-vizual-motor: gesturi, mimică, manifestări vocale nearticulate, semne ce iau naștere din materiale extracorporale, manifestări direct emoționale, loc, timp, date despre locutori, tot ceea ce este denumit generic corelate situaționale. Nivelul paraverbal este constituit din elemente parasite pauze, timbrul vocii, accentual [51, pp. 137-142].

Limbajul copiilor se dezvoltă substanțial sub influența cadrului didactic cu care stabilește relații de comunicare din ce în ce mai complexe. În cadrul activităților se comunică nu numai cunoștințe, informații ci și atitudini, sentimente și convingeri. Se comunică prin cuvânt, gest, mimică, prin întreaga conduită. Relația educativă este complexă, determinată de numeroși factori; se realizează între componentele globale (educator – educat). Acțiunea educatorului este directă, intenționată, conștientă, orientată de competențele specifice și unitățile de competență care anticipează transformări în comportamentul învățat al educatului. Acesta nu asimilează automat, el fixează, filtrează, prelucrează activ, include cele învățate în propriile structuri. Apariția limbajului interior face ca răspunsurile pe care le formulează copilul să fie rezultatul unei formulări anterioare ale gândirii anticipate.

O vorbire corectă, expresivă și coerentă însumează toate succesele copilului în asimilarea aspectului sonor al limbii, a vocabularului și structurii ei gramaticale, de aceea și se prevede o muncă specială asupra acestor laturi ale limbii. La finele anului preșcolarul trebuie:

- ✓ să posede limba literară, o exprimare verbală relativ bogată;
- ✓ să explice gândurile logic, inteligibil;
- ✓ să întrețină o conversație;
- ✓ să pronunțe corect toate sunetele limbii, îmbinările de sunete;
- ✓ să perceapă semnificația cuvintelor, expresiilor;
- ✓ să modifice forma cuvintelor operând cu sufixe, prefixe;
- ✓ să utilizeze corect, în procesul comunicării, toate părțile de vorbire;
- ✓ să lectureze (să descrie) unele imagini, jucării;
- ✓ să depisteze în vorbirea colegilor diverse imperfecțiuni, inadvertențe și să le suprimă (înlătore).

Competența de comunicare orală presupune capacitatea de a produce mesaje, de a fi un bun vorbitor, dar, în egală măsură, și calitatea de a fi un bun ascultător și vorbitor deoarece jumătate din procesul de comunicare este vorbirea. Competența specifică 2. *Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal, paraverbal în contexte de comunicare cunoscute*; se acordă o deosebită atenție în cadrul activităților de *Educație pentru limbaj și comunicare*, indiferent de forma de realizare a acestora, se accentuează pregnant unitățile de competență, pentru a însuși o logică internă a asimilării limbajului, prin componentele sale legate de tehnica vorbirii. După unii cercetători, acestea ar fi direcțiile esențiale în care se exersează și se perfecționează actul vorbirii:

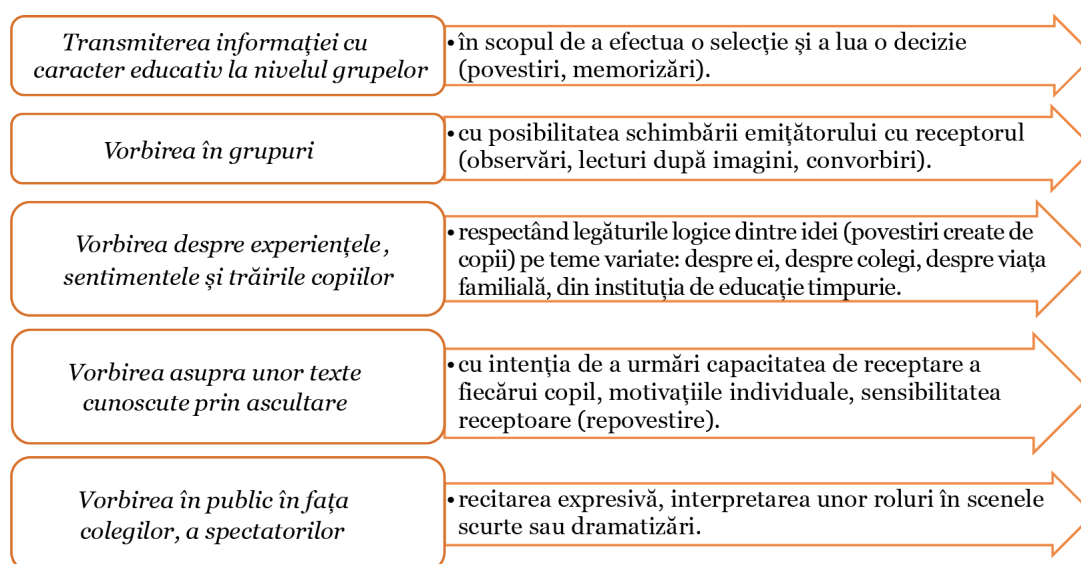

Figura 6.4. Perfecționarea actului vorbirii la preșcolari

Cadrul didactic, preluând modelul natural de dezvoltare a vorbirii, trebuie să ofere copilului structuri și conținuturi stimulative pentru evoluția firească a limbajului cu consecințe pozitive în zona întregii personalități.

Cunoscându-se, rolul covârșitor al comunicării dialogate în relații copii de vârsta preșcolară se pune baza inițierii în adresarea către adulți în conversație (prin dialog, ca nucleu central al comunicării interumane, datorită funcțiilor sale cognitive, formative, reglatorii) și a inițierii în „arta” ascultării, fără a exagera în impunerea severă a regulii ascultării celui alt.

➤ **Metode eficiente de a-i învăța pe copii să-și exprime gândurile, emoțiile, sentimentele etc.** (convorbiri libere, comunicare non-stop, povestirea, memorizarea, observarea, jocul didactic, lecturile după imagini) se organizează variat în funcție de grupa de copii.

De aceea, consider ca activitățile libere sunt un bun prilej de exersare, de perfecționare a vorbirii în vederea pregătirii pentru activitatea *Limbă română din clasa I*. Printre procedeele ce pot fi utilizate în vederea însușirii a limbii române figurează: *convorbirile libere, povestirile libere, jocul didactic, exercițiile de vorbire, jocurile de masă, memorarea unor versuri*.

Convorbirile libere

La sosirea copiilor în grădinița, educatoarea poartă un dialog viu cu copii, fie individual, fie în grupuri mici (cum și-au petrecut duminica, ce au urmărit la televizor, cum și-au petrecut ziua de naștere etc.).

Acest prilej este deosebit de favorabil în vederea educării limbajului, pentru ca, în mod spontan, copilul este nevoit să-și împărtășească impresiile, să-și adune gândurile și să folosească vocabularul necesar.

Convorbirile libere constituie o ocazie deosebită pentru depistarea unor dificultăți în pronunțarea sunetelor, iar în cadrul activităților alese se va insista mai mult asupra deficiențelor constatate.

Tematicile convorbirilor poate fi mai variată, cuprinzând aspect legate de familie, de prietenii de joacă, de jucăriile preferate. Și anume ele pot fi clasificate astfel:

1. După **scopul didactic**

- a. convorbiri pentru fixarea cunoștințelor, realizate după anumite evenimente: o observare, o plimbare în parc, o excursie s.a.;
- b. convorbiri pentru sistematizarea cunoștințelor, când tema permite sistematizări și generalizări, de exemplu: *Natura; Familia mea;*
- c. convorbiri pentru verificarea cunoștințelor, de exemplu: *Anotimpurile*.

2. După **tematică:**

- a. tematica referitoare la natură: *anotimpurile, animale, plante etc.;*
- b. teme de viața cotidiană: *comportarea copilului la grădiniță, în familie, în societate etc.;*
- c. teme referitoare la evenimente sociale, care pot fi interesante și educative pentru copii;
- d. teme abordate în unele opere literare (*povesti, povestiri despre copilărie și despre viețuitoare ș.a.*).

În cadrul convorbirilor libere, copiii prezintă liber și nestingheriți părerea lor despre ceea ce sunt întrebați, în timp ce educatoarea urmărește felul cum reușesc să formuleze propozițiile, cât de corect se pot exprima din punct de vedere gramatical. Utilizarea convorbirilor libere constituie un mijloc eficient pentru dezvoltarea vorbirii copiilor.

Jocul didactic este unul dintre cele mai eficiente mijloace pentru dezvoltarea vorbirii la preșcolari. Eficiența jocului didactic față de celelalte activități obligatorii constă în faptul că la desfășurarea lui participă toți copiii, ei depunând eforturi de gândire și exprimare dar fără a conștientiza aceasta, considerând că se joacă.

a) jocul **Născocitorul de povești** – într-un săculeț sunt personaje de poveste realizate din carton, cunoscute sau mai puțin cunoscute de către copii. Aceștia, legați la ochi, vor extrage patru –șase personaje pe care le vor așeza pe un suport. Vor formula oral o poveste în care să apară acele personaje fără a păstra anumite obiceiuri sau caracteristici din basmele originale.

b) jocul **Combinarea personajelor** – sunt deosebit de distractive și de eficiente pentru dezvoltarea independenței și originalității gândirii copiilor. De exemplu, combinarea unui personaj dintr-o lectură cu un alt personaj dintr-o altă lectură, combinarea mai multor povești într-una singură, combinarea unor cuvinte pentru a obține o poveste, combinarea unor propoziții aparent fără nici o legătură în așa fel încât să formeze un text etc.

c) jocul **Ghicește urmarea** – constă în audierea unei povești care este întreruptă la un moment dat de clinchetul unui clopoțel. Copiii trebuie să-și imagineze întâmplările, continuând povestea. Acest joc, pe lângă faptul că dezvoltă imaginația și limbajul, activează vocabularul copiilor, îi oferă suplute și mobilitate, dezvoltă atenția și perspicacitatea. De asemenea este eficient în formarea deprinderilor elevilor de a asculta.

d) jocul **Cuvintele magice** – este un joc care îi pune pe copii în diferite situații de a descoperi și a crea propriile adevăruri. Cuvintele magice dezvoltă limbajul și gândirea critică, interesul pentru rezolvarea problemelor, imaginația, cinstea și responsabilitatea, elemente ce trebuie să devină esența educației pentru copiii noștri. Aceștia vor fi așezați în cerc sau în semicerc, jos, pe covoraș, sau pe scaune. În centru se află o cutie cu cartonașe, pe fiecare cartonaș fiind scris un cuvânt: *hărnicie, ajutor, respect, credință* etc. Copilul ia din cutie câte un cartonaș, educatorul citește și se gândesc câteva momente, apoi începe să discute despre sensul cuvântului, despre ceea ce îi sugerează. Este un joc care stimulează limbajul, gândirea, creativitatea verbală, răspunzând și nevoii copilului de a-și exterioriza observațiile, gândurile, sentimentele în mod liber, fără complexe sau teama de a greși, anulându-se timiditatea.

e) jocul Interviu cu un personaj – este un joc deosebit de agreat de copii. Un copil este reporterul, iar altul este un personaj dintr-o povestire. Se poartă o discuție imaginară, în care se combină elemente din poveste cu elemente din realitate.

Aceste metode sunt chemate să „dezlege limbile” celor care, dintr-un motiv sau altul, sunt obișnuiți să tacă atunci când se discută în cadrul activităților. Lucrul în grup, spre deosebire de activitatea frontală, îl pune pe copil în fața necesității de a comunica, iar componența redusă a auditoriului poate contribui la scăderea anxietății, a emoțiilor și a tracului.

Beneficiile utilizării acestor metode de educare a limbajului și comunicării în cadrul activităților:

- ✓ copiii au învățat să-și exprime mai ușor sentimentele și să-și gestioneze emoțiile;
- ✓ și-au îmbunătățit comunicarea verbală, paraverbală și nonverbală;
- ✓ s-a intensificat relația dintre copii și educator prin implicarea tuturor copiilor în crearea decorurilor și a costumelor, dar mai ales prin emoția pe care cei mici au provocat-o părinților lor;
- ✓ au existat copii care și-au descoperit talente de oratorie.

⇒ **Competența 3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia.**

O deosebită atenție vom acorda competenței specifice „Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia” care include următoarele unități de competență cu exemple de activități de învățare:

În investigația de față am pornit de la ideea că activitatea literar-artistică a preșcolariilor include următoarele componente: **perceperea, analiza, reproducerea și creația**. Acești componenți structurali, strâns legați între dânșii, se află într-o interdependență sistemică și se manifestă atât în cadrul activității de „Educație pentru limbaj și comunicare”, cât și în toate celelalte tipuri de activitate ale preșcolariilor.

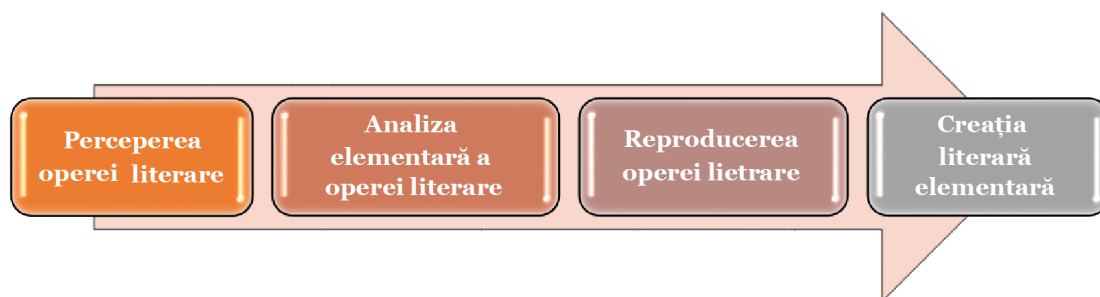

Figura 6.5. Componentele activității literar-artistice

I. Perceperea operelor literare:

1. Perceperea integră a textului: perceperea conținutului emoțional și a celui ideatic (în dependență de specie și gen); perceperea mijloacelor artistice ale limbajului operei literare.

2. Controlul calității interpretării textului reprodus.

3. Controlul compunerii proprii și a unor compuneri create de colegi.

II. **Analiza elementară:** evidențierea personajelor și caracterizarea lor, expunerea și motivarea propriei atitudini.

III. **Reproducerea** (în conformitate cu particularitățile de specie și gen ale operelor).

1. Recitarea poeziilor: reproducerea corectă, exactă a textului poeziei; recitarea expresivă; recitarea pe roluri.

2. Repovestirea (reproducerea): după întrebări; pe fragmente (episoade); repovestirea integrală, precisă a textului; repovestirea creatoare.

3. „Dramatizarea” conținutului textului cunoscut: a) recitarea pe roluri a poeziilor, b) repovestirea pe roluri, c) înscenarea (dramatizarea) poveștilor.

IV. **Creativitatea** (creația literară elementară):

Compunerea textelor, ținând cont de particularitățile speciei și a genului literar: compunerea povestirilor; compunerea poveștilor; compunerea ghicitorilor, selectarea cuvintelor ce rimează, compunerea poezioarelor, numărătorilor; compunerea unui „scenariu” pentru dramatizare sau demonstrare cu ajutorul teatrelor.

În această ordine de idei, trebuie să menționăm că educatorul care dorește să le lectureze / să le povestească un text literar, trebuie să respecte două reguli esențiale: anticiparea și planificarea textului literar. Prima regulă, anticiparea mesajului textului literar, are câteva niveluri:

O regulă importantă: *Anticiparea și planificarea textului literar*

1. **Scopul** *De ce?* De ce citesc/povestesc acest text copiilor? Care este scopul meu real? Ce sper să realizez?
2. **Interlocutorul** *Cine?* Cine este receptorul mesajului textului meu? Ce vârstă au copiii? Cum va reacționa la mesajul meu? Ce știe el despre conținutul mesajului meu?
3. **Locul și contextul** *Unde și când?* Unde se află copilul (în cadrul activității, în curtea grădiniței etc.)? Cum este atmosfera în grupă (în cuteda grădiniței)?
4. **Subiectul** *Ce?* Ce vreau exact să spun? Ce dorește el să știe? Ce informații pot omite din text? Ce v-a învăța din acest text?
5. **Tonul și stilul** *Cum?* Ce cuvinte pot folosi? Ce imagini voi demonstra copiilor? Cum voi dramatiza textul (cu/fără păpuși)? Ce ton trebuie să folosesc?

Pentru organizarea cu succes activitățile preșcolarelor e necesar de a forma copiilor anumite modalități de acțiune: generalizate – caracteristice pentru toată activitatea literar-artistică și particulare (speciale), care sunt specifice percepției, analizei, reproducerii și creației.

➤ **Metode eficiente de a-i învăța pe copii să recepționeze și să analizeze conținutul textului:**

În cadrul activităților de povestire se exersează vorbirea copiilor, se formează deprinderea de a povesti independent, ceea ce contribuie la mărirea posibilităților de exprimare corectă, coerentă și expresivă.

Povestirea implică referiri la arta de a nara, formă esențială a genului epic, prezentă în toate variantele acesteia. Este o modalitate literară pe cât de simplă, pe atât de captivantă, deoarece suscită din plin curiozitatea copiilor, această trăsătură caracteristică vârstei preșcolare.

De asemenea, joacă un rol important în dezvoltarea limbajului și **povestirile cu început dat**. În aceasta activitate li se solicita copiilor să realizeze, cu mijloace lingvistice proprii, o povestire al cărei început este dat de educatoare.

Specificul acestei activități constă în schimbarea rolului copiilor; din ascultători ei devin povestitori, care trebuie să continue povestirea începută de educatoare. Realizarea acestei activități impune îndeplinirea următoarelor obiective:

- ✓ să asculte cu atenție expunerea educatoarei;
- ✓ să sesizeze și să rețină elementele semnificative ale narațiunii;
- ✓ să prezinte corect, logic, coerent evenimente și personaje cu trăsături adecvate;
- ✓ să-și imagineze întâmplări și personaje adecvate începutului povestirii.

Povestirile libere Se organizează cu întreaga grupă de copii sau numai cu o parte. Ca material didactic, se poate confecționa o “cutie cu povești” (o cutie din carton în care se găsesc decupate personaje din poveștile cunoscute de copii sau imagini cu aspect din povești).

Copilul ia un jeton și recunoaște și povestea din care face parte, apoi relatează ce știe despre el. Pe baza acestui material se înfiripează o repovestire. În felul acesta se urmărește consolidarea conținutului povestii redată și implicit dezvoltarea vorbirii, deoarece copilul este pus să povestească, folosind un vocabular bogat. În alegerea și recunoașterea personajului respectiv sunt antrenați copiii mai timizi, care nu au curajul să povestească în public sau care au deficient în exprimare și în pronunțare. Corectarea exprimării greșite se face prin intermediul unei întrebări care îl face pe copil să repete singur fraza.

Povestirile și basmele pe care le adresăm copiilor, prin conținutul lor sunt pline de învățăminte. Ele scot în evidență calitățile eroilor pozitivi (fie ei animale personificate sau oameni) și influențează pe această cale formarea personalității copiilor, purtarea și atitudinea lor în diverse situații, precum și limbajul lor.

Astfel putem menționa următoarele povești și basme din care copiii desprind învățăminte care influențează dezvoltarea limbajului la preșcolari:

- „Șorțulețul”, „Ce-a uitat Fănuță să spună” copiii desprind cu ușurință necesitatea unei bune deprinderi igienice și de comportare civilizată și își formează astfel convingerea că trebuie să le respecte.
- În operele „La cireșe”, „La scaldat”, „Pupăza din tei” se favorizează însușirea fără dificultate a unor forme stilistice, expresii poetice; odată cu acestea se fac cunoscute și sunt asimilate de către copii, diverse forme flexionare ale cuvintelor.

- copiii pot fi convinși de necesitatea de a asculta cunoscând consecințele neascultării așa cum reies din povestirile „Mălina și ursuleții”, „Scufița Roșie”, „Cocoșelul cu creastă de aur”.
- pot învăța să dezaprobe necinstea, viclenia, lăcomia, zgârcenia și minciuna înfățișate în „Găinușa cea moțată”, „Cîripel cel lacom”, „Coliba iepurașului”, „Ursul păcălit de vulpe”, „Punguța cu doi bani”.
- „Mănușa”, „Căciuliță roșie și Căciuliță albastră”, „Iepurele și ariciul”, „Ridichea uriașă” etc., copiii au prilejul să aprecieze frumusețea prieteniei, a ajutorului reciproc și a vieții în colectiv.
- dragostea nemărginită și grija părinților față de copii, bunătatea și sacrificiul lor, ajutorul și dragostea între soră și frate, bine subliniate în povestirile „Nuieleșă de alun”, „Inima mamei”, „Lebeldele”, „Scorușul”, „Norișor”.
- sensibilizează sufletul copiilor și-i fac să trăiască mai intens trăsăturile morale ca: modestia și hărnicia, necesitatea de a munci ce pot fi sesizate din povestirile: „Cei trei purceluși”, „Fata babei și fata moșului”, „Plici și Plici-Plici”, „Fierarul năzdrăvan”, „Cenușăreasa” înfățișate prin eroii și faptele din povești, fac pe copii să trăiască puternice emoții, să gândească și să ajungă la concluzii practice privind propria lor comportare.

În concluzie, se poate reține că rolul și importanța povestirilor – ca activități organizate – constă în valoarea lor cognitivă, etică și estetică, prin care se exercită o puternică înrâuire asupra întregii personalități a copiilor.

Repovestirea, urmărind dezvoltarea principalelor procese psihice (gândirea, memoria, imaginația), se exersează și vorbirea sub aspect fonetic, lexical și gramatical, presupunând o exprimare, cursivă, logică, în propoziții și fraze corect alcătuite, din punct de vedere gramatical, cu intonație variată în funcție de momentele acțiunii. Fiind primele exerciții ale copiilor de a reproduce un text audiat, contribuția personală, imaginația sunt reduse. De aceea, la grupa pregătitoare repovestirile se practică în număr mai mare, scăzând, apoi, la celelalte grupe, în favoarea povestirilor copiilor, care presupun o experiență de viața ceva mai bogată și o contribuție personală substanțială.

Având ca scop prioritar formarea unei exprimări corecte, logice, fluente, expresive în instituția de educație timpurie, folosește povestirile ca pe un mijloc deosebit de valoros. Astfel, copiii învață mai întâi să-și exprime liber și cu ușurință impresiile despre povestirile sau basmele audiate, putând chiar reproduce conținutul acestora, știind că nivelul de dezvoltare a valorii reflectă și nivelul intelectual al copiilor, particularitățile diferențiale în conduita lor verbală, aspecte diferențiale în exprimare, la fete și băieți, precum și aspecte protective în exprimarea copiilor.

Memorizarea contribuie la formarea deprinderii de a memora logic și conștient oferind baze și altor procese psihice ca imaginația, gândirea, creativitatea, constituind totodată un valoros mijloc de cunoaștere și de dezvoltare a vorbirii expresive. Pentru a fi receptată cât mai eficient de către copii, poezia trebuie să-i cucerească prin jocul antrenant al rimelor, prin cadența versurilor, prin elementele împrumutate adesea fantasticului etc. Procesul receptării dirijate a poeziei, care începe la vârsta preșcolară, îl introduce pe copil tot mai adânc în universul acesteia, dezvoltându-i, treptat, conținutul ideatic și emoțional, precum și capacitatea de plasticizare a cuvântului.

Metode eficiente de a-i învăța pe copii să-și exprime gândurile, emoțiile, sentimentele **sunt:** *metoda predicțiilor, mnemotehnica, tehnica „Declar lumii întregi”* și se organizează variat în funcție de grupa de copii.

Metoda predicțiilor – se copiii să asculte un text, aranjându-se pe covoraș sau pe scaune în cerc. Educatorul își va marca pe text 2 sau 3 puncte unde se va opri. Punctele de oprire se vor stabili astfel încât să coincidă cu momentele de suspans din poveste.

Cadrul didactic se va orienta după un tabel de tipul celui mai jos:

Tabelul predicțiilor	<i>Ce credeți că se va întâmpla?</i>	<i>De ce credeți asta?</i>	<i>Ce s-a întâmplat, de fapt?</i>
După citirea titlului			
După parcurgerea primului fragment			
După parcurgerea al doilea fragment			
Înainte de a citi până la sfârșit			

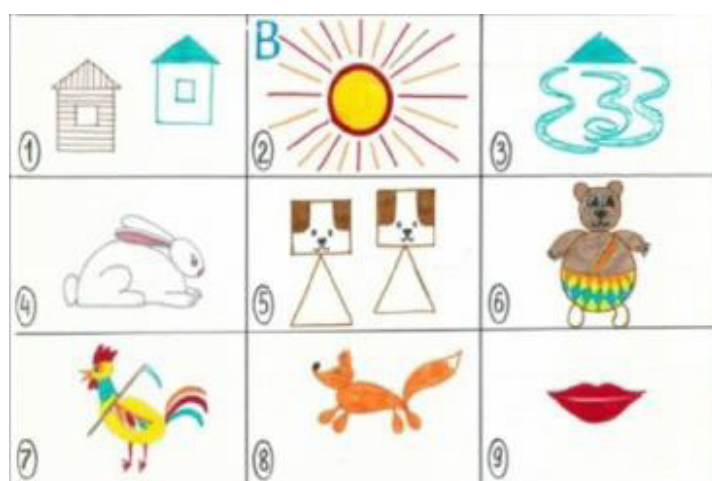
Cercetările menționate arată că formarea competențelor de comunicare la preșcolari poate fi îmbunătățită substanțial atunci când se recurge la imagistică, aplicând eficient **strategiile mnemotehnice**. Deși alte strategii și-au dovedit utilitatea și eficiența la rândul lor (de exemplu, strategii de repetiții verbale în situații particulare, cum ar fi limitarea în timp), memoria imagistică s-a dovedit a fi foarte prodigioasă și strategiile imagistice foarte eficiente în îmbunătățirea performanțelor verbale.

În acest sens, activitatea educatoarei trebuie să fie orientată în următoarele direcții:

- să deprindă copiii să perceapă în mod sistematic imaginile, să deprindă tematica și să înțeleagă conținutul lor pe baza procesului de analiză și sinteză;
- să precizeze, să corecteze și să adâncească procesul intuirii și să-i ajute pe copii să tindă spre generalizări;
- să precizeze și să activeze vocabularul copiilor, să le formeze deprinderea unei exprimări corecte, coerente și expresive.

Pentru a acționa în aceste direcții, cadrele didactice trebuie, în prealabil, să studieze materialul ilustrativ destinat activității și pe această bază, să alcătuiască conținutul și să-și stabilească indicațiile verbale pe care le va da copiilor în legătură cu conținutul imaginii.

Spre exemplu: să relateze conținutul poveștii „Căsuța iepurașului” în baza imaginilor:

Particularitățile percepției imaginii de către copiii de vârstă preșcolară conturează o structură specifică aplicării strategiei mnemotehnice în cadrul activităților de educare a limbajului și determină elementele sale constitutive:

- prezentarea imaginilor și introducerea copiilor în tema activității printr-o prealabilă pregătire aperceptivă;

- conducerea procesului de percepție a imaginii, analiza acesteia și dezvăluirea conținutului său pe baza întrebărilor, a indicațiilor verbale și a stimulării permanente a proceselor de cunoaștere, a capacității intelectuale a copiilor;
- sintetizarea celor percepute în vederea precizării, a corectării și a adâncirii datelor senzoriale, pe de o parte și a generalizării și fixării în memoria copiilor a elementelor principale ale imaginii, pe de altă parte.

Jocul Declar lumii întregi – copii sunt aranjați în cerc. Fiecărui copil se va oferi microfonul magic pentru a desprinde morala textului, esențialul activității desfășurate etc.:

Declar lumii întregi:

- Datorită acestui text...
- Aș recomanda...
- De azi voi...

De ex: *Se va citi/povesti textul: Radu este un copil vesel și un bun coleg. Are însă un neajuns: îi place să se laude. Nu-i lasă pe ceilalți să-i aprecieze calitățile. De la un timp, a început să sufere, căci mulți colegi nu-l mai iau în seama. El a devenit plictisitor. Toți prietenii s-au săturat să-i mai asculte laudele de sine.*

Se va face o **reflecție** asupra conținutului moral al textului, iar fiecare copil va spune în felul următor:

<i>Puncte forte</i>	<i>Recomandări</i>
Datorită acestui text am învățat ...	Aș recomanda
În acest text m-a impresionat	Aș dori ca altădată
Am admirat comportamentul ...	Sunt de părerea că
Ar fi bine ca personajul nostru să...	E bine să acordăm atenție ...
Este demn de admirat	Va trebui să ținem cont ...

- **Lectura după imagini** constituie un mijloc eficient de a determina pe copii să se exprime prin intermediul imaginilor dintr-un tablou sau dintr-un șir de tablouri, cu o anumită temă. Dacă în cadrul observărilor accentul cade pe transmiterea de noi cunoștințe, pe cunoașterea directă a obiectelor și a fenomenelor lumii înconjurătoare, pe descoperirea, pe calea mai multor analizatori, a aspectelor esențiale ale obiectelor; lecturile după imagini vizează analiza, descrierea și mai ales, interpretarea datelor, a acțiunilor înfățișate în ilustrații.

Algoritm de lectură a imaginii	
<ul style="list-style-type: none"> • Primele reacții, primele impresii. • Situarea în spațiu. • Situarea în timp (cronologic, meteorologic). 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce observi în imagine? Pe cine/ce? • Cum crezi, unde poate avea loc acțiunea din imagine? În ce loc? În ce țară? În ce oraș/sat? • În ce anotimp? După ce ți-ai dat seama? Ce schimbări în natură, ce fenomene ale naturii observi în imagine? Ce fenomene ale naturii recunoști în imagine?

<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea unui personaj din imagine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cum crezi că îl cheamă pe personaj? Cum ai vrea să-l cheme? De ce anume așa? Cum crezi, câți ani are personajul? Din ce țară este? Dacă e adult, ce profesie crezi că are? Descrie aspectul fizic, vestimentația. Ce evenimente importante crezi că au loc în viața personajului? Ce obiecte, de care este tare atașat, are personajul? Cum crezi, care este deviza vieții personajului? Numește o calitate și un defect ale personajului. Ce crezi că îl deosebește de alte personaje?
<ul style="list-style-type: none"> • Motivele prezenței acestui personaj în acel loc 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce personaje mai observi în imagine? Cum crezi, ce relații există între personajele din imagine?
<ul style="list-style-type: none"> • În afara câmpului vizual 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce se află la dreapta imaginii și nu se vede? Ce se află la stânga? În spate? Deasupra? Dedesubt?
<ul style="list-style-type: none"> • Senzații 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce se aude? (<i>muzică, zgomote, sunete, conversații etc.</i>) Ce se simte? Ce se respiră? (<i>parfumuri, mirosuri, esențe, emanații etc.</i>)
<ul style="list-style-type: none"> • Conținuturi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce poate avea personajul în buzunare, în casă, în dulap?
<ul style="list-style-type: none"> • Imaginarea textelor care nu se văd dar care sunt susceptibile de a fi prezente ici-colo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Scrie în baza acestei imagini un bilețel părinților; o scrisoare bunicilor; un anunț.
<ul style="list-style-type: none"> • În afara timpului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce crezi că s-a întâmplat în același loc în urmă cu un minut/ oră/un an/10 ani? Ce se va întâmpla în exact același loc într-un minut/o oră etc.?
<ul style="list-style-type: none"> • Motivația pictorului 	<ul style="list-style-type: none"> • Cum crezi, cine a realizat această imagine? De ce? Ce a dorit fotograficul să arate sau să dovedească prin această fotografie? Cum crezi, ce atitudine are fotograficul față de personajele/ locurile din imagine? Întitulează imaginea. Prin ce impresionează imaginea dată?
<ul style="list-style-type: none"> • Intertextualitate 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce învățătură desprinzi din imagine? Ce momente ale textului sunt ilustrate în imagine? Ce texte ai auzit la tema imaginii?

Esența activităților de *Educație pentru limbaj și comunicare* și necesitatea organizării lor se explică prin contactarea directă a copiilor cu cuvântul artistic. La aceste activități copiii învață următoarele modalități particulare (speciale) de acțiune:

- ✓ de a asculta atent și a reține în memorie conținutul operei artistice;
- ✓ de a simți și a reda emotivitatea textului; de a înțelege conținutul de idei;
- ✓ de a reproduce expresiv, aproape de text sau în mod creator (în întregime sau pe fragmente) conținutul textului audiat;
- ✓ de a utiliza în povestirea sa unele cuvinte și expresii frumoase din text etc.

➤ **Competența 4. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte**

Procesul receptării diverselor mesaje scrise începe în copilăria timpurie și de felul cum vor dirija educatorii acest proces, depinde atitudinea copilului față de carte în viitor.

După o realizare a cercetărilor ei au ajuns la concluzia că o învățare corect organizată, mai bine zis efectuarea sistematică a unui proces de *formare a premiselor citirii și scrierii* va constitui o măsură ajutătoare pentru socializarea copiilor, care va contribui și la dezvoltarea unei curiozități generale în raport cu școala, cu învățarea, cu cartea.

La etapa inițială receptarea mesajelor scrise are loc formarea intensă a mecanismelor de dirijare a vorbirii și de control asupra ei, acestea realizându-se, potrivit celor menționate de *H.I. Жукин*, prin intermediul receptării semnalelor acustice și prin articulare, care produc efectul acustic, a constituit o problemă stringentă în scopul dezvoltării societății indiferent prin ce forme era manifestată [107].

Foarte importantă este și *exprimarea articulată*, deoarece constituie un instrument de autocontrol. Este necesar ca exercițiile de analiză și sinteză fonetică să fie însoțite de exprimarea articulată a cuvintelor prin rostirea prelungită a sunetelor și silabelor – în special a vocalelor. *Pronunția corectă va înlesni mai apoi scrierea corectă, limba română fiind o limbă fonetică*. Rostirea articulată trebuie să se facă luându-se în seamă silaba, prelungindu-se fiecare sunet, în special vocalele. Acest procedeu se va extinde și la scriere, cu pronunțarea cuvintelor pe silabe, nu pe sunete. Astfel, copiii își vor forma câmpul vizual.

Una din concluziile psihopedagogiei contemporane este că învățarea cititului se realizează cel mai bine prin individualizare – cu atât mai mult când apar anumite -rări în procesul învățării.

Desigur că fiecărui copil i se potrivește o anumită metodă, așa cum momentelor ite ale învățării scris-cititului li se potrivesc metode diferite.

Cadrul metodologic este format din ansamblul metodelor și tehnicilor folosite întregul proces al însușirii scrisului.

Există două mari ansambluri de metode prin care se însușește limbajul scris:

a) Metodele globale.

b) Metodele fonetice;

Studii asupra acestora au realizat: O. Decroly, M. Montessori, C. Freinet, E. Planchard iar la noi, I. Berea, E. Blindeanu, I. Șerdean etc. [Apud 102, p. 58].

Metoda globală sau „privește și spune” constă în memorizarea cuvântului, la vederea acestuia. Pe cartonașe sunt scrise cuvinte uzuale, cuvinte care denumesc obiecte cu care copiii lucrează zi de zi, care le sunt aproape, care au semnificație, care îi interesează. Atunci, când educatoarea vorbește despre obiect li se prezintă copiilor și cartonașul cu numele respectiv, în mod repetat, pînă este reținut.

Metoda fonetică analitico-sintetică și-a dovedit superioritate față de vechile metode deoarece ea ține seama atât de cerințele educaționale ale învățămîntului cât și de particularitățile psihologice ale începătorilor în procesul citirii și scrierii. Are o vechime de peste 150 de ani, urmînd a fi mereu perfecționată. D.B. Elkonin și L. E. Jurova au propus ca pînă a-l cunoaște pe copil cu literele, trebuie să-l învățăm a se orienta în structura sonoră a cuvântului. Se începe de la *de la sunet la silabă, cuvânt și propoziție – ceea ce denotă că metoda e analitico-sintetică*.

Descoperirea legilor de îmbinare a sunetelor în cuvânt, formarea deprinderilor de a le auzi și de a analiza va pregăti copilul nu numai pentru perioada citirii, dar și pentru procesul de scriere (cine nu are deprinderea de a auzi sunetele în vorbire, nu poate scrie corect). Ei au concluzionat că grație metodei de analiză sonoră a cuvântului se formează la preșcolari simțul lingvistic [51, p. 97].

➤ **Competența specifică 5. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate**

Pregătirea copiilor pentru învățarea scrisului asigură într-o bună măsură eficiența învățământului în treapta primară. Astfel, considerăm, că cadrele didactice trebuie să ajute copilul să dobândească în învățământul preșcolar (prin forme și activități specializate) acel complex de însușiri fizice și psihice care să-l apropie de activitatea de învățare, să-l adapteze mai ușor la noile condiții de viață.

Însușirea limbajului scris nu este un scop în sine în cadrul activităților preșcolare, ci o treaptă spre dezvoltarea și largirea posibilităților de comunicare și expresie care definesc individul.

Pe de altă parte, implicând întreaga personalitate a copilului și capacitățile sale instrumentale, însușirea limbajului scris antrenează în fapt și adaptarea școlară, prin dezvoltarea instrumentelor de bază și structurarea expresiei personale.

În momentul întâlnirii cu limbajul scris în școală, copilului i se cere să aibă nu numai o dezvoltare intelectuală de o anumită consistență, dar și o *maturitate fizică și motorie* care să-i permită această activitate. Energia motivațională și afectivă implicată în comunicarea grafică se adaugă la o dezvoltare suficientă a limbajului oral, prin vocabular, articulare și înțelegere și constituie și ea o condiție necesară.

Formare premiselor scrisului marchează întreaga activitate psihică a copilului. Sensibilitatea sa vizuală și chinestezică cunoaște o evoluție specifică, dezvoltându-se, în special, *auzul fonematic, percepția discriminativă* a formelor (caracteristice literelor), *coordonarea oculomotorie*, fără de care însușirea scrisului nu este posibilă.

Specificul proceselor psihice implicate la scris determină o organizare diferențiată a *strategiilor didactice* în dependență de specificul vârstei și etapele învățării [102].

De aceea, considerăm că activitățile libere sunt un bun prilej de exersare a motricității fine în vederea pregătirii pentru activitatea de scris din clasa I. Printre procedeele ce pot fi utilizate în vederea însușirii de către copii a motricității fine figurează: *exercițiile, jocurile didactice, conversația, jocurile de masă*.

Vârsta preșcolară constituie perioada optimă de pregătire a copilului pentru activitatea atât de scriere, un rol deosebit având în acest caz nivelul de dezvoltare a auzului fonematic.

Formarea la copii a competențelor grafice, constituie temelia pentru dezvoltarea ulterioară a vorbirii scrise, în funcție de însușirea legităților limbii materne.

Tabelul 6.4. Etapele învățării premiselor scrisului la preșcolari

Etapa învățării	Faza	Metode și tehnici
1. Pregătirea pentru scris	Maturizarea motorie	Exerciții de dezvoltare a motricității generale, conștientizarea poziției corecte a corpului și coordonarea oculo-motorie. Exerciții de dezvoltare a motricității fine, suplețea și abilitatea mâinii. Exerciții de dezvoltare a lateralității.
	Maturizare cognitivă ✓ Conduitele perceptiv-motrice de orientare, organizare, structurare spațio-temporală. ✓ Formarea și dezvoltarea câmpului grafic. ✓ Formarea abilităților implicate în actul grafic.	Exerciții de formare a noțiunii de formă: <i>cerc, dreptă, curbă</i> etc. Exerciții de formare a noțiunii spațiale: <i>sus/jos, în față, în spate, dreapta, stânga</i> . Exerciții de formare a percepției noțiunilor spațio-temporale <i>înainte/după</i> . Exerciții de formare a percepției noțiunilor de mărime: <i>mare, mijlociu, mic</i> . Exerciții de formare a noțiunii percepției de cantitate: <i>numărare</i> . Exerciții de formare a percepției noțiunilor <i>schemei corporale</i> .
	Maturizarea afectivă	Aprecieria activității copilului pentru a trezi interes pentru scriere. Stabilitate afectivă, organizarea și ritmul scrierii.
2. Inițierea în scriere	Reproducerea motorie ✓ Scrierea literelor mari de tipar ✓ Reproducerea elementelor grafice și însușirea acestora.	Exerciții de executare a mișcărilor corespunzătoare scrierii literelor mari de tipar în aer, pe masă, pe foaie, fără și apoi c-un instrument de scris. Exerciții de scriere a pregrafismelor.
	Reproducerea cognitivă	Exerciții de analiză și sinteză grafo-lexică a elementelor componente ale literei. Exerciții de diferențiere a elementelor grafice (pregrafismelor). Exerciții de comparare a formei literelor mari de tipar și pronunția ei cu alte asemănătoare.
	Reproducerea afectiv-motivațională	Aprecieria copilului de a fi motivat pentru scris și recunoaște (singur, fără a i se cere) literele în alt context.

6.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților de Educație pentru limbaj și comunicare la copiii de 6-7 ani

EDUCAȚIE PENTRU LIMBAJ ȘI COMUNICARE

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
I săptămână	2.2. Crearea, susținerea unui dialog, în situații de comunicare cunoscute, folosind întrebări deschise și răspunsuri desfășurate.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvară bine ai venit!</i> Tema zilei: Legenda Mărțișorului	<ul style="list-style-type: none"> Conversație despre anotimpul primăvara cu cele 3 luni <i>Mărțișor, Prier, Florar</i> (varianta populară). Recitarea poeziei „<i>Mărțișorul</i>” de A. Ciocanu. Lectura și analiza „<i>Legendei Mărțișorului</i>” (folclor). Situații de problemă <i>De ce pe 1 martie purtăm în piept mărțișoare?</i> Clusteringul <i>Ce simbolizează Mărțișorul?</i> Jocul de rol <i>Îți dăruiesc un mărțișor.</i> 	<p>DFFS 107. Demonstrează o mai bună coordonare ocular-motorie, care presupune acțiuni minuțioase personală.</p> <p>DPES 229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC 471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>535. Identifică mesaje scrise, etichete diferite, în mediul familiei sau în sala de grupă, care facilitează înțelegerea acestora.</p> <p>DC 559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente.</p>
	4.4. Identificarea semnificației unor simboluri/semne care transmit mesaje de necesitate imediată, din mediul familiar. 5.3. Exprimarea de idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale.	Tema zilei: Mărțișorul – bicul orientat în sus Tema zilei: Litera „V” mare și „v” mic de tipar	<ul style="list-style-type: none"> Descrierea formei <i>mărțișoarelor</i>. Exerciții de trasare în aer a <i>bicului închis în sus</i>. Exerciții de răsunet din ață a <i>mărțișorului</i>. Exerciții de scriere în catea a <i>bicului închis în sus</i>. Demonstrarea planșelor cu literele „V” Exerciții <i>Numește prenume de băieți/ fete</i> (să înceapă cu litera V) Exerciții de pronunție a frământărilor de limbă. Jocul „<i>Ghicește ce literă am scris?</i>” 	<p>DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPSI 236. Își redă sentimentele, în baza operelor literare despre valorile universale: Bine, Adevăr, Frumos, Sacru, Toleranță.</p> <p>DLC 432. Descrie obiecte, ființe, recurgând la gradele de comparație ale adjectivului („frumoasă”, „mai frumoasă”, „cea mai frumoasă”).</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 568. Descrie evenimente, acțiuni, experiențe, utilizând cuvinte ce indică o comparație.</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>
Martie	3.4. Reproducerea logică, coerentă, expresivă, creativă a textelor literare.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: Poezia „Mama” de V. Rusu	<ul style="list-style-type: none"> Lectura poeziei „<i>Cât e ora?</i>” de L. Deleanu, de către educator. Povestirea „<i>Povestea cu un ceas</i>” (autor anonim). Conversația <i>Ce surpriză a pregătit băiatul pentru mama lui?</i> Recitarea poeziei „<i>Mama” de Gr. Vieru</i> (date biografice), de către educator. Jocul verbal <i>Vreau să-i mulțumesc mamei pentru că...</i> Memorizarea poeziei de către copii. Clusteringul <i>Cum este mama?</i> Situații de problemă <i>Cine este descris? (mama, bunica sau surioara)</i> Explicația expresiilor: <i>nu i s-au atins picioarele pe pământ, la soare te puteai uita, dar la dansa – ba etc.</i> 	<p>DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPSI 236. Își redă sentimentele, în baza operelor literare despre valorile universale: Bine, Adevăr, Frumos, Sacru, Toleranță.</p> <p>DLC 432. Descrie obiecte, ființe, recurgând la gradele de comparație ale adjectivului („frumoasă”, „mai frumoasă”, „cea mai frumoasă”).</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 568. Descrie evenimente, acțiuni, experiențe, utilizând cuvinte ce indică o comparație.</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>
	4.5. Manifestarea interesului pentru decodarea mesajelor scrise 5.1. Reproducerea unor mesaje scrise simple, în contexte uzuale de comunicare.	Tema zilei: Grupuri de linii (evaluare) Tema zilei: Litera „Z” mare și „z” mic de tipar	<ul style="list-style-type: none"> Exercițiul creativ <i>Cum să-i aducem zâmbetul pe față mamei?</i> Demonstrarea literei „z” mic și „Z” mare de tipar. Modelarea din plastilină a literei „Z”. Exercițiul de alcătuire a propozițiilor exclamative, interogative și enunțative. Pauza dinamică <i>Să culegem floricele.</i> Discuția <i>Cum este dispoziția mamei?</i> (veselă sau tristă) Desenul <i>Portretul mamei</i> (linii de diferite tipuri: oval, semioval, bastonaș orientat în jos, buclă închisă în sus și în jos etc.). 	<p>DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPSI 236. Își redă sentimentele, în baza operelor literare despre valorile universale: Bine, Adevăr, Frumos, Sacru, Toleranță.</p> <p>DLC 432. Descrie obiecte, ființe, recurgând la gradele de comparație ale adjectivului („frumoasă”, „mai frumoasă”, „cea mai frumoasă”).</p> <p>545. Utilizează semne, desene, jocuri etc., pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 568. Descrie evenimente, acțiuni, experiențe, utilizând cuvinte ce indică o comparație.</p> <p>569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.İ.D.C.
Martie	III săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsările călătoare</i></p> <p>*Tema zilei: Poezia „Somnoroase păsărele” de M. Eminescu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recitarea poeziei „Somnoroase păsărele” de M. Eminescu. Prezentarea datelor biografice despre poetul M. Eminescu. Exercițiul <i>Completați versurile...</i> Joc de imitare prin gesturi și mimică, conținutul poeziei. Jocul verbal <i>Cum sunt?</i> Exerciții de îmbogățire a vocabularului cu cuvinte noi, <i>simonime</i>: (ex: <i>lac-iaz, baltă etc.</i>) Memorizarea poeziei (1-2 strofe). Jocul verbal <i>Ziua și noaptea</i>. Desen creativ în baza poeziei <i>Somnoroase păsărele</i> 	<p>DFFS</p> <p>106. Manipulează cu păpuși.</p> <p>107. Demonstrează o mai bună coordonare ocular-motorie, care presupune acțiuni minuțioase.</p> <p>DPEs</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>DLC</p> <p>403. Creează noi cuvinte prin derivare/sufixare „casă-căsuță”, prefixare „bătrân-îmbătrânit”.</p> <p>474. Descrre o imagine, un tablou.</p> <p>520. Recunoaște literele mari de tipar.</p> <p>452. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DC</p> <p>559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente.</p>
		<p>*Tema zilei: Literele de tipar „S” mare și „s” mic</p> <p>*Tema zilei: Zaua</p>	<ul style="list-style-type: none"> Demonstrarea planșei cu litera „S” mare și „s” mic de tipar. Exercițiul creativ <i>Cu ce se aseamănă litera „S” mare de tipar?</i> Exercițiul de pronunțare a sunetului [s] (ex: „s-s-s” face șarpele, „s-s-s” se desumflă un balon etc.) Demonstrarea semnului grafic „zaua”. Exerciții de comparație: <i>Cu ce se aseamănă „zaua”?</i> Exerciții de trasare a gestului grafic în aer. Exerciții de scriere a elementului grafic <i>zaua</i> în caiet. 	<p>DFFS</p> <p>105. Răspunde la diverse semnale de natură diferită (<i>culoare, sunet, simboluri grafice</i>).</p> <p>DPEs</p> <p>229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>404. Denumeste obiecte, însușiri, acțiuni, în diverse contexte.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>DC</p> <p>570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
IV săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i></p> <p>*Tema zilei: Poezia „Hărniciei” de A. Zaporijan</p> <p>*Tema zilei: Litera „H” mare și „h” mic de tipar</p> <p>*Tema zilei: Trasarea liniilor drepte: orizontale, verticale și oblice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recitarea poeziei <i>Hărniciei</i> de A. Zaporijan. Caracterizarea activităților casnice realizate zilnic. Povestirea <i>O zi din viața mea</i> de către copii. Exerciții de îmbogățire a vocabularului cu cuvinte și expresii noi. Situație de problemă: <i>De ce e nevoie să facem ordine în curte?</i> Jocul <i>De ce unelte avem nevoie pentru curat?</i> Posterul <i>Cum să îngrijim de o curte</i>. 	<p>DFFS</p> <p>105. Răspunde la diverse semnale de natură diferită (<i>culoare, sunet, simboluri grafice</i>).</p> <p>DPEs</p> <p>229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>404. Denumeste obiecte, însușiri, acțiuni, în diverse contexte.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>DC</p> <p>570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>	
		<ul style="list-style-type: none"> Jocul <i>Formulează întrebări</i> prin tehnica exploziei stelare. Exerciții de înscriere a propozițiilor și cuvintelor în scheme. Analiza fonetică a cuvântului <i>harnic</i> și reprezentarea grafică prin semne convenționale. Demonstrarea planșei cu litera „H” mare și „h” mic de tipar. Modelare din plastilină a literelor „H” mare de tipar. Citirea silabelor, cuvintelor de pe fișe. Demonstrarea imaginii <i>În curte</i>. Desen <i>Diferite tipuri de linii</i> (lucrul în grup). Exerciții de trasare a liniilor drepte: <i>orizontale, verticale și oblice</i>. 	<p>DFFS</p> <p>105. Răspunde la diverse semnale de natură diferită (<i>culoare, sunet, simboluri grafice</i>).</p> <p>DPEs</p> <p>229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>404. Denumeste obiecte, însușiri, acțiuni, în diverse contexte.</p> <p>470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor.</p> <p>DC</p> <p>570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>	

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Luna Aprilie	2.7. Formularea enunțului dezvoltat, respectând ordinea corectă a părților de propoziție (subiect, predicat și alte părți de propoziție).	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Siguranța mea și a ta.</i> *Tema zilei: Albinița	<ul style="list-style-type: none"> • Conversație cu personajul <i>Albinița Maia</i> (mascotă). • Lectura textului <i>Aventura albiniței Maia</i> (autor anonim) de către educator. • Situație de problemă „De ce m-a înțepat albina?” • Pauză dinamică „Să zburăm ca albinițele” • Maratonul <i>Cum te vei simți?</i> (în rol de albiniță-regină, albiniță muncitoare și trântor). • Joc de rol „Albinițele” (un fragment din povestire). • Exerciții de utilizare a comparațiilor (ex: „este harnic ca o albiniță”, „este lenes ca un trântor” etc. 	DFFS 107. Demonstrează o mai bună coordonare ocular-motorie, care presupune acțiuni minuțioase personală. DPEȘ 208. Încearcă să rămână calm, când situația se modifică sau când nu reușește să realizeze ceva (își controlează furia). DLC 473. Își exprimă o idee prin mai multe modalități. 535. Identifică mesaje scrise, etichete diferite, în mediul familiei sau în sala de grupă, care facilitează înțelegerea acestora. DC 575. Explică o nouă situație sau o problemă, pornind de la experiențele sale anterioare.
	4.4. Identificarea semnificației unor simboluri/semne care transmit mesaje de necesitate imediată, din mediul familial. 5.1. Reproducerea unor mesaje scrise simple, în contexte uzuale de comunicare.	*Tema zilei: Litera „f” mic și „T” mare de tipar *Tema zilei: Floricele pe câmpii (grupuri de linii)	<ul style="list-style-type: none"> • Descrierea personajelor (mama, tata și feciorul). • Exerciții de modelare a propoziției prin semne convenționale. • Demonstrarea literei „f” mic și „T” mare de tipar. • Jocul <i>Modifică forma cuvintelor</i>. • Joc de imitare prin gesturi și mimică „Albinițele”. • Exerciții de trasare a diverselor tipuri de linii. 	DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți. DPSE 229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj). DLC 401. Utilizează cuvintele însușite în formularea diverselor tipuri de propoziții. 475. Folosește intonația adecvată roturilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice. 508. Manifestă interes pentru lectură și încearcă să relateze, în baza imaginilor, o poveste favorită. DC 567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.
II săptămână	2.4. Descrierea detaliată, logică, clară a unor obiecte, imagini/carduri, vieți, personaje, după diferite criterii, aspecte.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Casa noastră	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretarea cântecului „Am o căsuță mică” (autor anonim). • Demonstrarea imaginilor <i>Casa bunicilor și casa noastră (asemănări și deosebiri)</i> • Discuție <i>În ce oraș/sat locuiești? Unde locuiește bunica ta?</i> • Conversație <i>Câte persoane locuiesc în casă?</i> • Desen <i>Casa noastră. Descrierea casei.</i> • Recitarea poeziei „Familia mea”, autor anonim. 	DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți. DPSE 229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj). DLC 401. Utilizează cuvintele însușite în formularea diverselor tipuri de propoziții. 475. Folosește intonația adecvată roturilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice. 508. Manifestă interes pentru lectură și încearcă să relateze, în baza imaginilor, o poveste favorită. DC 567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.
III săptămână	3.1. Perceperea conținutului emoțional-expresiv al textului în baza imaginilor/creațiilor ecranizate și reproducerea unor secvențe/textului. 4.2. Identificarea unor cuvinte uzuale din mediul apropiat, scrise cu litere mari de tipar.	*Tema zilei: Litera „g” mic și G mare de tipar. *Tema zilei: Tipuri de linii	<ul style="list-style-type: none"> • Întrebare-problemă <i>Cine este Degețica?</i> • Demonstrarea planșelor: litera „g” mic și „G” mare de tipar; grupul de litere ge/Ge. • Exerciții de pronunțare a sunetului [g] și grupului de sunete [ge], și compararea lor. • Jocul verbal <i>Ce face Degețica?</i> • Înscrierea în <i>Căsuța cu litere Degețica</i> și acțiunile (<i>fuge, merge, strânge</i> etc.) pe care le execută păpușa de teatru. • Exerciții de trasare a liniilor. 	DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți. DPSE 229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj). DLC 401. Utilizează cuvintele însușite în formularea diverselor tipuri de propoziții. 475. Folosește intonația adecvată roturilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice. 508. Manifestă interes pentru lectură și încearcă să relateze, în baza imaginilor, o poveste favorită. DC 567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Aprilie	III săptămână	<p>2.1.1. Pronunțarea independentă, clară a tuturor sunetelor limbii române/ a grupurilor de sunete în cuvinte, expresii mai dificile.</p> <p>3-3. Analizarea comportamentului personajelor și corelarea lui cu întâmplările din viața personală.</p> <p>4-5. Manifestarea interesului pentru decodarea mesajelor scrise.</p> <p>5.2. Trasarea elementelor grafice și a contururilor literelor, folosind resurse variate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Explozia stelară <i>Ce cunoști despre bujor?</i> Demonstrarea pe tabla magnetică <i>bujori de diferite culori</i>. Lectura legendei „<i>Bujorul</i>” de către educator. Situație de problemă: <i>Când e bine să fii rușinos?</i> Expresii noi: <i>a fi șfios ca o fată mare, a se înroși ca para focului etc.</i> Exerciții de pronunție corectă a frământărilor de limbă. 	<p>DFFS 39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare. 106. Manipulează cu păpuși. DPES 194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place. 196. Are o imagine pozitivă despre sine. DLC 408. Utilizează în vorbire sinonime, antonime. 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii. DC 558. Explică efectele apărute în urma unor interacțiuni cu obiecte, persoane, fenomene. 567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.</p>
		<p>*Tema zilei: Litera „J” mare și „j” mic de tipar.</p> <p>*Tema zilei: Bastonașul orientat în jos</p>	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții de alcătuire a propoziției despre bujor. Identificarea sunetului [j] în cuvântul bujor și în alte cuvinte. Demonstrarea planșei cu litera „J” mare și „j” mic de tipar. Exercițiul ortoepic: <i>Pronunțarea corectă a cuvintelor ce încep cu sunetul [j].</i> Citirea silabisită din <i>Abecedari</i>. Pronunțarea frământărilor de limbă. Exerciții de trasare a „bastonașelor cu orientare în jos”. 	
Aprilie	IV săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de Paști</i></p> <p>*Tema zilei: Legenda „Iepurașul de Paști”</p>	<ul style="list-style-type: none"> Surpriza activității <i>Zeița Eostre</i> (prezentare power point) Labirintul <i>Drumul spre grădiniță</i>. Audierea legendei <i>Iepurașul de Paște</i>. Conversație „<i>Întrebare-răspuns</i>”. Povestirea legendei în baza planului de idei. Exercițiu creativ <i>Unde a ascuns Iepurașul oușoarele de Paști?</i> Recitarea poeziilor dedicate sărbătorilor de Paști. Exercițiu <i>Un mesaj de felicitare de Paști</i> adresat părinților, bunicii și rudelor. Dramatizarea unui fragment din legendă. 	<p>DFFS 87. Aplică motive ornamentale în compozițiile plastice. DPSE 229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj). DLC 472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii. 474. Descrie o imagine, un tablou. 519. Face diferența dintre sunet și literă. 511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii. DC 567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești. 598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>
		<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de Paști</i></p> <p>*Tema zilei: Legenda „Iepurașul de Paști”</p> <p>*Tema zilei: Litera „ș” mic și „Ș” mare de tipar</p> <p>*Tema zilei: Trasarea coșulețului cu ornamente</p>	<ul style="list-style-type: none"> Conversație <i>Ce simbolizează mielul, pasca, cozonacul pe masa de sărbătoare?</i> „Modelarea” propoziției și cuvintelor în schemă. Demonstrarea planșei cu litera „ș” mic și „Ș” mare de tipar. Jocul <i>Căsuța silabelor</i> („citirea” silabelor deschise și închise). Exercițiu de trasare a ornamentare pe „<i>Coșulețul cu ouă</i>” (cu diferite tipuri de linii pe foia de hârtie). Exercițiu de colorare a ornamentelor de pe coșuleț. 	

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.İ.D.C.
Mai	<p>2.1. Pronunțarea independentă, clară a tuturor sunetelor limbii române/ a grupurilor de sunete în cuvinte, expresii mai dificile.</p> <p>3-3. Analizarea comportamentului personajelor și corelarea lui cu întâmplările din viața personală.</p> <p>4-5. Manifestarea interesului pentru decodarea mesajelor scrise.</p> <p>5-2. Trasarea elementelor grafice și a contururilor literelor, folosind resurse variate.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber?</i></p> <p>Tema zilei: Calculatorul este prieten sau dușman?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Microfonul magic <i>Calculatorul este prieten sau dușman pentru tine?</i> • Conversație <i>Un copil binecrescut.</i> • Demonstrarea planșei cu litera „c” mic și „C” mare de tipar. • Scrierea literelor de tipar. • Descrierea imaginii <i>La stație.</i> • Jocul de rol <i>Cu ce mijloc de transport să ajung la locul destinat?</i> • Jocul de masă <i>Schimbă litera, silaba.</i> 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>106. Manipulează cu păpuși.</p> <p>DPES</p> <p>194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place.</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine.</p> <p>DLC</p> <p>408. Utilizează în vorbire sinonime, antonime.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>558. Explică efectele apărute în urma unor interacțiuni cu obiecte, persoane, fenomene.</p> <p>567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.</p>
	<p>2.8. Manifestarea dorinței de a relaționa cu persoanele din mediul apropiat, respectând normele elementare de etichetă verbală.</p> <p>4-5. Manifestarea interesului pentru decodarea mesajelor scrise</p> <p>5-1. Reproducerea unor mesaje scrise simple, în contexte uzuale de comunicare.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Prietenii mei</i></p> <p>Tema zilei: „Doi prieteni” de L.Tolstoi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Discuție <i>Cine sunt prietenii tăi?</i> • Jocul <i>Trăsăturile fizice caracteristice prietenului tău</i> (statura, chipul, îmbrăcămintea) și <i>Ce calități sufletești posedă prietenul tău?</i> • Explicație <i>Ce este prietenia?</i> • Întrebare-problemă <i>De ce e bine să ai prieteni?</i> • Povestirea textului „Doi prieteni” de L.Tolstoi. • Analiza proverbelor despre prietenie. • Jocul <i>Un adevărat prieten este...</i> • Situație de problemă <i>La teatru.</i> • Exercițiul <i>Formule pentru prezentarea prietenului</i> (colegului). 	<p>DFFS</p> <p>87. Aplică motive ornamentale în compozițiile plastice.</p> <p>DPSE</p> <p>229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>519. Face diferența dintre sunet și literă.</p> <p>511. Ascultă un text fără să deranjeze, rezistând până la finalul lecturii.</p> <p>DC</p> <p>567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.</p> <p>598. Seriază obiectele după o anumită regulă.</p>
II săptămână		<p>Tema zilei: Combinatii de grafisme</p> <p>Tema zilei: Copacul prieteniei</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de trasare a liniilor din diverse grupuri. • Desen <i>Alege o literă de tipar</i> (hașurează cu creioane colorate). • Colaj <i>Copacul prieteniei</i> (lucrul în grup). • Desenează litera preferată pe copacul prieteniei. 	

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.İ.D.C.
Mai	III săptămână	<p>2.7. Formularea enunțului dezvoltat, respectând ordinea corectă a părților de propoziție (subiect, predicat și alte părți de propoziție).</p> <p>4.4. Identificarea semnificației unor simboluri/semne care transmit mesaje de necesitate imediată, din mediul familiar.</p> <p>5.1. Reproducerea unor mesaje scrise simple, în contexte uzuale de comunicare.</p>	<p>Recitarea poeziei „<i>Băiatul care nu dă bună ziua</i>”, scrisă de P. Cărare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întrebare-problemă <i>De ce Nicu nu s-a salutat cu cei din clasă?</i> • Conversație <i>Cum trebuie să ne salutăm?</i> • Poster <i>Să fim politicoși în timpul salutului.</i> <p>Discuție <i>Care sunt cuvintele de politețe?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Compune pe masă cuvinte de politețe din litere de tipar. • Scrie <i>cuvinte de politețe „Salutul”</i> cu litere de tipar în caiet (ex: salut, noroc, buna ziua etc.). <p>Tema zilei: Cuvinte de politețe</p> <p>Tema zilei: Scrierea literelor mari de tipar</p>	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod coresponsiv, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>106. Manipulează cu păpuși.</p> <p>DPES</p> <p>194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place.</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine.</p> <p>DLC</p> <p>408. Utilizează în vorbire sinonime, antonime.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>558. Explică efectele apărute în urma unor interacțiuni cu obiecte, persoane, fenomene.</p> <p>567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.</p>
		<p>2.4. Descrierea detaliată, logică, clară a unor obiecte, imagini/carduri, vieți, personaje, după diferite criterii, aspecte.</p> <p>3.1. Perceperea conținutului emoțional-expresiv al textului în baza imaginilor/creațiilor ecranizate și reproducerea unor secvențe/textului.</p> <p>4.2. Identificarea unor cuvinte uzuale din mediul apropiat, scrise cu litere mari de tipar.</p>	<p>Recitarea poeziei „<i>Adio, grădiniță!</i>” (autor anonim).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conversație cu personajele activității – jurnalista <i>Ana-Maria</i> și operatorul <i>Ștefan</i> (doi copii). • Întrebare-problemă <i>Oare despre ce carte vorbesc?</i> • Conversație <i>Ce ați învățat din Abecedarul preșcolarului?</i> • Dezlegarea ghicitorilor <i>Literele din alfabet.</i> • Brainstorming <i>Ce reguli trebuie să respecte un școlar ca să fie considerat un copil manierat?</i> <p>Tema zilei: „Abecedarul preșcolarului” – cartea înțelepciunii</p> <p>Tema zilei: Drumul spre școală (diferite tipuri de linii)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metoda labirintului: <i>În drum spre școală.</i> • Metoda harta cu figuri <i>Ce reguli trebuie să respecte copiii în stradă?</i> • Conversație <i>Care drum vor alege copiii?</i> • Descoperirea <i>Găsiți literele ce le-am învățat?</i> • Discuție <i>La poarta școlii (să numească toate literele învățate). Citirea propoziției Bine ați venit la școală!</i> 	<p>DFFS</p> <p>65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPSE</p> <p>229. Împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>401. Utilizează cuvintele însușite în formularea diverselor tipuri de propoziții.</p> <p>475. Folosește intonația adecvată rolurilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice.</p> <p>508. Manifestă interes pentru lectură și încearcă să relateze, în baza imaginilor, o poveste favorită.</p> <p>DC</p> <p>567. Compară evenimente și acțiunile personajelor din povești.</p>

7. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGII

7.1. Delimitări conceptuale ale domeniului de activitate Științe și tehnologii

În demersul inovațional a documentelor de politici educaționale privind sistemul *ET* s-a evidențiat necesitatea asistenței pregătirii copilului pentru școală în cadrul *IET*, fiind responsabil atât familia cât și cadrele didactice. Conform *CRET* [2], abordarea pregătirii copilului pentru școală la domeniul *Științe și tehnologii* se realizează în baza documentelor curriculare *CET* și *SÎDC*, care eficientizează procesul intercorelării dintre domeniile de dezvoltare ale copilului cu domeniile de activitate.

În acest context, prezentăm în *figura 7.1* o secvență a interconexiunii procesului educațional a copilului din perspectiva domeniului de *Dezvoltare cognitivă* din standarde, care fundamentează domeniul de activitate *Științe și tehnologii* din curriculum.

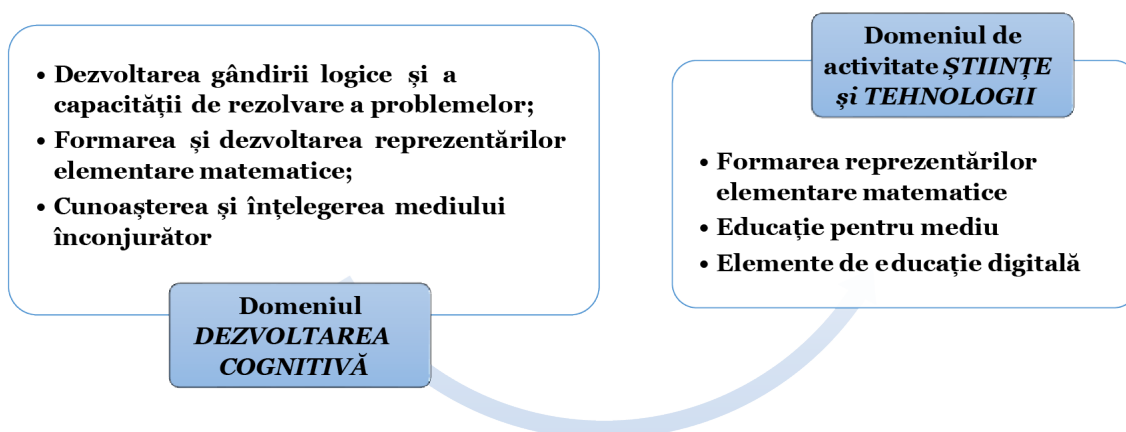

Figura 7.1. Intercorelarea domeniului de Dezvoltare cognitivă [13] și domeniului de activitate Științe și tehnologii [7]

Domeniul de activitate *Științe și tehnologii* include trei dimensiuni *Formarea reprezentărilor elementare matematice*, *Educație pentru mediu*, *educație digitală*.

A. Formarea reprezentărilor elementare matematice dezvoltă reprezentările cu privire la unele concepte, cum ar fi: mulțimi, număr și numerație, operații aritmetice simple (adunarea și scăderea), forme și figuri geometrice, unități de măsură, masă, volum, precum și dezvoltarea capacității de a se orienta în timp și spațiu; de asemenea, copiii vor putea fi implicați în activități de discriminare, clasificare sau descriere cantitativă.

În *IET*, realizarea domeniului de activitate curriculară *Formarea reprezentărilor elementare matematice* vizează următoarele aspecte conceptuale:

- Notiunile matematice** – pot fi însușite de copil prin informații, deprinderi și capacități mentale specifice matematicii ca știință, organizată pe trei segmente.

Primul segment conceptual se referă la *competențele specifice* [7, pp. 70-97]:

Competențe specifice „Formarea reprezentărilor elementare matematice”

1. Operarea cu mulțimi de obiecte în baza criteriilor de clasificare, asigurând înțelegerea organizării lumii înconjurătoare.
2. Integrarea numerelor naturale, a șirurilor numerice, operațiilor aritmetice în situații de învățare și cotidiane variate, dând dovadă de atenție, corectitudine și coerență.
3. Estimarea și măsurarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri, valorificând simțurile și instrumentele de măsură.
4. Identificarea și construirea formelor geometrice, demonstrând inițiativă, curiozitate și creativitate.
5. Determinarea și localizarea în spațiu și timp a obiectelor, evenimentelor, manifestând interes și perseverență.
6. Emiterea unor soluții creativitate și logice în rezolvarea problemelor, argumentând propriile idei și decizii.

Toate aceste competențe specifice la dimensiunea *Formarea reprezentărilor elementare matematice*, vor fi formate copiilor de vârsta 5-7 ani, începând de la grupa mare și continuând la grupa pregătitoare. Acestea crează deschideri inițiale către domeniile mari ale matematicii: teoria numerelor, algebră, analiză, geometrie, teoria măsurii, prelucrarea datelor și statistică. De asemenea, se crează astfel posibilitatea unei continuități în cunoașterea și înțelegerea conceptelor matematice, începând cu nivelul *ET*, continuând cu nivelul *Învățământ primar* etc.

Al doilea segment conceptual se referă la *achizițiile* de care necesită să dispună copilul la sfârșitul proiectului tematic. Aceste competențe specifice (inclusiv și unitățile de competență) transformate în obiective operaționale (elaborate de cadrele didactice) în cadrul tematic proiectat capătă semnificație ca bareme de evaluare și sunt prezentate în forma operațională a indicatorilor din standarde.

Segmentul trei cuprinde *metodele de antrenament* pe care este util să le aibă în vedere cadrele didactice pentru a realiza atingerea eficientă a obiectivelor operaționale propuse/formulate în baza unităților de competență relaționate la indicatorii standard.

- b) Aplicarea matematicii în practică – reprezintă pentru copil o verigă importantă în înțelegerea conceptelor cu care lucrează. Noțiunile matematice necesită, pe de o parte, să derive în mod natural din universul familiar copilului și, pe de altă parte, să ofere verificarea și utilizarea în concret, în cotidian.

Tabelul 7.1. Nivele și descriptori de performanță la dimensiunea „Formarea reprezentărilor elementare matematice” pentru copiii de vârsta 6-7 ani

Nivele de performanță	Descriptori de performanță
Nivelul 1	<ul style="list-style-type: none">- folosește anumite noțiuni matematice învățate în situații cotidiene;- răspunde la întrebări legate de activitatea pe care o desfășoară;- formulează predicții bazate pe experiență;
Nivelul 2	<ul style="list-style-type: none">- selectează materialele și noțiunile pe care le poate utiliza într-o anumită activitate practică;- comunică despre activitatea pe care o desfășoară folosind limbajul matematic adecvat;- răspunde coerent la o întrebare de tipul: „Ce s-ar întâmpla dacă ...”;
Nivelul 3	<ul style="list-style-type: none">- găsește modalități de a depăși dificultățile în rezolvarea de probleme;- folosește termeni matematici și aspecte matematice ale limbajului cotidian într-o manieră clară și precisă;- prezintă rezultatele într-o manieră organizată, eventual sub forma unor mici proiecte de cercetare;- investighează valoarea de adevăr a unor afirmații căutând exemple și contraexemple.

c) Atitudinea copilului față de matematică și știință în general – vizează într-o foarte mare măsură de modul cum cadrul didactic transmite cunoștințele copiilor prin care se dezvoltă calități personale, precum sunt:

- stimularea curiozității, imaginației, tenacității, perseverenței, încrederii în forțele proprii;
- dezvoltarea unei gândiri deschise, creative, flexibile și a unui spirit de obiectivitate și toleranță;
- dezvoltarea independenței în gândire și acțiune;
- dezvoltarea simțului estetic și critic;
- încurajarea inițiativei și a disponibilității de a aborda sarcini variate;
- formarea obișnuinței de a recurge la concepte și metode matematice în abordarea unor situații cotidiene sau pentru rezolvarea unor probleme practice;
- înțelegerea avantajelor pe care le oferă matematica în abordarea, clarificarea și rezolvarea unor astfel de probleme sau situații;
- dezvoltarea manualității, formarea capacității de a aprecia și efectua activități practice;
- stimularea unui comportament ecologic;
- încurajarea unor atitudini favorabile față de știință și cunoaștere în general.

d) Înșușirea unor capacități de comunicare – sunt vizate uneori explicit, dar adesea implicit în materialele propuse de către cadrele didactice procesul realizării activității educative. Aceste însușiri se referă la capacitatea copilului de:

- a înțelege o serie de sarcini în diferite contexte, eventual cu ajutorul adultului, atunci când contextele nu sunt familiare;
- a explica ceea ce lucrează;
- a discuta mai multe abordări posibile ale unei sarcini de lucru;
- a se angaja în discuții critice cu colegii și cadrele didactice;
- a formula întrebări pentru clarificarea propriilor idei;
- a susține propriile idei și puncte de vedere prin argumentare;
- a înregistra sistematic rezultatele și a le prezenta oral și în scris, recurgând la diagrame sau scheme;
- a discuta implicațiile care apar în rezolvarea unei probleme sau a unei situații-problemă.

În contextul acestei dimensiuni *Formarea reprezentărilor elementare matematice*, cadrele didactice vor ține cont de formarea competențelor specifice și unități de competențe din CET prin următoarele componente [84, p. 4]:

- ✓ predarea de informații și formarea/învățarea de capacități mentale specifice în baza obiectivelor operaționale realizate pe parcursul activităților integrate;
- ✓ antrenarea sistematică a capacităților prin: înțelegerea conceptelor, cunoașterea procedurilor de calcul și rezolvarea de probleme;
- ✓ antrenarea aleatorie a capacităților formate, realizată prin jocuri mentale.

B. Educație pentru mediu vizează cultivarea unei atitudini active de ocrotire a naturii și de protejare a mediului înconjurător, a unei conduite ecologice în relațiile copiilor cu natura, la exersarea deprinderilor de îngrijire și ocrotire a mediului, la stimularea curiozității pentru investigarea acesteia.

Competențe specifice „Educație pentru mediu”

1. Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor, din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice.
2. Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare și investigație a mediului înconjurător, demonstrând interes și curiozitate în colectarea rezultatelor.
3. Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta.

C. Elemente de educație digitală se va derula prin elemente multimedia, precum și jocuri/jucării interactive aplicate de către copii. Această activitate transpune recunoașterea și achiziționarea elementară la nivel tehnologic, digital în contexte educaționale și cotidiene ale copilului. Totodată, poate fi racordată la nivel integrat prin prisma celorlalte domenii de activitate.

Competențe specifice „Educație digitală”

1. Recunoașterea și aplicarea tehnologiilor, resurselor digitale interactive, în diferite contexte educaționale și cotidiene, dând dovadă de responsabilitate față de securitatea personală.

Cerințe psihopedagogice ale cadrului didactic necesare în conceperea și desfășurarea actului educațional în IET, specific domeniului de activitate *Științe și tehnologii*:

- ✎ Orice acțiune științifică necesită să fie dobândită de copil prin acțiune însoțită de cuvânt;
- ✎ Asimilarea unei structuri fie matematice sau mediu înconjurător să fie rezultatul unor acțiuni directe cu obiectele, ființe, fenomene, evenimente etc.
- ✎ Situațiile de învățare să favorizeze operațiile mentale, copilul îmbogățindu-și experiența cognitivă;
- ✎ Învățarea să respecte caracterul integrativ al structurilor, urmărindu-se transferul vertical între nivelele de vârstă și logica formării noțiunilor matematice și mediului înconjurător;
- ✎ Copilul să beneficieze de o experiență concretă variată, bogată și ordonată în sensul implicațiilor matematice și mediului înconjurător;
- ✎ Acțiunile de manipulare și cele ludice să conducă spre abstractizare.

7.2. Dimensiuni metodologice ale domeniului de activitate *Științe și tehnologii*

În viziunea lui J. Piaget [78], *toți copiii pot fi percepuți ca „mici oameni de știință” care construiesc, în mod activ, cunoștințele și înțelegerea lor despre lumea înconjurătoare.* În acest sens, conform CET sunt abordate următoarele dimensiuni educaționale la domeniul de activitate *Științe și tehnologii*.

DIMENSIUNEA FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMENTARE MATEMATICE

➤ **Formarea reprezentărilor elementare matematice – recomandări metodice în activitatea cu copiii din grupa pregătitoare pentru școală**

Pentru grupa pregătitoare, cadrele didactice vor cunoaște specificul **sarcinilor de învățare și evaluare** ce sunt recomandate pentru această vârstă:

- A consolida cunoștințele despre formarea numerelor 5-10, de asemenea, deprinderile de a număra în limita 10, de a număra după auz, pipăit și de a număra mișcările.
- A-i antrena pe copii să compare dimensiunii obiectelor și măsurarea din ochi.
- A preciza cunoștințele despre cele mai simple figuri geometrice (*sfera, cub, cilindru, cerc, patrat, dreptunghi* etc.) și proprietățile lor.
- A-i învăța să analizeze forma obiectelor și descrierea formei lor prin cuvinte. A dezvolta orientării pe planul unei foi de hârtie.
- A preciza cunoștințele, că numărului de obiecte nu depinde de dimensiunile obiectelor, din care este formată mulțimea, de distanța dintre ele și repartizarea lor.
- A-i învăța pe copii să numere obiectele în diferite direcții (de la stânga la dreapta, de la dreapta la stânga), să numere obiectele aranjate în orice formă (*de cerc, de patrat, într-un rând* etc.).
- A consolida priceperea de a determina un număr egal de obiecte în diferite grupuri.
- A consolida deprinderile de a număra în limita 10, de a stabili relațiile spațiale: *înainte, după, între* etc.
- A-i învăța pe copii să determine componența cantitativă a numărului din unități în limita 10.
- A-i învăța să compare numerele vecine și să determine relațiile de diferență dintre ele, să numească numerele precedente și următoare, să înțeleagă expresiile *până și după*.
- A-i învăța să împartă obiectele în două părți egale.
- A-i învăța să împartă obiectele și figurile geometrice în 2 și 4 părți egale.
- A-i învăța să schimbe forma figurilor geometrice, să compună din unele figuri altele, figuri întregi din părți.
- A-i învăța să deseneze *patratul, dreptunghiul, cercul, ovalul, triunghiul*, pe hârtie în pătrețele.
- A-i învăța să măsoare *lungimea, lățimea, înălțimea* unui obiect cu ajutorul unei măsuri convenționale.
- A-i învăța să împartă obiectele în părți cu ajutorul unei măsuri convenționale.
- A-i învăța să determine *corpurile lichide și friabile* cu ajutorul unei măsuri convenționale. A dezvolta măsurarea din ochi.
- A-i învăța să numere grupuri de obiecte.
- A-i familiariza cu componența numărului 3 din două numere mai mici.
- A-i familiariza pe copii cu componența numărului din două numere mai mici (în limita 5).

- A-i învăța să compună și să rezolve probleme aritmetice simple de *adunare* și *scădere*.
- A dezvolta spiritul de creativitate la copii, a-i învăța să rezolve probleme de logice-creative cu conținut geometric.

Cadrele didactice din IET vor utiliza diverse **strategii didactice** conform competențelor specifice dimensiunii *Formarea reprezentărilor elementare matematice la grupa pregătitoare*.

⇒ Strategii de formarea reprezentărilor elementare despre mulțime

Pentru formarea noțiunii de mulțime, cadrele didactice va respecta următorul model logic, adaptat după M. Pereteatcu [74, p. 102]:

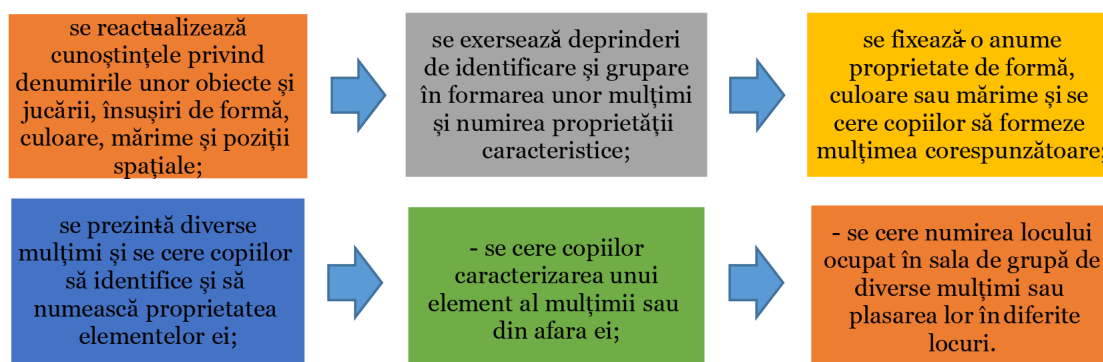

Figura 7.2. Model logic pentru formarea noțiunii de mulțime la preșcolari

La 5-7 ani, cunoașterea raporturilor numerice între grupele de obiecte este mai profundă și acest tip de sarcină de lucru se rezolvă prin numărare fără dificultate. Acum, compararea globală a mulțimilor se realizează în planul reprezentărilor, copilul nu mai este tentat să reproducă poziția obiectelor mulțimii. Dacă numărul obiectelor este mare, el folosește anumite repere vizuale, grupând obiectele câte 2-3, sarcina se realizează corect, fără numărare, prin stabilirea unei legături între reprezentările numerice și cele spațiale (copiii rețin locul obiectelor, configurația spațială având rol de reper). Această tendință a copiilor de a-și reprezenta în scheme numerice spațializate cantități mai mici de obiecte constituie un suport intuitiv în operarea cu mulțimi. În acest mod, operația de descompunere a numărului apare ca rezultat al transferului deprinderilor operării cu mulțimile de obiecte din planul concret-acțional în planul reprezentărilor [74, p. 98].

La 5-7 ani, cunoașterea raporturilor numerice între grupele de obiecte este mai profundă și acest tip de sarcină de lucru se rezolvă prin numărare fără dificultate. Acum, compararea globală a mulțimilor se realizează în planul reprezentărilor, copilul nu mai este tentat să reproducă poziția obiectelor mulțimii. Dacă numărul obiectelor este mare, el folosește anumite repere vizuale, grupând obiectele câte 2-3, sarcina se realizează corect, fără numărare, prin stabilirea unei legături între reprezentările numerice și cele spațiale (copiii rețin locul obiectelor, configurația spațială având rol de reper).

Această tendință a copiilor de a-și reprezenta în scheme numerice spațializate cantități mai mici de obiecte constituie un suport intuitiv în operarea cu mulțimi. În acest mod, operația de descompunere a numărului apare ca rezultat al transferului deprinderilor operării cu mulțimile de obiecte din planul concret – acțional în planul reprezentărilor [74, p. 110].

➤ **Strategii de formarea reprezentărilor despre mulțimea numerelor naturale (în limita 0-10/20) și adunarea/scăderea numerelor naturale în limita 0-10**

Numărul este proprietatea numerică a unei mulțimi și constituie cardinalul unei clase de echivalență de mulțimi finite de aceeași putere. Orice mulțime dintr-o clasă de echivalență de mulțimi finite de același cardinal poate fi luată ca reprezentant al numărului natural considerat. Așadar, o mulțime finită are un număr de elemente egal cu un număr dat, dacă mulțimea considerată este un reprezentant al aceluși număr natural.

Numărul este deci un concept asociat celui de mulțime, deoarece mulțimii i se asociază cardinalul ce caracterizează numeric mulțimea; noțiunea de mulțime este deci determinantă pentru înțelegerea numărului. Deosebirea dintre numărul cardinal și numărul ordinal este cunoscută ca deosebire între număr și numerație.

Numărul cardinal are la bază corespondența biunivocă (element cu element) între două mulțimi. Numărul ordinal introduce numerația. Acțiunea de numărare implică formarea unui sistem de numere în care se dispune o colectivitate de obiecte, obiectele fiind caracterizate prin dimensiunea cantitativă a colectivității. Numărul, sub aspectul sau ordinal, exprimă rezultatul acțiunii copilului cu obiectele concrete; relația de ordine apare deci ca un rezultat natural al acțiunii. Noțiunea de număr este influențată de componenta spațială, topologică, până în momentul dezvoltării depline a structurilor logico-matematice ale claselor și relațiilor, din a căror sinteză se constituie numărul, adică până la dobândirea invarianței numerice, a conservării cantitative [74, p. 110].

Esența însușirii conștientă a noțiunii de *număr natural* se fundamentează pe:

- înțelegerea de către copil a numărului ca proprietate a mulțimilor cu același număr de elemente (cardinalul mulțimilor echivalente);

- înțelegerea locului fiecărui număr în șirul numerelor de la 0 la 10 (aspectul ordinal al numărului);

- înțelegerea semnificației reale a relației de ordine pe mulțimea numerelor naturale și a denumirilor corespunzătoare (mai mare, mai mic);

- cunoașterea cifrelor corespunzătoare numărului;

- citirea cifrelor de tipar și scrierea cifrelor de mână.

Figura 7.3. Însușirea conștientă a noțiunii de număr natural de către preșcolar

În atenția cadrelor didactice!

În activitatea integrată tematică, copiii vor înțelege că relația de ordine pe mulțimea numerelor naturale nu este dată de denumirea lor, care de multe ori se învață mecanic, ci de relațiile mai mic sau mai mare care se stabilește între numere și care corespund relațiilor: mai puțin sau mai mult între mulțimile ce reprezintă numerele date.

În acest context metodic-științific, cea mai utilizată strategie a însușirii numărului natural poate fi introdus pe baza „noțiunii de corespondență element cu element între mulțimi finite” [83, p. 16], parcurgând următoarele *etape*:

- ✎ se construiește o mulțime de obiecte având atâtea elemente cât este ultimul număr cunoscut;
- ✎ se construiește o altă mulțime echipotentă cu prima;
- ✎ se adaugă la cea de a doua mulțime încă un element;
- ✎ se constată, prin formarea de perechi, că noua mulțime are cu un obiect mai mult decât prima mulțime;
- ✎ se specifică numărul elementelor și modul de obținere a mulțimii noi;
- ✎ se construiesc și alte mulțimi echipotente cu a doua mulțime, formate din alte obiecte, pentru a sublinia independența de alegerea reprezentanților;
- ✎ se prezintă cifra corespunzătoare noului număr introdus;
- ✎ se fac exerciții variate cu caracter aplicativ pentru fixarea numărului predat/învățat;
- ✎ se cere copiilor: să descopere în grupă mulțimi care să aibă un număr de elemente corespunzător numărului predat/învățat, să așeze pe etajeră un anumit număr de cărți, să determine prin pipăit numărul de obiecte, să bată din palme de un anumit număr de ori, să stabilească locul numărului în șirul numerelor naturale, să formeze scara numerică.

Exemple de: Adunarea și scăderea numerelor naturale în centrul 0-10

Copilul pentru a înțelege noțiunea de *adunare*, cadrele didactice va efectua următoarele etape:

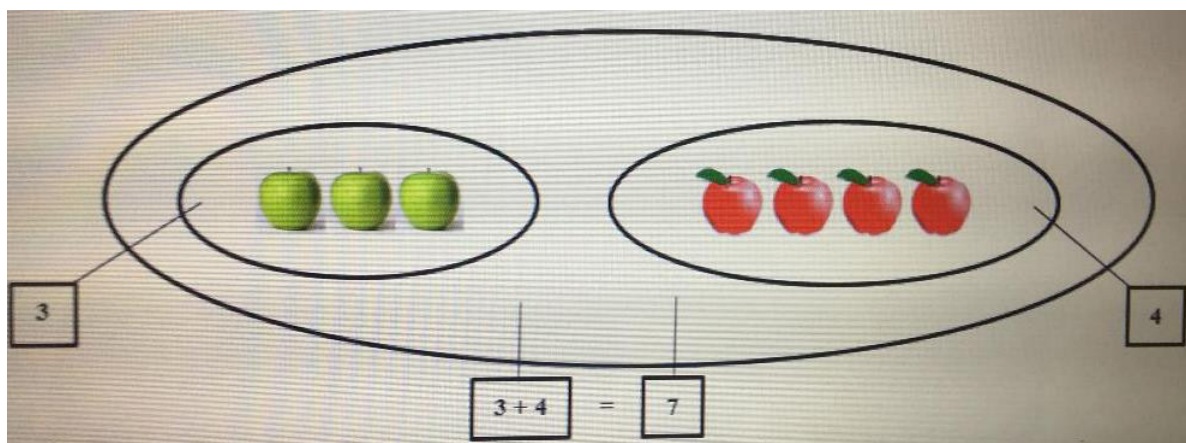
Etapa perceptivă	<ul style="list-style-type: none"> • noțiunea de adunare se pornește de la operații cu mulțimi de obiecte concrete;
Etapa reprezentărilor	<ul style="list-style-type: none"> • după care se trece la efectuarea de operații cu reprezentări ce au tendința de a generaliza;
Etapa abstractă	<ul style="list-style-type: none"> • în final, să se poată face saltul la conceptul matematic de adunare.

Figura 7.4. Formarea noțiunii de adunare la copiii de 6-7 ani

Introducerea operației de adunare se face folosind reuniunea a două mulțimi disjuncte.

În **etapa concretă**, copiii formează, de exemplu, o mulțime de mere verzi cu 3 elemente și o mulțime de mere roșii cu 4 elemente. Reunindu-se cele două mulțimi de mere se formează o mulțime de 7 mere: verzi și roșii. De asemenea, se repetă acțiunea folosind alte obiecte (de ex.: bețișoare, baloane, flori, creioane etc.), până ce copiii conștientizează că reunind o mulțime formată din 3 obiecte cu o altă mulțime formată din 4 obiecte se obține o mulțime formată din 7 obiecte. În această etapă, acțiunea copilului vizează numărul sau compunerea unui număr, date fiind două componente.

Etapa a doua, **semiabstractă**, este caracterizată de utilizarea reprezentărilor simbolice, cum ar fi:

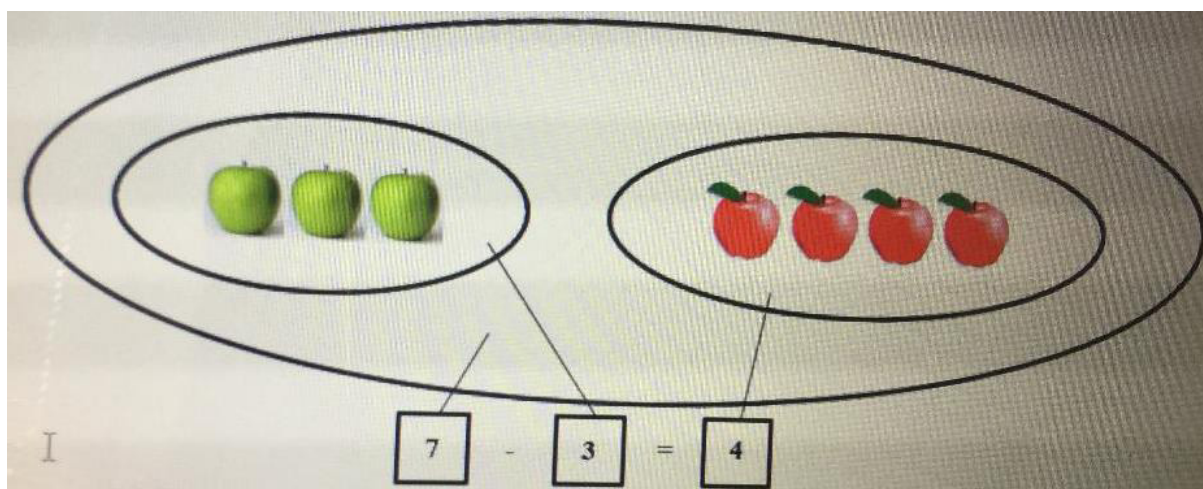
În această etapă se introduce semnele grafice „+” și „=”, explicându-se ce reprezintă fiecare și se insistă pe faptul că acestea se scriu doar între numere.

În a treia etapă **abstractă**, dispăre suportul intuitiv, folosindu-se doar numerele. Astfel, în această etapă se introduce terminologia specifică (**termeni, sumă/total**) și se scot în evidență proprietățile adunării (**comutativitate, asociativitate, existența elementului neutru**), fără utilizarea acestor termeni și cu apelare la intuire, ori de câte ori este necesar. Tot în această etapă se poate sublinia reversibilitatea operației, prin scrierea unui număr ca sumă de două numere (**descompunerea numărului**). Acest tip de solicitare conduce la dezvoltarea creativității copilului care, în urma unui raționament probabilistic, necesită să găsească toate soluțiile posibile, anticipând, în același timp, operația de scădere.

Scăderea se introduce folosind operația de diferență dintre o mulțime și o submulțime a sa (complementara unei submulțimi).

În prima etapă **concretă**, dintr-o mulțime de obiecte ce au o proprietate comună se elimină o submulțime de obiecte și se precizează câte obiecte rămân în mulțime. Aici, acțiunea mentală a copilului vizează numărul sau descompunerea unui număr în două componente, dată fiind una dintre acestea.

Astfel, etapa a doua, **semiabstractă**, este caracterizată de utilizarea reprezentărilor simbolice, cum ar fi:

Specific pentru această etapă se introduce semnul grafic „-” explicându-se ce reprezintă și se precizează că acesta se scrie doar între numere.

De asemenea, la etapa a treia **abstractă**, în care se folosesc doar numerele, se introduce terminologia specifică (**descăzut, scăzător, rest/diferență**) și se evidențiază proprietățile scăderii numerelor naturale (operația este posibilă doar dacă descăzutul este mai mare sau egal cu scăzătorul; în cazul egalității, restul este zero), și se compară cu proprietățile adunării (scăderea nu este comutativă), deoarece, la adunare, rezultatul (suma) este mai mare decât oricare dintre numerele care se adună (termeni), iar la scădere, rezultatul (diferența) este mai mic decât descăzutul [83, p. 22].

În atenția cadrelor didactice!

În activitatea integrată tematică, legătura dintre adunare și scădere necesită subliniată prin realizarea probei fiecăreia dintre cele două operații:

- la adunare se scade din sumă unul din termeni și trebuie să se obțină cel de-al doilea termen;
- iar la scădere, se adună diferența cu scăzătorul și trebuie să se obțină descăzutul.

De asemenea, aceste relații se evidențiază și în cazul aflării unui termen necunoscut la adunare sau scădere, eliminând ghicirea (în cele mai dese situații, copiii ghicesc răspunsul, ceea ce este o abordare greșită), ce apelează la memorie sau procedeul încercare-eroare.

➤ **Strategii de formarea reprezentărilor elementare despre unitățile de măsurare**

Măsurarea mărimilor este una dintre cele mai complicate activități matematice din grădiniță. Din acest motiv copiii trebuie conduși cu mult tact pedagogic pentru a conștientiza necesitatea comparării mărimilor și necesitatea introducerii unităților de măsură. Dintre mărimile studiate în IET fac parte: *dimensiunea, masa, capacitatea, valoarea și timpul* [51, p. 151].

În acest context metodic, sunt concentrate problemele legate de definiția mărimii diferitelor obiecte. Cadrul didactic va învăța copiii să măsoare *lungimea, lățimea, înălțimea* obiectelor din jur (cu ajutorul unei măsuri convenționale); de asemenea, va determina *volumul* corpurilor lichide și friabile tot cu ajutorul unei măsuri convenționale, conform SÎDC [13].

De exemplu: Copiii va măsura cu cana apa dintr-un ulcior, cerealele dintr-un săculeț etc.

În urma acestei activități la copii se dezvoltă măsurarea din ochi: ei vor putea măsura din ochi mărimea obiectelor, verificând apoi rezultatul măsurării cu ajutorul măsurii convenționale alese.

➤ **Strategii de formarea reprezentărilor elementare despre formele geometrice**

Metodologia formării reprezentărilor despre *formele geometrice*, fie plane, fie spațiale, constă în parcurgerea următoarelor etape [51, p. 167]:

- ✓ intuirea obiectelor lumii reale, care evidențiază noțiunea cu dirijarea atenției copiilor către ceea ce se urmărește să fie observat;
- ✓ observarea proprietăților caracteristice evidențiate de obiectele intuite;
- ✓ compararea și analizarea proprietăților pe un material didactic, care materializează noțiunea;
- ✓ reprezentarea prin desen a noțiunii materializate de obiecte și materialul didactic;
- ✓ formularea definiției, prin precizarea și stabilirea proprietăților caracteristice, care determină sfera noțiunii date și proiectarea acesteia într-un limbaj matematic;

- ✓ identificarea formei respective în forma obiectelor lumii înconjurătoare;
- ✓ construirea materializată a noțiunii.

De exemplu: Copiii vor învăța să modifice figurile geometrice, alcătuind din câteva triunghiuri un patrulater, un pentagon etc., din părți de cerc să compună un cerc întreg.

Aceste exerciții se propun pentru dezvoltarea agerimii/intelegenței copiilor. De asemenea, ca și în grupa mare, copiii în grupa pregătitoare învață să găsească în obiectele din jur figuri geometrice cunoscute: *cerc, oval, dreptunghi, patrat, triunghi, sferă, cub, cilindru*.

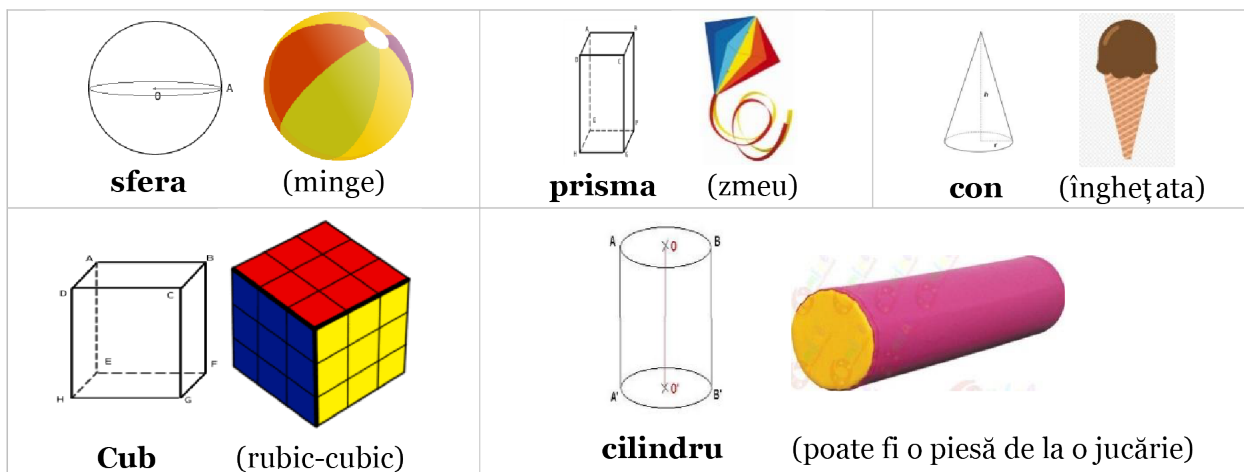
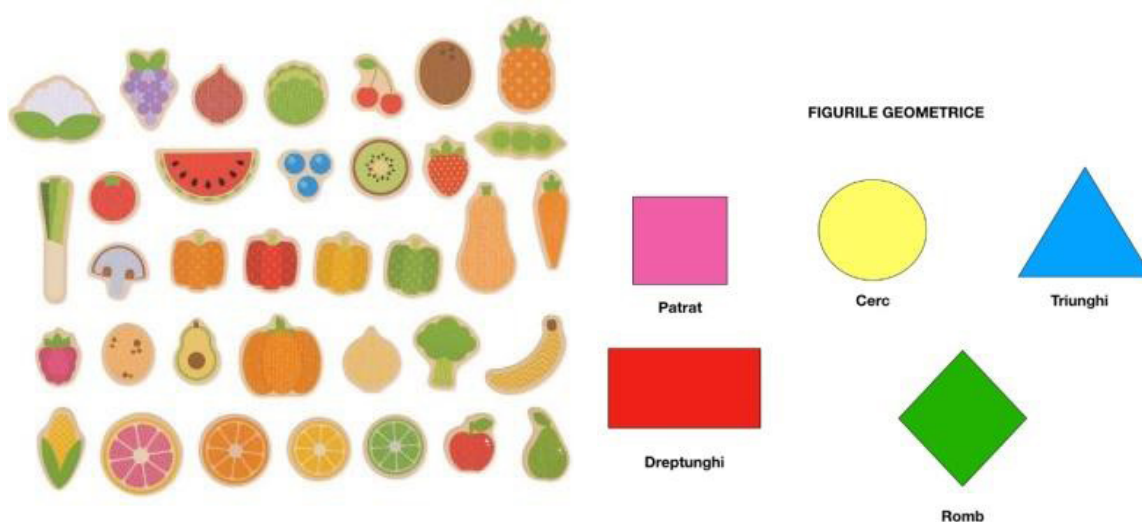

Figura 7.5. Exemple de obiecte asemănătoare figurilor geometrice cunoscute de copil

Exemple de sarcini de evaluare pentru copii:

- Desenează săgeți de la legume și fructe spre figurile geometrice asemănătoare cu ele [Apud 35].

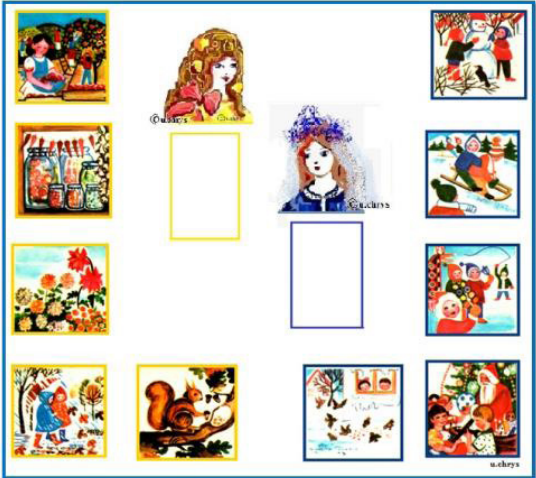
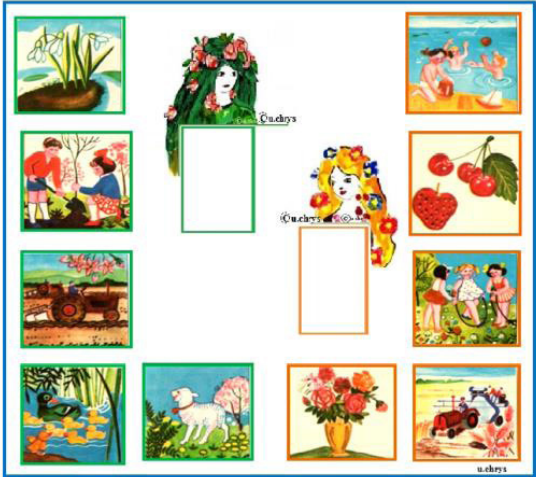

⇒ **Strategii de formarea reprezentărilor elementare despre timp și spațiu**

Spațiul și timpul sunt două elemente indisolubile în procesul de caracterizare a obiectelor și proceselor ce se manifestă în lumea înconjurătoare, cercetate de către om de-a lungul vieții. Timpul este expresie a vieții, care este percepută cu greu de către copii. Deseori, copiii de vârstă preșcolară confundă prezentul cu trecutul și viitorul. Din această cauză, formarea reprezentărilor despre timp în IET, se realizează, pe două căi [51, p. 158]:

- a) **activitatea umană** – este caracterizată prin activități, ce presupun identificarea acțiunilor pe care le fac copiii zi de zi, în orice moment al vieții;
- b) **schimbările evidente în natură** – presupune utilizarea de către cadrul didactic, în activitățile integrate din cadrul IET, a unor serii de tablouri/imagini (de ex.: anotimpurile anului – *tabelul 7.2*), în care sunt reprezentate schimbările ce se produc în natură de-a lungul timpului, observate de copil.

Tabelul 7.2. Anotimpurile anului – activități integrate ce vizează schimbările evidente în natură

Activitatea cadrului didactic	Activitatea copilului
<ul style="list-style-type: none"> • Enumeră lunile de toamnă. • Enumeră lunile de iarnă. • Privește și descrie, pe scurt, ceea ce vezi în imaginile de mai jos. • Aduagă în albumele celor două anotimpuri imaginile ce le aparțin, trasând săgeți de la imagini la paginile albe. • Încercuiește imaginile preferate. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Enumeră lunile de primăvară. • Enumeră lunile de vară. • Privește și descrie, pe scurt, ceea ce vezi în imaginile de mai jos. • Aduagă în albumele celor două anotimpuri imaginile ce le aparțin, trasând săgeți de la imagini la paginile albe. • Încercuiește imaginile preferate. 	

➤ **Strategii de formarea reprezentărilor elementare despre compunerea și rezolvarea problemelor simple**

În grupa pregătitoare de copii, rezolvarea unor situații-problemă (îndeosebi ilustrate cu material didactic concret sau prin imagini, dar și prezentate oral) ce conduc la una dintre cele două operații (*adunarea și scăderea*) se realizează frecvent, încă înainte de abordarea conceptului restrâns de **problemă** din matematică [83, p. 22]. Și prin aceste situații-problemă poate fi valorificată legătura dintre două operații, anticipând cunoașterea faptului că din orice problemă de adunare se pot obține două probleme de scădere.

De exemplu, rezolvarea unor situații-problemă în imagini: [Apud 82]:

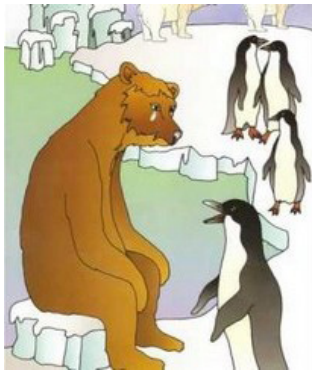

Scufița Roșie are un buchet cu 5 floricele. Ea a mai cules 2 flori de pe marginea drumului. Câte floricele are acum Scufița Roșie?

Cinci personaje din povestea Ridichea uriașă au încercat să scoată ridichea din pământ. Pentru că nu au reușit l-au chemat pe șoricel.

Câte personaje au reușit să scoată ridichea?

Ursul brun stă de vorbă cu un pinguin. De ei se mai apropie trei pinguini. Câți pinguini au venit să-l salute pe urs?

Ariel și prințul au întâlnit 6 pești albaștri și unul galben. Câți pești sunt în jurul bărcii?

Pe lac erau trei rățuște. O rățușcă a plecat. Câte rațe au rămas pe lac?

Albă ca Zăpada a ieșit la plimbare prin pădure cu cei 7 pitici. Patru pitici sunt pe cărare în fața ei. Câți pitici au rămas în urmă?

Înțelegerea de către copil în cadrul grupe pregătitoare din IET a acestor situații-problemă, implică în clasele primare și formarea capacității copiilor/elevilor de a utiliza terminologia: **mai mult cu ...**, **mai puțin cu ...**, ce vor sta la baza rezolvării problemelor simple.

Pentru desfășurarea optimă a activităților specifice *Formării reprezentărilor elementare matematice* la copiii de vârstă 6-7 ani sunt necesare **materiale didactice**, prezentate în tabelul 7.3.

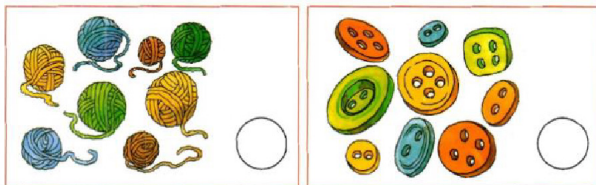
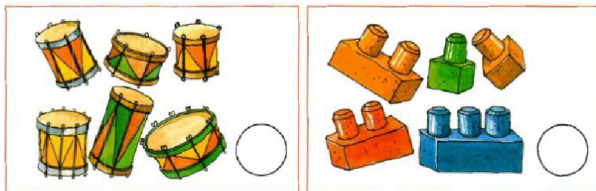
Tabelul 7.3. Materiale didactice orientative necesare desfășurării activității

Pentru cadrele didactice din IET	Pentru fiecare copil / pentru un grup de doi copii
<ul style="list-style-type: none"> • numărătoare • un platou cu mere, o cutie de bomboane, o cutie cu creioane • frunze, castane • pungi transparente și pungi netransparente • bețișoare • cerculețe (discuri) colorate (roșii, verzi, albastre) • bile colorate (roșii, verzi, albastre) • cartonașe cu planșe reprezentând: un elefant, un șoricel, iepurași, fluturași etc. • jucării • un vas transparent în care să încapă 20-50 de bile colorate • monezi, bancnote • cuburi care se îmbină • cubul lui Rubik • un ceas mare, din carton sau plastic, pe care limbile se pot deplasa (ceas demonstrativ) • o cutie cu bețe de chibrit • o balanță sau un cântar • numărătoare de poziționare pentru zeci și unități • figuri geometrice decupate, de diferite culori: pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc • corpuri geometrice: cub, paralelipiped, piramidă, sferă, cilindru, con • 12 cutii încăpătoare, pentru depozitarea corpurilor geometrice • diferite obiecte care se pot compara în mod semnificativ din punct de vedere al lungimii lor • riglă de lemn • un metru de tâmplărie, un centimetru, un metru folosit pentru textile • vase transparente de diferite mărimi pentru măsurat capacități • mase de 1 kg, 500 grame, 250 grame (opțional) • plastilină • cronometru 	<ul style="list-style-type: none"> • coli din blocul mic de desen • bețișoare • discuri colorate (roșii, verzi, albastre) • pătrate colorate (roșii, verzi, albastre) • cartonașe decupate reprezentând soldați și căpitani • cartonașe decupate reprezentând: animale, mașini, păpuși, un căluț de jucărie cu patru roți, o masă, un scaun etc. • cartonașe decupate conținând exerciții de adunare și scădere • cartonașe decupate reprezentând figuri geometrice: pătrat, dreptunghi, triunghi, cerc • elastic pentru a lega bețișoarele mănunchiuri • cuburi care se îmbină (ca la jocul „Lego”, sau mai simple) • un ceas decupat, pe care se pot fixa limbile cu o pioneză • bețe de chibrit • balanțe • numărătoare de poziționare pentru zeci și unități • monezi • cartonașe cu numerele de la 0 la 9 • trusă de corpuri geometrice • figuri geometrice pe care sunt puse în evidență câte o doime, o treime, o pătrime • un metru de croitorie • cuburi cu latura de 1 cm • plastilină • cartonașe decupate ce conțin denumirile pentru zilele săptămânii și lunile anului

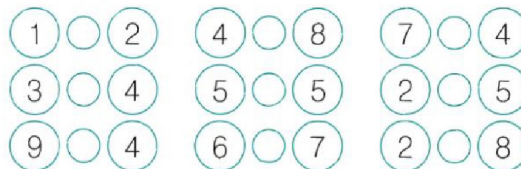
La finele anului de studiu, conform procesului de evaluare/monitorizare a copilului se oferă preșcolarilor din grupa pregătitoare (poate fi opțional) un *test* privind competențele copiilor formate pe parcursul învățământului preșcolar.

Model de TEST – adresat copiilor de 6-7 ani în cadrul activității
Formarea reprezentărilor elementare matematice [82, pp. 32-34, p. 186]

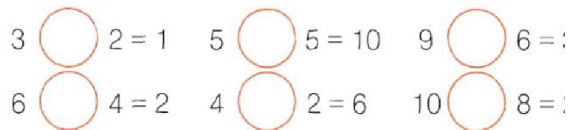
❖ Câte obiecte se află în fiecare dreptunghi?
 Calculează și scrie numărul în cercelete.

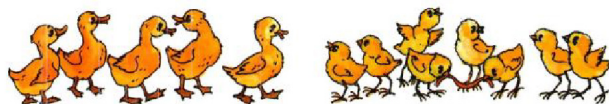
❖ Pune între numere semnele corecte „<”, „>”, „=”.

❖ Pune în cercelete semnele corecte „+” sau „-”.

❖ Rezolvă problema:
 Prin curte se plimbă 5 rățuște și 8 puișori.
 Câte păsări sunt în total?

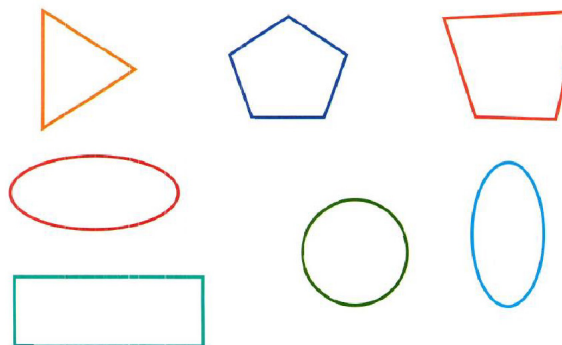

--	--	--	--	--

❖ Rezolvă exercițiile:

10	+	2	=		19	-	1	=	
15	-	5	=		16	+	4	=	
17	+	1	=		20	-	1	=	

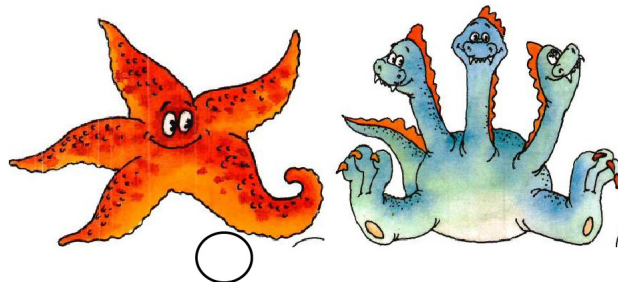
❖ Găsește în figurile de mai jos poligoanele și colorează-le.

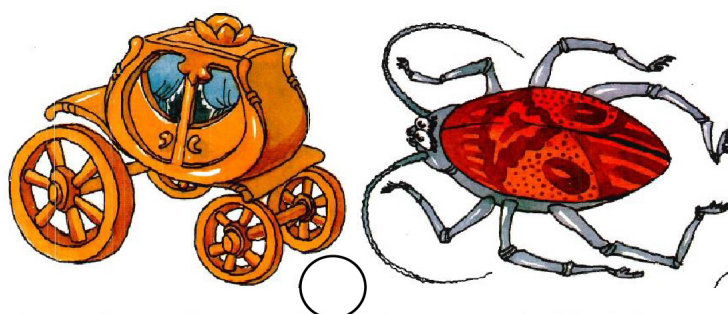
❖ Răspunde la întrebări și scrie în cercelet numărul corect.

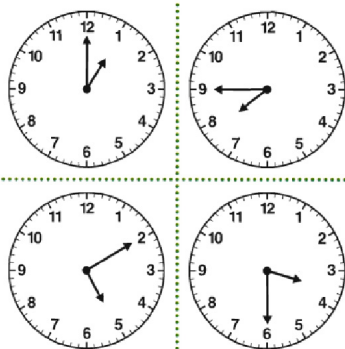

Câte brațe are steaua-de-mare? Câte capete are dragonul?

Câte roți are trăsura? Câte picioare are gândăcelul?

❖ Ce oră arată ceasurile?

❖ Răspunde la următoarele întrebări?

- Câte anotimpuri sunt?
- Câte luni are anul?
- Câte zile are săptămâna?
- Câte ore are ziua?
- Câte minute are ora?
- Câte secunde are un minut?

DIMENSIUNEA EDUCAȚIE PENTRU MEDIU

➤ **Educație pentru mediu – recomandări metodice în activitatea cu copiii din grupa pregătitoare pentru școală**

Cadrele didactice din IET vor ține cont în proiectarea și organizarea activităților specifice Educației pentru mediu de următoarele strategii adaptate contextului [45]:

➤ **Strategii de învățare prin joc privind cultivarea conduitei ecologice în relațiile copiilor cu natura**

- Predarea cunoștințelor științifice într-o manieră familiară și semnificativă pentru copii, ținând seama de potențialul și experiențele lor. De exemplu, concepte cum ar fi: anotimp, temperatură, vânt etc.). se recomandă promovarea strategiilor de învățare, care permit copiilor să atingă, să vadă, să audă, să guste.
- Angajarea copiilor în familiarizarea mediului înconjurător.
- Lecturarea curiozităților din enciclopedii.
- Includerea conceptelor și abilităților științifice – atunci când copiii se joacă cu apă, nisip, aluat și alte materiale, atunci când sunt incluși în jocuri tematice: gătit, artă, muzică și mișcare, povestirea poveștilor după imagini, experiențe în aer liber etc.

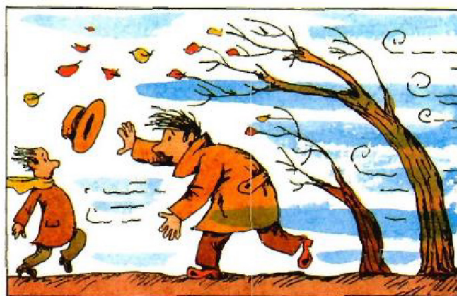
⇒ **Strategii de exersarea deprinderilor de îngrijire/ocrotire a mediului și de stimularea curiozității pentru investigarea mediului înconjurător**

- Formarea și stimularea curiozității, dorinței de a cerceta și investiga.
- Folosirea în activitățile organizate a diferitor instrumente de observare și experimentare, cum ar fi lupe, cântare și alte instrumente de măsurare, cutii de colectare etc.
- Dezvoltarea abilităților de observare. Încurajarea copiilor de a merge dincolo de simpla contemplare a lucrurilor, antrenarea lor în activități care presupun descriere, desen, examinare, discuții cu colegii.
- Dezvoltarea și extinderea intereselor copiilor asupra lumii exterioare (fizice), prin lectura în bază de imagini, organizarea excursiilor și altor modalități.
- Angajarea copiilor în formularea întrebărilor de tipul: „Cum putem afla (starea apei)? Și în formularea predicțiilor de tipul: „Ce crezi că se va întâmpla, dacă ...?”. Copiii participă mai implicat la ceea ce văd, aud, miros și simt atunci când ei înșiși au pus întrebări și au formulat propriile predicții. Atunci când ei au luat în considerare modul de investigare a ceva, este mult mai probabil ca ei să se gândească la ceea ce semnifică observațiile lor.

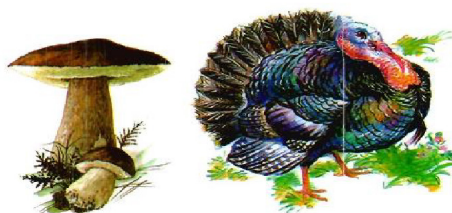
⇒ **Strategii de formarea unei atitudini active de ocrotire a naturii și de protejare a mediului înconjurător**

Model de TEST [82, p. 216] – adresat copiilor de 6-7 ani în cadrul activității **Educație pentru mediu**

❖ Ghici ghicitoarea mea:

Sus bat tobele, Îl simți și nu-l vezi,
Jos curg râurile. Te bate și nu fugi.
(Ploaia) (Vântul)

Mănăstire-ntr-un picior, Am o pasăre rotată,
Ghici, ciupercă, ce-i? Stă cu coada-nvolburată.
(Ciupercă) (Curcanul)

❖ Răspunde la următoarele întrebări:

- ✓ *Ce fenomene ale naturii cunoști?*
- ✓ *Ce spun oamenii când plouă foarte puternic?*
- ✓ *Când apare curcubeul pe cer?*
- ✓ *Ce este roua și când se formează ea?*
- ✓ *Ce fel de arbori există?*
- ✓ *Câte tipuri de flori există?*
- ✓ *Dar de animale?*

- Adresarea frecventă a întrebărilor despre ceea ce văd copiii, ce fac. Atunci când copiii vorbesc cu cadrele didactice / adulții interesați de ceea ce văd, aud, cred, ei perseverează în a observa, a reflecta și a înregistra cât mai multe lucruri. Copiii fac conexiuni, se gândesc la cauze, aleg cuvinte pentru a exprima ceea ce vor și, astfel, învață cuvinte noi, de multe ori rare.
- Concentrarea atenției copiilor asupra fenomenelor relevante și interesante. Se solicită ca ei să descrie ceea ce se întâmplă și să evidențieze detaliile, să facă observații.

DIMENSIUNEA EDUCAȚIE DIGITALĂ

➤ **Educație digitală – recomandări metodice în activitatea cu copiii din grupa pregătitoare pentru școală**

Învățarea cu ajutorul *instrumentelor digitale* încearcă să depășească modelul linear al comunicării didactice și în învățământul preșcolar, realizând o diversitate a modurilor de construcție a realității de către participanții la actul învățării, o compatibilizare a noilor conținuturi – prin trimiteri la realități abstracte, științifice și culturale – cu structurile subiecților.

În grupa pregătitoare, cadrele didactice/educatorii vor organiza diverse activități de învățare (prin discuții, jocuri și jucării interactive, exerciții-logice, studii de caz, observări, descoperiri, experiment, softuri educaționale etc.), în baza competențelor specifice *aplicațiilor digitale elementare* [7, p. 96] și indicatorilor din standarde [13] ce vor viza integralizarea acțiunilor dintre toate dimensiunile domeniilor de activitate pentru realizarea sarcinilor pedagogice destinate copilului în pregătirea lui la debutul școlar.

În atenția cadrelor didactice!

- Sarcina educației și formării bazate pe **noile tehnologii ale informației și comunicării** nu este de a demonstra că are rezultate imediate într-o întrecere cu alte tipuri de sisteme educaționale, ci de a substitui o parte din structurile actuale cu un nou, probabil superior, spectru de performanțe, în întâmpinarea schimbărilor inerente ce au loc în cultură și civilizație.
- **Materialele audiovizuale** pot pune la dispoziție resurse valoroase pentru sistemul de învățare. Copiii trebuie să învețe și trebuie să fie implicați, să fie provocați să se gândească la ceea ce li se prezintă. Grafica sclipitoare și simulatoarele nu sunt suficiente, experiența trebuie să fie autentică și relevantă pentru copil.
- **Mediul digital** extinde evident sfera, fiind folosit pentru a achiziționa informații și pentru a exprima idei în diverse moduri - verbal, vizual, auditiv sau îmbinarea tuturor acestora.

➤ **Strategii de formarea aplicațiilor elementare digitale**

În grupa pregătitoare, realizarea strategiilor privind aplicații elementare digitale se va derula prin elemente multimedia, precum jocuri/jucării interactive, ceea ce pot fi racordate la nivel integrat, prin prisma celorlalte dimensiuni educaționale specifice domeniilor de activitate curriculară. Aceste *aplicații digitale elementare* vor facilita procesul de achiziționare a cunoștințelor prin intermediul utilizării resurselor educaționale deschise/închise [2, pp. 35-36], prin următoarele exemple de **softuri educaționale** diverse [18]:

- *Prezentarea interactivă de noi cunoștințe (Computer Based Learning)*

Acest soft presupune utilizarea mijlocită a calculatorului în procesul educațional (și anume când se predă copiilor o nouă informație/ noi cunoștințe).

Materialul de învățat se prezintă pe baza unui anumit tip de interacțiune. Astfel, calculatorul preia din funcțiile educatorului, însă comunică cu preșcolarii prin intermediul acestuia și poate fi proiectat așa:

- sunt precizate una sau mai multe secvențe din conținut;
- preșcolarii sunt solicitați să își exprime părerea, să răspundă la o întrebare, să rezolve un exercițiu;
- se poate trece la următoarea etapă după ce se prezintă aprecierea răspunsului, iar în funcție de corectitudinea acestuia secvențele anterioare pot fi reluate sau activitatea poate continua mai departe.

Materialul poate fi împărțit pe capitole/secvențe care să nu solicite CD-uri sau Proiecte Power-Point cu povești ca: „Scufița Roșie”, „Capra cu trei iezi”, „Alba ca zăpada” etc. Utilizarea programului este simplă și intuitivă putând fi folosită chiar și de orice copil capabil să manevreze un mouse. Copiii vor asculta și vor vedea povestea, apoi vor putea lua parte, alături de personajele poveștii, la diverse jocuri și activități educative. După ce copiii fac cunoștință cu conținutul și personajele poveștii, narată și prezentată într-o formă grafică deosebită ei au de rezolvat sarcini cu privire la conținutul poveștii (să așeze momentele în ordinea desfășurării acțiunii; le sunt puse întrebări tip grilă, bineînțeles într-o formă grafică deosebită ei au de rezolvat sarcini cu privire la conținutul poveștii (să așeze momentele în ordinea desfășurării acțiunii; le sunt puse întrebări tip grilă într-o formă accesibilă lor și în funcție de nivelul de dezvoltare: imagini, cifre, simboluri, și le sunt solicitate răspunsuri pentru a vedea în ce măsură s-au familiarizat cu ideile și personajele din poveste, să coloreze diferite planșe cu scene și personaje din poveste, după modelul dat sau după imaginația copilului).

➤ *Exersarea asistată la calculator (Computer Assisted Training)*

Este softul ce caracterizează următoarea situație: când subiectului i se pun la dispoziție programe specializate care-l ajută să fixeze cunoștințele și să capete deprinderi specifice prin seturi de sarcini repetitive, urmate de aprecierea răspunsului subiectului.

Exercițiile pot fi propuse într-o ordine prestabilită sau în jocul „Ferma”. Aici copiii cunosc o serie de animale domestice, se familiarizează cu denumirile lor, le pot desena și colora.

➤ *Verificarea asistată de calculator (Computer Assisted Testing)*

Acesta presupune existența unor programe capabile să testeze nivelul de însușire a cunoștințelor prin evaluarea răspunsurilor. O interfață grafică prietenoasă va afișa mesaje corespunzătoare interpretării răspunsului. Programele de testare pot fi incluse și în cadrul activităților integrate.

În acest sens, modul de construire a unui test depinde de: nivelul preșcolarii, numărul de sarcini de lucru, timpul de administrare.

➤ *Simulare*

Un soft de simulare permite realizarea controlată a unui fenomen sau sistem real prin intermediul unui model care are un comportament analog. Astfel de programe oferă posibilitatea observării modelului în care se schimbă comportamentul sistemului în funcție de modificările operate (schimbarea parametrilor, condițiilor) ceea ce facilitează înțelegerea fenomenului și nu implică riscurile și cheltuielile fenomenului real. Acest tip de soft permite investigarea reprezentând o formă evoluată de interacțiune instrucțională, în care subiectul nu i se oferă informațiile ca atare ci se construiește un mediu prin care acesta să poată extrage informațiile care îl interesează pentru rezolvarea unei anumite sarcini.

De exemplu: Jocurile de orientare în labirint sau cele de tipul „Călătorie imaginară în ...”, „Cursele de cai”, „Fotbal” etc., îi ajută pe copii să folosească tastele de deplasare stânga-dreapta, sus-joc, să-și dezvolte și să-și îmbunătățească viteza de reacție, coordonarea oculo-motorie, dar și spiritul de competiție, motivația voluntară, capacitatea de acțiune individuală.

➤ *Tutoriale*

Acest soft include patru etape: *prezentare, ghidare (îndrumare), exerciții practice, verificare*. Tutorialul include primile două etape, însă nu angajează preșcolarul în activitatea practică sau de testare aici intervine măiestria cadrului didactic/educatorului și prevederea activităților specifice.

Utilizarea tehnologiilor moderne

a calculatorului în educația preșcolară din grupa pregătitoare permite transmiterea și asimilarea noilor cunoștințe într-un mod atractiv pentru copii. Procesul instructiv-educativ este mult mai eficient. Copiii învață jucându-se, sunt puși în situația de a găsi repede soluții și de a lua decizii prin joc pentru rezolvarea problemelor. Calculatorul este un mijloc de instruire care ține atenția copilului activă pe tot parcursul activității de învățare.

Tutorialele sunt recomandate pentru prezentarea informațiilor factice, pentru învățarea unor reguli, principii, pentru învățarea unor metode de rezolvare a unor probleme, pentru demonstrarea unor tehnici etc. [103].

7.3. Modele orientative de proiectare curriculară a activităților *Formarea reprezentărilor elementare matematice, Educație pentru mediu și Educație digitală pentru copiii de 6-7 ani*

Modelele orientative de proiectare curriculară la domeniul de activitate *Științe și tehnologii* (vârsta 6-7 ani), reprezintă pentru cadrele didactice din IET o modalitate metodologică de organizare a învățării prin joc la domeniu, prin:

- planificare trimestrială (este opțional);
- unități de competență (selectate din *CET*);
- teme și unități de învățare (formulate în teme globale: *Eu și lumea înconjurătoare; Eu și ceilalți; Eu ca personalitate; Eu și corpul meu*, proiect tematic și tema zilei);
- exemple de activități de învățare, indicatorii standard (a se vedea *modelele* de mai jos).

În grupa pregătitoare durata activităților formativ-educative la domeniul *Științe și tehnologii* ar fi necesară de organizat de două ori pe săptămână. Prima activitate va dura 30-35 de minute, iar a doua activitate 20-25 de minute.

În cadrul activității este important să se facă o legătură organică dintre diferite părți ale ei, să fie repartizate rațional capacitatea intelectuală, să varieze metodele și formele de organizare a activității. În fața copiilor din această grupă ar fi bine să le oferim situații de învățare în fiecare parte a activității, arătând ce știu în prezent, *ce pot face și ce ar fi necesar să învețe*.

Pentru această vârstă de grupă 6-7 ani crește rolul metodelor verbale de instruire [36, pp. 38-42].

Un mare rol în activitatea cu copiii de 6-7 ani se achiziționează priceperea de a planifica din timp conținutul și mersul efectuării temelor. Acțiunilor practice sunt precedate de operațiunile în minte, chibzuirea în gând a mersului rezolvării. O metodă valoroasă este de activitate a gândirii este intenția de a pune întrebări unul la altul, de exemplu: „Gândiți-vă, despre ce mai puteți întreba”, „Acum singuri veți pune întrebări referitoare la locul, pe care se află obiectul”. Tot aici, sunt binevenite întrebările modificate despre unul și același lucru, de exemplu: „ce număr se va obține, dacă la 7 adăugăm 1? Care număr este mai mare decât 7 cu 1? Din care număr trebuie să scădem 1, ca să obținem 7? etc.”

În grupa pregătitoare se mărește nu numai durata activităților, ci și capacitatea lor. De regulă, copiii manifestă un mare interes pentru îndeplinirea temelor complicate, învață să lucreze concentrat, să folosească timpul în mod rațional, se dezvoltă capacitatea lor de muncă intelectuală.

Cunoștințele achiziționate de către copii la activități sunt necesare de a fi aplicate în permanență în viața de toate zilele, care i-ar îndemna pe copii să *numere, să măsoare, să compare* dimensiunea obiectelor, să *determine* forma lor, poziția în spațiu etc. [Apud 34, p. 185].

În contextual activităților curriculare integrate, utilizarea TIC este eficientă prin următoarele beneficii ale procesului educațional cu copiii din grupa pregătitoare:

- ✎ activitățile devin mai atractive (de exemplu: imagini PPT etc.);
- ✎ scurtează timpul de învățare, de înțelegere a noțiunilor prezentate;
- ✎ există posibilitatea evaluării simultane a mai multor copii.

În continuare, propunem cadrelor didactice din IET unele modele orientative de proiectare curriculară a activităților *Formarea reprezentărilor elementare matematice, Educație pentru mediu și Educație digitală* pentru copiii de 6-7 ani din grupa pregătitoare a IET.

FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMENTARE MATEMATICE

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie I-II săptămână	<p>4.3. Combinarea figurilor geometrice pentru realizarea altor forme geometrice, figuri, creații.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvară bine ai venit!</i></p> <p>Tema zilei: „Piticii în Țara formelor geometrice”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pauze dinamice, cântece, poezii, povești cu identificarea figurilor geometrice în modele date și în forma obiectelor lumii înconjurătoare. • Joc logic „Așează-mă la căsuța mea!” (forme geometrice). • Exerciții și jocuri de determinare a mărimii formelor geometrice. • Joc de rol „Piticii în Țara formelor geometrice”. • Joc de construcții geometrice simple. etc. 	<p>DFFS</p> <p>86. Modelează obiecte de diferite forme, respectând structura proporțională.</p> <p>DPEs</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>319. Participă la activități în grupuri mici sau mai mari, uneori – în rol de conducător, alături – executant.</p>
	<p>1.3. Compararea mulțimilor de obiecte, utilizând semnele de comparație (<, >, =).</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i></p> <p>Tema zilei: „Mulțimea ghioceilor, vestitorii primăverii”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Joc didactic „Tabloul de primăvară”. • Exerciții de numărare cu jetoane. • Joc de probă utilizând semnele de comparație „Cine mă întrece?”. • Pauze dinamice, cântece, poezii, numărători cu utilizarea numerelor. • Exerciții de scrierea cifrelor. etc. 	<p>DLC</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>546. Conturează după model.</p> <p>DC</p> <p>595. Compară mulțimile de obiecte, utilizând semnele de comparație.</p> <p>633. Recunoaște formele geometrice în forma obiectelor din mediul înconjurător.</p> <p>634. Combină figuri geometrice pentru a realiza alte forme geometrice.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">Aprilie</p> <p style="text-align: center;">I-II săptămână</p>	<p>6.3. Argumentarea acțiunilor, ideilor și a deciziilor.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Siguranța mea și a ta</i></p> <p>Tema zilei: „Labirint”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități axate pe conversații în baza unor imagini, a unor filme vizionate, povești, povestiri audiate sau citite etc.; • Jocuri logice de construire a mulțimilor, de aranjare a pieselor în tablou, de găsim a diferențelor, de formare a perechilor, de transformări, cu cercuri, cu mulțimi echivalente; • Activități realizate prin metode interactive (Studiul de caz, Mai multe capete la un loc ș.a.); • Activități bazate pe softuri educaționale din resurse deschise/închise; • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>104. Recunoaște, prin atingere/pipăit, obiecte ascunse, fără să le vadă.</p> <p>DPES</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>211. Își modifică expresia facială și comportamentul în funcție de situație.</p> <p>257. Conștientizează menirea casei ca loc de trai și obligațiile pe care le posedă fiecare membru al familiei</p>
	<p>5.4. Determinarea și poziționarea în spațiu a unor obiecte în raport cu alte obiecte/fințe, utilizând terminologia specifică (sus/jos, stânga/dreapta, în față/în spate, în față/în spate, înainte/înapoi, pe/sub/între, interior/exterior, aproape/depart, vertical/orizontal/ oblic).</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea.</i></p> <p>Tema zilei: „Fințe și obiecte în casa mea”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții și jocuri de determinare a direcției de mișcare și deplasare a unor fințe/corpuri; • Exerciții și jocuri de identificare a poziției relative a unor obiecte față de alte obiecte; • Activități practice, exerciții și jocuri de identificare și localizare a unor obiecte față de alte fințe (copii, adulți, personaje din povești, animale); • Activități practice și jocuri de orientare și mișcare a copilului în spațiu închis și deschis, utilizând prepozițiile și adverbele de loc (dictări grafice, labirinte); • Jocuri și exerciții de traversare a străzilor; • Activități realizate prin metode interactive (Stabilirea succesiunii evenimentelor, Locuri celebre, Harta cu figuri, Benzi desenate, Jurnalul grafic, Turnurul întrebărilor, Explozia stelară ș.a.); • Activități bazate pe softuri educaționale din resurse deschise/închise și pe jocuri interactive; etc. 	<p>DLC</p> <p>498. Redă cuvinte, expresii simple din povestea, poezia preferată.</p> <p>DC</p> <p>584. Explorează mai multe căi de soluționare a unei probleme și alege una dintre ele.</p> <p>646. Identifică poziția unor obiecte în raport cu alte fințe.</p> <p>647. Se orientează și amplasează în spațiul foii imagini, simboluri, corpuri, respectând structura acestora.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">III-IV săptămână</p> <p style="text-align: center;">Aprilie</p>	<p>2.7. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu 1-2 unități.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Florile de primăvară</i></p> <p>Tema zilei: „Semnăm flori de primăvară: adunarea și scăderea”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții și jocuri ce presupun efectuarea operației de adunare și scădere cu ajutorul materialului intuitiv; • Activități de recunoaștere a simbolurilor matematice: plus, minus, egal. • Activități bazate pe softuri educaționale din resurse închise/deschise și pe jocuri interactive; • Activități desfășurate prin metode interactive (Ciorchinele); • Activități practice, în mediul înconjurător, privind semănarea semințelor de flori în curtea grădiniței; etc. 	<p>DFFS</p> <p>142. Respectă regulile igienei colective.</p> <p>DPES</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>220. Exprimă emoții, sentimente în intonarea unor piese muzicale simple.</p> <p>233. Manifestă bucurie și interes pentru valorile creațiilor populare, cunoașterea tradițiilor, frumusețea folclorului, dansului, cântecului și portului popular, casei părintești, obiceiurilor și tradițiilor naționale.</p> <p>318. Utilizează corect adresările – Dumneavoastră, Dumnealui, Dumneaei etc. – salutul, rugămintea etc.</p>
	<p>5.2. Utilizarea instrumentelor și unităților de măsură a timpului (ziua, săptămână, lună, anotimp, oră, minut) pentru a stabili durata unor acțiuni/ evenimente.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de paști.</i></p> <p>Tema zilei: „Cozonacul și oule de Paști”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități bazate pe conversație în baza imaginilor, filmelor vizionate ș.a.; • Activități de observare, în mediul înconjurător, a trăsăturilor semantice ale fiecărei unități de timp vizate; • Poezii, cântece, legende, ghicitori, pauze dinamice relevante sărbătorilor pascale (de ex.: În ce timp a anului se sărbătorește Paștele etc.). • Verbalierea/prezentarea felicitării pascale a ceea ce a desenat / a scris. • Etc. 	<p>DLC</p> <p>478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>481. Vorbește coerent, utilizând expresii artistice/plastice, figuri de stil, frazeologisme, comparații, epitete, repetări etc.).</p> <p>DC</p> <p>583. Lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme, manifestând inițiativă proprie.</p> <p>614. Efectuează operații simple de adunare și scădere cu 1-2 unități.</p> <p>649. Utilizează instrumentele de măsurare a timpului pentru a stabili durata unor acțiuni/ evenimente.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai I-II săptămână	<p>6.2. Compunerea și rezolvarea, în formă intuitivă, a problemelor simple de adunare și scădere.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber</i></p> <p>Tema zilei: „Ne jucăm, ne distrăm și problemele rezolvăm!”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de identificare a situațiilor problematice, provocatoare; • Activități axate pe conversații în baza unor imagini, a unor filme vizionate, povești, povestiri audiate sau citite etc.; • Jocuri și activități de determinare a valorii de adevăr a unei aserțiuni; • Etc. 	<p>DFFS 161. Respectă regulile de comportament la grădiniță, acasă, pentru a evita accidentele, situațiile periculoase (nu deschide balconul, ferestrele, nu folosește nesupravegheat obiectele care pot fi periculoase).</p> <p>DPES 191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>298. Manifestă toleranță, bunăvoință și acordă ajutor copiilor cu dizabilități.</p> <p>334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale.</p>
	<p>1.1. Distingerea relațiilor dintre întreg și părțile lui.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Prietenii mei</i></p> <p>Tema zilei: „Împărțim egal: jumătate fie, jumătate mie!”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activitate practice (de ex.: copiii primesc câte un fruct diferit, apoi îl împart colegilor), utilizând cuvintele <i>întreg, jumătate, o parte din întreg</i>. • Exerciții și jocuri de alipire, înlăturare și egalare a mulțimilor de obiecte, de stabilire a legăturii și relațiilor între întreg și părțile lui componente; • Exerciții și jocuri de formare și egalare a mulțimilor cu un element mai mult/ puțin decât cele propuse; • Exerciții și jocuri de formare a mulțimilor, utilizând operatori logici (conjunția, disjuncția și negația); • Exerciții de intuire a mulțimii vide, ca mulțime fără niciun element; • Etc. 	<p>DLC 471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>DC 585. Identifică situații problematice, provocatoare și propune soluții creative. 586. Rezolvă probleme matematice, simple, în formă intuitivă.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai III-IV săptămână	<p>5.3. Distingerea direcției de mișcare și de deplasare a unor ființe/corpuri.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Eu voi fi școlar</i></p> <p>Tema zilei: „Orientarea în timp și spațiu a micului școlar”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri de denumire a lunilor anului conform tradiției populare; • Activități bazate pe conversație în baza imaginilor, filmelor vizionate (despre micul școlar); • Activități de observare, în mediul înconjurător, a trăsăturilor semantice ale fiecărei unități de timp vizate; • Poezii, cântece, povești, povești, legende, ghicitori, pauze dinamice relevante pentru noțiunile de timp (zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile ș.a.); etc. 	<p>DFFS</p> <p>65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPES</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>216. Manifestă emoții față de persoane cunoscute, animale sau jucării, folosind expresii.</p> <p>283. Cere și oferă ajutor altor copii.</p> <p>346. Inventează activități care implică mai mulți copii.</p>
	<p>1.2. Explorarea modalităților de formare, clasificare, sortare și seriere a obiectelor după 2-3 criterii (formă, mărime, culoare, dimensiune, număr, masă, capacitate, poziție spațială etc.).</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Adio, dragă grădiniță!</i></p> <p>Tema zilei: „Sortăm obiectele: pentru grădiniță și pentru școală”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Joc de identificare: obiecte sortate pentru grădiniță și pentru școală; • Exerciții și jocuri de alipire, înlăturare și egalare a mulțimilor de obiecte, de stabilire a legăturii și relațiilor între întreg și părțile lui componente; • Exerciții și jocuri de formare și egalare a mulțimilor cu un element mai mult/puțin decât cele propuse; 4 • Exerciții și jocuri de formare a mulțimilor, utilizând operatori logici (conjunția, disjuncția și negația); • Exerciții de intuire a mulțimii vide, ca mulțime fără niciun element; • Etc. 	<p>DLC</p> <p>434. Utilizează în vorbire timpul prezent, trecut și viitor.</p> <p>DC</p> <p>596. Sortează obiectele în funcție de diferite criterii (mărime, culoare etc.).</p> <p>597. Explică de ce anumite obiecte sunt ordonate sau grupate într-un anumit fel.</p> <p>598. Seriază obiectele după o anumită regulă...</p>

EDUCAȚIE PENTRU MEDIU

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie I-II săptămână	1.1. Distingerea și descrierea fenomenelor naturii specifice celor patru anotimpuri. 1.2. Aprecierea stării vremii prin completarea fișei de observare, calendarului naturii.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvara bine ai venit!</i> Tema zilei: „Reînvie natura”	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de completare a calendarului naturii cu semne convenționale; • Jocuri și activități de identificare a fenomenelor și semnelor caracteristice anotimpului primăvara; • Joc de rol privind stabilirea prognozei meteo; • Activități de creare a calendarelor, cărților despre anotimpurile anului; • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>109. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPEs</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>229. Împărtășește celorlalți (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>475. Folosește intonația adecvată rolurilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice.</p> <p>478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>DC</p> <p>671. Utilizează semnele convenționale, pentru ilustrarea stării vremii.</p> <p>672. Identifică succesiunea anotimpurilor și caracteristicile specifice.</p> <p>701. Identifică condițiile specifice vieții umane și semnificația lor (mediul fizic/cultural/social).</p>
	3.1. Distingerea și descrierea condițiilor specifice vieții umane.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: „Mama – ființa cea mai dragă de pe pământ”	<ul style="list-style-type: none"> • Exercițiu: „Descrierea mamei”; • Poezii, cântece, povești, legende, ghicitori, selectate despre mama. • Activități de identificare a condițiilor specifice vieții umane; • Jocuri de descriere a modului de viață a omului; • Activitate practică: „Ce aș vrea să-i dăruiesc mamei mele?” • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>109. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPEs</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>229. Împărtășește celorlalți (copiilor de vârstă apropiată, adulților din anturaj).</p> <p>DLC</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>475. Folosește intonația adecvată rolurilor personajelor, inclusiv în jocurile simbolice.</p> <p>478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>DC</p> <p>671. Utilizează semnele convenționale, pentru ilustrarea stării vremii.</p> <p>672. Identifică succesiunea anotimpurilor și caracteristicile specifice.</p> <p>701. Identifică condițiile specifice vieții umane și semnificația lor (mediul fizic/cultural/social).</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">I-II săptămână</p> <p style="text-align: center;">Aprilie</p>	<p>3.2. Identificarea și argumentarea rolului omului în menținerea unui mediu ecologic.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Siguranța mea și a ta</i></p> <p>Tema zilei: „Reguli de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Joc didactic „<i>Tabloul mediului înconjurător îngrijit și neîngrijit</i>”; • Jocuri de descriere a modului de viață a omului; • Activități de elaborare a regulilor de îngrijire și ocrotire a mediului ambiant; • Activități bazate pe studiul de caz; • Activități practice de creare a unor modele din materiale ecologice; • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>85. Utilizează materiale, ustensile și tehnici pentru a picta, modela, decupa.</p> <p>86. Modelează obiecte de diferite forme, respectând structura proporțională.</p> <p>88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>142. Respectă regulile igienei colective.</p> <p>159. Știe cui, unde și când trebuie să se adreseze după ajutor, identificând adulții care pot să-l sprijine în situații periculoase.</p> <p>DPES</p> <p>192. Se implică, cu ușurință, în activități și relații noi.</p> <p>193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p>
	<p>2.3. Modelarea corpurilor, fenomenele naturii din diverse materiale reciclabile.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea.</i></p> <p>Tema zilei: „Știu să creez materiale utile!”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de imaginație: „Ce aș face, dacă ... (obiectul din locuința mea s-a defectat?”; • Activități de creare a modelelor unor corpuri, utilizând materiale naturale, reciclabile; • Joc de dialog: „Ce aș face cu obiectul confecționat?” • Etc. 	<p>DLC</p> <p>406. Folosește în vorbire cuvinte noi, creații verbale, sintagme deosebite.</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>DC</p> <p>691. Explorează mediul înconjurător prin intermediul activităților experiențiale.</p> <p>693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">III-IV săptămână</p> <p style="text-align: center;">Aprilie</p>	<p>2.1. Utilizarea metodelor și instrumentelor de investigare a mediului înconjurător pentru colectarea informației despre lumea înconjurătoare.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Florile de primăvară</i></p> <p style="text-align: center;">Tema zilei: „Semănăm flori în curtea grădiniței”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități senzoriale: „Cum arată semințele de flori?”; • Activități de informare: Enciclopedia copiilor; Film documentar „Semințele de flori”; • Activități practice „Ce fel de flori semănăm/plantăm în curtea grădiniței?”; • Activități practice de investigare a mediului înconjurător cu ajutorul instrumentelor: lupei, termometrului, microscopului, paharului gradat, pipetei ș.a.; • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>108. Duce o cană cu apă plină dintr-o parte într-alta a camerei, fără să o verse.</p> <p>142. Respectă regulile igienei colective.</p> <p>DPEs</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>211. Își modifică expresia facială și comportamentul în funcție de situație.</p> <p>DLC</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>479. Relatează corect, logic, unele evenimente (de exemplu: cum a trecut ziua de duminică, sărbătoarea, vacanța etc.).</p>
	<p>2.2. Explicarea și generalizarea rezultatelor unor observații, investigații.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de paști.</i></p> <p style="text-align: center;">Tema zilei: „Grâul înverzit de Paște”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Joc interactiv „Salutul Pascal”; • Activități de documentare „Semnificația grâului înverzit de Paște”; • Activități de observare a schimbărilor ce se produc pe parcursul dezvoltării corpurilor vii; • Activități practice de îngrijire a grâului înverzit; • Poezii, cântece, povestioare despre Pâinea cea de toate zilele; • Etc. 	<p>DC</p> <p>670. Participă, cu interes, la îngrijirea unei/unui plante/animal.</p> <p>688. Folosește instrumente de investigație (lupa, microscopul, paharul gradat, pipeta, cântarul etc.) în activitățile de descoperire a lumii.</p> <p>689. Face predicții și generalizări în baza celor observate, fiind ghidat de către educator.</p> <p>690. Se documentează din diferite surse (de la adulți, din cărți, de pe internet) despre componentele mediului înconjurător.</p> <p>691. Explorează mediul înconjurător prin intermediul activităților experiențiale.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai I-II săptămână	<p>1.3. Clasificarea corpurilor din natură după diferite criterii.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber</i></p> <p>Tema zilei: „Ne jucăm în aer liber”</p>	<ul style="list-style-type: none"> Joc didactic: „Ce reguli de comportamente respectăm când ne jucăm în aer liber?” (Ne jucăm în locuri premise etc.); Exerciții și jocuri de clasificare a corpurilor din natură după diferite criterii (categorii, clasă, substanța din care este constituit, stare de agregare, hrană, formă, miros, gust, mediu de viață, mod de deplasare); Jocuri interactive: „Adunăm cele mai frumoase pietricele”; etc. Joc imaginativ: „Unde îmi voi petrece vacanța?”; Etc. 	<p>DFFS</p> <p>38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>164. Respectă regulile de circulație și de comportament în stradă (traversează corect strada, se joacă în locuri permise, merge doar pe trotuar etc.).</p> <p>165. Respectă regulile de comportament sigur în natură (nu atinge animalele, insectele, ciupercile, plantele necunoscute etc.)</p> <p>DPES</p> <p>193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.</p> <p>194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place.</p> <p>228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (cântec, dans, desen, modelaj etc.).</p> <p>253. Interacționează ușor cu persoanele cunoscute.</p> <p>282. Interacționează, din proprie inițiativă, cu copiii apropiați ca vârstă, în diferite contexte.</p> <p>284. Propune, dar și urmează regulile jocului stabilite cu prietenul de joacă.</p> <p>DLC</p> <p>471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>472. Folosește mesaje complete în discuțiile cu colegii.</p> <p>DC</p> <p>667. Clasifică corpurile din natură după diferite criterii.</p> <p>668. Denumeste corect 4-6 plante și animale (insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere).</p> <p>669. Explică relația dintre animale, plante și mediile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p> <p>670. Participă, cu interes, la îngrijirea unei/unui plante/animal.</p>
	<p>1.5. Explicarea relațiilor dintre plante, animale și mediile lor de viață.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Prietenii mei</i></p> <p>Tema zilei: „Prietenii mei în natură”</p>	<ul style="list-style-type: none"> Joc creativ „Cine sunt prietenii mei în natură?”; Jocuri și exerciții de comparare a corpurilor din natură prin identificarea asemănărilor și deosebirilor; Activități bazate pe jocuri senzoriale; Jocuri interactive: „Numim ce insecte am observat”; „Ce plante au înflorit în curtea grădiniței?”; etc. Activitate practică de grup „Creez o poveste despre prietenii mei în natură”; Etc. 	<p>667. Clasifică corpurile din natură după diferite criterii.</p> <p>668. Denumeste corect 4-6 plante și animale (insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere).</p> <p>669. Explică relația dintre animale, plante și mediile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p> <p>670. Participă, cu interes, la îngrijirea unei/unui plante/animal.</p>

Luna/ săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai	<p>3.3. Participarea activă la îngrijirea și protecția mediului înconjurător.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Eu voi fi școlar</i></p> <p>Tema zilei: „Rolul meu în protecția mediului”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de comparare a comportamentului uman în natură; • Vizionarea filmelor, softurilor educaționale, a prezentărilor Power Point despre regulile de protecție a mediului înconjurător; • Activități axate pe conversație („De ce e nevoie să economisim resursele energetice?”, „Care este impactul mijloacelor de transport asupra mediului înconjurător?”, „Cum și de ce trebuie să ocrotim plantele, animalele?”, „De ce avem nevoie de plante sau animale?” ș.a.); • Activități practice de îngrijirea plantelor (în grupă/ curtea grădiniței/casei), animalelor etc. • Exerciții „Cum protejez mediul?”; etc. 	<p>DFFS</p> <p>109. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPEȘ</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine (are încredere în propria persoană, știe că reușește, își cunoaște calitățile, nu se teme să încerce ceva nou etc.).</p> <p>234. Împărtășește emoțiile celorlalți despre locurile pitorești vizitate în Moldova.</p>
III-IV săptămână	<p>3.4. Explicarea, prin cuvinte proprii, a rolului plantelor, animalelor, fenomenelor naturii în mediul înconjurător..</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Adio, dragă grădiniță!</i></p> <p>Tema zilei: „Plaiul meu natal”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poezii, cântece, povestiri, povești, legende, ghicitori, selectate despre <i>plai</i>. • Joc didactic: „<i>Tabloul Plaiul meu natal</i>” • Activități care evidențiază rolul omului în protecția mediului înconjurător (de exemplu: Ziua Pământului, Ziua Mediului etc.); • Excursie la locurile pitorești în R. Moldova. • Etc. 	<p>DLC</p> <p>474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>DC</p> <p>701. Identifică condițiile specifice vieții umane și semnificația lor (mediul fizic/cultural/social).</p> <p>702. Participă la îngrijirea și protecția mediului, reciclarea materialelor.</p> <p>703. Identifică rolul omului în protecția mediului înconjurător.</p>

**FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMNTARE MATEMATICE
EDUCAȚIE PENTRU MEDIU + EDUCAȚIE DIGITALĂ**

Luna/ săpt.	Unități de competență FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMNTARE MATEMATICE + EDUCAȚIE DIGITALĂ	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare și produse de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Aprilie I-II săptămână	<p>2-3. Determinarea modalităților de compunere și descompunere a numerelor naturale în limita lui 10.</p> <p>1.1. Recunoașterea și utilizarea tehnologiilor și resurselor educaționale digitale interactive.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsărilor călătoare</i></p> <p>Tema zilei: „Barza și puii săi”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități ludice de identificare a numerelor naturale în limita 0-10 cu ajutorul dispozitivelor digitale accesibile; • Exerciții de compunere și descompunere în cadrul softului educațional; • Joc creativ: Povestea alcătuită în baza imaginii digitale „Barza și puii”; • Joc de construcție: „Colorăm, decupăm personajele poveștii noastre”; • Joc de rol „Barza și puii”; etc. 	<p>DFFS</p> <p>88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>163. Conștientizează pericolul utilizării excesive a gadgeturilor (tableta, telefonul mobil, televizorul și calculatorul).</p> <p>DPEs</p> <p>191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>196. Are o imagine pozitivă despre sine (are încredere în propria persoană, știe că reușește, își cunoaște calitățile, nu se teme să încerce ceva nou etc.).</p> <p>332. Acceptă/își asumă responsabilitățile și le respectă.</p> <p>361. Se oferă să acorde ajutor în rezolvarea unei probleme, fără să acționeze în locul celuilalt.</p> <p>DLC</p> <p>509. Creează, în baza imaginilor, noi povești, povestiri.</p> <p>DC</p> <p>609. Stabilește raporturi între numere și obiecte în limita 1-10.</p> <p>613. Identifică și scrie cifre.</p> <p>622. Utilizează unitățile de măsură în activități cotidiene.</p>
	<p>3.1. Determinarea lungimii, lățimii, înălțimii, grosimii, masei, capacitatea unor corpuri, cu ajutorul unităților nestandarde de măsură.</p> <p>1.2. Respectarea regulilor TREDI.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i></p> <p>Tema zilei: „Am crescut mare și voimic”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activități ludice de identificare a înălțimii colegilor; • Jocuri și activități practice de determinare a lungimii, lățimii, grosimii, înălțimii, masei și capacitații corpurilor, cu ajutorul unităților nestandarde de măsură (<i>pasul, șchioapa, cotul, panglica, lingura, borcanul, sticla, căușul, sacul</i> etc.); • Jocuri de recunoaștere a instrumentelor de măsurare a dimensiunii (<i>rigla, metrul și diversitatea lui</i>), masei (<i>cântarul și diversitatea lui</i>), capacitatea (<i>cana gradată</i>), valoarea (<i>bancnotele și monedele</i>); • Pauze dinamice, cântece, poezii, numărători, povești cu utilizarea instrumentelor de măsurare; • Activități bazate pe softuri educaționale din resurse deschise/închise și pe jocuri interactive. etc. 	

Luna/ săpt.	Unități de competență FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMENTARE MATEMATICE + EDUCAȚIE DIGITALĂ	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare și produse de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
<p style="text-align: center;">III-IV săptămână</p> <p style="text-align: center;">Aprilie</p>	<p>1.5. Explicarea relațiilor dintre plante, animale și mediile lor de viață.</p> <p>1.1. Identificarea pericolelor utilizării tehnologiilor digitale.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsările călătoare</i></p> <p>Tema zilei: „Rândunica – prevestitoarea primăverii”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poezii, cântece, povestiri, povești, legende, ghicitori, selectate despre <i>rândunică</i>; • Exerciții și jocuri de identificare și descriere a părților componente ale plantelor/ animalelor la tabla interactivă (de exemplu: la plante – rădăcină, tulpină, frunză, floarea, fruct, sămânță; la animale – cap, corp, membre, coadă, gât ș.a.); • Joc de rol „<i>Dialogul dintre rândunele</i>”; • Etc. 	<p>DFFS</p> <p>39. Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător, pentru a imita ceva sau pe cineva, pentru a executa o mișcare.</p> <p>122. Explică beneficiile sau daunele anumitor alimente pentru organismul uman.</p> <p>143. Demonstrează abilități elementare de prevenire a bolilor (protejarea capului, gâtului).</p> <p>163. Conștientizează pericolul utilizării excesive a gadgeturilor (tableta, telefonul mobil, televizorul și calculatorul).</p> <p>DPES</p> <p>189. Recunoaște și descrie schimbările fiziologice ale corpului său.</p> <p>271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului discutat.</p> <p>DLC</p> <p>473. Își exprimă o idee prin mai multe modalități.</p> <p>476. Caracterizează și apreciază comportamentul personajelor din textele literare.</p> <p>DC</p> <p>669. Explică relația dintre animale, plante și mediile lor de viață și argumentează legătura dintre ele.</p> <p>675. Identifică unele organe interne (inimă, plămân, stomac) și funcțiile lor.</p>
	<p>1.8. Identificarea unor organe interne și funcțiile acestora.</p>	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i></p> <p>Tema zilei: „Ce rol au organele interne?”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri și activități de identificare a unor organe interne și funcțiile acestora; • Jocuri de determinare a rolului organelor de simț (ochi, ureche, limbă, nas) în cunoașterea lumii înconjurătoare; • Activitate practică: „<i>Beneficiile sau daunele anumitor alimente pentru organismul uman</i>”; • Jocuri de imitare: „<i>Doctorul Aoleu!</i>”; • Filme educative tematice; • Etc. 	

8. CADRUL METODOLOGIC PENTRU DOMENIUL ARTE

8.1. Dimensiunea *Educație plastică* – concepte generale

„*Arta este oglinda magică pe care o creăm pentru a transforma visele invizibile în imagini vizibile. Pentru a ne vedea chipul folosim o oglindă; operele de artă le folosim pentru a ne vedea sufletul.*“

(George Bernard Shaw)

Vârsta preșcolară este considerată ca perioadă a imaginației, fanteziei, visării, a jocului, în general. Dezvoltarea psihică a copilului la această vârstă are la bază mai mulți factori. Aflându-se sub influența jocului și sub îndrumarea educatoarei, copilul dobândește noi particularități psihice. Experiența lui cognitivă se îmbogățește, sfera reprezentărilor se lărgeste, așa cum se întâmplă și cu operațiile gândirii intuitiv-concrete, apar forme ale trăirilor emoționale mai complexe, se constituie noi tendințe, dorințe, năzuințe, atracții și interese prin intermediul activităților plastice.

De-a lungul timpului *Educația plastică* a devenit obiect de studiu, având drept scop inițierea preșcolarilor în cunoașterea și utilizarea principalelor mijloace de expresie plastică, obținerea de expresivități plastice cromatice și acromatice, prin combinarea unor elemente plastice, urmărindu-se redarea unor idei și sentimente; descompunerea, secționarea și recompunerea în noi forme plastice, a structurilor din natură, dobândindu-se noi expresivități; dialogul cu opera de artă; descifrarea cu ajutorul acestor elemente, a mesajului artistic al operei de artă în contextul epocii; cunoașterea și înțelegerea operei de artă, aplicarea în toate domeniile vieții, a cunoștințelor de limbaj plastic, dobândite în mod creativ. Pentru realizarea competențelor specifice *Educației plastice*, preșcolarii trebuie inițiați în cunoașterea materialelor de lucru, a tehnicilor și procedeele prin care se vehiculează aceste elemente de limbaj plastic. Prin desen și pictură copilul descoperă, pentru a ajunge la expresia plastică, mijloacele de acțiune asupra materialelor diverse. În activitatea de inițiere plastică nu există rețete, dar există o permanentă descoperire a sufletului copilului. Între sufletul copilului și impulsul creator dat de natură există o legătură, deoarece natura este cea care insuflă numeroase stări.

Conform noului *Curriculum pentru educație timpurie*, domeniul *Arte* este divizat în două dimensiuni redată în *figura 8.1*.

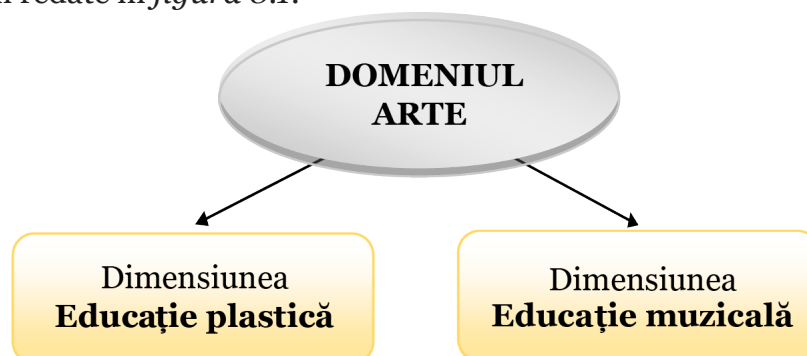

Figura 8.1. Dimensiunile domeniului de activitate „Arte”

Prin *educația plastică*, se realizează o componentă a educației estetice, element important în dezvoltarea individului, a vieții sale spirituale, morale și intelectuale, în asimilarea creatoare a artei și a frumosului, cât și în formarea multilaterală a personalității.

Arta este modalitatea prin care se realizează relația estetică dintre om și realitate, ea îndeplinește funcția de *cunoaștere și comunicare*.

Dimensiunea *Educație plastică* se realizează în baza următoarelor competențe specifice:

Competențe specifice dimensiunii *Educație plastică* [7, pp. 98-108]:

1. *Recunoașterea elementelor de limbaj plastic în natură, în imagini și compoziții plastice, manifestând interes și curiozitate în perceperea estetică a acestora.*
2. *Explorarea materialelor, instrumentelor și a tehnicilor de artă, în diverse activități, demonstrând creativitate și originalitate în realizarea imaginilor, compozițiilor plastice.*
3. *Aprecierea creațiilor personale și ale colegilor, a imaginilor plastic din opere de artă, dând dovadă de respect față de valorile artei populare.*

Prin dezvoltarea competențelor specifice dimensiunii educației plastice, prin conținuturile activităților și prin tematica aleasă, copiilor li se formează spiritul de observație necesar percepției formelor, a culorilor, a mărimii și a dispunerii în spațiu a acestora, facilitând dezvoltarea oculo-motorie și psiho-motrică în intuirea modelelor și coordonarea voluntară de execuție [53, p. 462].

Conform cercetărilor psihopedagogice în domeniu s-a demonstrat că practicarea artelor plastice angajează puternic capacitatea de observație a copilului, contribuind la dezvoltarea spiritului de observație manifestându-se pregnant *fantezia, imaginația, puterea creatoare și talentul*.

Copiii creativi și talentați au o personalitate complexă, caracterizată printr-o gamă variată de aptitudini și însușiri, cum ar fi: *flexibilitatea gândirii, fluenta ideilor, originale în îmbinarea informațiilor, gândire divergentă, motivație pentru creație, curiozitate, perseverență* etc.

Educația plastică la nivelul preșcolarității se referă la:

- a) achiziția unor deprinderi de lucru pentru realizarea unor desene, picturi, modelaje;
- b) realizarea unor corespondențe între diferitele elemente de limbaj plastic și forme, obiecte din mediul înconjurător (natură, artă și viața socială);
- c) stimularea expresivității și creativității prin desen, pictură și modelaj;
- d) cultivarea spiritului de observație, a sensibilității artistice în observarea naturii și schimbările ei;
- e) cultivarea gândirii și imaginației creatoare în alegerea și realizarea subiectelor în lucrările lor artistico-plastice;
- f) stimularea spiritului critic al copiilor în analiza și interpretarea lucrărilor personale și ale altor copii din grupă;
- g) familiarizarea copiilor cu elementele de limbaj plastic și tehnici de realizare practică a acestora (culorile de bază și nuanțele lor; punctul, linia, pata de culoare; nonculorile – alb și negru).

Artele plastice contribuie în mod deosebit la educația estetică a preșcolarilor formând și dezvoltând spiritul de observație, atenția, reprezentările spațiale, imaginația creatoare, interesul și plăcerea de a desena, colora, picta, modela.

Preșcolăritatea este apreciată ca vârsta ce cuprinde cea mai importantă experiență educațională în viața unei persoane; pe parcursul ei înregistrăm ritmurile cele mai pregnante în dezvoltarea individualității umane și unele dintre cele mai semnificative achiziții ce vor avea ecouri evidente pentru etapele ulterioare ale dezvoltării sale.

Educația plastică în IET se realizează prin activități de desen, pictură și modelaj.

La activitățile de *Educație plastică* copilul capătă cunoștințe despre frumos și proporționalitatea formelor, despre armonia culorilor, precum și despre unele legi ale compoziției, moduri și procedee de lucru cu creionul, pensula, acuarele, plastilină etc. Pentru ca acest proces să devină mai eficient și orientat mai mult spre dezvoltarea creativității, este necesară stimularea atitudinii participative a preșcolărilor în această activitate de cunoaștere.

Activitățile plastice sunt îndrăgite de preșcolari. La această vârstă, copiii sunt foarte atrași de culoare, de varietatea instrumentelor tehnice, își dovedesc spontaneitatea, dând frâu liber imaginației și fanteziei.

Un rol important în pregătirea copiilor pentru școală îl au activitățile plastice. Prin acest gen de activități se realizează coordonarea oculomotorie, dezvoltarea mușchilor mici ai mâinii, dezvoltarea sensibilității cromatice, a spiritului de observație, diferențierea formelor, a proporțiilor, orientarea spațială. Pe toate acestea se sprijină activitatea de scriere în clasa I.

Având legătura dintre desen, culoare și personalitate, activitățile plastice pot fi adevărate surse de cunoaștere și evaluare a personalității copiilor.

Copiii timizi și cei mai puțin activi capătă curaj și încredere în forțele proprii reușind să se afirme în cadrul activităților plastice, ceea ce poate conduce la obținerea de rezultate pozitive și în cadrul altor activități.

Exercițiile și jocurile senzoriale măresc capacitatea de percepție a copiilor, le dezvoltă acuitatea vizuală astfel încât ei pot deveni apti să perceapă expresivitatea formelor și culorilor. Tehnicile de lucru folosite la nivel preșcolar sunt acele elemente de noutate care, introduce în mod progresiv, stârnesc interesul și curiozitatea față de activitățile plastice.

De asemenea, un rol important îl are cadrul didactic care trebuie să orienteze atenția copiilor numai spre ceea ce este frumos/estetic, să-i învețe să combine formele, să alătore culorile în așa fel încât să obțină efecte cât mai plăcute ochiului, să combine culorile pentru a obține nuanțele etc. Prin intermediul activităților de desen, pictură, modelaj, copilul trebuie să fie învățat să-și termine lucrul început, deci să-și atingă scopul propus, chiar dacă pentru aceasta el trebuie să depună un efort îndelungat, dezvoltându-și răbdarea și perseverența.

Deci, *desenul, pictura și modelajul* pot fi utilizate în scop educativ-formativ în procesul de educare a personalității, în forme adecvate categoriilor de preșcolari.

În *educația plastică*, modelajul ocupă un loc tot atât de important ca și desenul și pictura, muzica sau dansul. Prin modelaj, copilul percepe realitatea în mod tridimensional, se sizează pentru prima dată volumul, dobândește deprinderi practice, creatoare, productive.

Lutul – un material care se utilizează pe scara largă în modelaj este lutul. Se poate procura sub forma de bulgări, plăci sau praf. Bulgării sau plăcile se pisează mărunt și se pregătesc în modul următor: praful de lut se pune într-un vas încăpător și se toarnă atâta apă cât poate să absoarbă. Se lasă un timp, după care se frământă foarte bine pe o planșetă de lemn, până se obține o pastă care nu se lipește de mână. Pasta trebuie să fie elastică și foarte omogenă. Obiectele modelate din lut pot fi arse sau smălțuite, în cuptoare ceramice, pentru a deveni mai rezistente. La obiectele din lut simplu trebuie să se aibă în vedere ca în compoziție să nu rămână bule de aer deoarece, în timpul arderii, din cauza căldurii, prin di-

latarea aerului, modelajul se poate sparge. După ce lutul a fost pregătit, se păstrează până la întrebuințare în cârpe ude sau în folie de plastic, iar întreaga compoziție trebuie pusă în vase acoperite cu capac. Copii pot lua parte la prepararea lutului, turnând apa, frământându-l.

Plastilina – modelajul în plastilină este cel mai frecvent, deoarece aceasta își păstrează elasticitatea timp îndelungat, se folosește la modelarea lucrurilor mărunte și a detaliilor. Plastilina își pierde maleabilitatea la frig. Cadrul didactic va așeza plastilina lângă o sursă de căldură, apoi o va frământa, o va fracționa și o va împărți copiilor.

Copiii trebuie să li se formeze anumite deprinderi tehnice elementare de modelare, cum ar fi modelarea prin mișcări translatorii, mișcări circulare, aplatizare, apăsare etc.

În procesul modelării, forțele, tensiunile, presiunile care iau naștere sunt relații dinamice. Datorită unor forțe exterioare sau interioare, au loc compresii sau dilatări ale materialului, mișcări, transformări ale formei. Aceste forțe dau naștere la tensiuni, materialul ia forma dorită de noi, forma născută din dorința și imaginația noastră.

La primele activități se pot modela bastonașe din lut. Acestea se pot secționa și combina prin lipire dând naștere la forme noi. De asemenea, se pot modela sfere de diferite dimensiuni. Pe măsura ce copiii se familiarizează cu lutul, se pot modela: *legume, fructe, animale, obiecte familiare, forme geometrice* etc. Se pot face exerciții de modelare cu degetele, palmele, de rotunjire, alungire, împletire etc.

Prin tehnica modelajului, copiii construiesc ceea ce au perceput, au gândit și au imaginat, într-o nouă dimensiune spațială. Ei observă forme din natură, apoi extrag ceea ce este caracteristic și expresiv, simțind frumosul și producându-l în lucrările lor. Este foarte important ca copiii să fie îndrumați individual prin sugestii recomandate fără a interveni direct în creația lor.

Modelajul contribuie în mare măsură la formarea gândirii spațiale.

8.1.1. Metode specifice utilizate în cadrul proiectării curriculare la dimensiunea Educație plastică

Metoda poate fi definită ca un „drum sau cale de urmat în activitatea comună a cadrului didactic și educaților, pentru îndeplinirea scopurilor învățământului, adică pentru informarea și formarea educaților/copiilor.

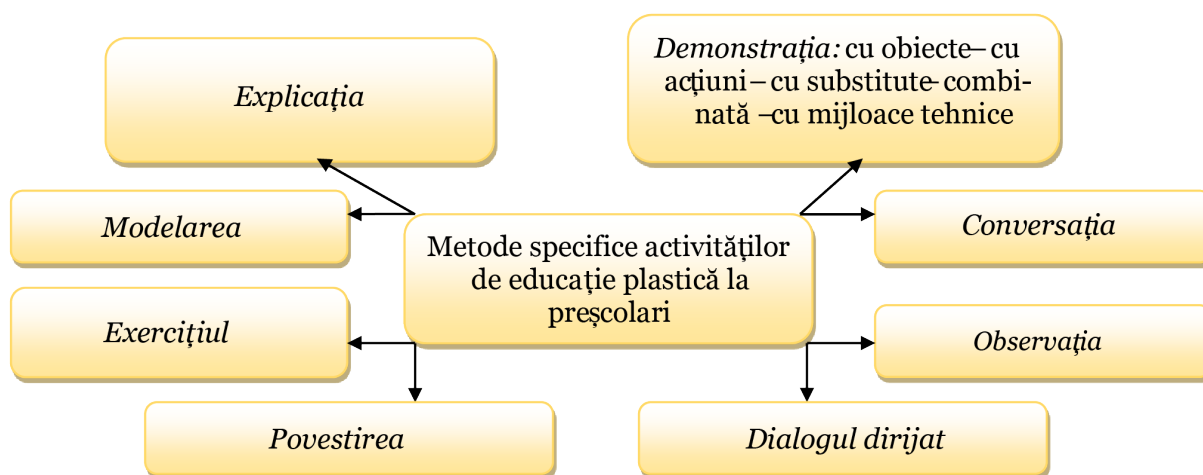

Figura 8.2. Principalele metode specifice educației plastice

➤ **Conversația** este o convorbire sau un dialog ce se desfășoară între educatoare și copii, prin care se stimulează și se dirijează activitatea de învățare a acestora. Se bazează pe întrebări și răspunsuri ce se întrepătrund pe cele două axe, pe verticală între cadrul didactic și copii, pe orizontală, între copiii înșiși.

În cadrul activităților artistico-plactice, această metodă este folosită îndeosebi în momentul captării atenției, al intuirii materialului, al analizei lucrărilor. De multe ori, cadrul didactic angajează o scurtă conversație cu grupa pentru a preciza acțiunile, operațiile pe care copiii trebuie să le efectueze într-o activitate. Cu ajutorul conversației se subliniază datele care trebuie reținute și aplicate în activitate. Atunci când e nevoie să se antreneze grupa în observarea atentă a materialului, se recurge la conversație. Ea se poate folosi și pentru a cunoaște impresia pe care o produce asupra copiilor obiectul sau imaginea asupra căreia se poate duce discuția, gradul de apreciere și de înțelegere al grupei.

Lucrările de specialitate și experiența didactică ne conving că, în conversație, formularea întrebărilor și răspunsurilor trebuie să devină o artă, ca prin ea copilul să fie stimulat în participarea activă la activitate. De aceea, întrebările trebuie să fie concrete, concise ca formă, exprimate corect și simple. Respectând această cerință, copiii le vor reține cu ușurință și se vor încadra într-un ritm mai viu de conversație. De asemenea, întrebările trebuie să fie formulate în termeni cunoscuți de copii, să stimuleze gândirea, să țină seama de particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, să fie adresate întregii grupe și să aibă o succesiune logică.

➤ **Demonstrația.** Această metodă utilizează materiale intuitive pentru ilustrarea temei abordate și pentru clarificarea scopului urmărit. Eficiența metodei crește dacă cadrul didactic se organizează astfel încât preșcolarii să fie implicați concomitent, atât în perceperea demonstrației, cât și în aplicarea practică a celor demonstrate.

Ea constă în prezentarea unor obiecte, procese sau reproduceri, precum și executarea sau producerea în fața copiilor a unor acțiuni, fenomene, experiențe etc., în vederea acumulării de informații despre ele și a familiarizării cu executarea corectă a acțiunilor respective. De menționat este faptul că *demonstrația* se utilizează atât în transmiterea și asimilarea de cunoștințe, cât și în fixarea și consolidarea acestora. În *primul caz*, cadrul didactic demonstrează copiilor cum se ține pensula în mână, cum se așează și ordonează acuarelele, paharul cu apă, cum se înmoaie acuarela pentru a obține culoarea dorită, cum se obțin formele spontane cu ața etc., *în al doilea caz*, cadrul didactic insistă asupra tehnicilor respective până când se fixează și se consolidează bine cunoștințele și deprinderile. De asemenea preșcolarii li se oferă sarcina de a executa tehnicile respective, în așa fel încât ei să poată efectua diferite picturi, colaje sau origami fără nici un sprijin. Cu alte cuvinte, cadrul didactic îi învață pe copii să lucreze independent.

Cu cât demonstrația este mai clară, mai concisă, mai ușoară, în ritmul de înțelegere al copiilor și în raport direct cu particularitățile de vârstă și individuale, cu atât ei vor înțelege mai bine, adică vor conștientiza actul respectiv și vor executa cu ușurință lucrările respective. În utilizarea acestei metode nu trebuie grabă, ci meticulozitate, claritate deplină în desfășurarea etapelor demonstrației, perseverență, răbdare și tenacitate.

Demonstrația se efectuează prin intermediul mai multor căi:

- demonstrarea cu ajutorul materialului natural (*măr, pară, struguri* etc.);
- demonstrarea cu ajutorul materialului confecționat (*planșe, fotografii, tablouri, scheme sau lucrări confecționate de copii*), pe baza cărora se pot discuta elemente de tehnică; se impune ca materialul figurativ cu care se efectuează demonstrația să fie de calitate, să răspundă tematicii activității și particularităților de vârstă;
- demonstrarea practică făcută de educatoare care reprezintă siguranță în învingerea unor dificultăți ce pot apare și modelul de tehnică urmat.

➤ **Explicația.** Prin această metodă se urmărește lămurirea și clarificarea unor concepte, principii, legi prin relevarea rezultatelor esențiale, a legăturilor cauzale dintre obiecte și fenomene, prin surprinderea genezei și devenirii lor.

Copilul întâlnește în universul său numeroase obiecte, plante, evenimente pe care le înțelege mai mult sau mai puțin, dar dorește să afle cât mai multe despre acestea.

Explicația este metoda prin care cadrul didactic prezintă oral copiilor elemente descriptive ale unui obiect, a unei tehnici de lucru sau a caracteristicilor unei culori în combinație cu alta, cu scopul de a clarifica diferite aspecte mai puțin cunoscute. Din practică se deduce că explicația se adresează mai mult gândirii și mai puțin activității. Dar îndată ce s-a efectuat explicația se deschide câmpul activității. Este deci o metodă ocazională și se folosește atunci când este nevoie: *explicarea unui cuvânt, a structurii unei flori, a folosirii șablonului, a soluțiilor decolorante etc.*

Explicația este însoțită de demonstrație de foarte multe ori. Când se folosește explicația se utilizează material mai frecvent decât atunci când se folosesc alte metode. Dar pentru aceasta se impune ca materialul intuitiv să fie selectat cu multă grijă, să vină într-adevăr în sprijinul explicației și să faciliteze înțelegerea și clarificarea noțiunilor, a faptelor și fenomenelor respective. În timpul explicației, cadrul didactic adresează întrebări copiilor pentru a-și da seama dacă și-au însușit corect și conștient partea expusă până atunci.

Datorită faptului că atenția voluntară și atenția distributivă a copiilor este redusă ca volum, explicația prelungită ca durată va fi inefficientă și va determina apariția fenomenului de oboseală. De aceea, este bine ca explicația să fie gândită anterior și să fie concisă. În cadrul noului subiect pentru ca să trezească interesul copiilor explicația poate fi însoțită de prezentarea unor albume, fotografii, planșe sau modele naturale.

➤ **Metoda exercițiului.** Metoda exercițiului este metoda de bază care folosește în pictură, desen sau modelaj cunoștințele însușite și deprinderile formate anterior. Se mai observă că această metodă aparține cu preponderență copilului, deoarece el este acela care o practică, și nu cadrului didactic, rolul căruia fiind acela de a-l învăța cum să picteze și cum să se perfecționeze.

Metoda exercițiului este des utilizată, fiind și cea mai eficientă, pentru că stopează procesul de verbalizare, de teoretizare, dezvoltă capacitatea copiilor de a munci organizat și de a transpune în imagini grafice, observațiile. Această metodă menține activ interesul preșcolarilor și sporește spiritul de independență cu atât mai mult cu cât exercițiile pot fi prezentate într-o varietate de forme. Aceste exerciții vor fi gradate, încadrându-se în acumulările anterioare; de fiecare dată, vor aduce un plus de noutate.

Exercițiile sunt considerate ca acțiuni motrice sau intelectuale ce se repeat relative identic cu scopul automatizării și interiorizării unor modalități sau zehnici de lucru de natură motrică (manuală) sau mintală.

Exercițiul reprezintă executarea unei acțiuni în mod conștient și repetat, cu scopul formării unor deprinderi, obișnuințe, în scopul creării de bunuri materiale sau culturale. În educația plastică din grădiniță, exercițiul ocupă un loc cu totul aparte, fiind însoțit de explicațiile și demonstrațiile educatoarei.

Exercițiile solicită efort fizic și intelectual, deoarece nici o mișcare a organismului ființei umane nu se face la întâmplare, ci cu un control permanent al activității nervoase la diferite nivele. Dar pentru efectuarea unor exerciții, copilul trebuie să dispună de anumite deprinderi, care la început sunt firave, dar pe măsură ce ele se execută devin tot mai riguroase și copilul începe să lucreze cu multă siguranță. Înainte de formarea unei deprinderi, copilul efectuează unele operații mai mult pe bază de imitație, făcând și anumite mișcări de prisos, iar alteori ajunge pe căi ocolite la scopul urmărit.

De aici decurge rolul cadrului didactic, care trebuie să-i formeze copilului temeinic deprinderi și obișnuințe în realizarea obiectivelor operaționale ale activităților de *Educație plastică* din grădiniță.

Autorii A.Chircev și I.Radu menționează că în formarea deprinderilor se întâlnesc cinci etape esențiale:

- *Orientarea și familiarizarea copilului cu obiectul sau imaginea globală a acțiunii (prin demonstrație sau explicație).*
- *Învățarea pe părți a mișcării de executat, învățare care este însoțită și de mișcări inutile, oarecare stângăcie, efort în plus.*
- *Organizarea și sistematizarea elementelor acțiunii, etapă în care se sesizează erorile, se înlătură eforturile inutile.*
- *Sistematizarea și integrarea operațiilor într-o acțiune unitară.*
- *Perfecționarea deprinderii prin selecția continuă și eliminarea progresivă a momentelor defectuoase.*

Cunoașterea etapelor de formare a deprinderilor asigură cadrul didactic dorința de a lucra cu copiii mai ales în mânuirea materialelor de lucru și a instrumentelor pe care ei le utilizează. Repetarea tuturor mișcărilor sau acțiunilor, în mod conștient, duce la formarea și perfecționarea deprinderilor respective. Pe baza ei copilul va reuși să utilizeze cu abilitate culorile în cadrul unei picturi, asamblarea părților component ale unei imagini în cadrul unui colaj, dar și plierile în cadrul tehnicii origami.

Deprinderile consolidate și perfecționate duc la formarea obișnuințelor, când copilul execută o pictură sau un modelaj dintr-o necesitate interioară. Acest fapt se observă la copii atunci când desenează, pictează, creionează cu foarte mare ușurință. În asemenea situații, concentrarea atenției este numai asupra mesajului pe care dorește să-l transmită, când imaginația creatoare acționează din plin, fără să se mai gândească cum să țină pensula sau cum se face îmbinarea culorilor.

➤ **Metoda observației** este utilizată în cazurile în care cunoștințele pot fi desprinse de copii în urma cercetării unui material intuitiv sau din analiza unor exemple concrete.

Este metoda prin care se urmărește antrenarea copiilor în cunoașterea nemijlocită a unor obiecte, fenomene, finite etc. La sugestia și îndemnul cadrului didactic, copiii urmăresc diferite aspect ale realității pentru a-și întregi astfel informații despre ele. Această metodă este liberă atunci când copilul se oprește asupra unei flori, arbore, insecte etc. ca să-și dea seama de frumusețea lor, de mișcarea lentă a melcului sau cea rapidă a furnicii. El nu dispune de criterii riguroase de observație, pe el îl interesează ceea ce este mai plăcut din mediul înconjurător și ceea ce pentru el reprezintă o curiozitate.

Pe baza observației îl pregătim pe copil pentru observarea independentă, când va putea singur să observe o plantă, un animal, un fenomen și va apela la diverse surse de informații pentru a se putea documenta.

➤ **Dialogul dirijat.** Această metodă deplasează centrul de greutate de la întrebările cu caracter de orientare, la cele cu caracter de investigare, cercetare, după principiul conexiunii inverse, înlăturând monotonia. Cadrul didactic prezintă preșcolarilor diverse opere de artă, desene sau imagini din albume, prin care copiii pot să se familiarizeze cu unele tehnici de lucru și de utilizare a acestora, în organizarea compoziției plastice.

➤ **Povestirea** este o expunere orală sub formă de narațiune sau descriere prin intermediul căreia sunt înfățișate fapte, evenimente și întâmplări îndepărtate în spațiu și timp, fenomene ale naturii, peisaje geografice etc. pe care copiii nu le pot cunoaște altfel. Scopul urmărit este de a asigura un quantum de imagini intuitive și reprezentări pe baza cărora să poată fi elaborate anumite generalizări.

Povestirea are în vedere prezentarea neîntreruptă a unor întâmplări sau evenimente, cu ajutorul cărora cadrul didactic urmărește transmiterea unui mesaj prin intermediul unui conținut bogat în idei și expresii literare, plastic care asigură nu numai concentrarea atenției copiilor, ci și îmbogățirea vocabularului, crearea unor momente emoționale, cultivarea sentimentelor morale și cultivarea unei atitudini corespunzătoare față de evenimentele și faptele prezentate.

Prin conținutul său, povestirea contribuie la dezvoltarea imaginației și creativității copiilor. Povestirea trebuie să se desfășoare în așa fel încât copiii să-și imagineze lucrurile, evenimentele, acțiunile și personajele despre care se vorbește. Pentru aceasta educatoarea procedează la alegerea unor fapte și întâmplări cu profundă semnificație pentru susținerea ideii pe care intenționează să o sublinieze, la folosirea unor cuvinte cu puternică forță evocatoare, la introducerea, pe parcursul povestirii, a unui material adecvat (tablouri, documente, imagini etc.), crearea unor situații-problemă prin întrebări corespunzătoare. Ea impune anumite condiții pentru a fi eficientă. În acest sens se cere crearea climatului afectiv, care se poate realiza prin instalarea liniștii și ordinii perfecte, prin discuții pregătitoare asupra unor eroi din poveștile cunoscute etc.

Povestirea este cu atât mai mult audiată de copii, cu cât se asigură elementul surpriză înainte sau odată cu comunicarea titlului ei, moment foarte important, deoarece contribuie la concentrarea maximă a atenției și la reactualizarea unor cuvinte, expresii, calități ale eroilor, acțiuni etc. O condiție importantă a povestirii este accesibilitatea conținutului transmis, ceea ce înseamnă că acesta trebuie transmis în termeni și la nivelul de înțelegere a copiilor.

Referindu-se la povestire, K. D. Ușinski afirma că *arta de a povesti în clasă nu se întâlnește des la cadrele didactice nu pentru că aceasta ar fi un dar special al naturii, ci pentru că cere mult exercițiu.*

➤ **Modelarea** este o metodă care are drept scop cercetarea și studierea obiectelor și fenomenelor din natură și societate cu ajutorul modelelor.

Modelul este un sistem material sau teoretic care reproduce, la altă scală, structura (elemente și relații dintre ele) unui sistem pe care ne propunem să-l cunoaștem. Prin urmare, modelul constituie mijlocul principal de dobândire a cunoștințelor, dar și de dezvoltare și afirmare a proceselor psihice. Modelele se întâlnesc pretutindeni: în natură, în știință, în tehnică, artă, în relațiile dintre oameni etc. Ele influențează foarte mult viața omului, valorile pozitive au valori inestimabile asupra formării copilului, iar cele negative frânează permanent activitatea preșcolarului sau îl orientează cu tot ceea ce este în dezacord cu conduita și civilizația din societate.

După cum știm, copilul are o imaginație bogată și o gândire concret-intuitivă și prin prezentarea modelelor el va reuși să-și dezvolte aceste procese psihice. Prezentarea modelului nu impune copilului executarea perfectă a acestuia deoarece prin însăși structura copilului executarea perfectă a acestuia, el mai adaugă ceva la modelul respectiv, realizând lucrarea prin prisma opiniei sale.

8.1.2. Tehnici de lucru și materiale specifice activităților plastice

Una dintre finalitățile educaționale pentru activitățile practice în IET vizează capacitatea copilului de a diferenția materiale, instrumente de lucru și reguli de utilizare a acestora și se solicită copilului să recunoască elemente ale limbajului plastic în mediul înconjurător, să descrie tehnici de lucru folosind un limbaj specific etc.

În activitățile plastice materialele au un rol important pentru că facilitează realizarea imaginii artistice de către copii. Astfel suportul poate fi obișnuita hârtie de desen, cartonul, hârtia colorată, material textile etc.

Fiecare instrument acționează asupra suportului într-un mod diferit.

Creionul, primul instrument în temă cu care copilul vine în contact la grădiniță, este deopotrivă instrument de scris și colorare.

Pensula cu vârf subțire oferă largi posibilități de exprimare plastic, se folosește de obicei pentru contururi fine. Urmele indică linii de grosimi diferite. Pe o suprafață colorată se pot desena linii subțiri sau puncte mici apropiate, de aceeași culoare.

Pensula cu vârf lat se folosește pentru acoperirea suprafețelor mai mari sau pentru trasarea liniilor mai groase. Printr-o gradare de la pensula încărcată de culoare, până la epuizarea cantității de culoare, se pot obține efecte de modelare a culorii. Pensula cu vârf lat lasă alt duct pe suport, linia sau suprafața generată fiind mai viguroasă, mai plină.

Carioca. Acest instrument grafic poate lăsa urme subțiri și groase. Prin alăturare dau suprafețe cromatice intense. Cariocile se pot folosi la desenarea felicitărilor și a obiectelor festive.

Culorile. Colorarea unei suprafețe se face cu ajutorul culorilor. Culorile pot fi împărțite în trei categorii:

- ✓ De apă (tempera, guașă, acuarelă);
- ✓ De ulei;
- ✓ Pasteluri. În grădiniță se folosesc numai culorile de apă.

➤ **Tehnica acuarelei.** Acuarela se fluidizează cu apa, obținându-se un lichid colorat și care așternut cu pensula pe hârtie, nu se șterge prin atingere, după uscare. Ea se poate folosi pe hârtie uscată sau umedă. Pe suprafața umedă fuzionează cu ușurință obținându-se amestecuri diverse de culoare, cu efecte neașteptate și expresive. Principiile acuarelei constau în transparent, proșpețime, luminozitate și puritate.

➤ **Tehnica Temperei și a Guașei.** Tempera și guașa sunt culori opace și dense. Ele se deschid numai în combinații cu alb, spre deosebire de acuarela, care se poate deschide prin transparentă și diluare cu apă.

➤ **Tehnica colajului și decolajului.** Colajul este un procedeu de organizare a unei forme sau compoziții plastice cu ajutorul unor materiale diverse (hârtie colorată, plante, fire etc.). Colajul se realizează prin tăierea sau ruperea formelor întregi, a unor părți ale acestora din hârtie, materiale textile etc., și lipirea totală sau parțială pe suportul compoziții plastice. Decolajul este procedeu prin care efectele expresive se obțin prin dezlipirea, prin ruperea fragmentară a unor materiale lipite în prealabil pe un suport de hârtie pânză, lemn, carton etc.

➤ **Tehnica monotipiei.** Acest procedeu face parte din tehnicile grafice, prin el obținându-se anumite efecte. Tehnica are un caracter de unicat cu efecte coloristice și decorative compoziționale. Lucrările prin tehnica monotipiei presupun folosirea ca suport de lucru a unor materiale ca sticla, metalul, linoleumul, pe care se realizează imaginile propuse.

➤ **Tehnica linogravurii.** Se folosește ca suport de lucru o suprafață de linoleum (suprafața lucioasă se va înlătura cu o hârtie abrazivă) pe care se schițează compoziția plastică cu creionul sau pixul. Având în vedere că se vor imprima numai suprafețele nescobite ale suportului, se vor înlătura cu ajutorul unor dalțițe de un anumit tip, toate suprafețele care nu dorim să fie imprimate (scobirea nu este profundă). Peste linoleumul gravat se transpune o peliculă subțire de cerneală tipografică cu ajutorul unui rulou, apoi se pune peste aceasta suprafață coala de hârtie care va fi presată bine în final. Specific linogravurii este aspectul grafic, linia având un rol preponderent.

➤ **Tehnica desenării cu ceară.** Se desenează cu ceară brută, solidă, formele plastice pe hârtie, după care se aștern culorile de apă (acuarelă, guașă diluată) în funcție de subiectul compoziției, sau în prima fază se realizează un fond colorat peste care se desenează cu o bucată de ceară, apoi acoperindu-se cu o culoare întreaga suprafață.

➤ **Tehnica decolorării cu pic.** Se acoperă întreaga suprafață a hârtiei cu cerneală, apoi cu vârful unei pensule subțiri sau al unui bețișor înmuiat în soluția de pic, se desenează deasupra o compoziție plastică. Soluția de pic decolorează cerneala și desenul apare deschis, aproape alb, pe fondul acesteia. Se poate folosi picul și sub forma de pulbere presărată neuniform peste cerneala umedă cu care a fost acoperită o compoziție mai veche.

➤ **Tehnica imprimării cu țesături rărite.** Se așează pe o coală de hârtie materialul textil, după ce în prealabil a fost îmbibat în culoare și apoi stors, peste care punem altă foaie de hârtie pe care o presăm. Aceste foi imprimate pot constitui fondul unor compoziții cu subiecte diferite.

➤ **Tehnica picturii pe sticlă.** Se realizează pe hârtie, peste care se așează sticla, transpunând desenul cu tuș negru prin intermediul unei pensule fine, al peniței cu toc, sau al altor instrumente. Tușul se fixează, după caz. Culoarea de temperă în amestec cu aracet sau de ulei mai diluat va acoperi la început detaliile, peste care, după uscare, se va suprapune peste întreaga lucrare. În pictura pe sticlă se folosesc culori vii, armonioase, cu aspect decorativ, acestea devenind plăcute și atrăgătoare. Trebuie să ținem cont de faptul că imaginea pictată apare pe spatele sticlei, inversată dreapta-stânga față de desenul de pe hârtia model.

➤ **Tehnica frotajului.** Este tehnica imprimării după suprafețele unor structuri din natură. Se imprimă prin suprapunerea foii de hârtie peste structura aleasă, ușor denivelată, cu ajutorul creionului negru moale sau al creioanelor colorate, cu care se aplică atent pe hârtie.

➤ **Tehnica amprentei și a ștampilei.** Ștampilele se confecționează din diferite materiale cum ar fi: plastilina, guma de cauciuc, cartoful, pluta etc., prin gravarea desenului pe suprafața materialului respectiv. Ștampila se acoperă cu culoare umedă, după care se așează pe suprafața de hârtie prin presare urmărind anumite rețele compoziționale. Tehnica amprentei se referă la imprimarea unor structuri ușor denivelate din natura. Suprafața structurată se acoperă cu un amestec fluid de culoare și apoi se presează cu fața colorată peste foaia de desen, urmărind intenția compozițională.

Tempera și guașa se întind cu pensula acoperind total suportul; nu trebuie să se frece suportul (hârtia).

Acuarela. În acuarelă pigmentul este diluat în apă. Culoarea are același ton și când este uscată, și când este umedă. Tehnica culorilor umede, transparente, se obține folosind acuarela, care se dizolvă în apă dând naștere unui lichid colorat. Această soluție, aplicată pe suport, se numește tentă. Pe hârtia umedă culorile aderă mai ușor și mai repede. Culorile fuzionează, obținându-se amestecuri.

➤ **Tehnica modelajului.** Mod de expresie propriu copilului, *modelajul*, îmbinând elemente de joc și de creație, reprezintă o activitate ce ocupă un loc important în ansamblul manifestărilor preșcolarului. Prin aceasta tehnică se realizează prelucrarea artistică a unor materiale maleabile cum ar fi: *lutul, argila, plastilina* etc. Modelarea se realizează cu ajutorul palmelor și al degetelor. Pentru obținerea unor forme în această tehnică, se folosesc și instrumente speciale, numite eboșoare, care au diferite profile și forme (semirotunde, triunghiulare). Se pot realiza:

- *basoreliefuri* (gen de modelaj în relief puțin profilat față de suprafața de fundal);
- *altorelief* (gen de modelaj în relief, puternic profilat față de suprafața plată de fundal);
- *rond-bosse* (forma care poate fi văzută de jur-împrejur, forma în sine ce poate reprezenta diferite obiecte, portrete, păsări).

8.1.3. Model orientativ de proiectare curriculară a activităților de Educație plastică la copiii de 6-7 ani

EDUCAȚIE PLASTICĂ

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Martie	I-II săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvară bine ai venit!</i></p> <p>Tema zilei: Colaj de primăvară</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Discuție despre modalitatea de realizare a lucrării. • Explicarea etapelor de realizare a colajului. • Demonstrarea elementelor pentru realizarea colajului. • Aprecierea și expoziția lucrării 	<p>DFFS 85. Utilizează materiale, ustensile și tehnici pentru a picta, modela, decupa. 87. Aplică motive ornamentale în compoziții plastice.</p> <p>DPES 194. Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place.</p> <p>DLC 470. Inițiază și participă la conversație, adaptându-și discursul în funcție de interlocutor. 474. Descrie o imagine, un tablou.</p> <p>DC 583. Lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme, manifestând inițiativă proprie.</p>
		<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i></p> <p>Tema zilei: Aplicație: Felicitare pentru mama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrarea și pregătirea materialelor de lucru. • Explicarea etapelor de lucru: decuparea hârtiei lipirea detaliilor. • Evaluarea lucrării pentru corectitudine și acuratețe 	<p>DFFS 86. Modelează obiecte de diferite forme, respectând structura proporțională.</p> <p>DPSE 228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj etc.</i>)</p> <p>DLC 472. Folosește mesaje complete în discuție cu colegii.</p> <p>DC 635. Realizează imagini și construcții din forme geometrice în mod creativ.</p>
Martie	III-IV săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsărilor călătoare</i></p> <p>Tema zilei: Modelarea căsuței pentru păsări.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Convorbire cu preșcolarii despre păsările călătoare.: <i>Ce sunt păsările? De ce se numesc călătoare? Ce foloase avem de la ele?;</i> • Jocul: <i>Mama și puțul;</i> • Concurs de ghicitori; • Modelăm/construim cuibul pentru păsărele; • Evaluarea și aprecierea lucrării. 	<p>DFFS 86. Modelează obiecte de diferite forme, respectând structura proporțională.</p> <p>DPSE 228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj etc.</i>)</p> <p>DLC 472. Folosește mesaje complete în discuție cu colegii.</p> <p>DC 635. Realizează imagini și construcții din forme geometrice în mod creativ.</p>
		<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i></p> <p>Tema zilei: Obiectele de igienă</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conversație; • Fișă de lucru: <i>Colorează obiectele de igienă;</i> • Joc distractiv. 	<p>DFFS 86. Modelează obiecte de diferite forme, respectând structura proporțională.</p> <p>DPSE 228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj etc.</i>)</p> <p>DLC 472. Folosește mesaje complete în discuție cu colegii.</p> <p>DC 635. Realizează imagini și construcții din forme geometrice în mod creativ.</p>

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
I-II săptămână	1.1. Identificarea grupurilor de culori (primare, binare, nonculori, gama culorilor calde, reci) în diferite contexte artistic-plastice	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Siguranța mea și a ta</i> Tema zilei: Personajele din povești	<ul style="list-style-type: none"> Comunicare asertivă: Ce ne spun personajele din imagini?; Decupăm personajul ales; Lucrăm cu atenție și acuratețe cu foarfeca; Evaluarea și aprecierea verbală a lucrărilor. 	<p>DFFS 123. Respectă regulile igienei colective.</p> <p>DPES 191. Dă dovadă de încredere în propriile abilități, acționând în mod independent când realizează ceva.</p> <p>DLC 476. Caracterizează și apreciază comportamentul personajelor din textele literare. 509. Creează, în baza imaginilor, noi povești, povestiri.</p> <p>DC 670. Participă cu interes la îngrijirea unei/unui plante/ animale.</p>
	2.6. Dezvoltarea motricității fine în cadrul activităților de desen, pictură, aplicație, modelaj.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Aplicație: Ghiveciul cu flori	<ul style="list-style-type: none"> Demonstrarea și pregătirea materialelor de lucru; Discuție despre modalitatea de realizare a lucrării; Explicarea etapelor de realizare a aplicației; Demonstrarea elementelor constitutive: „ghiveci” și „flori”; Desenul Ghiveciul cu flori; Aprecierea și expoziția lucrărilor pe panoul de performanță ale copiilor. 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DPSE 334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale.</p> <p>DLC 474. Descrie o imagine, un tablou. 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc. pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>
III-IV săptămână	3.2. Manifestarea emoțiilor, gândurilor prin crearea lucrărilor artistico-plastice.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Florile de primăvară</i> Tema zilei: Floarea preferată	<ul style="list-style-type: none"> Demonstrarea florilor de primăvară și analiza culorilor acestora; Jocul <i>Culorile</i>; Explicarea cu demonstrarea etapelor de lucru; Desenul <i>Floarea preferată</i>; Aprecierea și expoziția lucrărilor. 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DPSE 334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale.</p> <p>DLC 474. Descrie o imagine, un tablou. 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc. pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>
	3.1. Aprecierea, prin cuvinte proprii, a operelor de artă, a lucrărilor personale, a colegilor/colegelor.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Săr-bătorile de Paște</i> Tema z+ilei: Decorarea oului de Paște	<ul style="list-style-type: none"> Demonstrarea oului de Paște și culorile acestora; Jocul <i>Culorile</i>; Explicarea cu demonstrarea etapelor de lucru; Desenul <i>Oul de Paște</i>; Aprecierea și expoziția lucrărilor. 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DPSE 334. Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale.</p> <p>DLC 474. Descrie o imagine, un tablou. 545. Utilizează semne, desene, jocuri etc. pentru a reda gânduri, idei, sentimente.</p> <p>DC 693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
Mai	I-II săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber</i></p> <p>Tema zilei: Desenul pe asfalt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conversație despre hobiurile copiilor; • Desen la libera alegere; • Jocuri de receptare a frumosului în natură și în opere de artă; • Aprecierea individuală și colectivă, expoziția lucrărilor. 	<p>DFFS 65. Utilizează obiecte de diferite forme și dimensiuni, revenind asupra sarcinii, chiar dacă are dificultăți.</p> <p>DPES 192. Se implică cu ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DLC 547. Hașurează desene, litere cu linii orizontale, verticale, ovale, circuzlare etc. 471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulții.</p> <p>DC 575. Explică o nouă situație sau o problem, pornind de la experiențele sale anterioare.</p>
		<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Prietenii mei</i></p> <p>Tema zilei: Desenul Prietenul meu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conversație: <i>Numește prietenii tăi;</i> • Redarea chipului prietenului cu ajutorul pensulei; • Analiza: <i>Ce elemente plastice se vor folosi în desen:</i> ovalul, liniile drepte, punctul, semiovalul; • Ne prezentăm prin desen prietenul nostru; • <i>Aprecierea lucrărilor.</i> 	<p>DFFS 88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>DPSE 192. Se implică c u ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DLC 54. Hașurează desene, litere cu linii orizontale, verticale, ovale, circuzlare etc. 507. Demonstrează că știe cum să utilizeze și să păstreze cărțile.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
Mai	III-IV săptămână	<p>TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Eu voi fi școlar</i></p> <p>Tema zilei: Școala mea!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conversație <i>Cum e școala noastră?;</i> • Explicarea fiecărei etape de lucru în construirea școlii (Centrul construire); • Exerciții de trasare a liniilor verticale și orizontale pe pereții școlii; • Exerciții de a trasa linii oblice pentru a desena/colora acoperișul școlii; • Desenul <i>Școala mea!</i>; • Expoziția și aprecierea lucrărilor. 	<p>DFFS 88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>DPSE 192. Se implică c u ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DLC 54. Hașurează desene, litere cu linii orizontale, verticale, ovale, circuzlare etc. 507. Demonstrează că știe cum să utilizeze și să păstreze cărțile.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
		<p>TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți</p> <p>PROIECTUL TEMATIC: <i>Adio, dragă grădiniță!</i></p> <p>Tema z+ilei: Cartea preferată</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrarea și explicarea etapelor de lucru: plierea cartonului și hârtiei; decuparea cartonului și a hârtiei care să fie de aceeași mărime; perforarea copertei și a paginilor (filelor) pentru a putea fi legată; copertarea paginilor și perforarea lor; legarea acestora cu o panglică; • Prezentarea lucrării <i>Cartea preferată.</i> 	<p>DFFS 88. Face construcții din hârtie, folosind diferite tehnici cunoscute.</p> <p>DPSE 192. Se implică c u ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DLC 54. Hașurează desene, litere cu linii orizontale, verticale, ovale, circuzlare etc. 507. Demonstrează că știe cum să utilizeze și să păstreze cărțile.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>

8.2. Dimensiunea *Educație muzicală* – abordări psihopedagogice

Muzica, cea mai profundă și complexă dintre arte, este exprimarea ideilor și sentimentelor prin mijlocirea sunetelor muzicale. Mesajele ei sunt adresate afectivității, sensibilității, ceea ce dă naștere unor puternice sentimente estetice care sprijină dezvoltarea intelectuală a copiilor.

Muzica este prezentată în nenumărate manifestări ale vieții noastre. Ea ne încântă, ne bucură sau ne întristează, ne dezvăluie un bogat conținut de idei, ne ajută să înțelegem mai profund gânduri și evenimente, ne mobilizează forțele, ne îndeamnă la realizări nobile.

Educația muzicală este una din componentele principale ale educației estetice. Ea contribuie într-o mare măsură la crearea premiselor necesare dezvoltării reprezentărilor, noțiunilor, emoțiilor și sentimentelor estetice ale copiilor.

Însă, nu toți oamenii care ascultă muzica o înțeleg. Există o deosebire între „a auzi muzica” și „a asculta muzică”. Această deosebire rezidă și în existența unor deosebiri individuale de sensibilitate, de preferințe, dar în primul rând ea se datorează existenței sau lipsei de ambianță muzicală și de educație muzicală din timpul copilăriei. Desigur, și mai târziu se poate ajunge la cunoașterea și înțelegerea muzicii. Dar, cu cât educația muzicală se face mai de timpuriu, cu atât rezultatele sunt mai bogate, și influențând mai puternic dezvoltarea armonioasă a copilului. Prin urmare, este important să se înceapă educația muzicală de la vârsta preșcolară.

Educația muzicală face parte din domeniul Arte al CET [7], ce reprezintă o cale de cunoaștere a lumii înconjurătoare pe care copilul o străbate însușindu-și ideile, sentimentele, imaginile sugerate, create prin intermediul artei sunetelor ce se desfășoară în baza anumitor competențe specifice:

Competențe specifice dimensiunii *Educație muzicală* [7, pp. 98-108]:

1. *Receptarea emoțională a creațiilor muzicale cu un caracter variat, demonstrând interes și curiozitate.*
2. *Participarea copiilor la diferite activități muzicale, manifestând expresivitate corporală în relație cu caracterul variat al muzicii.*
3. *Demonstrarea atitudinii pozitive față de creațiile muzicale, manifestând admirație pentru valorile muzicale naționale și universale.*

Muzica a însoțit și însoțește parcursul vieții copilului încă de la naștere, prin intermediul vocii mamei care intonează cântece de leagăn, a jocurilor și cântecelor adulților destinate copiilor (numărători, ghicitori, jocuri) până în perioada preșcolară.

Educația muzicală are drept scop dezvoltarea culturii muzicale ca parte componentă a culturii spirituale ce constă în dezvoltarea sensibilității estetice a copiilor, a capacităților de receptare și exprimare muzicală, prin activități practice de cântare (vocală și instrumentală) și prin audiții muzicale. Ea îndeplinește mai multe funcții, cele mai importante fiind prezentate în *figura 8.3.*:

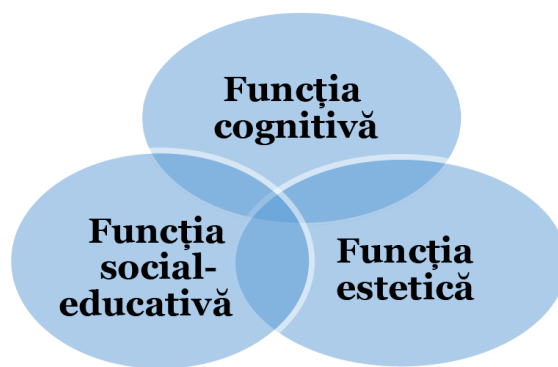

Figura 8.3. Funcțiile educației muzicale

- *funcția cognitivă* – constă în faptul că muzica este un mijloc specific de a comunica gândurile și ideile prin imagini artistice, cu un puternic caracter emoțional;
- *funcția social-educativă* – demonstrată prin faptul că dezvoltă convingeri și oferă modele de urmat adresându-se tuturor copiilor;
- *funcția estetică* – derivă din capacitatea de a cultiva gustul estetic și de a contribui la îmbogățirea vieții lor spirituale, aducându-le bucurie și satisfacție.

Rolul primar al *educației muzicale* este acela de a dezvolta copilul atât din punct de vedere intelectual, emoțional-afectiv, cât și fizic, prin armonizarea și adaptarea particularităților vârstei copilului cu mijloacele de bază: *cântecul, jocul cu cântec, jocul muzical și audiția*:

La nivelul învățământului preșcolar, *Educația muzicală* se desfășoară doar la etapa oral intuitivă, în care muzica se învață exclusiv după auz, prin ascultare și cântare, mișcare și acompaniament ritmic de jucării sonore sau instrumente muzicale. Aceasta semnifică organizarea activităților de educație muzicală, utilizând jocul, mișcarea, obiectele și instrumentele care produc diverse sunete.

Finalitatea procesului de Educație muzicală este formarea culturii muzicale a copilului ca parte componentă a culturii lui spirituale. Pentru a pătrunde în esența muzicii cântecului, și nu doar a analiza cuvintele pentru a-i determina imaginea artistică, pentru a pătrunde în sonoritatea interioară a lucrării audiate, urmărim ce și cum „vorbesc” sunetele între ele, căci anume ele construiesc muzica. Altfel spus, auzi vocea lăuntrică a muzicii cântate sau audiate și a simți această voce vibrând la nivel de fiori interior – acest lucru se află în disgratie, la el nu întotdeauna se ajunge se ajunge la activitate. Anume din acest motiv știința pedagogiei muzicale vine cu următorul postulat-cheie: *percepția muzicii constituie baza și esența tuturor activităților muzicale*. Adică orice activitate muzicală trebuie să se sprijine pe acest fenomen, să rezulte din el, pentru că în afara lui, muzica nu are rost: muzica studiată, dar netrecută prin suflet și nedepusă la temelia lui peste un anumit timp este dată uitării [42].

Deci, *Educația muzicală* la preșcolari constituie în sine o artă, arta de a adapta unitățile de învățare a cântecului, a jocului sau a audiției muzicale, particularităților de vârstă ale preșcolarilor.

8.2.1. Principiile Educației muzicale

Principiile didactice utilizate în activitățile Educației muzicale și particularitățile principale ale dezvoltării muzicale. Principiile didactice sunt idei călăuzitoare, norme, direcții de activitate care dirijează activitatea educativă într-un anumit domeniu.

Aplicarea principiilor didactice în educație garantează sporirea randamentului muncii cadrului didactic, optimizarea relației dintre copil și cadru didactic, realizarea procesului de modernizare a educației și, totodată, asigură diminuarea efortului depus și a oboselii, însușirea optimă a cunoștințelor și formarea personalității copilului.

Educația preșcolară trebuie să aibă un caracter deschis, flexibil, formativ-dezvoltativ, să se axeze pe valorile culturii naționale și universale și să se realizeze conform următoarelor principii generale:

- *Educația axată pe copil* – respectarea și valorizarea personalității copilului, a necesității și a caracteristicilor acestuia;
- *Respectarea drepturilor copilului* – dreptul la educație, la libera exprimare etc.;
- *Învățarea activă* (crearea experiențelor de învățare în care copilul este autorul propriei formări);
- *Dezvoltarea integrată* – printr-o abordare integrată și transdisciplinară a activităților;
- *Interculturalitatea* – cunoașterea, recunoașterea și respectarea valorilor naționale și ale altor etnii;
- *Echitatea și nondiscriminarea* – asigurarea oportunităților de dezvoltare pentru toți copiii, indiferent de gen, etnie, religie sau statut socio-economic;
- *Educație ca interacțiune între cadrul didactic și cel educat* – dependența rezultatelor educației de ambele părți participante la proces, atât de individualitatea copilului, cât și de personalitatea cadrului didactic.

Aplicarea principiilor didactice în educația muzicală asigură unitatea dintre educare și asimilare, optimizarea eforturilor din partea copiilor pentru a favoriza participarea lor la activitățile individuale și în procesul de recepționare a mesajului muzical conform cerințelor autoeducației continue.

Principiile didactice se aplică la educația muzicală într-un mod specific, potrivit metodologiei acestui domeniu.

1. **Principiul pasiunii** are o semnificație prioritară, determinând reușita activităților, prin forța de acțiune magică și prin conținutul ei, muzica contribuie la crearea unei atmosfere vii, emoționale, captivante. Emoția artistică în afara interesului și a pasiunii nu se produce. De aceea cadrul didactic va crea condiții adecvate pentru perceperea materialului la un înalt nivel emoțional, prin interesarea copilului sub orice formă-auditive, interpretare, discuție, creație.
2. **Principiul intuiției.** După simțul care predomină o anumită persoană intuiția poate fi de mai multe tipuri: *auditivă, motrică, vizuală și mixtă*. Nu se poate concepe nici o activitate de cunoaștere prin intermediul muzicii fără a face apel la intuiția auditivă care stă la baza înțelegerii și aprecierii tuturor fenomenelor muzicale.

Muzica poate fi însușită numai pe cale intuitivă, adică prin simțire și trăire nemijlocită, cât ne aflăm direct sub acțiunea ei.

Principiul intuiției stă la baza tuturor activităților muzicale, deoarece arta nu poate fi percepută decât prin simț. Reflecția este precedată de emoție, iar discuția despre muzică se sprijină doar pe cele auzite și trăite.

Intuiția motrică se realizează prin executarea de mișcări sau de gesturi legate de subiectul propus și pe obiectivele operaționale preconizate. Cu ajutorul mișcărilor se formează deprinderi de a recunoaște și de a reproduce recitative combinate din diferite durate, sunete înalte și joase, sunete cu timbru și intensități diferite, contrastante. Copiii redau diferite mișcări, merg uniform, bat din palme, ciocănesc în masă, balansează brațele sau interpretează la instrument de precuție.

Intuiția vizuală — se acționează prin expunerea și analiza unor tablouri care ilustrează conținutul cântecelor.

Intuiția mixtă — îmbină intuiția vizuală, auditivă și motrică, prin corelarea centrului auditiv, vizual și fonator-vibrația corzilor vocale. Ca exemplu de intuiție mixtă poate servi intonarea melodiei și punctarea ei prin gesturi ascendente sau descendente.

3. **Principiul corelației educației muzicale cu viața.** Muzica reflectă viața în toată diversitatea ei, îmbogățind-o și transformând-o. Prin influența ei edificatoare, muzica, în calitate de fenomen artistic și estetic înfrumusețează și perfecționează omul, cultivându-i și desăvârșindu-i spiritul. Cadrul didactic trebuie să evidențieze, împreună cu copiii, corelația strânsă organică dintre muzica studiată și viața, să demonstreze că muzica este creată de om și pentru om. Marea muzică este veșnică, pentru că abordează problemele fundamentale ale vieții, scopul ei fiind valorile externe ale omului. Ea trezește sentimente profunde, specifice tuturor epocilor. Deci, legătura cu viața este bazată și pe condiția existenței muzicii.
4. **Principiul unității educației, instruirii și dezvoltării muzicale.** Creația muzicală acționează asupra universului spiritual al omului, îmbogățindu-l și înalțându-l. Mesajul muzical-artistic produce anumite emoții, dispoziții, stări sufletești, sugerează idei, gânduri, viziuni asupra fenomenelor, adică formează anumite atitudini față de acestea și în general față de viață, cultivă calități etico-morale. Deci, muzica educă Omul. Dar pentru a percepe adecvat semnificația lucrării muzicale, pentru a pătrunde în tainele ei, trebuie să dispunem de cunoștințe muzicale, de percepere și de deprinderi, cu alte cuvinte este necesară o instruire muzicală.

Atitudinile muzicale: auzul muzical melodic, dinamic, timbral, simțul ritmic; trebuie dezvoltate, fără ele fiind imposibilă executarea și audierea muzicii, pătrunderea în sensul ei. Deci, dezvoltarea muzicală este o condiție a instruirii și a educației.

5. **Principiul accesibilității** derivă din cerința obiectivă de a adapta cunoștințele, percepțiile, deprinderile și formele de transmitere a acestora la nivelul de dezvoltare a copiilor.

Principiul accesibilității presupune respectarea următoarelor condiții:

- *luarea în considerare a capacităților copiilor de a înțelege muzica, precum și a capacității de muncă;*
- *trecerea de la cunoscut la necunoscut;*
- *trecerea de la ușor la complicat;*
- *trecerea de la simplu la complex.*

Condițiile principiului accesibilității se împletesc și se întrepătrund în cadrul educației muzicale. Limitele acestora sunt relative, pentru că ceea ce la început este necunoscut ulterior se transformă în cunoscut, ceea ce la început este greu și complex ulterior se transformă în simplu și ușor.

6. **Principiul însușirii conștiente și active.** Învățarea muzicii în mod practic obligă copilul să lucreze individual, activ și conștient. Prin participarea activă și conștientă la activitățile educației muzicale, copiii își formează deprinderi de însușire tematică a materiei.
7. **Principiul sistematizării.** Pentru realizarea acestui principiu sunt următoarele condiții: transmiterea unui sistem de cunoștințe, priceperi și deprinderi de bază, expuse în mod logic; expunerea sistematică a materiei.

8. **Principiul realizării estetice.** Acest principiu trebuie să ocupe un loc de bază în sistemul de principii a ET. Explicația și demonstrarea cadrului didactic trebuie să fie realizate estetic, pentru a influența pozitiv asupra copiilor în demonstrarea cunoștințelor și deprinderilor lor practice. Este necesar ca cadrul didactic să fie exigent față de realizările practice ale copiilor, precum și față de sine în expunerea conținutului. Acest principiu se referă la comportarea corectă a cadrului didactic, care influențează pozitiv asupra comportamentului copiilor la grădiniță și în afara ei la ținuta vestimentară și corporală atât a cadrului didactic, cât și a copiilor.

În cadrul educației muzicale acest principiu se materializează prin realizarea estetică a tuturor activităților, copiii fiind cuprinși și de dorința de a cânta și audia cât mai multe creații muzicale prin participarea activă și emoțională a copiilor la activitățile muzicale.

Începând de la cea mai fragedă vârstă cadrul didactic trebuie să dezvolte capacitățile copilului în procesul de organizare și dirijare a activității muzicale, cunoscând și ținând cont de schimbările care se produc la fiecare etapă de dezvoltare.

8.2.2. *Mijloacele specifice educației muzicale*

Conținuturile educației muzicale se referă la text și la melodie, la legătura care necesită să existe între acestea, precum și la cunoștințele și deprinderile muzicale care se formează prin audierea, perceperea și interpretarea materialului muzical.

Competențele specifice Educației muzicale se realizează prin intermediul unor mijloace specifice artei sunetelor, mijloace adaptate nevoilor estetice și afective ale preșcolarilor.

- *Cântec*
- *Joc muzical*
- *Joc cu text și cânt*
- *Audiție*
- *Exerciții muzicale*

Mijloacele specifice educației muzicale prin:

Cântecul este unul din mijloacele cele mai eficiente în sensibilizarea copilului la diversele tematici pe care cadrul didactic dorește să le parcurgă cu preșcolarii. Cântecul poate fi integrat într-un proiect cu o tematică interdisciplinară sau poate fi însușit ca o activitate de sinestătoare, realizată pentru formarea deprinderii copilului de a cânta în colectiv și individual, pentru a i se dezvolta auzul muzical, vocea, simțul melodic și ritmic. Indiferent de tematicile utilizate, cântecele trebuie să fie cât mai aproape de universul de reprezentare al copilului, să fie accesibile ca text și interpretare, scurte, ușor de intonat și de memorat, expuse într-un *tempo* adecvat.

Cântecul vocal este cel mai apropiat de modalitatea naturală de a emite sunetele și, implicit, de percepția copilului asupra lumii sonore; de aceea, cântecul vocal cu text reprezintă principala resursă educațională muzicală. În funcție de particularitățile de vârstă, preșcolarii audiază, se familiarizează cu cântecul intonat de educator, încep să cânte ei înșiși în grup pornind de la cântece simple spre cele complexe, pe care cadrul didactic le introduce în mod gradat, în *Educația muzicală*.

Jocul muzical este un complex de elemente în care copilul muzical mișcări adaptate unui conținut muzical de cântec, fie interpretat de cadrul didactic, fie audiat, având ca sursă o înregistrare a unui cântec sau a unei piese vocale sau vocal-instrumentale.

Jocurile muzicale se desfășoară după reguli stricte, care presupun sarcini concrete expuse și mijlocite de cadru didactic.

Elementele jocului muzical sunt aceleași cu elementele jocului didactic, presupunând pentru atingerea obiectivelor operaționale privind acțiuni de *mișcare*, *întrecere*, *ghicire*, *surprise* etc.

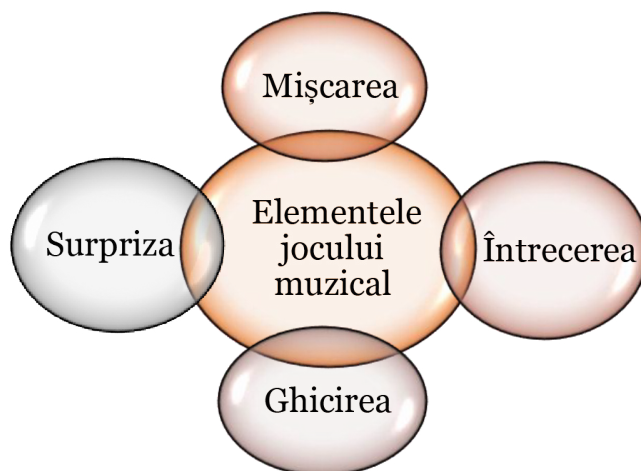

Figura 8.4. Elementele jocului muzical

Categoriile de jocuri muzicale, în funcție de regulile de desfășurare ale acestora sunt:

- ✓ Jocuri muzicale care se desfășoară numai după text (fără linie melodică), în care preșcolarii marchează ritmul prin bătăi din palme, bătăi din tobe sau/și asociat cu mersul în ritmul silabelor versului;
- ✓ Jocuri muzicale care se desfășoară după un cântec cu melodie, care cuprind mișcări variate ce completează și ilustrează textul prin imitarea zborului păsărilor, mersul piticilor, țopăitul iepurașilor, săriturile broscuțelor etc., cu redarea onomatopeică a sunetelor sau/și muzicale cu bătăi din palme, mers pe ritm, mișcări improvizate.
- ✓ Jocuri muzicale executate după comanda conducătorului muzical.

În funcție de unitățile de competențe specific activității, pentru formarea unor deprinderi, abilități muzicale, jocurile pot fi:

Jocuri pentru dezvoltarea simțului ritmic și a pronunției clare.

Jocuri pentru diferențierea înălțimii sunetelor.

Jocuri pentru diferențierea intensității sunetelor.

Jocuri pentru diferențierea tempo-ului.

Jocuri pentru diferențierea timbrului sunetelor.

Jocurile cu text și cânt. Aceste tipuri de jocuri sunt mai complexe decât jocurile muzicale propriu-zise, în care copilul încă nu cântă, ci recunoaște, diferențiază, ghicește, stabilește, rostește textul ritmic, se mișcă, bate din palme, sare, imită etc.

În jocul cu cântec se îmbină atât elementele de mișcare, cât și cele de intonare a melodiei, în concordanță cu imaginile create de text și după regulile jocului coordonat de conducătorul muzical.

Marea varietate de tematici pe care educatorii le vehiculează în cadrul proiectelor de activitate integrată este în concordanță cu o diversitate la fel de mare de jocuri cu cântec.

Audiția este un mijloc de educare timpurie a calităților și deprinderilor muzicale ale preșcolarului, prin intermediul unor cântece sau lucrări vocal-instrumentale, pe care copilul și le însușește prin intermediul atenției auditive, formându-și deprinderea de a asculta cu atenție, de a se concentra la stimuli auditivi, de a înțelege și a îndrăgi muzica.

Audiția poate fi utilizată ca o etapă în familiarizarea copiilor cu diverse cântece care vor fi mai târziu asimilate și interpretate sau poate fi un bun exemplu pentru a ilustra o tematică din proiectele educaționale integrate. Ele se pot realiza fie prin intermediul cadrului didactic, a unui grup de preșcolari, fie prin intermediul *mijloacelor media*.

Pentru a fi asimilate cât mai adecvat de către copii, audițiile trebuie să îndeplinescă anumite *condiții*:

- ✓ să fie accesibile copiilor, de preferință vocale sau vocale cu acompaniment;
- ✓ să conțină tematici apropiate de interesele specifice vârstei lor;
- ✓ să fie realizate cât mai expresiv, pentru a-i emoționa pe copii și pentru a le stimula buna dispoziție, plăcerea de a audia muzica.

Deci, *cântecele, jocurile cu cântec, jocurile muzicale, audițiile, exercițiile muzicale* sunt mijloacele de bază ale educației muzicale la vârsta preșcolară. Prin cântec, joc cu cântec, audiții muzicale, preșcolarii se deprind să asculte muzică, îndeosebi muzică vocală, și — datorită capacității imitative, caracteristică dominantă la vârsta preșcolară — li se trezește dorința de a cânta ei înșiși. Astfel, se formează priceperi și deprinderi elementare de a interpreta clar, melodos și expresiv piesele muzicale destinate copiilor. Plecându-se de la premisa că nu există copii afoni ci, copii insuficient educați, IET acordă pe tot parcursul preșcolarității o atenție deosebită cultivării vocii copiilor, dezvoltării auzului lor muzical, dezvoltării simțului lor ritmic, melodic și dinamic.

Orizontul artistic al copiilor se dezvoltă mult prin dezvoltarea conținutului de idei și a formelor de expresie artistică a pieselor muzicale audiate. Copiii dobândesc astfel, încă de la vârsta preșcolară, unele priceperi și deprinderi care stau la baza gustului pentru frumos, a înțelegerii și aprecierii frumosului.

Cântecele, jocurile cu cântec și jocurile muzicale, prin conținutul lor pozitiv de idei exprimate într-o formă emoționantă, convingătoare, influențează trăsăturile de caracter și de voință, în curs de formare, ale copiilor. Aceștia învață să fie buni, harnici, generoși, neînfricați, aspecte ilustrate cel mai adesea în conținutul cântecelor și în jocurile pe care le ascultă sau pe care le execută; învață să-și iubească familia, ținutul natal, poporul și patria, natura înconjurătoare. Toate mijloacele folosite în educația muzicală a preșcolarilor își au aportul lor la dezvoltarea gândirii și imaginației copiilor, la stimularea atenției și mai ales la cultivarea memoriei auditive.

Educația muzicală își extinde influența și asupra dezvoltării fizice a copiilor. Cântecele, jocurile cu cântec și jocurile muzicale interpretate de copii contribuie la dezvoltarea aparatului respirator, a aparatului vocal și asigură o mai bună oxigenare a sângelui. După cum

se știe, *ritmul*, unul din elementele principale ale muzicii, este în același timp un element important al întregii activități a omului. Mișcările executate ritmic devin — prin însuși acest caracter al lor, mai puțin oboseitoare și în același timp dau corpului suplețe și frumusețe. Iată de ce prin jocurile cu cântec și jocurile muzicale se creează implicit posibilitatea educării mișcărilor copiilor, acestea devenind mai îndemânatice și mai expresive.

8.2.3. Tipurile și structura activităților muzicale

Activitățile muzicale desfășurate în IET au ca finalitate formarea deprinderilor de a asculta, interpreta și înțelege mesajul cuprins în cântece, jocuri și audiții muzicale.

Tipurile de activități muzicale se clasifică în mai multe categorii, în funcție de etapele realizării acestora, pentru atingerea competențelor specifice.

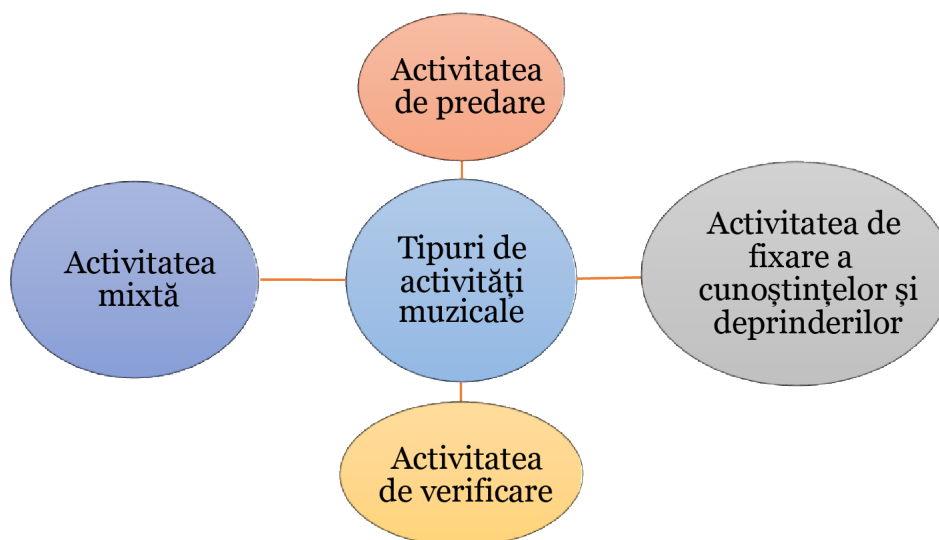

Figura 8.5. Tipuri de activități muzicale

Predarea, fixarea și verificarea însușirii unui cântec

Activitatea de predare a unui cântec. Această activitate cuprinde mai multe etape obligatorii, pentru însușirea cât mai temeinică a cântecului:

1. • Organizarea copiilor pentru activitatea muzicală
2. • Exerciții muzicale pregătitoare
3. • Anunțarea titlului cântecului
4. • Familiarizarea cu conținutul cântecului
5. • Interpretarea cântecului de către conducător muzical/educator
6. • Interpretarea cântecului împreună cu copiii
7. • Încheierea activității.

➔ **Organizarea copiilor pentru activitatea muzicală.** Elementul de bază ce anticipează activitatea muzicală la această etapă este pregătirea sălii muzicale și a copiilor. Sala trebuie aeresită în prealabil, scăunelele așezate în semicerc pentru activitatea de învățare.

țare a cântecului și spațiu pentru activitatea de însușire a jocului muzical care implică mișcarea. De asemenea copiii trebuie să dispună de o poziție corectă pe scaunele, cu spatele și capul drept și mâinile așezate comod pe genunchi, iar când stau în picioare, trebuie să aibă o poziție dreaptă a spatelui și degajată.

Exercițiile muzicale pregătitoare trebuie să conțină etapa de *pregătire a respirației corecte și cea de pregătire a intonației și omogenizării vocii*.

Exercițiile de respirație. Copiii trebuie pregătiți pentru a respira corect prin intermediul diverselor jocuri imitative, precum: mirosim floarea prin inspirație adâncă, trenul suieră în gară cu onomatopee pe consoana ș la expirare. Odată cu repetarea consoanei **Ș** sau **S** ca șarpele, se produce o presare coloanei de aer care întărește diafragma. Aceste exerciții măresc treptat capacitatea aparatului respirator și mijlocesc o emisie cât mai naturală a sunetelor muzicale și nu trebuie să depășească un minut la grupele mici și 2 minute la grupele mari-pregătitoare.

➤ **Exercițiile muzicale pregătitoare** pot fi de două categorii:

- *Exerciții de acordaj și omogenizare a vocilor;*
- *Exerciții pregătitoare pentru asigurarea intonației corecte a cântecului care urmează a fi însușit de către copii.*

➤ **Anunțarea titlului cântecului** este un moment important, deoarece, prin modul în care se face această etapă, se poate dobândi interesul copiilor pentru însușirea cântecului. Acest mesaj se poate efectua printr-o ghicitoare, a cărei rezolvare incită bucuria copiilor de a învăța cântecul cât mai repede.

Conducătorul muzical enunță scopul și titlul: pentru a fi cântat cât mai bine, se poate face apel, ca intermediar, la o jucărie (ursuleț, păpușă etc.) căreia copiii doresc să-i cânte un cântecel etc.

➤ **Familiarizarea cu conținutul cântecului.** Scopul acestei etape constă în incitarea copiilor pentru subiectul cântecului, sensibilizarea acestora, facilitarea învățării textului, dar și explicarea cuvintelor noi, pe care ei nu le înțeleg. Există o multitudine de posibilități de expunere a conținutului printre care sugerăm:

- *Expunerea sub formă de poveste;*
- *Expunerea cu ajutorul unui tablou, care ilustrează personajele și elementele cântecului;*
- *Expunerea sub formă de dialog (ghicitoare), întrebare – răspuns;*
- *Expunerea sub forma citirii textului.*

➤ **Interpretarea cântecului de către conducătorul muzical/cadrul didactic.**

Conducătorul muzical/educatorul trebuie să cânte expresiv, clar, corect intonațional cu o dicție perfectă, cel puțin de 2 ori în întregime, cântecul propus pentru învățare. Cântecul va fi expus întotdeauna cu text, iar dacă conducătorul muzical va acompania cu un instrument, se recomandă ca prima dată, expunerea să se facă exclusiv vocal, apoi cu instrumental acompaniator.

➤ **Interpretarea cântecului de către copii.** Interpretarea cântecului de către copii trebuie realizată la început împreună cu conducătorul muzical/educatorul, pentru a-i ajuta, a doua oară, copiii fiind lăsați singuri, pentru a se stabili punctele slabe în receptarea și redarea cântecului. Cadrul didactic poate opri sau repeta mai rar anumite fragmente de cântec, punând accentul pe cuvântul sau linia melodică deficitar însușită. Se poate aplica metoda învățării cântecului pe fragmente, pe fraze muzicale scurte, întinse pe lungimea unui vers, pe care conducător muzical îl repetă, iar copiii îl redau întocmai, după care se trece la al doilea vers, la al treilea etc. Fragmentele se reunesc, apoi cântecul este interpretat în întregime.

Fixarea cântecului. Consolidarea și fixarea cântecului se realizează prin repetarea acestuia, atât în cadrul activităților obligatorii de muzică, cât și în cazul unor activități integrate. Dacă el a fost însușit corect în timpur predării, cadrul didactic îl va repeta doar pentru rememorare. Dacă acesta nu a fost însușit corespunzător, educatoarea îl va relua în cadrul etapelor și jocurilor alese de copii.

În activitatea de fixare a cântecului se urmăresc aceleași etape ca în cazul predării, excluzând prezentarea titlului și a conținutului, insistând în special pe repetarea textului sau a unor linii melodice intonate deficitar sau neomogen.

Pentru a rememora cântecul, conducătorul muzical poate recurge la diverse mijloace creative pentru stimularea atenției copiilor, cum ar fi ghicirea cântecului după interpretarea unui fragment sau jucându-se în jocuri de tipul *Eu încep, tu continui...*

Verificarea învățării cântecului. Această activitate conține, în mare parte, toate etapele consolidării, fără a se mai insista atât de mult pentru exersarea prin repetiție. Verificările se fac în general, după o perioadă în care copiii au reușit să-și formeze un mic repertoriu și se pot aplica atât pe grupe, cât și individual.

➔ **Încheierea activității.** În cadrul acestei etape conducătorul muzical face aprecieri pozitive asupra modului în care copiii s-au străduit să învețe cântecul. Prin diverse metode euristice, conducătorul muzical poate verifica dacă ei sunt conștienți sau nu, de modul în care au învățat cântecul.

Cea mai importantă regulă a predării cântecului sau jocului muzical, a jocului cu cântec sau a audiției, este că această activitate nu trebuie să depășească 15 minute la grupa mică, 20 de minute la grupa mijlocie-mare și maximum 30 de minute la grupa pregătitoare.

Predarea jocului muzical se efectuează în 3 faze:

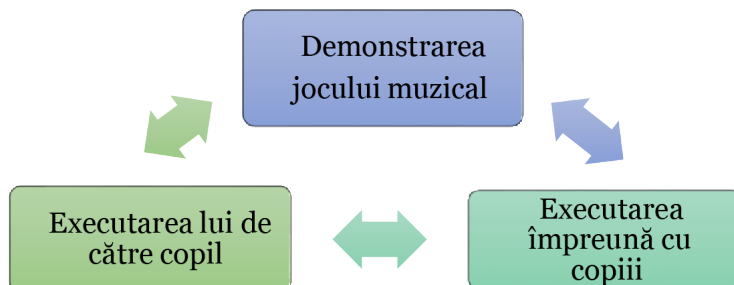

Figura 8.6. Etapele predării jocului muzical

În activitățile de predare a jocului muzical conducătorul muzical va apela la aceleași etape ale predării cântecului: *enunțarea titlului, familiarizarea cu conținutul textului, demonstrarea cântecului și explicarea regulilor de mișcare sau a regulilor jocului, demonstrația de către conducătorul muzical și apoi executarea cu copiii și încheierea jocului muzical.*

În cazul jocurilor desfășurate pe un cântec, cadrul didactic va cânta amintind copiilor cântecul sau repetându-l de mai multe ori, în cazul în care nu-l cunosc, apoi va indica mișcările pe care copiii trebuie să le execute, în timp ce ea interpretează cântecul.

Jocurile muzicale de recunoaștere sau ghicitorile sunt o altă categorie a mijloacelor pedagogice îndrăgite de copii. Etapele acestor tipuri de activități prevăd explicarea regulilor jocului și, apoi executarea împreună cu copiii.

De exemplu: jocul „**Ghicește cântecul**”, este un joc în care conducătorul muzical/educatorul poate intona un cântec și copiii îl pot recunoaște sau, un copil așteaptă afară, ceilalți cântă un fragment în sala de grupă, iar copilul care a așteptat afară este solicitat să-l recunoască.

Predarea, fixarea și verificarea însușirii jocului cu text și cânt

Predarea jocului cu text și cânt va urmări aceleași etape ca în cazul predării cântecului: *pregătirea sălii pentru activitate, exercițiile preliminare de respirație și intonare, enunțarea titlului cântecului, familiarizarea copiilor cu conținutul cântecului și regulile jocului, demonstrarea jocului cu cântec, executarea lui împreună cu copiii, încheierea jocului cu text și cânt.*

Se recomandă ca etapa însușirii cântecului de către copii, fără mișcările jocului, să se respecte întocmai, în cazul predării cântecului. Fixarea, consolidarea și verificarea jocului cu cântec poate urmări aceleași etape ca în cazul cântecului sau al jocului muzical fără cântec.

Organizarea activităților de audiție muzicală. Audiția muzicală are ca scop principal formarea deprinderii copiilor de a audia muzică, cultivându-și astfel gustul și dorința de a interpreta cântecele audiate. Audițiile muzicale pot fi realizate de conducătorul muzical/ de cadrul didactic, prin mijloace audio-vizuale etc.

Etapele audiției presupun: pregătirea sălii pentru audiție, enunțarea titlului audiției, familiarizarea copiilor cu conținutul piesei audiate, ascultarea propriu-zisă a piesei, încheierea audiției.

În cadrul acestor activități muzicale cadrul didactic va trezi interesul copiilor, fie prin familiarizarea cu textul prin explicarea și povestirea conținutului, fie solicitându-i să se implice activ. La finalul activității, se încurajează copiii de a-și exprima aprecierile cu privire la adresa cântecului audiat. În cadrul activității muzicale se poate îmbina predarea cu fixarea sau consolidarea unui cântec sau joc muzical. Se recomandă ca prima activitate să fie cea de predare a unui cântec și apoi cea de consolidare a unui joc muzical sau joc cu cântec, deoarece atenția și răbdarea, puterea de concentrare a preșcolarilor este mică și de scurtă durată, iar nevoia copilului de a se mișca va fi recompensată în partea a doua a activității didactice, prin joc.

8.2.4. Model orientativ de proiectare curriculară a activităților de Educație muzicală la copiii de 6-7 ani

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
I-II săptămână	2.2. Aplicarea deprinderilor muzicale inițiale de tehnică a executării.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Primăvară bine ai venit!</i> Tema zilei: Vine, vine primăvară!	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de încălzire a vocii. • Interpretarea cântecului „<i>Vine, vine primăvară!</i>” versuri și muzica L. Sajin • Exerciții de dezvoltarea vocabularului și memorarea versurilor. • Aprecieri colectivă și individuală. 	<p>DFFS 109. Coordonază mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPES 192. Se implică, cu ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DLC 471. Respectă regulile de comunicare cu ai săi colegi și adulți.</p> <p>DC 693. Creează diferite modele din diverse materiale.</p>
	1.2. Distingerea stărilor emoționale exprimate prin muzica audiată.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Îți aduc în dar o floare...</i> Tema zilei: Înfloresc grădinile.	<ul style="list-style-type: none"> • Audierea cântecului “<i>Florile</i>”, vers. V. Alecsandri, interpretat de A. Lazariuc. • Exerciții de încălzire a vocii. • Exerciții de interpretare solo-copil (<i>o strofă</i>) și grupa de copii (<i>refrenul</i>). 	
Martie	1.1. Audierea, cu interes, a diverselor genuri de muzică.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Păsările călătoare</i> Tema zilei: Cântecul Ciocârliei, muz. P. Ceaikovski.	<ul style="list-style-type: none"> • Audierea piesei muzicale “<i>Cântecul ciocârliei</i>”, muz. de P. Ceaikovski. • Prezentarea portretului compozitorului P. Ceaikovski. • Exerciții de combinații melodice cu onomatopee (cântecul ciocârliei, cucului etc.). • Joc muzical “<i>Ce se aude</i>”. 	<p>DFFS 47. Improvizează mișcări de dans după muzică.</p> <p>DPSE 332. Acceptă/își asumă responsabilitățile și le respectă.</p> <p>DLC 384. Solicită ajutorul adultului atunci când nu înțelege un cuvânt sau un mesaj.</p> <p>DC 569. Identifică importanța unor acțiuni, evenimente pentru societate, om/copil.</p>
	2.6. Respectarea mișcării variate, a tempoului caracteristic anumitor cântece sau jocuri, trecând de la tempoul lent la cel viu, de la o mișcare energică la mișcare lină.	TEMA GLOBALĂ: Eu și corpul meu PROIECTUL TEMATIC: <i>Un mod sănătos de viață</i> Tema zilei: Legume gustoase și sănătoase	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretarea cântecului “<i>Vitamine</i>” vers. C. Dragomir și muz. D. Radu. • Exerciții de dezvoltare a vocabularului și memorarea terminilor muzicali: <i>sunete lungi și scurte</i>. • Exerciții de marcare a ritmului prin diferite mișcări “<i>Bate din palme și numără sunetele</i>”. 	

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
I-II săptămână	2.1. Interpretarea expresivă a unei melodii simple cu un diapazon limitat (6-8 sunete) în grup mare, în grup mic, individual.	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Șiguranța mea și a ta</i> Tema zilei: „Cântecul ochilor” vers. Gr. Vieru, muz. Z. Teaci.	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de încălzire a vocii „<i>Cântă ca mine!</i>” • Interpretarea cântecului „<i>Cântecul ochilor</i>” vers. Gr. Vieru, muz. Z. Teaci, de către educator. • Expoziția cărților și date biografice ale compozitorului Z. Teaci. • Exerciții de respirație, dicție, emisie corectă, legeră a sunetului. • Exerciții de interpretare pe grupe, dialog al personajelor. 	<p>DFFS 109. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p> <p>DPES 271. Adresează întrebări adultului în cheia subiectului dat.</p> <p>DLC 452. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DC 583. Lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme, manifestând inițiativă proprie.</p>
		TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Locuința mea</i> Tema zilei: Cântecul „Casa noastră” muz. de I. Macovei și vers. de Gr. Vieru	<ul style="list-style-type: none"> • Audierea cântecului „<i>Casa noastră</i>”. • Descrierea <i>Frumoasă-i casa noastră cu mama și cu tata lângă noi</i>. • Exerciții de încălzire și de omogenizare a vocilor. • Prezentarea portetului – compozitorul I. Macovei. • Interpretarea cântecului de către copii în grup. 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DPSE 228. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice (<i>cântec, dans, desen, modelaj</i>).</p> <p>DLC 404. Denumeste obiecte, însușiri, acțiuni, în diverse contexte.</p> <p>DC 559. Argumentează din ce cauză se produc anumite evenimente.</p>
Aprilie	2.5. Improvizarea mișcărilor în diferite combinații de dans și jocuri muzicale.	TEMA GLOBALĂ: Eu și lumea înconjurătoare PROIECTUL TEMATIC: <i>Florile de primăvară</i> Tema zilei: cântecul: „Joacă, joacă tânăra fetiță”	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretarea cântecului: „<i>Joacă, joacă tânăra fetiță</i>” (folclor). • Însușirea cântecului pe strofe. • Interpretarea primei strofe de către băieți și a doua strofă de fete. • Exerciții de mimare și dans. 	
		TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Sărbătorile de Paște</i> Tema zilei: Cântecul pascal „Noi, de Paști, colind cântăm”, vers. N. Gribincea	<ul style="list-style-type: none"> • Audierea cântecului pascal „<i>Noi, de Paști, colind cântăm</i>”, vers. N. Gribincea, muzica A. Tamazlăcaru. • Analiza stărilor sufletești declanșate de audierea colindului pascal.. • Interpretarea expresivă a colindului pascal. 	
III-IV săptămână	2.3. Manifestarea expresivității: dicție frumoasă, pronunțare corectă, emisiune curată și frumoasă (voce naturală, fără încordări).			

Luna/săpt.	Unități de competență	Teme și conținuturi	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
I-II săptămână	2.4. Exersarea mersului după oricare dintre comenzile obișnuite (<i>versuri, cântec vocal sau instrumental, bătaia tobei, a palmei</i>).	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Cum îți petreci timpul liber</i> Tema zilei: Sunt atâtea meserii!	<ul style="list-style-type: none"> Interpretarea cântecului „Sunt atâtea meserii” vers. I. Bumbac, muz. N. Popescu. Exerciții de interpretare după nuanțe cântecul „Bate vântul frumzele” (execută mișcări după conținutul cântecului). Joc muzical „Voi sunteți ecoul meu”. Joc exercițiu de asociere a textului cu mișcări. 	<p>DFFS 110. Improvizază scurte motive ritmico-melodice la instrumente muzicale pentru copii.</p> <p>DPES 193. Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.</p> <p>DLC 478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
	3.3. Participarea, cu plăcere, inițiativă și curiozitate, la activitățile muzicale și evenimentele culturale-artistice.	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Prietenii mei</i> Tema zilei: Ce mult îmi iubesc, Țara mea!	<ul style="list-style-type: none"> Audierea și interpretarea imnului țării „Limba noastră”, vers. A. Mateevici și muz.A. Cristea. Descrierea tipurilor de cântece după caracterul lor: <i>maiestros, solemn, de glumă, duios, de marș</i> etc. Exerciții de comparare „Ghicește cântecul” (patriotic, de jale, de joc etc.) Interpretarea imnului țării „Limba noastră” (1-2 strofe). 	<p>DLC 478. Adresează urări, felicitări, dedicații colegilor, cu ocazia diferitor sărbători.</p> <p>DC 570. Argumentează și generalizează propriile decizii.</p>
III-IV săptămână	3.1. Utilizarea cuvintelor și expresiilor potrivite pentru descrierea dispoziției și a mesajului piesei muzicale audiate sau interpretate.	TEMA GLOBALĂ: Eu ca personalitate PROIECTUL TEMATIC: <i>Eu voi fi școlar</i> Tema zilei: Cântecul „Cărtea”, vers. Gr. Vieru, muz. V. Vilinciu	<ul style="list-style-type: none"> Audierea cântecului. Interpretarea cântecului cu copiii, pe fragmente. Discuții despre conținutul de expresie a cântecului. Jocul <i>Sunete înalte și joase</i> (analiza și compararea). Exerciții de recunoaștere și numire a sunetelor înalte și joase. 	<p>DFFS 38. Coordonează părțile propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DPSE 211. Își modifică expresia facială și comportamentul în funcție de situație.</p> <p>DLC 435. Respectă ordinea părților de vorbire în propoziții.</p> <p>DC 583. Lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme, manifestând inițiativă proprie.</p>
	1.4. Recunoașterea cântecelor audiate după melodia lor, recunoașterea sunetelor muzicale după timbrul lor (<i>voce, instrumente muzicale cunoscute, materiale cu sunet specific</i>).	TEMA GLOBALĂ: Eu și ceilalți PROIECTUL TEMATIC: <i>Adio, dragă grădiniță!</i> Tema zilei: Cântecul „Educatorea”, muz. de D. Radu vers. P. Cărare	<ul style="list-style-type: none"> Audierea cântecului, interpretarea model a educatoarei. Discuții despre conținutul expresiv al cântecului. Exerciții de pronunțare clară a silabelor. Interpretarea cântecului în grup și individual. 	<p>DLC 435. Respectă ordinea părților de vorbire în propoziții.</p> <p>DC 583. Lucrează în grup pentru soluționarea unei probleme, manifestând inițiativă proprie.</p>

BIBLIOGRAFIE

Documente normative:

1. *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. ME. Chișinău: Lyceum, 2017.
2. *Cadrul de referință al Educației timpurii din Republica Moldova*. Grupul de lucru: Veronica Clichici [et al.]; coord. naț.: A. Cutasevici, V. Crudu; experți-coord. naț.: Vl. Guțu, M. Vrânceanu. Chișinău: Lyceum (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2018. Aprobat la CNC (ordinul MECC nr. 1592 din 25.10.2018).
3. *Codul Educației al Republicii Moldova*, Nr. 152 din 17.07.2014. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634).
4. *Curriculum „Deprinderi de viață”*. Chișinău: Editura Cartier, 2004.
5. *Curriculum educației copiilor de vârstă timpurie (Curriculum UE)*. Bruxelles: Unitatea Dezvoltare Pedagogică, 2011.
6. *Curriculum pentru disciplina școlară (vârsta 5-7 ani și clasele I-XII)*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Cartier educațional, 2004.
7. *Curriculum pentru Educație Timpurie*. Echipa de elab.: Mihaela Pavlenco [et al.]; coord. gen.: A. Cutasevici, V. Crudu; experți-coord. naț.: Vl. Guțu, M. Vrânceanu. Chișinău: Lyceum (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2019. Aprobat la CNC (ordinul MECC nr. 1699 din 15.11.2018).
8. *Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova*. Bolboceanu A., Cemortan S. [et al.]. Chișinău: Cartier, 2008.
9. *Metodologia de înscriere a copiilor în clasa I*. Aprobat prin Ordinul 305 din 31.03.2016 și modificat prin Ordinul nr. 149 din 21. 03. 2017, MECC. Disponibil: <http://edu.gov.md>
10. *Regulamentul cu privire la organizarea obligatorie a pregătirii copiilor pentru școală de la vârsta de 5 ani*, aprobat prin decizia Colegiului Ministerului Educației și Tineretului nr. 6.3 din 27 aprilie 2006. In: Buletin informativ, 2006, nr. 3, p. 5.
11. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional în instituțiile de educație timpurie în anul de studii 2019-2020*. M. Vrânceanu. MECC, 2019. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_educatie_timpurie_2019-2020_final.pdf
12. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul preșcolar*. Anexă la Dispoziția ME nr.282 din 28 iunie 2016. M. Vrânceanu, V. Pelivan. Ministerul Educației, 2016. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/invatamintul_prescolar_ro_2016-2017_final.pdf
13. *Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani (variantă revăzută/dezvoltată)*. Coord. naț.: A. Cutasevici, V. Crudu; experți-coord. naț.: Vl. Guțu, M. Vrânceanu; echipa de elab.: Mihaela Pavlenco [et al.]. Chișinău: Lyceum (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2019.
14. *Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani: Standarde profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie*. Vârtosu L., Pânzari A., Velișco N. [et al.]. Chișinău: S.n. (Tipogr. „Sirius”), 2013.
15. *Standarde minime de dotare a instituțiilor de educație timpurie*, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 253 din 11.10.2017.

Literatura de specialitate:

16. ANGHELACHE, V. (coord.). *Metodica activităților instructiv-educative din grădiniță*. Ghid pentru examenele de definitivat și grade didactice. București: E.D.P., 2017.
17. BARALIUC, N. *Competența de receptare literar-artistică, evaluarea ei prin jocul-dramatizare*. In: Studia Universitas. Seria Științe ale Educației, 2009, Nr. 5(25), pp. 145-146.
18. BÎZDOAGĂ, A.M. *Tehnologii informaționale în grădiniță: avantaje și dezavantaje*. Disponibil: <https://iteach.ro/experiencedidactice>
19. BOLBOCEANU, A. *Accesul, relevanța și calitatea educației în instituțiile de educație timpurie*. Chișinău: IPP, 2014.
20. BOLBOCEANU, A. *Impactul comunicării cu adultul asupra dezvoltării intelectuale în diferite perioade ale ontogenezei*. Teză de dr. hab. în psihologie. Chișinău, 2005.
21. BOLBOCEANU, A.; VRÂNCEANU, M. *Ghid psihologic. Preșcolarul*. Pentru educatori și învățători. Chișinău: Lumina (UNICEF), 1996.
22. BREBEN, S.; GONGEA, E. et al. *Metode interactive de grup*. Craiova: Editura Arvers, 2006.
23. BULAT, G.; GÎNU, D. *Evaluarea dezvoltării copilului*. Ghid metodologic. Lumos Foundation Moldova. Chișinău: Tipografia Bons Offices, 2015.
24. CARLATEANU, T.; COSOVAN, O. *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2008.
25. CEBANU, L.; CAZACU-STRATU, A. *Educația pentru sănătate în instituția preșcolară*. Ghid metodologic. Chișinău: Print Caro, 2015.
26. CEMORTAN, S. (coord. șt.); RACU, J.; CUZNEȚOV, L. et al. *Metodologia proiectării procesului educației la copiii de 3-5 ani în instituțiile preșcolare*. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro” SRL), 2010.
27. CEMORTAN, S. (coord. șt.); RACU, J.; CUZNEȚOV, L. et al. *Metodologia proiectării procesului educației la copii de 5-7 ani în instituțiile preșcolare*. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2011.
28. CEMORTAN, S. (coord.). *Educația copiilor prin joc*. Ghid metodologic pentru cadrele didactice din instituțiile preșcolare și clasele primare. Chișinău: IȘE (Univers Pedagogic), 2008.
29. CEMORTAN, S. *Dezvoltarea verbal-artistică a preșcolarilor*. Chișinău: Știința, 1992.
30. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. Iași: Editura Polirom, 2006.
31. CHICU, V. *Managementul implementării curriculumului în instituția de învățământ preșcolar*. In: Revista Didactica Pro..., 2007, Nr. 3-4 (43-44), pp. 18-21.
32. CHIRILENCO, S.; TĂUTU, A.; CUTASEVICI, A. et al. *Educație familială: strategii de informare/pregătire a părinților pentru funcția lor educativă*. Chișinău: Editura Bonus Office, 2005.
33. CLAPAREDE, Ed. *Psihologia copilului și psihologia experimentală*. București: E.D.P., 1991.
34. CLICHICI, V. et al. *Educație timpurie: dezvoltări curriculare*. Coord. șt.: Lilia Pogoșa. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro”), 2018.
35. CLICHICI, V. et al. *Pregătirea copiilor pentru debutul școlar în instituția de educație timpurie*. Coord. șt.: Veronica Clichici. Chișinău: IȘE („Print-Caro”), 2019.

36. CLICHICI, V. et al. *Tehnologii educaționale de eficientizare a dezvoltării curriculumului în educația timpurie*. Coord. șt.: Lilia Pogolșa. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro”), 2018.
37. CLICHICI, V. *Pregătirea copilului pentru debutul școlar în instituția de educație timpurie: probleme și soluții*. In: *Univers Pedagogic*, 2019, Nr. 2(62). pp. 58-64.
38. CORNEA, P. *Introducere în teoria lecturii*. București: Minerva, 1988.
39. CUZNEȚOV, L. *Curriculum Educația pentru familie din perspectiva educației permanente*. Cadrul conceptual și metodologic. Chișinău: Primex-com, 2013.
40. DASCAL, A.; DUMINICĂ, S. *Agenda proiectării activităților în instituțiile de educație timpurie*. Chișinău: Tipogr. Reclama, 2019.
41. DASCAL, A.; DUMINICĂ, S. *Cum să proiectăm activitățile în baza noului curriculumul pentru educație timpurie*. Ghid metodologic. Chișinău: Tipogr. Reclama, 2019.
42. DUMINICĂ, S.; DASCAL, A. *Metodologia proiectării curriculare a activităților în instituțiile de educație timpurie*. Ghid teoretico-metodologic pentru cadrele didactice. Chișinău: Tipogr. Reclama, 2017.
43. DUMITRANA, M. *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*. Comunicarea orală. București: Editura Compania, 2002.
44. DUMITRU, Gh.. *Comunicare și învățare*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
45. *Educația incluzivă: suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil*. Vol. 2. G. Bulat, R. Solovei, V. Balan [et al.]. Proiectul „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”. Chișinău: Lyceum. 2016.
46. ELKONIN, D.B. *Psihologia jocului*. București: E.D.P., 1999.
47. *Formarea profesională continuă în Republica Moldova: un studiu comprehensiv privind sistemul de formare profesională continuă a cadrelor didactice*. L. Pogolșa, N. Vicol, A. Afanas [et al.]. Chișinău: IȘE, 2017.
48. GÂRBOVEANU, M. *Desenul și culoarea – activitate ludică*. In: *Copilul și jocul*. București, 1975.
49. *Ghid de implementare a Curriculumului pentru Educație Timpurie, a Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani din perspectiva Cadrului de referință pentru educație timpurie*. Coord. naț.: A. Cutasevici, V. Crudu; expert-coord. naț.: M. Vrânceanu; echipa de elaborare: L. Mocanu, V. Clichici, A. Dascal [et al.]. Aprobata la CNC, Ordinul MECC nr. 283 din 20.03.2019. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ro.pdf
50. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: MECC, 2019.
51. GÎNJU, S.; CARABET, N. et al. *Didactica educației preșcolare. Sinteze*. Chișinău: S.n. (Tipografia UPS „I. Creangă”), 2012.
52. GLAVA, A.; GLAVA, C. *Introducere în pedagogie preșcolară*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2002.
53. GLAVA, A.; TĂTARU, L.; CHIȘ, O. *Piramida cunoașterii. Repere metodice în aplicarea curriculumului preșcolar*. Pitești: Editura Diamant, 2014.
54. GOLU, P.; ZLATE, M.; VERZA, E. *Psihologia copilului*. Manual pentru clasa a XI-a. București: E.D.P., 1993.
55. IONESCU, M..; CHIȘ, V. *Strategii de predare și învățare*. București: Editura Științifică, 1992.

56. JINGA, I. *Educația și viața cotidiană*. București: E.D.P., R.A., 2008.
57. JOIȚA, E. (coord.). *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*. Craiova: Editura Arves, 2003.
58. MARA, D. *Educație pentru educație*. Sibiu: Editura ALMA MATER, 2006.
59. MATEI, L. *Management Public*. București: Editura Economică, 2001.
60. *Metodologia de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului în baza Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului (vârsta 1,5 – 7 ani)*. Ghid pentru cadrele didactice din educația timpurie. Coord. M. Vrânceanu [et al.]. Chișinău: MECC, 2019. Disponibil: www.particip.gov.md
61. MIHAILOV, M. *Teoria și metodică educației fizice a copiilor de vârstă preșcolară*. Curs de prelegeri. Bălți: USARB, 2012.
62. MÎSLIȚCHI, V.; PRODAN, I. *Formarea competențelor de comunicare la copiii de vârstă preșcolară*. In: *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*. Vol. 2. Didactica Învățământului Primar și Preșcolar. Materialele conf. șt. naționale cu participare internaț. Com. șt.: E. Coropceanu [et al.]; com. org.: L. Moșanu-Șupac [et al.]. Chișinău: S.n., 2018.
63. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Aramis, 2003.
64. OLĂRESCU, V.; PONOMARI, D. *Viziuni teoretice despre dinamica dezvoltării comunicării la preșcolari*. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*. Vol. 1. Coord. șt: Ig. Racu; col. red.: A. Verdeș [et al.]. Chișinău: S.n., 2017.
65. PACURARI, O. (coord.). *Strategii didactice inovative*. București: Editura Sigma, 2003.
66. PAREA, E.; OVCERENCO, N. *Aspectele educaționale ale modelării comunicative*. In: *Studia Universitatis (Seria Științe ale educației)*, 2012, Nr. 9 (59), pp. 56-59.
67. PASCARI, V. *Continuitatea în formarea competențelor de învățare la copiii de 6-8 ani*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.
68. PASCARI, V. *Despre formarea autocontrolului la vârsta preșcolară*. In: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*. Materialele Conf. Șt. Intern., 7-8 decembrie 2018, IȘE. Coord.: L. Pogolșa [et al.]. Chișinău: Lyceum (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), 2018, pp. 173-177.
69. PASCARI, V. *Învățăm să fim școlari*. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2011.
70. PASCARI, V. *Proiectarea procesului educațional în instituția preșcolară*. Chișinău: CEP USM, 2008.
71. PÂSLARU, VI. et al. *Construcție și dezvoltare curriculară*. Ghid metodologic. Chișinău: F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2005.
72. PÂSLARU, VI. *Valoare și educație axiologică: definiție și structurare*. In: *Revista Didactica Pro ..*, nr.1, 2006. pp. 3-8.
73. PĂIȘI-LĂZĂRESCU, M. *Psihologia educației preșcolarului și școlarului mic*. Pitești: Paralela 45, 2005.
74. PERETEATCU, M. *Strategii de stimulare a abilităților matematice la vârsta timpurie*. Unitate de curs. Bălți: USARB, 2017.
75. PERETTI, A. *Tehnici de comunicare*. București: Polirom, 2001.
76. PETRESCU, A. *Formarea profesorului de limbi străine din învățământul preșcolar și primar din România*. București: Editura Universității din București, 2012.
77. PETROVICI, C. *Didactica activităților matematice în grădiniță*. Iași: Polirom, 2014.

78. PIAGET, J. *Psihologie și pedagogie*. București: E.D.P., 1972.
79. POGOLȘA, L. *Teoria și praxiologia managementului curriculumului*. Coord.: Vl. Guțu. Chișinău: IȘE, Lyceum (F.E.P „Tipogr. Centrală”), 2013.
80. POPOIAG, G. *Varietatea situațiilor de învățare și diversificarea metodelor de instruire în predarea limbii engleze în cadrul învățământului preșcolar*. Autoref. tezei de doctor. București, 2009.
81. PREDĂ, V.; PLETEA, M.; GRAMA, F. *450 de jocuri educaționale. Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului*. București: DPH, 2011.
82. *Pregătirea preșcolarului 5-7 ani*. Trad. C. Dragomir. Ed. a 2-a. București: Litera Internațional, 2011.
83. PURCARU, M.-A.-P. *Metodica activităților matematice și a aritmeticii pentru instructori/profesori din învățământul primar și preșcolar*. Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2008.
84. RADU, N.; SINGER, M. *Matematică clasa I. Ghid pentru învățători și părinți*. București: Editura Sigma, 1995.
85. RAFAILĂ, E. *Educarea creativității la vârsta preșcolară*. București: Aramis, 2002.
86. SĂUCAN, D. *Comunicarea didactică*. București: Editura Atos, 2002.
87. SCLIFOS, L.; GORAȘ-POSTICĂ, V. et al. *O competență-cheie: a învăța să înveți. Ghid metodologic*. Chișinău: Centru Educațional Pro Didactica (F.E.-P. „Tipografia centrală”), 2010.
88. SOCOLIUC, N.; COJOCARU, V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*. Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2007.
89. STAN, L. *Pedagogia preșcolară și școlară mică*. Iași: Polirom, 2014.
90. STRAISTARI-LUNGU, C. *Eficientizarea învățării limbilor străine la copiii de 6-8 ani prin prisma jocului didactic*. In: Creativitate–Formare–Performanță. Materialele Simpozionului național cu participare internațională Kreatikon, 19 septembrie 2015, ediția a XII-a. Iași: Universitatea „Petre Andrei”, 2015, pp. 240-244.
91. STRAISTARI-LUNGU, C. *Tendențe actuale în studierea limbilor străine începând cu vârsta timpurie*. In: Școala modernă: provocări și oportunități. Materialele Conf. Șt. Intern., 5-7 noiembrie 2015, IȘE. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Cavaioli”), 2015, pp. 574-578.
92. *Studiu de politici publice*. Chișinău: Lexon-Prim (Tipogr. „Reclama”), 2014.
93. ȘCHIOPU, U.; VERZA, E. *Psihologia vârstelor*. București: E.D.P., 1991.
94. ȘOITU, L. *Pedagogia comunicării*. București: E.D.P., 1997.
95. URZEALĂ, C. *Jocul de mișcare, metodă și mijloc de formare a deprinderilor motrice de bază*. București: Editura Cartea Universitară, 2005.
96. VASIAN, T. et al. *Aspecte ale politicilor educaționale în educația timpurie*. Studiu analitic. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro”), 2018.
97. VASILACHE, A. *Pregătirea copiilor pentru școală din perspectiva colaborării cu familia*. In: Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale: Materialele Conf. Șt. Intern., 11-12 octombrie 2019. Coord. L. Pogolșa [et al.]. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro”), 2019, pp. 511-516.
98. VOICULESCU, E. *Pedagogie preșcolară*. București: Aramis, 2003.
99. VRÂNCEANU, M. *Ghid de aplicare a Instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală și a Fișei de monitorizare a progresului copilului / Aprobare de Consiliul Național pentru Curriculum, Ministerul Educației*, 2014.

100. VRÂNCEANU, M.; TERZI-BARBAROȘIE, D. et al. *1001 idei pentru o educație timpurie de calitate*. Ghid pentru educatori. Chișinău: Centru Educațional Pro Didactica, 2010.
101. VRĂȘMAȘ, E. *Educație timpurie*. București: Editura Arlequin, 2014.
102. VRĂȘMAȘ, E. *Învățarea scrisului*. București: Editura Arlequin, 2011.
103. ZUBAS, E.A. *Modalități de integrare a softurilor educaționale în actul didactic din grădiniță*. Disponibil: <https://www.academia.edu>
104. БЕЛОГОРЦЕВА, И.Е. *Педагогические условия индивидуализации обучения в начальной школе*. Белгород 2003.
105. ВОЛКОВ, Б.С.; ВОЛКОВА, Н.В. *Готовим ребенка к школе*. 4-е изд., перераб. и доп. СПб.: Питер, 2008.
106. ВЫГОТСКИЙ, Л.С. *Психология развития ребёнка*. Москва: ЭКСМО, 2003.
107. ЖИНКИН, Н.И. *Язык–речь–творчество*. Избранные труды. Москва: Лабиринт, 1998.
108. www.anamariaciorchina.blogspot.com/2018/01/mijloace-de-invatamant.html

CHESTIONAR

adresat cadrelor manageriale/didactice din instituțiile de educație timpurie

Stimați Colegi,

în scopul implementării curriculumului dezvoltat în educația timpurie

Vă rugăm respectuos să răspundeți complet și deplin la toate întrebările. Alegeți răspunsul care reflectă atitudinea Dvs. cu ajutorul semnului [✓],

Confidențialitatea răspunsurilor Dvs. o garantăm! Vă mulțumim anticipat!

1. În opinia Dvs., în ce măsură este acceptat noile documente de politici educaționale în sistemul educației timpurii: *Cadrul de referință al educației timpurii, Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani, Curriculumului pentru educația timpurie?*

în măsură mare în măsură medie în măsură mică

2. *Curriculumului pentru educația timpurie* asigură continuitatea învățării și dezvoltării copilului 1,5-3 ani, 3-5 ani, 5-7 ani?

Da

nu

3. Enumerați avantajele și dezavantajele noului *Curriculum pentru educație timpurie?*

<i>Avantaje</i>	<i>Dezavantaje</i>

4. *Curriculumului pentru educația timpurie* este axat pe **domenii de activitate** sau **domenii de dezvoltare**? Evidențiați răspunsul corect?

5. Ce materiale didactice sunt necesare și utile în implementarea cu succes a *Curriculumului* corelat cu *Standardele de învățare și dezvoltare* privind pregătirea copilului pentru școală.?

6. În viziunea Dvs. sunt necesare formări în scopul implementării noilor documente de politici curriculare în educația timpurie?

Vă mulțumim pentru colaborare!

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aplicarea curriculumului dezvoltat în educația timpurie: Ghid metodologic / Veronica Clichici, Lilia Cebanu, Angela Dascal [et al.]; coord. șt.: Veronica Clichici, Lilia Cebanu; Inst. de Științe ale Educației. – Chișinău: IȘE, 2019 (Tipogr. „Print Caro”). – 196 p.: fig., tab.

Bibliogr.: p. 188-193 (108 tit.). – 20 ex.

ISBN 978-9975-48-172-4.

373.2.016

A 65

„Cea mai eficientă educație pentru un copil constă în joaca lui cu lucruri frumoase.”

PLATON